Acad. 27 m (28

THE

PUBLICATIONS

OF THE

SURTEES SOCIETY

ESTABLISHED IN THE YEAR

M.DCCC.XXXIV.

VOL. XXVIII.

FOR THE YEAR M.DCCC.LIV.

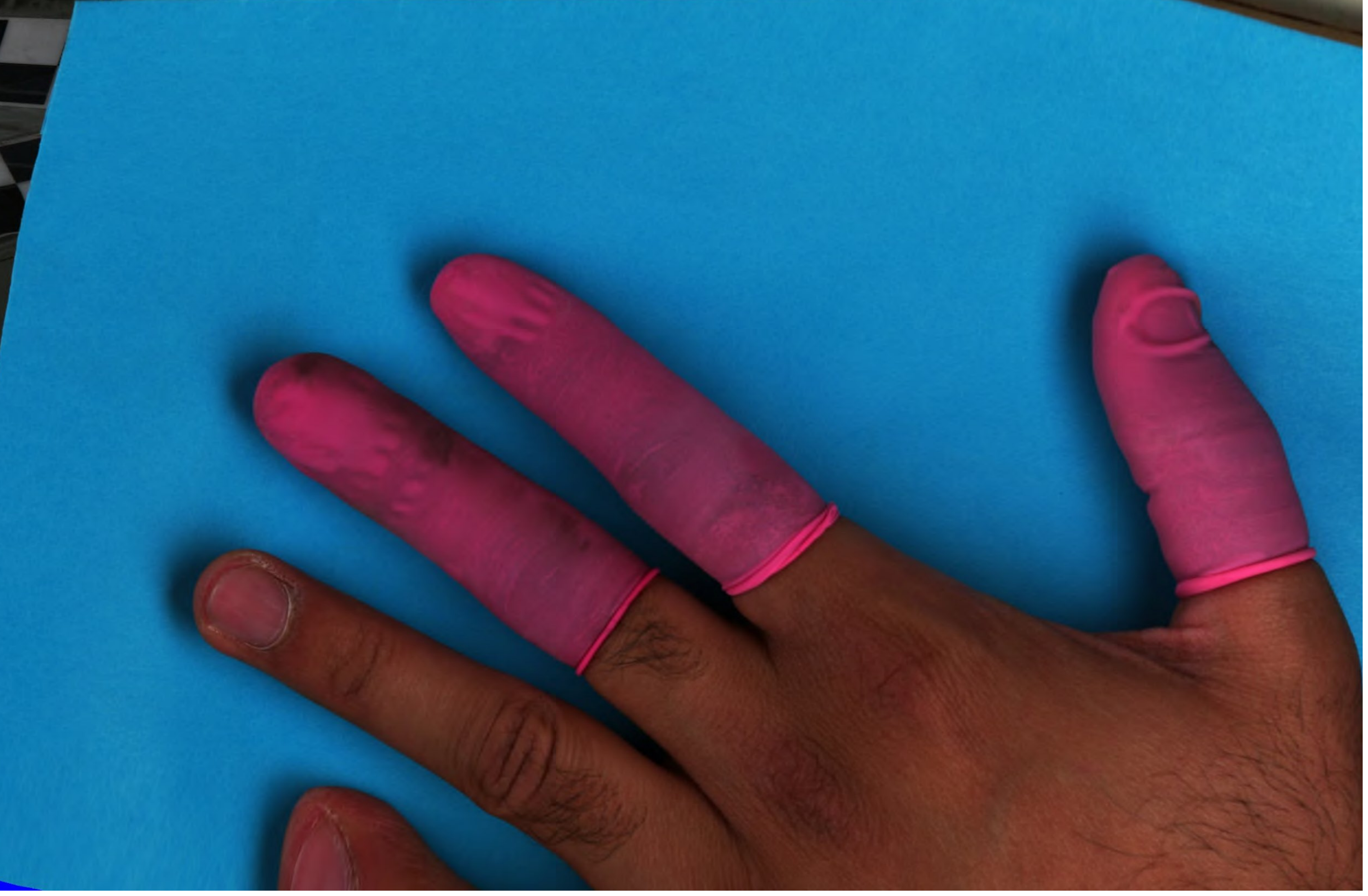

Acad. 27 m (28

THE

PUBLICATIONS

OF THE

SURTEES SOCIETY

ESTABLISHED IN THE YEAR

M.DCCC.XXXIV.

VOL. XXVIII.

FOR THE YEAR M.DCCC.LIV.

THE

LINDISFARNE

AND

RUSHWORTH GOSPELS,

NOW FIRST PRINTED FROM

THE ORIGINAL MANUSCRIPTS IN THE BRITISH MUSEUM

AND THE BODLEIAN LIBRARY.

PUBLISHED FOR THE SOCIETY,

BY GEORGE ANDREWS, DURHAM.

WHITTAKER & Co., 13, AVE MARIA LANE,
T. & W. BOONE, 29, NEW BOND STREET, } LONDON.

WILLIAM BLACKWOOD & SONS, EDINBURGH.

Fq|V|h|581622

LONDON :
GILBERT AND RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

At the General Annual Meeting of the Surtees Society, held in the Warden's Room, in the Castle of Durham, on the 1st of June, 1853:

It was resolved, "That the Gospel of S. Matthew from the Lindisfarne and Rushworth Gospels should be edited by the Rev. Joseph Stevenson, M.A., as one of the Works of the Society for the year 1854."

John Pedder, *Secretary.*

THE GOSPEL

ACCORDING TO

S. MATTHEW.

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

PROLOGUS[1].

Onginneð fore-rím ł tal ł saga tenu ðara canon[2] ł reglra[3].
INCIPIT PROLOGUS X CANONUM.

Nipe perc gepyrce mech nedes of álde ðæt aefter
Novum opus facere me cogis ex veteri, ut post

bissena pritta[4] alle ymbhyrft tostrogden spa ł spelc
exemplaria Scripturarum toto orbe dispersa, quasi

oðer doema ic sitto ȝ forðon bitpih him fagas [ł fagagas]
quidam arbiter sedeam; et quia inter se variant,

hpæt aron ða ða mið gregisc efne geðohton [ł] of soðe [ł mið]
quae sint illa quae cum Greca consentiant veritate,

ic ymbðohte ł ic sundrade arpyrðe perc ł pinn ah froecenlic
decernam. Pius labor, sed periculosa

fore onfong ł dearfscip ængum to doemenne of oðrum ðene from
praesumptio, judicare de ceteris, ipsum ab

allum gedoemed aldum gespiga ða tunga ȝ
omnibus judicandum; senis mutare linguam, et

ðe harpelle [ł hárne] middengeard to ðæm frummū [ł to onginnvm]
canescentem [5]mundum ad initia

efttotea [ł] ðara lyttelra [ł] hpelc forðon gelaerned aetgeadre
retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter

oððæ unlaered miððy in hónd boc ł gefalden boc to onfoes
vel indoctus, cum in manus volumen adsumserit,

ȝ ða saltpælla ł of saltpælla [ł] ðone ærne indranc
et a saliba quam semel inbibit,

---

[1] See S. Hieronymi Opera, i. 1425, ed. Bened. fol. Paris, 1693.
[2] Altered to "canona." [3] Altered to "regolra."
[4] Altered to "pvritta." [5] "jam mundum," ed. Bened.

geseaƀ ł sceapaƀ to telenna [ł] ƀæt he reda ne mægæ ne
viderit discrepare quod lectitat; non statim

se [6] hraƀe ł sona slittaƀ [ł lucgnæ [7]] in stefne meh leasne [ł]
erumpat in vocem, me falsarium,

meh ceigendæ ƿ ic sie godes pracco ƀe ich darr hpelc ł hpoego [8]
me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid

in áldum bocum to eccanne ł ic toecade gespiga [ł] gegema [ł]
in veteribus libris addere, mutare, corrigere?

piƀ ƀaem æfist tpufald intinge [9] ł meh æfne froefres
Adversum quam invidiam duplex causa me consolatur;

ƀæt ȝ ƀu heh sacerd arƀ doa hates ł
quod et tú qui summus sacerdos és, fieri

hehtes sien æt hepere ȝ soƀ ne see ƀæt fagas ȝ gee
jubes; et verum non esse quod variat, etiam

ł putetlice ƀara gepergedra setnessa efne gecunnes ł acunn
maledicorum testimonio comprobatur.

gif f'ƀon Latinū sprecendū bisenū lufu is
Si enim Latinis exemplaribus fides est

to gefanne ondpeardaƀ of ƀæm spæ monig aron bissena [ł]
adhibenda, respondeant quibus; tot [10] sunt exemplaria

æthpon spa monige [1] boec gif puted soƀ is
pene quot codices. Sin autem veritas est

is to soeccenna [ł] of monigum f'hpon nis to Grecis
quaerenda de pluribus, cur non ad Graecam

frō frūma hea eftgecerras ƀa ƀa ł of flitendū trachterum
originem revertentes ea quae vel a vitiosis interpraetibus

yfle geporht ł [gihverfde] from dearflicum [ł frō gidyrsginnvm] [2]
male edita, vel á praesumtoribus

unpisum eftgeboetat [ł girihtę] piƀirpeardnis [ł pyrs] ł of
imperitis emendata perversius, vel á

---

[6] The word *se* is expuncted.

[7] Altered, by the expunction of the letters *c* and *æ*, and the superscription of *e*, into "lugen."

[8] The final letter is doubtful.

[9] Written, originally, "in tonge," but corrected by the first hand.

[10] "tot enim sunt," ed. Bened.

[1] The final *e* is added by the second hand.

[2] The *n* is expuncted and the *d* superscribed by the same hand.

[ł frō boecer̃ ł punderū] slependum ł geecad [ł gihverfde]
librariis dormitantibus aut addita

arun ł ymbcerred pe gemes ł boetes [ł ve hrihð] ne hpeðre
sunt, aut mutata, corrigimus? Neque vero

ic of alde tosceade [ł] setnessa ðæt frō unsefuntig
ego de Veteri disputo Testamento, quod á septuaginta

aldrum [ł] in grecisc sprec gecerred ðirde hád to
senioribus in Graecam linguam versum, tertio gradu ad

us pið ðerhcpom ne soeco[3] ic hpæt ceorles noma hpæt
nos usque pervenit. Non quaero quid Aquila, quid

ceorles noma hia oncnapæð [ł ahogað] f'hpon ceorles noma bitpih
Simmachus sapiant; quare Theodotion inter

niuum ȝ aldum middel [ł tomiddes eod'] ineade sie ða
novos et veteres medius incedat. Sit illa

soð intrahtung [ł reccenise] ðaem [ł þ ða] apostolas
vera interpraetatio quam Apostoli

gecunnedun of nipe nu ic spreco setness [ł cyðnise] ðæt
probaverunt. De Novo nunc loquor Testamento; quod

crecisc sie ł pere 'nan 'nes[4] dpala is buta ðæm apostol
Graecum esse non dubium est, excepto Apostolo

Matheus ðe ærist in Judea godspell cristes ł ðæs
Mattheo, qui primus in Judaea Evangelium Christi

gecorenes Ebriscum stafum geporhte [ł acende] ðis putet [ł]
Hebraeeis litteris edidit. Hoc certe

mið ðy in usra [ł] pord toslittað ȝ ða unefne [ł vngelico]
cum in nostro sermone discordat et diversos

burna trametas ł poegas [ł stige] gelaeded anū of esprynge
rivolorum tramites ducit, uno de fonte

to soccanne [ł] is ic forleto ða boec ða from
quaerendus[5] est. Praetermitto eos codices quos a

Lucianus ȝ Hesichio tpoe cearlea nōa genemnedo[6] lyt hpon
Luciano et Hesychio nuncupatos, paucorum

monna gesaegde [ł] piðirporda [ł] flitta [ł] afvlic geflit of ðæm
hominum adserit perversa contentio; quibus

---

[3] The final *o* is added beneath the line.
[4] Sic MS.
[5] "quærendum," ed. Bened.
[6] The final *o* is added by the second hand.

putetlice ne in aldum gehrine [ł in æę] æfter unseofuntigv̄ [7]
utique nec in Veteri Instrumento post septuaginta

trahteras [ł recceras'] eftnipige [ł girihte] hpæt scean [ł] ne in
Interpretes emendare quid licuit, nec in

nipe f'ænig [8] pæs [ł] ængum to boetanne [ł to rihtannæ ł to giboeta]
Novo profuit emendasse;

miδ δy monigfald[ra] [9] cynn sprec geprit [ł þ v̄rit] aer
cum multarum gentium linguis Scribtura ante

oferlæded gelæreδ ł sie leasa pere δa geeced [ł acen'] arun
translata, doceat falsa esse quae addita sunt.

forδon δis ondpeard foresaegdnis [ł] gehatten biδ [ł gehaten is]
Igitur hoc pręsens praefaciuncula pollicetur

feper ana godspelleras dara endebrednis δes
quatuor tantum [1] Evangelistas, quorum ordo iste

is boc
est; Mattheus, Marcus, Lucas, Johannes; codicem

criecna geboetat [ł girihtad] efnegelætled ah ȝ ald
Grecorum emendata conlatione, sed [2] et vetera.

δa ł ne monig gecoreñ [3] Latines efne gepunelic
Quae ne multum electionis [4] Latine consuetudine

geteldon [ł] spa mid pirn [ł vrittsæx] pe gehehtun δæt
discreparent, ita calamo [5] imperavimus, ut

of δæm ana δa δoht gesegon gecerde [ł girixla]
his tantum quae sensum videbantur mutare

gemendum δa æfterra gepuna pe ondetaδ [ł] δæt he peron
correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant.

δa talo [ł reglas] éc δa Eusebius δa Cæ[sa]riencisca
Canones quoque, quos Eusebius Caesariensis

biscop δone Alexander. i. biscˆ gefuilgide ł gelaerde
episcopus Alexandrinum secutus

---

7 The final $\bar{v}$ is added by the second hand.
8 Doubtful, by reason of a blot.
9 The termination is added by the second hand.
1 "Evangelia," ed. Bened. 2 "sed veterum," ed. Bened.
3 The mark of contraction at the end of this word is added by the later hand.
4 "a lectionis Latinæ," ed. Bened.
5 "temperavimus," ed. Bened., which gives the reading of the text among the variations.

ðe bis˜ Ammo˜ in tenum talum geendebrednade spelce in
Ammonium, in decem numeros ordinavit, sicut in

Crecis habað pe geðryhton [ł ve avritti] ðæt gif hpelc
Greco habentur, expressum. Quod si quis

of ðæm idlum pellæ putta ða in godspellum ł in
de curiosis voluerit nosse, quae in Evangeliis, vel in

aan ł oðer [ł] ȝ ane biðon heora gescead
eadem, vel vicina, vel sola sint, eorum distinctione

conn [ł] micil gif hpelc ðes in usum bocum
cognoscat[6]. Magnus siquidem hic in nostris codicibus

dpola gepæxe[7] onð ðy ðæt in án ðing oðer godspellere
error inolevit, dum quod in eadem ré alius Evangelista

mara sæges in oðer forðon leasse poendon to geecton [ł]
plus[8] dicit, in alio quia minus putaverint, addiderunt.

ł mið ðy ilco ðoht oðer suinder geðryde [ł avrat]
Vel dum eundem sensum alius aliter expraesit,

he seolf ðe án ȝ ða feoper ðe forma redas to his
ille qui unum e quatuor primum legerat, ad ejus

bisen oðer éc he poende geboettande [ł]
exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos.

ðona gepar̃ð [ł gelump] ðæt mið us geblonden [gimengcd[9]]
Unde accidit ut apud nos mixta

aron alle ȝ in Marc moniga Lucas ȝ ec Matheies
sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthei,

eft [eft on bæcgling] in [Math'] [Joh'] ȝ [Mar'] ȝ
rursum in Mattheo[1] Johannis et Marci, et

ða oðera æfterra ða oðrum suindrig arun ða bigetne [ł
ceteris reliquorum que aliis propria sunt, inveniantur.

gimoetid sint] mið ðy ðonne ða regulas ðu redes ða underbeged
Cum itaque canones legeris qui subjecti

[ł vnderðiodid] arun ðæs sceomaes [ł telnisses] [mið]dpala
sunt, confussionis errore

---

[6] "Cognoscant" by the first hand, but altered by the expunction of the letter *n*.

[7] The final *e* expuncted by the second hand.

[8] "dixit," ed. Bened.

[9] Altered by the same second hand to "gimencged."

[1] "in Matthæo plura," ed. Bened.

underlaeded ȝ gelicra [gilíc] alra pitte ðu ȝ suindrigum
sublato, et similia omnium scies, et singulis

his sua *c* hpælc ðu eftsettes [ł ðv nivęs[2] ł ðv boetas].
sua quaeque restitues.

In tal [ł in regel ðone] forma gegendriges [ł efne sæcgas]
In canone primo concordant

fepero[3]
quattuor, Mattheus, Marcus, Lucas, Johannes.

In regula [ða] æfterra ðrea
In canone secundo tres, Mattheus, Marcus, Lucas.

In tal [ł regla] ða ðirda ðrea
In canone tertio tres, Mattheus, Lucas, Johannes.

In regele[4] ða fearða ðrea
In canone quarto tres, Mattheus, Marcus, et Johannes.

In tal ða fifta tpoe
In canone quinto duo, Mattheus, Lucas.

In regula ða seista tpoege
In canone sexto duo, Mattheus, Marcus[5].

In tal ða seofunda tpoege
In canone septimo duo, Mattheus, Johannes.

In regula ða aehteða tpoege
In canone octabo duo, Lucas, Marcus.

In tal ða nioða tpoege
In canone nono duo, Lucas, Johannes.

In regula ða teiða suindrig án eghpelc ða ne
In canone decimo propria unus quisque quae non

habbas in oðrum gecendon [ł] suindrigum godspellū of
habentur in aliis, ediderunt. Singulis Evangeliis; ab

aanū inginnes[6] pið[7] ende ðara boca unefne [ł vngilíc]
uno incipiens usque ad finem librorum, dispar

---

[2] Altered by the same hand to "nivęas," the *a* being added above the line.

[3] The final *o* is added by the second hand.

[4] Altered by the second hand, the former *e* being expuncted and the latter added.

[5] This line, omitted by the first hand, is supplied at the bottom of the page, apparently by the same scribe.

[6] Altered to "onginnes" by the first hand.

[7] Here occurs the *dh*, which, for the sake of distinction, may be called the Old Saxon character.

tal onpæxes ðis ł her blaccū hipe ðerhpritten under
numerus increscit. Hic nigro colore perscribtus, sub

him hæbis[8] oðer of [nęvdę] tal unhiped [ł vngelíces hives]
se habet alium ex minio numerum discolorem,

ðe to tenū pið forecyme tæcnes ærest [ł ðe forma]
qui ad decem usque procedens, indicat prior

tal in ðæm bið [ł sie] regula to soecanne mið ðy
numerus, in quo sit canone requirendus. Cum

putedlice untuned boc spæ oðer bisen ðæt ł ðæt
igitur aperto codice, verbi gratia, illud sive illud

forecpide gepite ðu pelle his ł ðæs regel sie sona of
capitulum scire volueris cujus [9] canone, sit statim ex

ðęm under rim ðu gelæres ȝ eftgearn to ðæm frummū in
subjecto numero doceberis, et recurrens ad principia, in

ðæm talum his gesceaden [ł todæled] gesomna ðu [ł gisom-
quibus canonum est distincta congeries,

nvng] ðæt ilca ec sona rim of tacon onsiones
eodemque statim canone ex titulo frontis

begeten [gimoeton] hine ðene ðu gesohtes rim ðæs ilca
invento, illum quem quaerebas numerum ejusdem

godspelleres ðe ȝ he seolf of inpritting gemercad bið
Evangelistae, qui et ipse ex inscribtione signatur

ðu infindes and ec of ðæm æft'rū oðrum tramitū ł poegum
invenies; atque [10] e vicinia ceterorum tramitibus

ł stigū inscepungum ða talo on efne habas
inspectis, quos numeros e regione habeant,

to gemerca ȝ mið ðy gepit ðu eft geiorn to bocum
adnotabis; et cum scieris recurres ad volumina

suindrigum ȝ buta tuia gefundena rimas ða ær
singulorum, et sine mora repertis numeris quos ante

ðu gebecnades onfindes ȝ stopa in ðæm ł ðe ilco ł
signaveras, repperies et loca in quibus vel eadem, vel

ða æfterra gecpoedun ic ceasa [ł] ic onn ðæt in Crist
vicina dixerunt. Opto ut in Christo

ðu getreopfæstnig ȝ gemyndga mines papa ðu eadga
valeas, et memineris mei, papa beatissime.

---

[8] *b* expuncted and *f* written above by the first hand.
[9] "canonis," ed. Bened. [10] "a vicinio," ed. Bened.

EXPLICIT HIERONIMI. INCIPIT PRAEFATIO EJUSDEM [1].

monige perun ða ðe godspellas apritton ȝ
Plures fuisse qui Evangelia scribserunt et Lucas

ðe godspellere getrymmeð cpoeðende forðon soðlice monigæ
Evangelista testatur, dicens, "Quoniam quidem multi

gecunnate sint geendebredege [2] ða sago ðinga ða in
conati sunt ordinare narrationem rerum, quae in

usic gefylled sindun suæ gesaldon ús ða ðe from
nobis complete sunt; sicut tradiderunt nobis qui ab

frumma ða ł hia ilco gesegon pord ȝ geembihtatun
initio ipsi viderunt sermonem, et ministraverunt

him ȝ ðerhpunadun pið to ondpord tít
ei;" et perseverentia usque ad pręsens tempus

fæstnunga bærlice æteapdon ða pið ł from piðerpordum
monumenta declarant; quae a diversis

larpum geporht unefenlicra ł ungemetlicra erfepaerd hine
auctoribus editam [3] diversarum haeres [4] cum

broemende frumma spæ is ðæt æt ægiptum ȝ
fervere principia; ut est illud juxta Aegyptios, et

ȝ ȝ tpoelfa
Thoman, et Matthian, et Bartholomeum, Duodecim [5]

ðara apostola ȝ ȝ
Apostolorum; et Basilides atque Apelles [6], ac

ða æfterra ł ða oðera ða to talanna longsum is
reliquorum, quos enumerare longissimum est;

mið ðy ðis ana in ondpuæardra nede ł booflic is
cum hoc tantum in praesentiarum necesse est [7]

to cpoeðenne ofstode ðara sum ða ðe buta gast [9] ȝ
dicere; extetisse [8] quosdam qui sine spiritu et

geafa gecunad [10] sint spiðor geendebrednege ða sago
gratia [11] conati sunt magis ordinare narrationum

---

[1] See S. Hieronymi Opera, iv. 2, ed. Bened. fol. Paris, 1706.
[2] Altered to "geendebrednege," by the first hand.
[3] Read "edita." [4] "hæreseon fuere," ed. Bened.
[5] "duodecim quoque," ed. Bened. [6] "Apellis," ed. Bened.
[7] "sit," ed. Bened. [8] Altered to "exstetisse."
[9] "gaast. [10] "gecunnad." [11] "gratia Dei," ed. Bened.

ðaem soðsaga gescildon soðfæstnige[1] from ðæm rhetlice spæ mæg
quam historię texere veritatem. Quibus jurae potest

ðæt pitgiung geceasa pæ ðæm ða ðe pitgas of
illud propheticum cooptari; "Váe[2] prophetant de

heorta hiora ða ðe gaes æfter gaast hiora ða ðe
corde suo; qui ambulant post spiritum suum; qui

cpoeðas ðas cpoeð drihten ȝ drihten ne sende hea
dicunt haec dicit Dominus; et Dominus non misit eos."

from ðæm ȝ haelend in godspell sprecæs
De quibus et Salvator in Evangelio Johannis loquitur,

alle ða ðe aer meh cpommun ðeafas peron ȝ
"Omnes qui ante Me venerunt, fures fuerunt et

sceacaras ða ðe cpomun ne ða ðe sended arun he seolf
latrones." Qui venerunt, non qui missi sunt. Ipse

forðon cpoeð hia cymas ȝ ic ne sende hea[3] in
enim ait, "veniebant, et ego non mittebam eos." In

cummenum foreonfong[4] dearfscipes ungesendeta[5] embichta
venientibus, praesumtio temeritatis; in misis, obsequium

ðeadomes is cirica putedlice ðy[6] ł ða ofer
servitutis est. Ecclesia autem, quae super[7]

staðolfæst stan drihtnes stefn[8] geseted is ða[9] inngelaede
petrum Domini voce fundata est; quam introduxit

cining[10] in inne his ȝ to ðaem ðerh ðyril
rex in cubiculum suum; et ad quam per foramen

of gestignisse gdeglice sende hond his ongelic
descensionis occulte misit manum suam, similis

ȝ hearta fepor[11] streamas
dammulęh innulo que[12] cervorum, quattuor flumina

neirxna ponga ongelic gespranc fepere ȝ hpommas ȝ
paradisi instar eructans; quattuor et angulos et

hringas haefis ðerh ða spa ðerh aerca cyðnisse ł setnesse
anulos[13] habet per quos, quasi per arcam[14] Testamenti

---

1 "soðfæstnise." 2 "Vae qui," ed. Bened. 3 "hia."
4 Originally "foreonfoeng." 5 "ungesendena."
6 Above this word is written "iu." 7 "supra petram," ed. Bened.
8 Originally "stefne." 9 Originally "ðaem."
10 "cyning." 11 "fepoer." 12 "damulæ hinnuloque," ed. Bened.
13 "annulos," ed. Bened. 14 "quasi arca," ed. Bened.

ȝ haldend ae drihtnes trepum styrendum ł cerrendū
et custus[1] legis Domini lignis movilibus[2]

he gelædes
vehitur.

ærest ł f'ma alra is bær suinnig
Primus omnium Mattheus est publicanus,

his cuð noma ł his noma lesincg ðe godspell in Judea
cognomento Levi, qui Evangelium in Judęa

ebrisc þord geþorhte f' hiora ł ðe maaste
Hebraeo sermone edidit; ob eorum vel maxime

nthingc ða ðe in hælende gelæfdon of Judæm ȝ ne
causa[3], qui in Jesum crediderant ex Judaeis; et ne[4]

hpæt ða aes shya undercþom godspelles soðfæstnisse
quidquam legis umbra succedente Evangelii veritatem

bihaldon[5]
servabant.

ðe aefterra trahtere ðæs apostoles ȝ
Secundus Marcus, interpraes apostoli Petri, et

Alexandresca cirica ðe f'ma biscop ðe drihten
Alexandrinę ecclesię primus episcopus; qui Dominum

soðlice ł putetlic ł sume haelend he seolf[6] ne gesaeh ah
quidem Salvatorun ipse non vidit, sed

ða ðing ða larŭa geherde forecþoedende aet ł æft'
ea quae magistrum audierat praedicantem juxta

lufu spiðor ł mara þundara gesaegde ðæm ł maast endebred'
fidem magis gestorum narravit quam ordinem.

ðridda léce geboren sirisc ðara burug
Tertius Lucas medicus, natione Syrus Antiochensis,

ðæs lof ł herenis in godspell ðe ȝ ðe ł he discĩ
cujus laus in Evangelio qui et ipse discipulus

---

[1] "custos," ed. Bened.

[2] "lignis immobilibus," ed. Bened.; but the editor mentions another MS. which supports the reading in the text.

[3] "causam," ed. Bened.

[4] "et nequaquam Legis umbram, succedente Evangelii veritate," ed. Bened.

[5] "bihealdon." [6] "seolf," underlined, as if for erasure.

apostoles daelū bóc
Apostoli Pauli in Achaiae Boetique[1] partibus volumen

efnegeporhte ł gesette sum oðer hera eftsohte ȝ ðaet he
condidit quaedam altius repetens; et ut ipse

in inðoht ondetað gehered maa ðon gesege
in proemio confitetur, audita magis quam visa

of ł frō aprat
describens.

laetmest ȝ godspellere ðone
Ultimus Johannes apostolus, et Evangelista, quem

ðe haelend gelufade monigfallice ðe ofer brest drihtnes
Jesus amavit plurimum; qui super[2] pectus Domini

gehlionade ł geræste claenust ðara lara flopnisa ł esprynca
recumbens, purissima doctrinarum fluenta

gbaer ł lædde ȝ ðe ana of rode geernade[3] ƿ he geerde[4]
portavit[5], et qui solus de cruce meruit audire,

eno[6] moder ðin ðes mið ðy pæs ȝ
"Ecce mater tua." Is cum esset in Asia, et

ge ł putetlic' ða ł in ðæm tíd piðerporda[7] larpas seda geseapun
jam tunc hereticorum semina pullularent,

ceorles noma ceorles noma ȝ ða oðera ða ðe onsaccas[8]
Cerenthi, Hebionis, et ceterorum qui negant

in lichoma gecomae ða ȝ he in oferpurit
Christum in carne venisse, quos et ipse in epistola

his bif'e ł Anticrist cliopas ł ceigas ł ceið ȝ ðe apostol
sua Antichristos vocat, et apostolus Paulus

symle ł oft ðerh slaeð geðreatad ł geneded is from allum
frequenter percutit, coactus est ab omnibus

buta lytlū ða ł ī ðæm tíd biscop ȝ monigra cirica
paene tunc[9] episcopis, et multarum ecclesiarum

hergum godcunde haelendes hero ł heista aprita ȝ
legationibus, [10] divinitate Salvatoris altius scribere, et

---

1 "Boeotiaeque," ed. Bened.
2 "supra," ed. Bened.
3 "geearnade."
4 "geherde,"
5 "potavit," ed. Bened.
6 Originally "heno."
7 "pordra."
8 Originally "onsaeccas."
9 "tunc Asiae episcopis," ed. Bened.
10 "de divinitate."

to ðæm ł to him þ ł spæ ðus ic saego godes pord ne spæ spiðe
ad ipsum (ut ita dicam) Dei Verbum, non

ł ne sua ł no spiðor dearfe dearfe ł dyrstige ðon forðon[1] sćles
tam audaci quam felici

dearfscipe ł bældo foreiorne ł bicymo þ cirilicra[2] saegde
temeritate prorumpere[3] ut Ecclesiastica narrat

soðspell ł soðsaga mið ðy frō broðrum pere geneded ðæt apritta
Historia. Cum a fratribus cogeretur ut scriberet,

spæ pere geporden ł ðus geporht ondporde gif inboden fæsten
ita facturum respondisse, si indicto jejunio

in gemænnisse alle god gebćdon ł biddende peron of ðæm
in commone omnes Deum deprecarentur; quo

pære gefylled frō ł of onprignise[4] geendad in ðæt mearda
expleto, revelatione saturatus, in illud proemium

to ł of heofne cpom loceteð ł gesprang in fruma paes
cęlo veniens eructavit, "In principio erat

pord ȝ pord paes mið gode ȝ god pæs
Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat

pord ðis pæs in frumma mið gode
Verbum; hoc erat in principio apud Deum."

ðas cuðlice ł soðlice feper[5] godspelles monig aer
Haec igitur quattuor Evangelia multum ante

fore cpoedna[6] ł f'e cpida ðæs pitges ec bóc soðeð ł costaið ł
prędicta, Ezechielis quoque volumen probat,

fæstnegið[7] in ðæm ðy f'ma gesihðnis ðus bið gedegled ȝ in
in quo prima visio ita contexitur "Et in

middum spæ ł spælce bisen fepær[8] netna ȝ onsion
medio sicut similitudo quattuor animalium; et vultus

hiora ondplita ł[9] nioful monnes ȝ ȝ ondplita ł onsion leas
eorum facies hominis, et facies leonis,

---

[1] "forðon" underlined, as if for erasure. [2] "ciricalicra."
[3] "prorumpere. Et," ed. Bened.
[4] Above the letter *g* is written an *h*. [5] Originally "fepera."
[6] Altered by the *a* being expuncted, and *e* written above the *n*, so as form the reading "forecpoeden."
[7] The letter *a* is written above the *e*. [8] Altered to "feper."
[9] Altered to "hnioful."

ȝ ondplita cælfes ȝ ondplita earnes ðy f'ma monnes
et facies vituli, et facies aquilae." Prima hominis

ondplita forðon spæ ł spælce frō menn ongann aprittę
facies [1]; quia quasi de homine exorsus est scribere;

boc cneorise [2] ł cynnrecenisse hælendes cristes sunu davides
"Liber generationis Ihu Xpi, fili [3] David,

sunu abrahā æfter marc in ðæm stefn leas
fili [3] Abrahā." Secundum [4] Marcum, in quo vox leonis

in poestern roeðe ł rarende ł bellende gehered bið stefn
in heremo rugientis auditur; "Vox

ceigendes in poestern ł in unbyedū londe [5] gearpas poeg drihtnes
clamantis in deserto, parate viam Dñi,

rectas doas ł pircas stiga ł streta his ðirdda [6] celfes of ðon
rectas facite semitas ejus." Tertia vituli, qua

ł of ðæm ðe godspellere lucas frō zacharia meaessa preoste
Evangelistam Lucam a Zacharia sacerdote

onfeing ł ongann [7] frumma foregebecnede [8] fearða iohannis
sumsisse initium prefiguravit. Quarta Joannem

ðe godspellere ðe onfeing feðra earnes ȝ to ðæm
Evangelistam, qui adsumtis pinnis aquilæ, et ad

heistum. i. bodū geoefistade ł oefistende ȝ of pord godes
altiora festinans, et de Verbo Dei

doemeð ł tosceadeð ða oðera ða æfterfylgeð in ðon ilco
disputat. Cetera quae secuntur in eundem

ðocht foregepoxun sceonca hiora recta ȝ feðrihtæ
sensum proficiunt. Crura eorum recta, et pinnati

foet ȝ spa hpidir gaas gaæs hea gæð ȝ ne
pedes; et quocumque spiritus ibat, ibant, et non

eft cerras ł pendas ȝ hrÿic hiora fullæ egum ȝ gloetas
revertebantur; et dorsa eorum plena oculis, et scintille

---

[1] The words "Matthaeum significat" are here omitted.
[2] Altered to "cneorese." [3] Read "filii—filii."
[4] "Secunda," ed. Bened.
[5] The termination is somewhat uncertain, apparently "londa" has been originally written.
[6] Altered to "ðirda." [7] Altered to "infeing ł ingann."
[8] Altered to "foregebecnade."

ȝ ðæccillas in middum ut iornenda ȝ hpel in huelum
et lampades in medio discurrentes, et rota in rotae[1]

in suindrigum feuer onsiones biðon ȝ ðy boc
in singulis quattuor facies. Unde et Apocalypsis

æfter getal ȝ tuoentig feuer aldra ł
Johannis, post expositionem viginti quattuor seniorum,

uðputana ða haldas hearpas[2] ȝ fata[3] tobiddes ł geheras
qui tenentes citharas et fialas adorant

lomb[4] godes inbrohte leigeðslaehtas ȝ ðunera ȝ seofuna[5]
Agnum Dei, introducit fulgora[6] et tonitrua, et septem

gastas ȝ ymbiornas ȝ sae glaesen ȝ feuer
spiritus discurrentes, et mare vitreum, et quattuor

netna ł pihta fulle egum cpoeðende ł sægde neten ł piht ðe forma
animalia plena oculis, dicens; "Animal primum

ongelíc leas ȝ ðe aeft'ra ongelic celfes ȝ ðe ðridda
simile leoni, et secundum simile vituli[7], et tertium

ongelíc monnes ȝ ðe fearða ongelic earnes flegende ȝ
simile hominis[8], et quartum simile aquilae volanti." Et

æft' lytle hpile fulle saegde ꝥ hia pero egum ȝ
post paululum; "Plena," inquit, "erant oculis, et

raest nabbas daeg ȝ næht hia cpoeðas ł cpeðenda
requiem non habebant die ac nocte, dicentes[9];

halig halig halig drihten god allmæhtig
Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Omnipotens;

ðe pęs ȝ ðe to cymende ł to pærd[10] is.
qui erat[11], et qui venturus est."

of ðæm eallum clænlice ł bærlice ł luterlice[12] æteapas
Quibus cunctis perspicue ostenditur,

fepr ana ł noht mara se reht godspellas to onfoanne ȝ
quattuor tantum debere Evangelia suscipi, et

---

1 "in rota, et in," ed. Bened.
2 Originally "herpas."
3 Altered to "fato."
4 Altered from "lemb."
5 The letters *una* are underlined, and *o* is superscribed.
6 "fulgura."
7 "vitulo."
8 "homini."
9 "dicentia."
10 Altered to "topord."
11 "erat, et qui est, et qui venturus est."
12 Altered to "lutorlice."

alle piðer peardra gedpola deadra[1] spiðor slitenū ðon
omnes apocriforum nenias mortuis magis hereticis quam

ciricendū hlifiendū singendū
ecclesiasticis vivis canendis[2].

ongines foresægdnise eusebies
INCIPIT PRAEFATIO EUSEBII.

eusebius ðe carpianisca ðæ broðer in drihten haelo
[3] Eusebius Carpiano fratri in Domino salutem.

gelaered sum oðer alexandrinesca mið [4] micle bigeong
Ammonius quidam Alexandrinus, magno studio

ȝ ec hogahscipe enne ł án ús fore feoper godspellum
atque industria unum nobis pro quattuor Evangeliis

of forleort ȝ forðon ðrea godspellas ł ðara [5] godspellera
dereliquit. Namque trium Evangeliorum

bisen ł ðoht buta ðæm ongelicū ȝ ða bihaldne matheis
sensus exceptos, [6] similes contentusque Matthei

godspell spelce to anum efne gepordena ł geporhta [7] to cruite
Evangelio quasi ad unum congestos, adnexuit;

spæ þ hiora ł ðara ilca spæ feolo to gebyres redes
ita ut eorundem quantum ad tenorem pertinet lectionis,

æft' fylges utuetlice bituih toslitten sie geseen
sequens jam stilus interruptus esse videatur.

soð ł [8] ah buan þ hal lichoma oððe geadrung oðerra
Verum ut salvo corpore, sive textu ceterorum

ðis ł þ is godspell syndriga ȝ ða ham cuða stopa of
hoc est [9] Evangelium propria et familiaria loca, in

ðæm gelic ł ilca ȝ spae gelic gecnedon geputta ðu mæht
quibus eadem similiterque dixerint, scire possis,

---

[1] Altered to "deada."

[2] "canendas." A long passage, given in the Benedictine edition of the works of S. Jerome, is here omitted by the transcriber.

[3] Collated with the text in the "Bibliotheca Graeca" of J. A. Fabricius, vi. 97, ed. 4. Hamb. 1714.

[4] An *i* superscribed converts this word into "micile."

[5] The last three letters of this word are underlined, and an *a* superscribed.

[6] "Omnes similes contextus," Fab.

[7] Altered to "to cruicte," by the *c* superscribed.

[8] The letters *te* are superscribed, converting the word into "butean."

[9] "hic Evangeliorum."

ȝ miȝ soȝe gesæcca onfenge buta tua of ȝæm f'egden uer
ac vere disserere, accepta occassione ex praedicti viri

gesetnesa oȝera rehtnissa teno of tal ȝe mercas ł tacnas
studio, alia ratione decem [1] numero tibi titulos

ic gemercade ȝara ærest feuer in him gehaldæs
designavi. Quorum primus, quattuor in sé continet

[2] tala in ȝæm gelicra of allum gecueden aron
numeros, in quibus similia ab universis dicta sunt,

æft'ra in ȝæm
Mattheo, Marco, Luca, Johanne. Secundus, in quibus

ȝrea ȝirda in ȝæm
tres, Mattheus, Marcus, Lucas. Tertius, in quibus

ȝrea fearȝa in ȝæm
tres, Matheus, Lucas, Johannes. Quartus in quibus

ȝrea fifta in ȝæm
tres, Matheus, Marcus, [3] Johannes. Quintus, in quibus

tuoge seista in ȝæm tuoege
duo, Mattheus, Lucas. Sextus, in quibus duo,

seofonda in ȝæm tuege
Mattheus, [4] Johannes. Septimus, in quibus duo

eahteȝa in ȝæm tuege
Mattheus, Johannes. Octavus, in quibus duo, Marcus,

nioȝa in ȝæm tuoege
Lucas. Nonus, in quibus duo, Lucas, Johannes.

teiȝa in ȝæm suindrige of oȝrum sundurlice
Decimus, in quibus singuli de quibusdam proprie

apuritun of ȝon ec ȝara underra mercunga ȝ is
scribserunt. Equidem subjectorum titulorum id est

reht smeapung [5] berhto soȝlice hiora sago ȝys is
argumentum, clara vero eorum narratio haec est;

ȝ forȝon ȝerh syndriga stopa godspella oȝer tal
etenim per singula loca Evangeliorum quidam numerus

---

1 "numerorum."
2 The final *a* expuncted, and an *o* superscribed.
3 "Lucas." 4 "Marcus." 5 So corrected from "berhta."

gesegen biδ togesetet heartlice ł [1] lythvon onginnes from f'ma
videtur adpositus, paulatim incipiens a primo,

æft' δon δy æft'ra siδδa δrea ȝ δerh endebrednisse
dein secundo, postremo [2] tres, et per ordinem

δara bocana ende piδ f'e gaes ł gefæres δonne δerh
librorum [3] finem usque progrediens. Itaque per

sundriga talo tal δerh [4] bischead
singulos numeros supputatio, per [5] minei distinctionem

īnbigeates ł īfindas insetena gebecnas ł getacnas tochpǣ of [6] teum
invenitur inserta, significans cui de decim

mercum togesetet tal oncnapes spælce soδlice
titulis adpositus numerus [7] dinoscitur. Véluti siquidem

ærest [8] putetlice is in δæm forma gif ec in δæm æft'ra
primum, certum est in primo. Si vero in secundo,

ȝ δa ilca pisa piδ to tenū gif soδlice frō ymbcerred
et eodem modo usque ad decem. Si igitur evoluto

an suæ huelc of [9] feovr godspellum suæhpelcū
uno qualicumque de quattuor Evangeliis, cuilibet

f'uearde ł [10] heafodveard δu pælla instonde ȝ eftguuta δa δe gelic
capitulo, velis insistere et rescire qui similia

sægdon ȝ stopa ł styde sundria oncnapa anra gehpelc
dixerint, et loca propria agnoscere singulorum,

in δæm gelic aron f'e sprecon æft' anū δoht
in quibus eadem sunt prolocuti ejusdem sensus

spæ hpæs haldes δu eft redende foregeseted tal
[11] quemquem tenes, religens propositum numerum

ȝ is to soecanne hine in [12] f'emercunc δene æteapes mercunces
quaesitumque eum in titulo quem demonstrat tituli

undermercad sona geputa δu mæht of ofer pritenū
subnotatio, continuo scire [13] poteris ex superscribtionibus

---

[1] Originally "lython," but the *v* is superscribed. [2] "tertio."
[3] "ad finem." [4] So altered from "bigschad," as at first written.
[5] "lineae." [6] Originally "tenum," but the *n* is expuncted.
[7] "assignetur." [8] The termination "ice," is underlined.
[9] The *v* is superscribed.
[10] Originally "heafodeard ;" the *v* is superscribed.
[11] "quem."
[12] An *i* is written above the *u*, changing the reading into "f'emercinc."
[13] "potes."

ðas in [1]forvuard f'egenotad ðu [2]onfindes f'ðon þ spa monig
quas in fronte notatas invenies; quia ut quot

of ðæm ða ðu insoecas gelicra cpedon cymeð gée ł ec sóð
de hís quae [3]inquires similia dixerint. Veniens etiam

to oðrū godspella ðerh ðon ilco tal ðene
ad reliqua Evangelia per eundem numerum, quem

nīmende ðu gesist to gesetedo ł gegcadrad ðerh sundrigo
[4]continens, videbis adpositos per singulos

talo ȝ ec ða ȝ in hiora suindrigum stydum ł stopū
numeros, atque eos in suis propriisque locis

ongelica gecpedon ðu onfindes.
similia dixisse repperies.

EXPLICIT PRAEFATIO EUSEBII.

---

[1] The *v* is here superscribed.
[2] So altered from "infindes."
[3] "inquiris.
[4] "continent.

onginnes scripsmeung[1] matheis
INCIPIT ARGUMENTUM MATTHEI.

spelc in endebrednise f'ðmest ł ærest
Mattheus in Judea sicut in ordine primus

gesetet is godspell in iudea ærest ł forðmest aprat
ponitur Evangelium in Judeam primus scribsit.

ðæs ł his ceigung to gode from bærsynnum percum pæs
Cujus vocatio ad Deum ex publicanis actibus fuit

tpoegera in cynrespu ł cneuresu cristes ða f'puearda ł ða fruma
duorum in generationi Christi principia

f'egefeng ðæs[2] anæs ðæs ł his f'ma ł fruma mið ymbcyrf
praesumens unius cujus prima circumcisione

lichomes oðres ðæs æft' hearta gecorenscip pæs ȝ
carnis alterius cujus secundum cór electio fuit et

of tpæm in dálū sie ða feoper siðo teafald
ex utrisque in partibus Christus sit quae quaterdenario

tal ðrifaldlice gesetet forpuard ȝ leafes
numero triformiter posito principium ac credendi

lufu in redes tid gegemes ȝ corenscip in
fide in lectionis tempus corrigens et electio in

oferfær ł of'geong pið of sceades ł gesundras
transmigrationis usque in Christum definiens

ernincg ł ymbgeong tocyme drihtnes æteapes cnearesu
decursum adventus Domini ostendit generationem

þ ȝ getalscipes ȝ tides siæ þ pere
ut et numerositatis et temporis esse quod esset

æteapued ȝ godes in him uerc[3] geeapde gée ł ec soð
ostendens et Dei in sé opus monstrans etiam

---

[1] The letters *ea* are written above the first syllable.
[2] This word is underlined. [3] Originally " geepde.

ðara cynn gesette cristes pyrcende frō frūma
quorum genus posuit Christi operantis á principio

cyðnessa ł gesetnessa ne onsóc ðara alra [1]ðinga ł sceafta
testimonium non negaret quarum omnium rerum

tíd endebrednise tal gescead oððæ reihtniss þ
tempus ordo numerus dispositio vel ratio quod

lufes ðarflic ł ned is god crist is ðe geporden is
fidei necessarium est Deus Christus est qui factus est

frō pife geporden under ae geboren ł gecenned of heghstald
ex muliere factus sub lege natus ex virgine

geðroued in [2] lichoma alle in rode gefæstnade þ he gesigfæstnade
passus in carne omnia in cruce fixit ut triumphans

ða in him seolfuum eft aras in lichoma ȝ fadres
ea in semetipso resurgens in corpore et patris

noma in fadrum ðæm sunu ȝ sunes noma ðæm feder
nomen in patribus filio et filii nomen patri

eftgeniues ł gesetes ł gebeotes ȝ in sunum buta fruma buta
restituens et in filiis sine principio sine

ende æteapues æune mið him faeder' sie forðon an is
fine ostendens unum secum patre esse quia unus est

in ðæm godspell [3] bihoflic ł ðarflic ðæm pilnendum god
in quo Evangelio utile desiderantibus Deum

spelc ða fruma ł ða midla ł ða fulla oncnapa ł ongeota þ ȝ
sic prima vel media vel perfecta cognoscere ut et

cliopung ł [4] ceigvnc ðæs apostoles ȝ perc ł punder godspelles ȝ
vocatio apostoli et opus Evangelii et

lufu godes in lichoma gecenned ðerh alle
dilectione Dei in carne nascentis per universa

ða geredes ł ða geleornas hie oncnapes ȝ ec of ðon f'cunned ł
legentes intellegant atque quo apprehaensi

f'cumm̃ ł f'cyðed sint ȝ þ hie sie f'cyðed [5] gegias
sunt et apprehendere expetunt

---

[1] Originally "ðing."
[2] The *h* is superscribed.
[3] Originally "bioflic."
[4] Originally "ceigenc," but the *e* is expuncted and the *v* superscribed.
[5] Altered to "gegivas," by the superscription of the *v*.

eftongeattas us f'ðon ðis setnes scearp smeapunges pæs
recognoscant nobis enim hoc studio argumenti fuit

ȝ lufu geporden ðing gesella ł to gesellanne ȝ [1] percerces ł pundres
et fidem factae rei tradere et operantis

godes ondget georne sie gescead
Dei intellegentiam diligenter esse dispositionem

ðæm soecendū nis to suigennæ gesægde
quęrentibus non tacere. EXPLICIT.

---

[1] Apparently altered to "percces."

onginneð f'pueard ł heafud pueard ðara reda æft'
INCIP̃ CAPTULA LECTIŌ SECUNDUM
matheus
MATTHEUM.

cneuresuu ł cynnresuu feortig tuu from
I. Generationum quadraginta duarum ab

oðð to crist endebrednise gesaegd is
Abraham usque ad Christum ordo narratur.

cennisse hælendes cristes of brydguma hire
II. Nativitas Jesu Christi de Maria sponso ejus

[1] of engel ædeauade foregecueden is
Joseph angelo revelante praedicitur.

gecenned tungulcræftiga stearra him hlatuu
III. Natum Christum magi stella sibi duce

gesaegde gebreingendū ł geafendū mið ðingum togebedon
nuntiante oblatis muneribus adoraverunt.

ðe angel f'egelærde ł f'e getahte mið crist
IIII. Angelo praemonente Joseph cum Christo

gefleh in egipt ȝ ofslog ða cildes
fugit in Aegyptum et Herodes occidit infantes.

of f'ebod ł of f'elar bæðcere þ stefn
V. De praedicatione Johannis baptistae quod vox

cliopende ł ceigende sie hreponise pyrcas gie
clamantis sit pęnetentiam agite.

of fulpiht cristes frō Johan' ȝ
VI. De baptismo Christi in Jordane a Johanne et

tacon trinise fadres buta tua his in stefn ȝ tuufallice
signo Trinitatis Patris scilicet ejus in voce et utriusque

gast in culfre
Spiritus in columba.

---

[1] These two words are in a modern handwriting.

of feortig daga faestñ ȝ diul ðrifald
VII. De quadraginta dierum jejunio et diabulo trina

costung of'spided
temtatione devicto.

eft f'leort ða burg forebodas eorðu zabulones ȝ
VIII. Relicta Nazareth praedicat terrae Zabulon et

æft˜ ł æt pitgiung ðæs pitges hreunisse
Neptalim juxta vaticinium Esaiae penitentiam

gedo ł gepyrce hates
agere jubens.

ceigeð
VIIII. Vocat Petrum Andream Jacobum et Johannem

fisceras ða sona gefylgdon hine
piscatores qui mox secuti sunt eum.

ðerh alle [1]f'e bodade alle mið hælo
X. Per totam Galilaeam prędicat omnes sanando

untrumige
languores.

in mor ðægnas gelaeras seofo eadignisse
XI. In monte discipulos docens septem beatitudines

ȝ ðy aehteða oehtnisses gelaereð
et octavam persecutionis exponit.

ðeignas salt eorðu ȝ middengeardes leht
XII. Discipulos sál terrę et mundi lumen

geheht ł genemde f'e geheht in lixung pundra ł perca
appellans pręcipit in splendore operum

faeder to puldranne
Patrem glorificandum.

f'e gfylnisse aes gecpome he cpoðend
XIII. Ob implendam legem venisse sé dicens pha-

gelaeres soðfeastnisse of'suiðed ȝ monslaga ł mor-
risaeorum docet justitiam superandam et homicidium

ðurslaga ae gée ðing to brenganne ł to geafanne
lege vetans etiam munus offerendum

broðres gehates eft f'egefnisse
fratris jubet reconciliatione differi.

---

[1] Altered to "f'ebodas."

geðafsumnisse on peg ðæm piðerporde ne
XIIII. Consentiendum in via adversario non

synngige gelaerde hates synne ł lichoma buta
moechandum docens jubet vitia vel caro sine

under noma ego ȝ ðy [1] suiðra ðæs ondspyrnise
mendabiles sub nomine oculi vel dextrę scandalizantis

gecearfa
abscidi.

ðæt sie ðe ðe gebed ł pif buta lustgeornisse ł
XV. Quod adulter sit qui uxorem excepta fornicationis

ðing forleites forebeadas ec soð næfræ gesueriga laeres
causa demiserit prohibens etiam omnino jurare docet

ne ðæm sloegende ne ðæm reafende ne ðæm ðreaddende ne ðæm
nec percutienti nec exspolianti nec angarianti nec

ł suiga pið stonda
pertenti vel mutuare volenti resistere.

to lufanne ðone nesto mið ae getrymmas geé
XVI. Amandum proximum lege firmans etiam

ða fiondas geheht to lufianne
inimicos praecepit diligendos.

ða allmissa laeras deiglige to doanne
XVII. Aelemosynam docet in abscondito faciendam

ðy pinstra ne pitta ƿ is giornisse lofes ł herenis
quam sinistra nesciat id est appetitio [2] laudis

mennisces
humanę.

gbedes ongelicnes in seofū pillniungū
XVIII. Orationis formulam in septem petitionibus

gesalde cueð synna buta f'gefendum nere f'gefen
tradens ait peccata nisi dimittentibus non dimitti.

laeres buta unrótnisse to faestanne ne
XVIIII. Docet sine tristitia jejuniandum nec

to strionanne on eorðo
thesaurizandum in terra.

---

[1] Originally "syðra."
[2] Originally "appetio," but corrected by the translator.

ðæccille lichomas ðy ego geheht ne tuoem
XX. Lucernam corporis oculum appellans nec duobus

hlaferdum maeg gehera ne bisignisse mettes ȝ poedes
dominis posse servire nec sollicitudinem escę et vestis

hæbende ah ríc godes allum fore leras
habendam sed regnum Dei omnibus prędferendum docet

ne rehtlic is bisig sie in morgen
nec debere sollicitum esse in crastinum.

of gemet domæs cpęð lytles strees ł micles beames
XXI. De mensura judicii dicens festucae vel trabis

to ł mið efennisse geþordeno lærað ærist ða aganlico ł ða syndrio
comparatione facta docet prius propria

ȝ æft' ðon broðres [1]scylda f'geafanne
et post fratris vitia resecanda.

halig hundum ȝ bergum ne is sellennde ah ðæm
XXII. Sanctum canibus porcisque non dandum sed

biddenda ðæm socenda ðaem cnyllenda ȝ f'egemercade ł getachte
petendum quaerendum pulsandumvé praefigit.

ðerh brád þoeg monige ðerh neruu ł unrum
XXIII. Per latam viam multos per angustam

hþon ł unmonige inngae getrymes ȝ leaseras ł legeras to bihaldanne
paucos introire testatur et falsos cavendos

sie ł sint þitgo mið noma ec ðon on þæstma godra
esse prophetas nomine quoque fructuum bonarum

ȝ yfelra trepna laeres f'ðon ne yfel þillo
et malarum arborum docet quia nec malum voluntas

góda ne god perc mæge [2]gepyrce þillo yfela
bona nec bonum opus potest facere voluntas mala.

ne ða ceigendo noma drihtnes ne ða mæhto
XXIIII. Non vocantes nomen Domini nec virtutes

in his noma þyrcenda ah ða fyllennda þillo
in ejus nomine facientes sed implentes voluntatem

godes ingae cpeð ł sæges in ríc heofna to geafanne
Dei intrare dicit in regnum caelorum adhibita

---

[1] So originally ; an *h* is written above the first syllable, and an *o* is added at the end, but the final *a* is not expuncted.

[2] Altered to "gepyrca."

mið efennisse getimbres hus ofer carr ł
comparatione aedificantis domum super petram aut

of' sónd
super herenam.

ðone licðroper mið braeda hónd ȝ ec f'e soðscip
XXV. Leprosum extensione manus ac prolatione

pordes ic pillo geclaensade
verbi Volo mundavit.

ðæs centures ł ðis hundraðes monna hlafard cnæht
XXVI. Centurionis puerum

gehælde ða Judeas of ríc in ðon cynna geheht
curans Judaeos de regno in quo gentes promittit

to cymmende sægeð fordrifena
venturas asserit expellendos.

spear Petres drihtenlica hond ða gehran hæleð
XXVII. Socrus Petri dominicę manus tactu sanat

he geembihttes ȝ [1]moniga monigfalde untrūmige gehæled biðon
ministrat et multi varia infirmitate curantur.

cpoeðende ic fylgo ðe naebbende he cuoeð hpoer
XXVIII. Dicenti Sequar te non habere sé dicit ubi

heafud gehlutes ł gebeges ȝ gefraignenda ðeign frō
caput reclinet et interrogantem discipulum á

fæderlica f'bead byrgen
paterna vetuit sepultura.

in scip slepende frō frohtendū gepaehten pæs
XXVIIII. In navi dormiens á periclitantibus excitatus

smyltnisso mið pord eft gebóedte
tranquillitatem verbo [2]restituit.

in eorðo ðara lioda halum monnū
XXX. In terra Genassenorum sanatis hominibus

diobles fara ðerhgelefde ł sende in bergum
dęmones ire permittit in porcos.

in burug ł in port his eorð cryppel hæleð ærest
XXXI. In civitate sua paralyticum curat prius

f'gefenise synna
dimittendi peccata.

---

[1] Altered to "monigo."

[2] Originally "restitui."

ceigas ȝ of ðara
XXXII. Mattheum vocat et murmurantibus de

bærsynnigra bearscip cpeð yfle hæbendum
publicanorum convivio pharisaeis ait Male habentibus

poerc sie lece ongelic ȝ ec pines ł
opus esse medico similitudinem panni rudis ac vini vel

[1] bytta gesette
utrium ponens.

geeade ȝ eftpæccende dohter ðæs aldormonnes
XXXIII. Pergens et resuscitandam filiam principis

ƿ pif of herning blodes hæleð gepeht ȝ
mulierem á profluvio sanguinis sanat suscitans et

ƿ maeden
puellam.

of' for ł of'færende tpoe blindæ inlihtas ȝ
XXXIIII. Transiens duos caecos inluminat et

ðæ dumbe tunga f'eðrifen ł gescyfen diubol
muto linguam ejecto dęmone reddit.

alle unhælo gelecnade ða pyrcendo f'e
XXXV. Omnem languorem curans operarios pro

monig sint ðeignas mið mæhtum ł pundr' ȝ lar
multam esse discipulos virtutibus et doctrina

getrymmeð ł gefæstnigeð
confirmat.

spilce scíp bitƿih ł himong uulfum ł ða uulfas sende
XXXVI. Sicut oves inter lupos missi

ƿ hea ne ondreda him ða ðe lichoma ofslaeð rumlice
ut non timeant eos qui corpus occidunt clementer

f'etacnas ł
informat.

suord hine ne frið on earðo gesenda
XXXVII. Gladium se non pacem in terram mittere

cpoeð ne lufagie ðone fæder oððe - moder of' hine
dicens nec amari patrem aut matrem super sé

---

[1] The letters *na* are superscribed.

geheht eft ondfoende ecðon soðfæstes mearda
praecipiens receptorem quoque justi mercedem

soðfaestes onfoe aedeapas
justi accipere manifestat.

sende to ðæm hælend ða ðe sende
XXXVIII. Johannes misit ad Jesum qui dimissis

erendpraca moniga of him ðreatum sægde ł saeges
nuntiis multa de eo turbis enuntiat.

burgas ł portas ða hrepunisse
XXXVIIII. Increpat civitates quae paenitentiam

gee ł putotlice porduum mið hine maehtum ne dydon
etiam factis apud sé virtutibus non egerunt.

ondetnise lofes haelendes gesægd is tom feder ȝ
XL. Confessio laudis Jesu refertur ad Patrem et

[1] ðreatung ł hefignise ðæra byrðenra ȝ pyrcendra to
invitatio oneratorum et laborantium ad

ręste
requiem.

ðæra ðegna sunne dæg [2] ehra niomendra
XLI. Discipulorum sabbato spicas vellentium

eft f' fundeno miþ bisseno dauiðes ȝ miþ ymbcyrf
reprehensores exemplo David et circumcisione

eft bicueð ł piðstód
redarguit.

in somnung hond drui hæles ȝ
XLII. In synagoga manum aridam sanat et pharisaeis

ł ar ł ðæhtung pið hine doendum ł pyrcendū monige
consilium adversus eum facientibus multos

lecneð ł hæles ȝ pitgiung of him gefylled ł geendad
curat et prophetia de ipso completa

gemyadgud bið
memoratur.

blind ȝ dumb haeles frō dioble frepeð
XLIII. Caecum mutumque curans á daemonio liberat

---

[1] Altered to "ðreatuncg."
[2] Altered to "ehera," by the superscription of *e*.

ȝ in diobla aldur hia cpoedon ꝥ gepyrce miꝺ ondsuare his
et in Belzebub dicentes id facere responsione sua

toslát cueꝺ [1]ebalsvng in halig gast ne
destruit dicens blasphemiam in sanctum spiritum non

f'letta ꝺone tréu ec ꝺon of pæstim mæg eaꝺa ongeota ȝ
remitti arborem quoque ex fructu posse cognosci et

rehtnisse of pord ídlum in dæge domes forgelda
rationem de verbo otioso in diem judicii reddi.

becon biddendū Iones becon
XLIIII. Pharisaeis signum petentibus Ionę signum

sella bodade ł sægde ꝺaem burgparū ȝ ꝺy cpoen suꝺerne
dari prędicit Ninevitas et reginam austri

[2]gemyndgade ȝ of gast unclaene seofofallice
commemorans et de spiritui inmundo septempliciter

on menn eftgepende piꝺstode
in homine redeunte disputans.

ꝺy moder ȝ broꝺre ꝺeignas cpoeꝺ ł alle
XLV. Matrem et fratres discipulos dicit vel omnem

ꝺa ꝺe fadres his pyrcas pillo
qui Patris ejus fecerit voluntatem.

sętt ofer sae [3]bisin cueꝺ pæstm
XLVI. Sedens super mare parabolam dicit fructus

[4]ꝺrio hundraꝺes ł ꝺrittiges sexteiges ȝ hundrades ꝺone
tricensimi sexagensimi et centensimi quam

sundor gesægde ł getrahtade ꝺeignum
seorsum exponit discipulis.

bisin of pinnuncū gesette écgeecte of corn
XLVII. Parabolam de zizanîs ponens jungit de grano

senapes ȝ huuete æft' ꝺon sægde pinnunga ł sifꝺena
sinapis et fermento post quam exponit zizaniorum

bisen ꝺegnum bituih hus
parabolam discipulis intra domum.

---

[1] Originally "ebalsong."
[2] A considerable erasure occurs in the middle of this word.
[3] "bisen," originally.
[4] This and the following word are underlined for removal.

striones bisen ł meregrotta bigetna efennisę
XLVIII. Thesauri vel margaritę repertae comparatione

f'e setna gelíc ðon bisin of [1]segna fiscum hine
proposita similiter parabolam de saginae piscibus se

[2]gehriordum ofgesægde
prandis exponit.

pundradun ł [3]pundrandū hine ðone pitga cueð
XLVIIII. Mirantibus sé prophetam dixit

porðung in his [4]fador oeðel næhfde
honorem in sua patria non habere.

frō geslaegen heafod gesáld gesægd is
L. Johannis ab Herode occisi caput datum refertur

in disc
in disco.

of [5]fif hlafum ȝ of tpæm fiscum fif
LI. Quinque panibus et duobus piscibus quinque

peara ðusend peron gefylde ł [6]gehriordad
virorum milia saturantur.

geongende ł geeade of˜ sae ðone peter druncnende
LII. Ambulans supra mare Petrum mergentem

[7]áhefes ȝ in ðær ðeade monige [8]pgloana mið ðy gehran
levat et in Gennesar multi fimbriae tactu

gehaeled peron
salvantur.

soecendum of unðpeanū ðara ðeigna hondū
LIII. Quaerentibus de non lotis discipulorum manibus

ða ilca cpoeð ðone monno ða of heorta goes unclaensia
ea dicit hominem quae de corde exeunt inquinare.

ðy channanesca dohter from dioble geheras frō modres
LIIII. Cananeae filiam á dęmonio laudat a matris

lufu ł leafa gehælde
fide curavit.

---

1 Originally "suegna."
2 Originally written without the *h*, which is added above the line.
3 Originally "pundradū ;" the *u* afterwards superscribed.
4 "fife," originally.
5 So, from its original form, "fader."
6 Here also the *h* is superscribed.
7 Thus altered from "ahæfes."
8 Glossed apparently by a different hand.

monige in stop unbyid ł poestig peron gehaeled [1]feor
LV. Multis in loco deserto sanatis quattuor

pera ðusend [2]seofona sint hlafum peron gefylled
virorum milia septem sunt panibus saturati.

ec ł eft biddendum sealla of heofnū becen iones
LVI. Item petentibus dari de cęlo signum Ionę

rehtra pere sella f'esægde
prophetae dari praedixit.

ðærstes miđ noma is to behaldenna geheht frō
LVII. Fermenti nomine cavendum praecipit á

lár
doctrina Pharisaeorum.

gefraigende drihtne hpelcne hine cuedon
LVIII. Interrogante Domino quem eum dicerent

menn pere ondetnisse Petres heofna from him miđ cægum
homines esse confessio Petri caelorum ab eo clavibus

gemonigfalded pæs.
muneratur.

geđrouende hine f'esægde đe piđer cpedna
LVIIII. Passurum sé praenuntians contra dicentem

petrus ȝ alle pillo to fylgenna hine
Petrum increpat et omnem voluntatem sequi sé

læređ onsaca hine seolfne
docet abnegare se ipsum.

cpeđ [3]sume ođera ne gesego deađ piđ ł đa huile
LX. Dicens quosdam non visuros mortem donec

geseas hine cymende in ric sona gesægd is
videant eum venientem in regno mox refertur

ofergemercad pęs in mor
transfiguratus in monte.

đone cnæht bræccesc hæled ȝ đeignum of his
LXI. Puerum lunaticum curat et discipulis de sua

---

[1] A *v* is superscribed.
[2] The letters *na* are marked, as if for erasure or alteration.
[3] Originally "sum."

unmaeht soecendum cpeð cynn ðæt mid gebed
impossibilitate quaerentibus ait genus illud oratione

ȝ miðfæst'n to f'drifenne
jejunioque pellendum.

[1] néd gaefel ðæm caseri pecg ł poeg in muðe fisces
LXII. Tributum Caesari stateremin ore piscis

begeten ł gefunden gsealla geheht ȝ hine heeist ł maast
inventum dari praecepit et eum magiorem

sie geporden ðe ðe hine suelc lytel [2] cild geeðmodade laerde
futurum qui sé ut parvulus humiliaverit docens

cueð ne lyttel ondspyrnisse ȝ ec liomana
ait nec minimum scandalizandum et item membrorum

miðnoma scylda ł megas gememelease heht forhycganne
nomine vitia vel caros incurabiles praecepit abscidendos.

of scip dpoelende ȝ miðgemnisse broðres
LXIII. De ove erroneae et correptione fratris

ec sægde ȝ ðæm ðencendum ł ðafendū cueð gebeden pere gesald
enuntians et consentibus dicit orata praestari

ȝ ðæm ðe synges hundseofuntig seofo siða heht f'geafa
et peccanti septuagies septies jubet ignosci

ec tosægde bisina ðeas ł ðræles [3] scyldiga ðe onsæcca
adhibita paraboli servi debitores qui negata

ðæm gefero ł ðǣ efneðea miltsia ł f'gefnise
conservo miseratione damnatur.

miðrehtnise of bóec f'letnise ðæm cunnendum
LXIIII. Cum rationem de libello repudii temtantibus

ł costendū f'egulde ðrea pere cynna gelærde huastana
reddidisset tria esse genera docuit eunuchorum.

f'e geheht brengende him bloedsende lytla
LXV. Praecepit oblatos sibi benedicendos parvulos

ne piðsaca
non repelli.

---

[1] This word is a subsequent addition, but by the first hand.
[2] This word is added apparently by a different, but contemporaneous hand. In the margin is "pur˜ (puer ?) ł leasest."
[3] Originally "scyldga."

ðy æft'ra drihtnes ondsuęre of lifes efne unrotnise
LXVI. Secunda Domini responsione de vitę contristato

ðæm telendū fore him lytla huilæ monigfallice ł
contemnentibus propter se temporalia centuplum

hunteantig siða ȝ lif geheht éce
et vitam promittit ęternam.

bisen of ðæm pyrcendum in þingeard tíd
LXVII. Parabolam de operariis in vinea tempore

ungelíc ł unefne [1] efnegebrohtvn [2]to brenganne an ȝ gelic
diverso conductis adhibita unam paremque

cueð hea onfeingon mearde
dicit eos accepisse mercedem.

f'esægde hine ðrouende ðær moder sunana
LXVIII. Praedicens sé passurum matri filiorum

sebedæis biddende sæccendum sedlum cueð f'suiðed þére
Zebedaei petenti negatis sedibus ait volentem fieri

ærest suæ mæhte rehtra þere ðea ł iesne
primum debere potius esse servum.

eéc oðræ tuoe blindas geseton æt stret ł oeg
LXVIIII. Item alii duo caeci sedentes secus viam

peron geinlihted gefylgdon hine
inluminati secuti sunt eum.

[3] æftra gepritt þitgiunges set ofer
LXX. Secundum scripturam prophetiae sedit super

assales fola ȝ īneade tempul gepurpp ða bibyccenda
asinae pullum et ingressus templum eicit vendentes

[4] huer hæles blindas ȝ halte clioppendū lytlum
ubi sanat caecos et claudos clamantibus parvulis

lá hæl usic sunu daviðes
Ósanna filio David.

---

[1] Thus, altered from "-brohton," by the expunction of the *o* and the superscription of *e*.
[2] The third *n* in this word is apparently expuncted.
[3] The concluding *ra* in this word is underlined for alteration.
[4] The initial *h* is expuncted.

[1] ðruig gepurð þ fíc beam mið pord pundrendū cueð
LXXI. Arefacta ficulnea verbo mirantibus dicit

alle ða biddes ða gelefes ondfoa
omnia quae petunt credentes accipere.

gefrasende peron in huelc mæht pundra
LXXII. Interrogantes in qua potestate mira

geendade ł dyde of fuluiht gefrasas ec gefylles
patraret de baptismo Johannis interrogat jungens

bisin fadores in þingeard sunu ðæs gesendnes
parabolam patris in vineam filios mittentis

efnegefestnade in godes ríc mesapreastas frō portcuenū
concludens in regnum Dei sacerdotes a meretricibus

tof'e geonganne
pręcedendos.

bisin ł bispell of uinþirccendum gesette ða ðe
LXXIII. Parabolam de vinitoribus ponit qui

latuas sende to him ðeās gee sunu ofslogun
perimentes missos ad sé servos etiam filium occiderunt.

bisin of ðæm telendum to farmum ł to
LXXIIII. Parabolam de contemtoribus ad nuptias

gereordum peron gelaðat ł gehaten
invitatis.

gecunnedon of ðæm gaefel [2]selenna ł gyld cæseres
LXXV. Temtantes de tributo Caesaris

to seallanne ofer inpurittena ł licnessa mið frasung
dando suprainscribtionis vel imaginis interrogatione

gefælde
[3] destruxit.

of þife ł hlafe seofa broðra gecunnadun
LXXVI. De uxore septem fratrum temtantes

eristes ungelefenra f'cyðde
inrisores resurrectionis incredulos arguit Sadducaeos.

---

[1] The final *g* is added above the line.
[2] The word "selenna" is underlined for omission.
[3] Originally "destuxit;" the *r* supplied by the glossist.

of micle aes bobode gecunned geondueardeLXXVII. De magno legis mandato temtatus respondit

lufæ godes ȝ ðæs neista f'ðmest pere
dilectionis Dei et proximi primum esse.

gefraignende drihtne huęs [1] sunu pereLXXVIII. Interroganti Domino cujus filius esset

crist mið ðy geondueardе ða davið geherde
Christus cum respondisset Pharisaei David audito

hundraðes ðæs nioða salmes of f'ueard gesuigdon
centensimi noni psalmi principio tacuerunt.

ne ða pyrcas ah ða cueðasLXXVIIII. Non quae faciunt sed quae dicunt Pharisaei

geheht to doenne [2] monigfallice geðreatas ł f'cyðas
praecepit faciendum multipliciter increpat

of of aðe of camele ðæm deare
Pharisaeos de proselyto de juramento de camelo

ȝ of flege caelcas ȝ byrgennum ȝ ða ilco geefnade
et culice calice et catino monumentis et eos comparans

ut huitum.
dealbatis.

ec f'cyðas ł geðreatas þ hia getimbredonLXXX. Item arguit Pharisaeos aedificantes

byrgenna ðara pitgena ȝ to hierusalē cpeð ðu stænas
sepulchra prophetarum et ad Hierusalem dicit lapidas

ða ða ðe to ðe gesended aron
eos qui ad té missi sunt.

ðeignum fregnendum becon tocymeLXXXI. Discipulis interrogantibus signum adventus

ȝ endes poruldes moniga to biðencanne [ł] to bihaldenne
et finis saeculi multa cavenda

geheht
praecepit.

to pæccenne f'e sægde ðæm ðe nyston ł neutonLXXXII. Vigilandum praedicit nescientibus

---

[1] An *e* is written above the final *u*, which is not expuncted.
[2] Originally "monigefallice."

tid tocyme his geecte bisin of teum
horam adventus sui subiciens parabolam de decim

hehstaldum.
virginibus.

bisin cueð monnes ðrím ðeignum
LXXXIII. Parabolam dicit hominis tribus servis

cræfta ungelic ł unefne bodendes.
talenta diversi nummen commendantis.

of allum cynnum in dom to gesettes
LXXXIIII. Ex omnibus gentibus in judicio positurum

he f'e cueð [1]scípa on suiðra ticceno on pynstra.
sé prędicit oves á dextris hedos á sinistris.

foresægeð eastro æft' tuæ dogrū ȝ hine
LXXXV. Praenuntiat pascha post biduum seque

sellende ȝ geteled is ðæhtung ðæra iuðea ȝ of
tradendum referturque consilium [2]in Judaeorum et de

smirinise of ðon þ pif [3]punnendæ ðerh gedælde
alabastro ungenti quo mulierem devota perfudit

ł þ iudas ðrittig seolferne hine gelicade
vel quod Juda trigenta argenteis eum placuit

pere biboht.
venditurus.

tal ðrounges ȝ ec pere gesægd to stop
LXXXVI. Series passionis enarraturusque ad locum

ðer sægde ł cueðes gefeastnadon þ byrgenn gemercadon
quo ait munierunt sepulchrum signantes

ðone stan mið haldendum ł gemendum.
lapidem cum custodibus.

eristes gelíc ðon endebrednise
LXXXVII. Resurrectionis similiter ordo refertur

from efernes sabates pið to stop ðer cueð ȝ gemersad
á vespere sabbati usque ad locum quo ait et divulgatum

---

[1] The final *a* has apparently been added at a later period, but by the same hand.

[2] This word is expuncted.

[3] An *o* is written above the *u* in the first syllable.

is pord ðis miþ piþ ðæm longe
est verbum istud apud Judaeos usque in hodiernum

dæge
diem.

ællef ðegna in mor porðendum
LXXXVIII. Undecim discipulis in monte adorantibus

fulpihtes tacon salde ȝ his him piþ ende
baptizandi formolam tradit et suam eis usque in finem

poruldes onduеardnisse geheht ł gehates
saeculi praesentiam pollicetur.

gesaeged aron heafudpearda ł f'uearda ðara reda.
EXPLICIUNT CAPITULA LECTIONUM.

P. IHS. XPS.

MATHEUS HOMO.

---

onginneð[1] godspelles cynnreccnisse
INCIPIT EVANGELII GENEALOGIA MATHEI[2].

bóc cneunise haelendes cristes davides sunu abrahames
Liber generationis Jesu Christi filii David filii

sunu cende ł gestrionde
Abraham. Abraham[3] genuit Isaac

ŭtotlice cende
Isaac autem genuit Jacob

soðlice cende ȝ broðra his
Jacob autem genuit Judam et fratres ejus

ec soð cende ȝ of ðær byrig
Judas autem genuit Phares et [4]Zarad de Thamar

putetlice cende
Phares autem genuit Esrom

RUSHWORTH.

Her[5] onginneþ godspell to cyþenne æfter Mattheus to sagan.

Boéc sindun þare kennisse hælendes Kristes Daviðes sunu ðæs Abrahames sune
—soðlice kende—

---

[1] The Rushworth MS. here commences. The variations from the Latin text (here printed from the Durham MS.) which it affords, are given in the notes at the bottom of the page.

[2] 'INCIPIT EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM.'

[3] 'Abraham autem.'

[4] 'Zaram.'

[5] The greater portion of the genealogy in the Rushworth MS. is without any gloss.

soðlice cende
Esrom autem genuit Aram

putotlice cende
Aram autem genuit Aminadab

éc soð cende
Aminadab autem genuit Naasson

ŭtetlice cende
Naasson autem genuit Salmon

soðlice cende of ðæm pife
Salmon autem genuit Booz de Racab

uutetlice cende of ðæm pife
Booz autem genuit Obeth ex Ruth

ec soð cende
Obeth autem genuit Jesse

cende ðone cining
Jesse genuit David regem

uutetlice cinig cende of ðære ðe ðy
David autem rex genuit Salomonem ex ea quae

pæs ŭries pif[1]
fuit Urię

soðlice cende
Salomon autem genuit Roboam

éc soð cende
Roboam autem genuit Abia

uutetlice cende
Abia autem genuit Asa

soðlice cende
Asa autem genuit Josaphat

uutetlice cende
Josaphat autem genuit Joram

soðlice cende
Joram autem genuit Oziam

éc soðlice cende
Oziam autem genuit Joatham

---

[1] 'ðæs cempa. Hine geheht David ofslaa f'e hire ðingū. Bersabe pæs hire noma ðy pæs Salomones moder ðæs cyniges.'—Marginal note in D.

uutetlice cende
Jotham autem genuit Achaz

soðlice cende
Achaz autem genuit Ezechiam

uutetlice cende
Ezechias autem genuit Manassem

soðlice cende
Manasses autem genuit Amon

soðlice cende
Amon autem genuit Josiam

uutetlice cende ȝ broðra his in
Josias autem genuit Jechoniam et fratres ejus in

ofercerr ł in ymbcerr ł in geliornisse Babilones
transmigrationem Babylonis

ȝ æft' ymbcerr ł gefaellnisse babilones
Et post transmigrationem Babylonis Jechonias

cende
genuit Salathiel

éc soð cende
Salathiel autem genuit Zorobabel

uutetlice cende
Zorobabel autem genuit Abiud

soðlice cende
Abiud autem genuit Eliachim

éc soð cende
Eliachim autem genuit Azor

soðlice cende
Azor autem genuit Saddoc

uutetlice cende
Saddoc autem genuit Achim

soðlice cende
Achim autem genuit Eliud

ec soð cende
Eliud autem genuit Eleazar

ec soð cende
Eleazar autem genuit Matthan

soðlice cende
Matthan autem genuit Jacob

uutetlice cende per maries of ðaem
[16] Jacob autem genuit Joseph virum Marię de qua

gecenned ł geboren is haelend ðe is genemned ł geceyged crist
natus est Ihs̃ qui vocatur Christus.

alle f'ðon ł cuðlice cneuresa frō
[17] Omnes ergo [1] generationes ab Abraham

piðł to cneuresă feoper teno
usque ad David generationes quattuor decim

ȝ frō pið to f'porpnise ł ymbcerr ł oferfaer
Et a David usque transmigrationem

babilones cneurĕsa feoper teno
Babylonis generationes quattuor decim

ȝ frō ymbcerr ł frō of' faer babilones pið to
Et á transmigrationem Babylonis usque ad

crist cneuresă feoper teno
Christum generationes quattuor decim.

onginneð godspell æft' Matheus
[2] INCIPIT EVANGELIUM SECUNDUM MATTHEUM.

cristes soðlice [3] cynnreccenise ł cneuresū suæ ł ðus pæs miðð y
[18] Christi autem generatio sic erat cum

pæs bipoedded ł beboden ł befeastnad ł betaht [4] moder his
esset disponsata mater ejus Maria [5]

RUSHWORTH.

[16] kende Josepe Maria pær of þære akenned pæs hælend se þe is nemned Krist.

[17] ealra cuþlice kneorissum from Abrahame oþ to Davide feopertene kneorisse sint and from Daviðe oþþe to fæstennisse Babylonie foepertene kneo sint ȝ from fæstennisse Babilonie oþþe to Kriste kneorisse sint feopertene.

[18] Kristes soþlice kennisse þus pæs þa þe hio pæs bepedded ł befest ł

---

[1] 'igitur.' [2] This title does not occur in R.

[3] 'uutedlice suæ pæs Cristes cneureso,' D. Marg., the letter *o* being written over the first *e* in the word 'uutedlice.'

[4] 'to gemanne nalles to habbanne f' pif,' D. Marg.

[5] 'Abiathar ðe aldormon pæs in ðæm tíd in Hierusalem fore biscob, he bebeod Maria Josephe to gemenne ȝ to begoeong anne miðð claennisse,' D. Marg. The first *o* in 'begoeong' is expuncted.

aer ðon hia gegeadradon ł gecuõun bigetten ł infunden
Joseph ante quam convenirent inventa

pæs ł is in hrif hæfde of halig gaste
est in utero habens de spiritu sancto.

Joseph cuðlice uer hire mið ðy pæss soðfæst
[19] Joseph autem vir ejus cum esset [1] justus

ȝ nalde hea gebrengę ł gelæda ah he [2] palde deiglice f'leitta
et nollet eam traducere voluit occulte [3] dimittere

hea ł ða ilca ðas soðlice ðe he ðencende ł ðohte
eam [20] Haec autem eo cogitante

ða cuom łeno [4] engel drihtnes in suoefnũ ł in slepe ætdeaude him
[5] ece angelus Domini [6] in somnis apparuit [7] ei

cueð łsægde ðus ðu Joseph sunu Dauides nelle ðu ðe ondrede ł forht bian
dicens Joseph [8] fili David noli timere

to onfoanne maria gebede ł geoc ðin ƿ forðon in
accipere Mariam conjugem tuam quod enim in

ðær ł in ðæm acenned is of gast halig is gecennes
ea natum est de Spiritu Sancto est [21] Pariet

potetlice sunu ȝ geceig ðu ł genemne ðu noma is haelend
autem filium et vocabis nomen ejus Jesum

ðe ilca ec ł f'ðon hál doeð he gepyrcas folc his from
ipse enim salvum faciet populum suum a

synna hiora ðis soðlice all geporden is ł gepearð
peccatis eorum [22] Hoc autum totum factum est

RUSHWORTH.

in sceat alegd his moder Maria Josefae ærþon hiae tosomne cpoman hio pæs gemǿeted in hire innoþe hæbbende of þǣ halgan gaste. [19] Joseph soþlice hire per spa he pæs monn sopfæst ł ne palde hie . . . . polde degullice forleten hio. [20] ðendi he þa ƿ þohte ł þis soþlice he þohte henu engel drihtnes æteapde him in slepe cpeþende Josep sunu Daviþes ne ondréd þu þe onfoh ł onfoiæ Maria pife þinum þætte soþlice in hire akenned is of þæm Halgan Gaste is [21] hio kenneþ ł bereþ soþlice sunu ł þu nemnest his noma hælend he selfe soþlice he gehæleþ folc his from hiora synnum. [22] þas soþlice eall geporden is ł pæs ƿte gefylled

[1] 'Homo justus.'
[2] 'he' written above the line by the first hand.
[3] 'Demitere.'
[4] The first letter slightly affected by erasure; possibly 'heno.'
[5] 'Ecce.' [6] 'Apparuit ei in somnis.'
[7] Originally 'paruit,' but altered by the glosser. In the gloss to this word, the final *e* is expuncted. [8] 'Filii.'

þte sie gefylled þ ðætte gecueden is frō drihtne ðerh
ut adimpleretur id quod dictum est a Domino per

ðone pitgo cuoeðende heonu hehstald in hrif
[1] prophetam dicentem [23] Ecce virgo in utero

sceal habba ł hæfis ⁊ gecennes sunu ⁊ hia geceiges noma his
habebit et pariet filium et vocabunt nomen ejus

ðæt is getrahtet mið us god
Emmanuhel quod est interpretatum nobiscum [2] Deo

aras potetlice[3] Josep of slepe gdyde[4] suæ
[24] exurgens autem Joseph á somno fecit sicut

geheht him engel drihtnes ⁊ onfeng gebed his
precepit ei angelus Domini et accepit conjugem suam

⁊ ne cn . .[5] ł ne cunnade hea ł ða ilco pið ł ða huile gecende
et non cognoscebat eam donec peperit

sunu hire frumcende ⁊ ceigde noma his
filium suum primogenitum et vocavit nomen ejus

hælend.
Jesum

mið ðy ec sod gecenned pere haelend in ðær byrig
II. [1] Cum ergo natus esset Jesus in Bethleem

in dagum herodes cyninges henu[6] ða tungulcraeftga of
Judeae in diebus Herodes regis ecce magi ab

eastdael cpomun to hierusalem hia cpoedon ł cuoeðende
oriente venerunt[7] Hierosolymam [2] dicentes

RUSHWORTH.

pære þæt acpeden is ł pæs frō drihtne þurh Esaiam þe pitgu cpeþende [23] henu ł her is ł sihþe fæmne in innoþe ł in hrife hæfð ł bereþ ł kenneþ sunu ł hie nemnaþ noma his . . . . þ is gereht God mid usic. [24] þa arisende soþlice . . . . from slepe dyde spa him bebead se engel Dryhtnes ⁊ feng piue his ⁊ ne groette hire oþþæt hit gebær sunu his þoñ frūkendu ⁊ nemde noma his Hælend.

II. [1] þa soþlice akenned pæs Hælend . . . . Judeana in dagum Erodes þæs kyninges henu tungul-kræftigu eastan quomon to Hieroso-

---

[1] 'Per Essiam profetam.' [2] 'Ds̃.'
[3] Above the *o* in the first syllable *e* is written by the first hand.
[4] So MS.
[5] The termination uncertain by a blot, but apparently 'cnoe.'
[6] *o* written above the first syllable by the first hand.
[7] 'Venerunt in.'

huer is ðe accenned is cynig Judeana gesegon pe forðon
ubi est qui natus est rex Judaeorum vidimus enim

stearra ł tungul his in eastdæle ȝ pe cuomon to porðanne [1] hine
stellam ejus in oriente et venimus adorare eum

geherde piototlice herodes ðe cyng gedroefed pęs ȝ
[3] Audiens autem Herodes rex turbatus est et

alle ða hierusolimisca ł ða burgpæras mið him ȝ
omnis Hierosolima cum illo [4] Et

gesomnade alle ða aldormenn biscopa ł mesapreasta ȝ
congregans omnes principes sacerdotum et

ða uðutta ðæs folces georne gefraignade ł geascade ł gefrasade frō
scribas populi sciscitabatur ab

him huer crist accenned pere
eis ubi Christus nasceretur

soðlice hia ł ða saegdon him
[5] At illi dixerunt [2] ei in Bethleem Judeae

suæ forðon apritten is ðerh ðone pitgo
sicut enim [3] scribtum est per prophetam [4]

ȝ ðu bethlem eorðu undærfe ðing lyttel
[6] [5] Et tu Bethleem terra Juda nequaquam minima

arð in aldormonnum Judæs frō ðe f'ðon ofcymes aldormon ł latua
es in principibus Juda ex te enim [6] exiet dux

ðe ricses folc min
qui [7] reget populum meum Israhel

ða Heroðes deglice geceigde tungulcraeftiga
[7] Tunc Herodes clam vocatis magis

RUSHWORTH.

limam [2] cpeþende hpær is se þe akenned kining Judeana pe gesegon soþlice steorra his in eastdæle ȝ cuomon to gebiddenne to him [3] þ þa gehérde soþlice Herodes king pæs gedróefed in mode ȝ ealle Hierosolima mid hine [4] ȝ gesomnade ealle aldursacerdos ȝ bokeras þæs folkes ahsade frō heom hpær Krist pære akenned [5] hię þa cpædon in Bethlem Judeana spa soþlice apriten is þurh pitgu cpæþende [6] ȝ þu .... eorðu .... nænig þinga læsæs eart in aldurmonnum Juda of þe soþlice gæþ latteup se þe ræcceþ folc min Israhæl [7] þa Herodes

---

[1] Altered to porðianne.
[2] 'Ei' *om.*
[3] 'Scriptum.'
[4] 'Prophetam dicentem.'
[5] This passage is marked in the margin of D. as a quotation.
[6] 'Exeat.'
[7] 'Regat.'

georne ł innepeardlice gelearnade frō him tíd stearres ðy
diligenter didicit ab eis tempus stellę quae

ætdeapude him ȝ sende ða ilca in Bethleem cueð
apparuit eis [8] et mittens illos in Bethleem dixit

gaes ȝ gefraignes innueardlice of ðæm cnæht ȝ mið ðy
ite et interrogate diligenter de puero et cum

ge infindes eftsæcgas me þ ȝ ic cymo to porðianne
inveneritis renunciate mihi ut et ego veniens adorem

hine ða ðe mið ðy geherdon ðone cyning geeadon ȝ
eum [9] qui cum audissent regem abierunt Et

heno stearra ðy gesegon in east dael foregeeade hea
ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos

pið þ mið ðy cuom gestod ofer ðer ł hper pæs ðe cnæht
usque dum veniens staret supra ubi erat puer

gesegon piotetlice stearra gefagen peron glædnisse
[10] videntes autem stellam gavisi sunt gaudio

miclo suiðe ȝ ineadon hus gefundun
magno valde [11] Et intrantes domum invenerunt

ðone cnæht mið maria moder his ȝ niðergefeallon
puerum cum Maria matre ejus et procidentes

geporðadan hine ȝ untyndon striona hiora gebrohton
adoraverunt eum et apertis thesauris suis obtulerunt

him ðinga ł geafa gold cursumbor ȝ recels ȝ
ei munera aurum thus et murram [12] Et

ondsuere onfeing in suefnum þ hia eft ne cerdon ł ne cerrde to
responso accepto in somnis [1] ne redirent ad

RUSHWORTH.

dernunga acægde tungul-kræftgū [2] ȝ georne geliornadę æt him þa tíd þæs æteapde him steorra [8] ȝ sendende heom to Bethlem cpæþ gæþ ȝ ahsiað georne bi ðem cnęhte ȝ þanne ge gemoeteþ hine sæcgað eft me þ ic spilce cymende gebidde to him. [9] þa hie þa geherdon ðæs kyninges pord eodun þonan ȝ henu ł ... [3] hþe steorra þe hiae ær gesægon in east-dæle fore-eade hię oþþætti he cumende gestod bufan ðær þe cneht pæs [10] hie geseænde de soðlice steorran gefegon gefea miccle spiþe [11] ȝ ingangende þ hus gemoettun þone cneht mid Maria moder his ȝ forþ-fællende gebedun to him ȝ ontynden heora gold-hord brohtun him lac gold recels ȝ murra þ is smerennis [12] ȝ andpyrde ł andsuaru onfengon

---

[1] Altered to 'sompnis' by the glossator.
[2] The final *u* is apparently expuncted.
[3] The beginning of this word is blotted.

herode ah ðerh oðer poeg eft gecerrdon in oeðel ł in lond
Herodem per aliam viam reversi sunt in regionem

hiora ða ðe mið ðy eftgepoenden
suam qui cum [1] recessissent

heonu engel drihtnes aetdeaude in soefne [2]
[13] Ecce angelus Domini apparuit in [3] somnio

Joseph cuoeð aris ȝ onfoh ł genim ðone cnaeht ȝ moder
Joseph dicens Surge et accipe puerum et matrem

his ȝ fleh in Ægypt ȝ pæs ðu ðer pið ðon mið ðy
ejus et fuge in Aegyptum et esto ibi usque dum

ic ðe cuoeðo ł saego ðe geperden [4] ł poen is pæs f'ðon þ
dicam tibi futurum est enim ut

herodes soecas ðone cnæht to f'doanne ł to f'losanne hine
Herodes quaerat puerum ad perdendum eum

ðe arás onfeng ðone cnæht ȝ moder his
[14] Qui consurgens [5] accepit puerum et matrem ejus

in næht ȝ eft gepoende in Ægypt ȝ pæs ðer
nocte et [6] recessit in Aegyptum [15] Et erat ibi

pið to geliornisse herodes þ pere gefylled þ
usque ad obitum Herodis ut adimpleretur quod

gecueden pæs frō drihtne ðerh ðone pitgo cuoeðende from
dictum est a Domino per prophetam dicentem ex

Ægipt ic geceigde sona min ða Herodes
Aegypto vocavi filium meum [16] Tunc Herodes

gesægh forðon bisuicen ł bilyrtet pæs frō dryū ł tungulcræftgū
videns quoniam inlusus esset a magis

RUSHWORTH.

in slepe þ hię ne cerdun to Herode þurh oþer pege gependun to heora londe [13] þa hie weron gepitenę henu engel drihtnes æteapde in spefne Josep cpeþende aris ł genim þone cneht ȝ his moder ł fleoh in Ægypti ȝ pæs þær oþþæt ic sæcge ðe f'þon ðe topard is soþlice þte Herodes soecaþ þone cneht to ofslæanne hine [14] He arisende genom þone cneht ȝ his moder on niht ȝ gepat in Ægypti [15] ȝ pæs þær oþ Herodes dead þ te gefylled pære þte acpeden pæs frō drihtne þurh pitgu cpeþende of Ægypto ic acægde minum sunę [16] þa Herodes geseah þ he pæs apæged frō þæ

---

1 'Regressissent.'
2 Originally 'soefnum,' but altered by the first hand.
3 'Somnis.'
4 Originally 'gepoerden.'
5 'Accipit.'
6 'Secessit.'

uraƍ pæs suiƍe ȝ sende ofslog alle cnaeht ƍa ƍe
iratus est valde et mittens occidit omnes pueros qui

peron in ƍær byrig ȝ in allum gemæro hire of nioƍmesta
erant in Bethleem et in omnibus [1] finibus ejus a bimatu

ȝ bituih æft' tíd ƿ gesohte ł gefragade frō
et infra secundum tempus [2] quo exquisierat a

dryum ƍa gefylled pæs ƿ gecuoeden pæs
magis [17] tunc adimpletum est quod dictum [3] est

ƍerh hieremias ƍone pitge cuoeƍende stefn in
per Heremiam prophetam dicentem [18] vox in

tuigga ł geheræd pæs pepende [4] ȝ hremende suiƍe ƿ pif
Rama audita est ploratus et ululatus multus Rachel

poeap suna hire ȝ nalde froefra f'ƍon ne sint
plorans filios suos et noluit [5] consulari quia non sunt

deadade ł dead pæs soƍlice herodes heono [6] ædeapade engel
[19] Defuncto autem Herode ecce [7] apparuit angelus

drihtnes in soefnum Josephe in Ægypt cuoeƍ
Domini in somnis Joseph in Aegypto [20] dicens

arris ȝ onfoh ƍone cnæht ȝ moder his ȝ faer ł gae
surge et accipe puerum et matrem ejus et vade

in eorƍo Israheles deadę arun f'ƍon ƍa ƍe sohton
in terram Israel defuncti sunt enim qui quaerebant

sapel cnehtes [8] ƍe arrás onfeng ƍone cnæht
animam pueri [21] [9] Qui surgens accepit puerum

RUSHWORTH.

tungul-kræftgū he pæs spiƍe eorre ł sendende ofslog ealle þa cnehtas þa þe perun in Bethlem ȝ in allum heora gemoerum frō tpæm pintrū ȝ beniuþa æfter þære tide þe he ær asohte frō þǣ tungul-kreftgū [17] þa pæs gefylled þætte cpeden pæs þurh Heremiam þone pitgu cpeþende [18] stéfn in heanisse gehered pæss pop ȝ heaf micel Rachel pepende hire bearn ȝ ne palde beon afroefred forþon þe hie ne sendun [19] þa Herodes pæs soþlice dead henu drihtnes engel æteaude in slepe Josep in Ægypto [20] cpeþende aris ł genim þone cneht ȝ his moder ȝ fær to Israheles eorþu f'þon þe deaƍe sindun soþlice þe þe sohtun ferh þas cnehtes [21] he arisende soþlice Josep genom þone cneht ȝ his moder ȝ

---

[1] 'Regionibus [ł finibus].' [2] 'Quod.' [3] 'Erat.'
[4] Altered to 'poependе,' by the first hand. [5] So also R.
[6] The final *o* is expuncted, and *e* substituted by the first hand above the line.
[7] 'Ecce angelus Domini apparuit.'
[8] Altered to 'cnaehtes' by the first hand.
[9] 'Exsurgens autem Joseph accipit.'

ȝ moder his ȝ cuom in earðo Israheles geherde
et matrem ejus et venit in terram Israhel [22] audiens

soðlice f'ðon ðe cynig Herodes sunu rixade in Judea f'e
autem [1] quia Archelaus regnaret in Judaea pro

herodes fæder his ondreard ðider fara ł to farenne ȝ gelæred pæs
Herode patre suo timuit illuc ire Et admonitus

in soefnū gepoende ðona in dalum geliornesse ȝ
in somnis secessit in partes Galileae [23] [2] Et

cpom gebyrde ðer in ceastra ðy is genemned
veniens habitavit in civitate quae vocatur Nazareth

ƿ sie gefylled ðæt gecuoeden pæs ðerh pitga forðon
ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam

ðe Nazaresca geceiged bið
Nazareus vocabitur

In dagum putolice ðen cuom
III. [1] [3] In diebus autem illis venit Johannes

bæstere ł fuluihtere bodade in poestern Judeæ ȝ
baptista praedicans in deserto Judeae [2] et

cueð hreonisse to doas ł pyrcas to genealacede f'ðon
dicens paenitentiam agite adpropinquavit enim

ríc heofna
regnum caelorum.

ðer is forðon ðe ðe gecuoeden pæs ðerh Esaias
[3] Hic est enim qui [4] dictis est per Esaiam

RUSHWORTH.

cuō in Israheles eorþu [22] ȝ geherdun soþlice ƿ te Archelaus ricsade in Judea for Herodem his fæder ne durste þider gangan ł færan ȝ gemynga in slepe gecerde in Galilea dęle [23] ȝ cumende ȝ eardade in þære cæstre ðe hatte Nazareþ ƿ te gefylled pære þæt acpeden pæs þurh pitgu ƿ te he bið Nazarenisc nemned.

[1] In þæm soþlice dagum cuom Johannes se bezera bodende in Judea poestenne [2] ȝ cpeþende dóeþ hreunisse forþon þe neohliceþ soþlice heofuna rice [3] þis his soþlice se þe cpeden pæs þurh Esaiā

---

1 'Quod.'
2 'Veniens et habitavit.'
3 'In illis autem diebus.'
4 'Dictus.'

ðone pitgo cuoeðende stefn cliopende in poestern geruas[1]
prophetam dicentem Vox clamantis in deserto parate

poeg drihtnes rẹhta doeð ł pyrcas stiga his
viam Domini rectas facite semitas ejus

ðe ilca soðlice Johannes hæfde gepede
[4] Ipse autem Johannes habebat vestimentum

of herum ðæra camella ȝ gyrdils fillena ymb
de [2]pilis camelorum et sonam pelliciam circa

sido his met ł fostrað his pæs
lumbos [3]ejus esca autem ejus erat [4]lucustae

ȝ hunig udu ða gefoerde to him
et mel silvestre [5] tunc exiebat ad eum

ða burg uaras ȝ alle Judeas ȝ all lónd ł oeðel
Hierosolyma et omnis Judaea et omnis regio

ymb Jordanen ȝ pere[5] gefulpad in Jordanen frō
circum Jordanen [6] Et baptizabantur[6] in Jordane ab

him geondeton synna hiora
eo confitentes peccata sua

gesæh soðlice monigæ
[7] Videns autem [7]multos Pharisaeorum et Sad-

[8]cuomun to his fulpiht cuoeð him
ducẹorum venientes ad baptismum suum dixit eis

cynn ætt'na hua ædeuað iuh geflea
progenies viperarum quis demonstravit vobis fugere

RUSHWORTH.

pitgu cpeþende stemn cegende in pestinne gearpigað drihtnes pæg pircaþ rihte his stégas [4] sylf þanne hæfde hrægl of olbendena herum ȝ fellen gyrdels ymb his lendu his mete þanne pæs græshoppa ȝ pude huniges [5] þa eode ut to him Hierosolima ȝ ealle Judea ȝ eall þæt lond ymb Jordane [6] [...[9] un depte in Jor ... ne frō him] ondentende heora synne [7] He þa gesæh þonne monige Farisea ł Saducea cumende to his fulluihte cpæþ to him ge nedrana cynn hpa getahtæ eop

---

[1] Altered by the first hand to 'gearuas.'
[2] 'pillis camillorum et zonam.'
[3] 'suos.'
[4] 'locustæ.'
[5] Altered by the first hand to 'peron.'
[6] 'circa Jordanen confitentes peccata sua.'
[7] 'multas.'
[8] Originally 'couomun.'
[9] These words within brackets are in the margin of the Rushworth MS. They have suffered slightly by the knife of the binder.

frō topeard þuraðo doeð gie huoeðre þæstm þyrðe
[1] á ventura ira [8] facite ergo [2] fructum dignum

to hreonisse ⁊ nællas ge cuoeða bituih iuh [3]
paenitentię [9] et ne vellitis dicere [4] intra vos

fader þe habbas abraham
Patrem habemus Abraham

ic saego f'ðon iuh forðon mæg god of stanū
Dico enim vobis quoniam potest Deus de lapidibus

ðissum aþæcca suna abrahames soðlice ł gee f'ðon
istis suscitare filios Abrahae [10] Jam enim

acas to þyrtrūma treuna gesetet þæs ł is
securis ad [5] radicem arborum [6] posita est

all ł æghþelc f'ðon tre' ðy ne þyrcas þæstm gód
Omnis [7] ergo arbor quae non facit fructum bonum

ofcorfen sie ⁊ in fyr bið gesended ł sie gesended
excidetur et in [8] igne mittetur

ic þuotetlice ł ec soð ic fulþa iuih in þætre in
[11] Ego quidem baptizo vos in aqua in

hreonissa
poenitentiam

ðe ðe soðlice æft' mec tocymende ł toþord is strongra
Qui autem [9] post me venturus est fortior

ðon mec ł ðon ic is his ł ðæs nam ic þyrðe gesceoe
me est cujus non sum dignus calciamenta

beara he iuih gfulþas in halig gast ⁊ fyres
portare ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igni

RUSHWORTH.

Þ ge flugan frō þǣ toþardan eorre [8] þyrceþ soþlice þyrþe pestem hreunisse [9] ⁊ ne pellað cþeþan betþeon eoþ ł in innan eoþ fæder þe habbaþ Abraham soþ ic eoþ sæcge forþon Þ mæg god of þissū stanum apęccan bearn Abrahame [10] þenu is soþlice axe to þyrtruma treopes aseted his æghþilc treop þara þe ne bereþ godne poestim bið acorfen ł in fyre sended [11] Ic eoþic depu ł dyppe in þættre in hreunisse se þe þonne æft' me cymeð se is me strængra Þ ic næm þyrþe scoas to beranne se eoþic depið ł dyppeþ in ðǣ halgan Gaste ł fyre [12] þæs þindu-

---

[1] 'ab ira futura.'
[2] 'dignum fructum.'
[3] Originally 'iuih.'
[4] 'inter.'
[5] 'radices.'
[6] 'possita.'
[7] 'ergo' *om.*
[8] 'ignem.'
[9] 'post me' *om.*

his ł ðæs in hond his ȝ ðerh
[12] Cujus ventilabrum in manu sua et [1]per-

claensade beretun his ȝ somnas huæte his
mundavit aream suam et congregabit triticum suum

in ber érn ða halmas puotetlice f'bernes fyres ī undrysnende
in [2]horreum paleas autem comburet igni inextinguibili

ða cuom haelend frō in
[13] Tunc venit Jesus á Galilaea in Jordanen

to þ he pere gefulpad frō him
ad Johannem ut baptizaretur ab eo [14] [3]Jo-

soðlice f'esoc ł f'bead hine cueð ic frō
hannes autem prohibebat eum dicens ego a

ðe rehtra is gefuolpia ȝ ðu cuom ł cymes to me
te debeo baptizari et tú venis ad me

geonduarde soðlice haelend cuoeð him buta tua suæ
[15] Respondens autem Jesus dixit ei Sine modo sic

f'ðon gedæfnad is us þ pe gefylle alle soðfæstnisse
enim decet nos [4]implere omnem justitiam.

ða f'leort hine
Tunc dimisit eum

mið ðy pæs gefulpad ueototlice hraðe ł sona astag ł aras
[16] Baptizatus [5]autem confestim ascendit

of pætre ȝ heonu untyned peron him heofnas ȝ gesæh
de aqua et ecce aperti sunt ei caeli et vidit

gast godes of dune stigende suelce culfre
Spiritum Dei descendentem sicut columbam

RUSHWORTH.

scoful in his honda ȝ þurh clęnsaþ his bęre-flor ȝ gesomnaþ his hpæte in berern þa ceaf þone forbęrneþ fyre unaduescendlice [13] þa cuom frō Galilea in Jordane to Johanne þ to he pære depid from him [14] Johannes þonne perede him cpeþende ic sceal frō þe beon ł pesa deped ł fullpihted ȝ ðu cymest to me [15] þa ondsparende se Helend cpæþ to him lét þus nu forðon ðe þus pe sculon gefyllan æghpilce soþfęstnisse þa forlet hine [16] he þa ł gedeped se Hælend hræþe ástág of þæm pættre ȝ henu him peron ontynde heofunas ȝ he gesæg Godes gast niper-

---

[1] 'permundabit.'
[2] 'orreum.'
[3] 'prohibebat autem eum Johannes.'
[4] 'omnem implere justitiam.'
[5] 'est autem Jesus.'

cymmende of' him ⁊ heonu stefn of heofnum
venientem super sé. [17] Et ecce vox de caelis

cuoeð ðes[1] is sunu min leof in ðæm me
dicens Hic est filius meus dilectus in quo mihi

pel[2] gelicade
complacui.

ða helend gelæded pæs in poestern frō
IV. [1] Tunc Jesus ductus est in desertum ab

gaste þ te he poere gecostat ł gecunned from diable
Spiritu ut temtaretur a diabulo

⁊ mið ðy gefæste feortig[3] daga ⁊
[2] Et cum jejunasset quadraginta diebus et

feopertig næhtū[4] æfter ðon gehpyncgerde[5] ⁊
quadraginta noctibus postea esuriit. [3] Et

geneolacede de costere ł ðe cunnere cuoeð him gif sunu godes
accedens [6] temtator dixit ei si Filius Dei

ðu arð cuoeð þ stanas ðas hlafa ł to hlafū sie gepordeno
és dic ut lapides isti panes fiant.

ðe geonduarde cuoeð apritten is ne in
[4] Qui respondens dixit [7]"Scribtum[8] est Non in

hlaf ane lifes[9] monn ah in alle ł in eghpelc pord þ
pane solo vivit homo sed in omni verbo quod

soðlice cuom of muðe godes ða gefeng ł genóm hine
procedit de ore Dei" [5] Tunc assumpsit eum

RUSHWORTH.

stigendne spa culfre cumende ofer hine [17] ⁊ henu stemn of heofune cpeþende þis is min sune se leofa in ðæm me gelicade.

IV. [1] þa pæs Hælend læded in poestenne from gaste þæt he pære costad frō deofle [2] ⁊ þa he fæstę feopertig daga ⁊ feopertig næhta æfter þon hine hyngrade [3] ⁊ geneleccende to him se costere cpæþ to him gif þu Godes sunu siæ gecpæþ þæt þas stanes hlafes beon ł gepærþe [4] se ⁊sparande[10] cpęþ apriten is nalles in hlafe anum lifgaþ menn ah in ægheelcæū porde þǣ þe forþgaeþ of Godes muðe [5] þa genom hine

---

[1] Altered by the first hand to 'ðis.'
[2] Altered to 'poel' by the first scribe.
[3] A *v* is superscribed above the *o*.
[4] Altered to 'næhta.'
[5] So from 'gepyngerde,' as originally written.
[6] 'ad eum temptator.'
[7] Marked in the margin in red ink, to indicate that it is a quotation.
[8] 'Scriptum.'
[9] Originally 'hlifes.'
[10] Originally '⁊sparade.'

diobul in halig ceastra ȝ gesette hine ofer ł on
[1] diabolus in sanctam civitatem et statuit eum supra

horn sceaðe temples ȝ cuoeð him gif sunu godes
pinniculum templi [6] Et dixit ei si Filius Dei

arð ðu send ðeh ufa hidune apritten is forðon f'ðon englū [2]
és mitte té deorsum [3] scribtum est enim Quia angelis

his bebead of ðe ȝ in hondum genimmęs ðec ðy
suis mandavit de té [4] et in manibus tollent té ne

leæs ł eaðe mæg ðu pið spurne to ł pið stane fot ðinne
forte offendas ad lapidem pedem tuum.

cuoeð him hælend eftso apritten is ne
[7] Ait illi Jesus Rursum [5] scribtum est Non

costa ðu drihten god ðinne eft genom
temtabis Dominum Deum tuum [8] Iterum assumpsit [6]

hine diobul in mor heh suiðe ȝ geeaude
eum [7] diabolus in [8] monte excelsum valde et ostendit

him alle rícas middangeardes ȝ puldur hiora
ei omnia regna mundi et gloriam eorum.

ȝ cuoeð him ðas ðe alle ic sello gif
[9] Et dixit illi [9] Haec tibi omnia dabo si

ðu fallas ȝ slæhtas to porðenne mec ł to porðiañ ða
cadens adoraveris me [10] Tunc

RUSHWORTH.

ꝑ deoful in þa halgan cæstre ȝ sette hine on heh-stope temples [6] ȝ cpæþ to him gif þu sie Godes sunu send þec niper forþon gepriten is þæt he his englum [10] bebeodeþ be þe ꝑte he þe gehalden in allum peogas þine ȝ hie hondū ahebbaþ þec þyles ðu ȝspurne æt stane þinum fotum [7] cpęþ Ihs̃ to him æft apriten is soþlice ne costa þu dryhtnes þines Godes [8] æft genom hine ꝑ deoful on þune heh spiþe ȝ æteapde him eall rice middangeardes ȝ puldor þara [9] ȝ cpæþ to him þas ic þe eall selle gif þu fallende to me gebiddes [10] þa cpæþ to him hælend ga on bæcline

---

[1] 'zabulus.'
[2] Originally 'englaū.'
[3] 'scriptum.'
[4] 'de de ut custodiant te in omnibus vis [*sic*] tuis, et in manibus.'
[5] 'scriptum est enim.'
[6] Originally 'assumit.'
[7] 'zabulus.'
[8] 'montem.'
[9] 'haec omnia tibi.'
[10] Originally 'englas,' but corrected by the first hand.

cuoeð him hælen gae ł geong ðu piðerporde apritten is
[1] dicit ei Jesus [2] "Vade Satanas Scribtum est [3]

drihten god ðinne geporða [4] ða ȝ him anum
Dominum Deum tuum adorabis et illi soli

gehere ðu ł geembehte ðu
servies."

ða f'leort hine diopl ȝ heonu englas
[11] Tunc reliquit eum [5] diabolus et ecce angeli

togeneolocedon ȝ geembehtadon him
accesserunt et ministrabant ei

mið ðy soðlice geherde þ Johannes gesáld
[12] [6] Cum autem audisset quod Johannes traditus

pere ðona gepoende in galileā
esset secessit in Galilaeam

ȝ forleort ł mið ðy f'leort ceastra natzareðes cuom
[13] Et relicta civitate Nazareth venit

ȝ gepunade ł gebyde þ is sæburug in gemærum
et habitavit in Capharnaum [7] maritimam in finibus

zabulones ȝ þ poere gefylled þ
Zabulon et Nephthalim [14] ut adimpleretur quod

gecuoeden is ðerh esaius ðone pitge eorðu
dictum est per Esaiam prophetam [8] [15] "[9] Terra

zabulones ȝ poeg sæs ofer jordanen
Zabulon et [10] Neptalim via maris trans Jordanen

RUSHWORTH..

þu piþerpearde forþon apriten is to dryhtne þinū Gode ðu ł togebidde ȝ him anum ðepige [11] þa hine forlet þ deoful ȝ henu englas cpoman ȝ ðægnadun him [12] þa he þa geherdę þæt Johannes pæs afongen gepat in Galilea [13] ȝ forlet Nazaret caestrae cpom ȝ geeardade in Cafarnaum sæ caestrae in gemaerum Zabulones ȝ Nepthales [14] þ te gefylled pære þæt acpæden pæs þurh Essaiam þone pitgu cpeþende [15] Zabulones eorðu ȝ Neptalimes eorþe saés peg ofer Jordane þara þeoda

---

1 'ait illi.'
2 Marked as a quotation in the MS. 'Vade retro.'
3 'est enim.'
4 So altered from 'gepoða.'
5 'zabulus.'
6 'cum audisset autem Jesus.'
7 In the margin occurs the following note in the hand of the glossarist: 'in ðær byrig Capharnaum is genemned ȝ maritimam cuoeð f'ðon ðyu burg is on in sae. ðyus burug hæfis suiðe micel truht ȝ miclo geryno.'
8 'profetam dicentem.'
9 Marked as a quotation in the MS.
10 'et terra.'

geliornis cynna ł ðeada folc ðe sętt in
Galileae gentium [16] populus qui sedebat in

ðiostrum leht gesæh mihil ȝ ðæm sittendum in
tenebris [1] lumen vidit magnam et sedentibus in

lond ȝ scuia deaðes leht ædeaued pæs him
regione et [2] umbra mortis lux orta est eis

of ðon ł ðonu ongann hælend bodage ȝ cuoeða
[17] Exinde coepit Jesus praedicare et dicere

hreoþnisse doas ł þyrcas togeneolacede forðon ríc
Paenitentiam agite adpropinquavit enim regnum

heofna
cęlorum

geeade ł gefoerde soðlice æt sæ geliornisse gesæh
[18] Ambulans autem [3] juxta mare Galileae vidit

tuoege broðera ðone Simon ðe is geceiged ł genemned
duos fratres Simonem qui [4] vocatur Petrus

ȝ broðer his gesendon nett in sæ þoeron
et Andream fratrem ejus mittentes [5] rete in mare erant

forðon fisceras
enim piscatores

ȝ cuoeð him cumas æft' mec ȝ ic gedo iuih
[19] Et ait illis [6] Venite post me et faciam vos

sie ł posa fisceras monna soð ða ilco sóna
fieri piscatores hominum [20] At illi continuo

f'leorton netta gefylgdon him
relictis retibus [7] secuti sunt eum

RUSHWORTH.

Galilea [16] folc þætte sætt in þiostre geseah micel leoht ȝ þæm sittendum in þeode londe ȝ deade scade ł scua leht æteapde upp þæm [17] seoðþan ingann læran ȝ cpeþan doaþ hrepnisse forðon ne neolicet heofuna rice. [18] He þa gangande bi Galilea sáe gesæh tþegen gebroþer Simon þane þe is nemned Petrus ȝ Andreas his broþer settende nett in sáe forþon þe hię perun fisceras [19] ȝ þa cpæþ to him cumaþ æfter me ȝ ic gedom þ git beoþan monna fisceras [20] ȝ hie hræþe foletende þ nett heora folgedun him. [21] ȝ he forþ gangande þonan

---

1 'lucem.'
2 'umbre.'
3 'autem Jesus.'
4 'vocabatur.'
5 'retia.'
6 'illis Jesus.'
7 'retibus suis.'

ȝ gefoerde ðona gesæh oðer tuoege broðer
[21] Et procedens inde vidit alios duos fratres

Jacob zebeðes sunu ȝ broðer his in scip
Jacobum Zebedaei et Johannem fratrem ejus in nave

mið zebeðeos fader hiora geboeton ł gestricedon[1] netta
cum Zebedaeo patre eorum reficientes retia

hiora ȝ geceigde hea ł ða ilca hea ł ða ilca soðlice hraðe
sua et vocavit eos. [22] Illi autem statim

f'leorton netta ȝ fader gefylgdon hine
relictis retibus[2] et patre secuti sunt eum.

ȝ ymbeade hælend alle galilea laerde
[23] Et circumibat Jesus totam Galilaeam docens

in somnungum hiora ȝ bodade godspell rices ȝ
in synagogis eorum et prædicans Evangelium regni et

hælde all unhælo ȝ all untrymnisse in
sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in

folce et geeade ł gesprang mersung his in alle syria
populo [24] Et abiit opinio ejus in totam Syriam

ȝ gebrohtun him alle ða yfle hæfdon mið monigfald[3]
et obtulerunt ei omnes male habentes variis

unhælo ȝ mið fiondgeldū ł mið costungum begetna ł f'numena
languoribus et tormentis comprehensos

ȝ ða diobles hæfdon ȝ bræcséc ȝ eorð cryplas
et qui daemonia habebant et lunaticos et paralyticos

ȝ geboeta hea ȝ gefylgdon hine ðreate
et curavit eos [25] Et [4]secutae sunt eum turbae

RUSHWORTH.

gesægh oþre tpegen gebroþer Jacob Zebedeaes ȝ Johannem his broþer in scipe mid—hiora fæder boetende heora nett ȝ gecægde ł cliopade him [22] ȝ hie þa sona forletun heora nett ȝ fæder folgadun him [23] ȝ Hælend geondeade alle Galilea lærende in heora synagogū ł somnungū ȝ bodende godspelles rice ȝ hælde æghpilce adle ȝ æghpilce untrymnisse in þæm folce [24] ȝ eode his hlisa in alle Syria ȝ him brohtun alle yfelhæbende ȝ missenlicū adlum et tintergū[5] gefongune ȝ þa þe dioful hæfdun ȝ monsekae ȝ loman ȝ he gehælde þa [25] ȝ him fylgendun monige

---

[1] Originally 'gestricdon.'
[2] 'retibus suis.'
[3] Originally 'monigfalde.'
[4] 'secuti.'
[5] So corrected by the first hand from 'tintregū.'

moniga of galilea ȝ of ðær byrig ȝ
multae [1] de Galilaea et [2] Decapolim et de Hierosolimis

ȝ of Judea ȝ of bihonda Jordanen
et de Judaea et de trans Jordanen.

geseh putotlice ðreatas gestag in mor
v. [1] Videns autem [3] turbas ascendit in montem

ȝ mið ðy gesætt geneoleccedon to him ðeignas his
et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli ejus

ȝ untynde muð his gelærde hea cuoeð
[2] Et [4] aperiens ós suum docebat eos dicens

eadge biðon ða [5] ðorfendo of ł frō gaste [6] f'ðon hiora
[3] Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum

is ric heofna
est regnum caelorum

eadge biðon ða milde f'ðon ða agnegað eorðo [7]
[4] Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram

eadge biðon ða ðe gemænas nú f'ðon ða
[5] Beati qui [8] lugunt nunc [9] quoniam ipsi

gefroefred biðon
[10] consolabuntur

RUSHWORTH.

mængu of Galilea ł of Decapoli ȝ of Hierosolimis ł of Judea ł of londe begeonda Jordane.

V. [1] He þa geseende þa menigu astahg on dune ȝ þa he pæs gesett him eodun to his discipuli ł his þægnas [2] ł ontynde his muþ lærde hię cpeþende [3] eadig þa þurfende in gaste forþon heora his heofuna rice. — þa milde forþon þe hie gesittaþ eorðu [4] — . . . de [11] nu f'þon þe hię beoþ afróefrede [5] — þa þe hie hyngriþ ȝ ðyrsteþ soðfæstnisse

---

1 'a.' 2 'Decapuli.' 3 'autem Jesus.'
4 'aperuit.' 5 Originally 'ðærfendo.'
6 'Eaðge biðon ða ðaerfē ꝑ is únspoedge menn ł unsynnige f'ðon hia agan godes r . . . .'—*Marg.*
7 'f'ðon ða milde gbyes (sic) hlifgiend . . . . eorðo.'—*Marg.*
8 'lugent.'
9 Added in the margin, apparently by the glosser.
10 'consulabuntur.' 11 Defaced in R.

eadge biðon ða ðe hyncgrað ȝ ðyrstas soðfæstnisse
[6] Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam

forðon ða ilco gefylled biðon ł geriordeð [1]
quoniam ipsi satiabuntur

eadge biðon miltheorte f'ðon hiora ł ða miltheornise
[7] Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam

him gefylges
consequentur

eadge biðon claene of ł frō hearte forðon ða god
[8] Beati mundo corde quoniam ipsi Deum

geseas [2]
videbunt

eadge biðon sibsume [3] ł friðgeorne forðon ða suna godes
[9] Beati pacifici quoniam ipsi filii Dei

geceigd biðon ł genemned
vocabuntur

eadge biðon ða ðe oehtnisse hea geðolas fore
[10] Beati qui persecutionem patiuntur propter

soðfæstnisse forðon hiora is ríc heofna
justitiam quoniam ipsorum est regnum caelorum

eadge aron gie [4] mið ðy yfle hia gecuoeðas iuh ȝ mið ðy
[11] Beati estis cum maledixerint [5] vobis et [6] cum

oehtas iuih ȝ cuoeðas eghpelc yfel pið
persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum

iuih gesuicas ł pæges f'e mec gefeað ȝ pynnsumiað
vos mentientes propter me [12] gaudete et exultate

forðon [7] mearda iuere [8] monigfalde is ł sint in heofnum
quoniam [9] merces vestra copiosa est in caelis

RUSHWORTH.

f'þon þe hie fulle þeorþaþ ł beon [6] — þa mildheortnisse f'þon þe hie mildheortnisse begetaþ [7] — þa clæne heortan [8] — þe hie God gescapað ł geseoþ [9] — þa sibsume ł friðsume f'þon þe hie beoþ Godes bearn genemde [10] — þa þe hóehtnisse þropiaþ fore soþfæstnisse f'þon þe heora is heofuna rice [11] Eadig ge beoþ þonne eopic pærgaþ mennisc ȝ eoper hehtende beoþan ȝ cpæþan æghpilc yfel pið eop ligende for mec [12] gefeaþ ł geblissiað f'þon lean ł meard eopra is genihtsumað

---

[1] 'Eadge biðon ða ðe ðyrstas ȝ hyncgras æft' soðfæstnisse f'ðon ða gefylled biðon in ece líf.'—*Marg.*

[2] 'Eadge biðon ða clæne hearte bute esuice ȝ eghpoelcum facne f'ðon hia geseas God in ecnise.'—*Marg.*

[3] Originally 'sisume.' [4] 'arogie originally.' [5] 'vobis homines.'
[6] Om. R. [7] Defaced in R. [8] 'jure,' originally. [9] 'mercis.'

suæ ł suelce ec forðon geoehton ða pitgo ða ðe peron
sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt

ær iuih
ante vos

gee sint salt eorðes þ gif salt f'porðes in
[13] Vos estis sál terrae Quod si sál evanuerit in

ðon gesælted bið to nopihte ł to nænihte mæge of' þ buta þ
quo sallietur ad nihilum valet ultra nisi ut

gesended bið ł geporpen út ȝ getreden bið from monnum
mittatur foras et conculcetur ab hominibus

gie aron ł sint leht middangeardes ne mæg buruh ł
[14] Vos estis lux mundi Non potest civitas

ceast'ra gehyda ł gedeigla ofer mor gesæted ne ec
abscondi supra [1] monte posita [15] neque [2]

[3] bernas ðæccille ł lehtfæt ȝ settas ða ł hia under mitte ł under
accendunt lucernam et ponunt eam sub modio

c sestre ah ofer leht isern ȝ hihteð allum ða ðe
sed super candelabrum et [4] luceat omnibus qui

in hus biðon ł sint suæ lehteð leht iuer fore
in [5] domo sunt [16] Sic luceat lux vestra coram

monnum þ hea geseað ł gesege iurra [6] goda perca ȝ
hominibus ut videant vestra bona opera et

puldriað fader iurrne [7] ðe is in heofnum
[8] glorificent Patrem vestrum qui est in caelis

nællas gie poenæ f'ðon ic cuom to slitenne ł to undoennę
[17] Nolite putare quoniam veni solvere

RUSHWORTH.

in heofunum f'þon þe hię spa hoehtende sint pitgena þara þe peron ær eop. [13] Ge sindun eorðu salt gif þ salt þonne aperdað in þæm þe hit bið salten to nohte mæg seoþþan nymþe þæt hit sie porpen út ȝ tredan frō monnum [14] Ge sindun leoht middangeardes ne mæg cæstra beon ahýded on dun aseted [15] ne menn blæcern inbeornað ȝ settaþ hine under mytte ah on candeltreop þ he gelihte allum þe in husae sindun [16] sua lihte liht eoper fore monuum þte hiae geseon eoper god peorc [9] ȝ puldrigę fæder eoprū ðe in heofnū is. [17] Ne penaþ ge forþon the ic

---

[1] 'montem possita.'
[2] 'homines' is added above the line by the glosser.
[3] Originally 'bearnas.'
[4] 'ut luceant.'
[5] 'domu.'
[6] So altered from 'iura.'
[7] Originally 'iurre.'
[8] 'magnificent.'
[9] Originally 'perc.'

ae oððæ þitgæ ne cuom ic to slitenne ah to fyllenne
legem aut prophetas non veni solvere sed adimplere

soð is ł soðlice forðon ic cueðo to iuh p̃ ða hþile liores
[18] Amen [1] quippe dico vobis donec transeat

heofon ȝ eorðo f'uord ł pricle an ł enne ł enne pricle ł stæfes
caelum et terra iota unum aut unus apex

heafod ne f'eade ł ne f'gæs from ae p̃ ða huile alle sie
non praeteribit a lege donec omnia fiant

se ðe ofðon ł f'ðo untynes ł to slittes anne of bobodum
[19] Qui ergo solverit unum de mandatis

ðissum leasestū ł lytlū ȝ laereð suæ menn lytel ł leasest
istis minimis et [2] docuerit sic homines minimus

he bið genemned in ric heafna se ðe uutedlice doeð ȝ
vocabitur in regno caelorum qui autem fecerit et

læreð ðes micil bið geceigd in ríc heafna.
[3] docuerit hic [4] magnus vocabitur in regno caelorum

ic cueðo forðon iuh ðy ł f'ðon buta monigfallice ł monigfalde
[20] Dico enim vobis quia nisi habundaverit

geporðe soðfæstnisse iuer f'ðor ł suiðor puðuttara ȝ
justitia vestra plus quam scribarum et

ne ingaes ge in ríc heafna
pharisaeorum non intrabitis in regnum caelorum

geherdon [5] ge f'ðon acucœden is to ðæm haaldum
[21] Audistis quia dictum est antiquis

ne ofslah ðu se ðe soðlice ł putedlice ofslaeð deadsynig bið
Non occides qui autem occiderit reus erit

to dome ł frō dome
judicio

RUSHWORTH.

cŏme to brecanne ae ł lare eþþa þitga ne cuom ic to breccane ah to gefyllenne [18] soþ ic sæcge eop oþ þæt geleoreþ heofun ȝ eorþe an í eþþa an holstæfes ne gelioreþ frō ae ær þon all þus gepeorþe [19] se þe forþon toleseþ an of þisse beboda læsest ȝ spa læreþ menn he biþ se læsesta nemnad in heofuna rice [20] se þe þonne pyrceþ ȝ spa læreþ se bið micel nemneþ in heofuna rice [21] forþon ic sæcge eop nymþe eoper soþfæstnisse genihtsumige mæ þoñ bokere ȝ farisea ne gaþ ge in heofuna rice. Ge herdun þætte cpæden þæs þǣ iumonnum ne slag þu se þe þoñ

---

[1] 'Quippe' *om.* [2] 'Sic docuerit.' [3] 'Et sic.'
[4] 'Maximus.' [5] So originally, but altered to 'geherde.'

ic soðlice cueðo to iuh forðon eghuelc se ðe uraeðes
[22] Ego autem dico vobis quia omnis qui [1] irascetur

broðere his deadsynig bið of dome
fratri suo reus erit judicio

se ðe uutedlice cueðas broðre his ðu unuis ł idle scyldig bið
Qui autem dixerit [2] fratri suo Racha reus erit

to boetanne se ðe sodlice cueðas ðu idle ł unpis scyldig [3] bið
concilio Qui autem dixerit Fatue reis erit

to tinterge fyres gif ec gebrenges ðing ðin to
gehennae ignis [23] Si ergo [4] offeres munus tuum ad

pigbed ȝ ðer eftðencade ðu bist ł bedences eft forðon broðer
altare et ibi recordatus fueris quia frater

ðin hæfeð hpot hpoego pid ðec eftf'let ðer
tuus habet aliquid adversum té [24] relinque ibi

ðing ðin to pigbed ȝ gae ł geong ærest eft to boetanne
munus tuum [5] ad altare et vade prius [6] reconciliare

broðre ðinū ȝ ðonne cym ðu gebreng ðing ðin
fratri tuo et tunc veniens [7] offeres munus tuum

uæs ðu geðafsum piðerbracę ðinū hraðe mið ðy
[25] Esto consentiens adversario tuo cito dum

bist in uoeg mið him ðy læs gesellę ðec ðe piðerbraca ł ðe
és in via cum eo ne forte tradat té adversarius

RUSHWORTH.

slæþ he bið scyldig dome [8] [22] ic þonne sæcge eop þætte æghpilc þara eorsaþ his broþer he biþ doma scyldig se þe þanne cpaeþ his broþer idla he biþ gemote scyldig se þe þanne cpæþe dysig ł dole he biþ scyldig helle fyres [23] forþon gif þu bringa þin lac to peofud ł pibede ȝ ðær gemyne bist þæt þin broþer hæbbe hpæt hpugu pið ðe [24] forlet þær þin lac beforan þæt peofud ł pibed ł gae ærest geþinge piþ ðinū broþer ȝ þanne cumest ðu agæfes þin lac. [25] pæs ł beo ðu gemod [ł] þencende þinū þǣ piðerpearde hræþe þanne þu sie on pæge mid hine þy laes se piðerpearde

---

[1] 'irascitur.'
[2] 'patri,' but above the initial letter the glosser has written 'Fr.'
[3] 'syldig' originally.
[4] 'offeris.'
[5] 'ante.'
[6] 'reconciliari.'
[7] 'offeris.'
[8] In R., above the words 'erit judicio,' are written 'doma scyldig' in addition to the gloss given in the text.

fiond to dome ȝ ðe doema gesellæs ðeh ðæm[1] ðegne ȝ in
judici et judex tradat té ministro et in

carcern[2] ðu bist gesended soðlice ic cueðo ðe ne
carcerem mittaris [26] Amen dico tibi non

ofgæstu ðona piðȝ ðu f'gelde ðy lætmeste feorðúng
exies inde donec reddas novissimum quadrantem

geherde ge f'ðon acueden is to ðæm aldum ne
[27] Audistis quia dictum est antiquis Non

gesynnge ðu ł ne serð ðu oðres monnes pif ic uutedlice
moechaberis [28] Ego autem

cueðo to iuh f'ðon eghuęlc se ðe gesis ł gesæh ƿ pif to
dico vobis quoniam omnis qui viderit mulirem[3] ad

pilnanne ł to nytanne soðlice gesynngade ða in hearta
concupiscendam eam jam moechatus est eam in corde

his ƿ gif ðah sie ego ðin suiðre ondspyrnas ðe
suo [29] Quod si oculus tuus dexter scandalizat te

gener ł genim hine ȝ porp frō ðe behoflic is f'ðon ðe ƿte
erue eum et projice abs te expedit enim tibi[4] ut

dead sie enne liomana ðinra ðon all lichoma
pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus

ðin gesendad bið in tintergo ł in cursung ȝ gif suiðra
tuum mittatur in gehenna [30] Et si dextera

hond ðin ondspurnas ðeh cearf hea ȝ porp frō
manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs

RUSHWORTH.

þec selle doeme ȝ se doeme sellað ðe his dægne ȝ þu se in carcern sended. [26] soþ ic sæcga þe ne gæs þu ut þonan ærþon ðu agefe þoñ næhstu feorþandæl. [27] Ge gehyrdun ƿte cpæden pæs þǣ gúmonnū ne lige dernunge [28] ic þonne sæcge eop þæt æghpilc þara þe gesihþ pif to gitsanne ł forlicgan hire [ł] þæs gepemmed is piþ ƿ in his heorte [29] gif þanne þin ége ƿ spiþre æspicað þe ł fælle þec ahloca hit ȝ aperp frō ðe forþon þe þe beþerfeð ƿ to lore peorðe an þine lioma þonne all þin lichoma się sended in helle [30] ȝ gif seo spiþre hond þin fælle ł æspicað ðec

---

[1] This word is underlined.
[2] Originally, as it would seem, 'carchern,' but altered by erasure.
[3] Originally 'muliem:' the *r* superscribed, apparently by Aldred. 'Mulierem.'
[4] 'unum membrorum tuorum ut pereat.'

ðe behofes f'ðon ðe þte deadege enne liomana
te expedit enim tibi ut pereat unum membrorum

ðinra ðon all lichoma ðin gæð ł færeð in tintergo
tuorum quam totum corpus tuum eat in gehenna

acueden is uutetlice sua hua f'letas
[31] Dictum est autem Quicumque dimiserit

þif his selle hir boc freodomes ic
uxorem suam det [1] illi libellum repudii [32] Ego

soðlice cueðo to iuh f'ðon eghuelc se ðe f'letes þif
autem dico vobis Quia omnis qui dimiserit uxorem

his buta unclænes lustas inting gedoeð [ł] þircas ða ilca
suam excepta fornicationis causa facit eam

gesyngege
moechari

ȝ se ðe f'leteno lædæs he synngieð eft sona
Et qui dimissam duxerit [2] adulterat [33] Iterum

herde ge f'ðon acueden is ðæm aldum ne ðerhsuere ðu to suiðe
audistis quia dictum est antiquis Non perjurabis

ðu f'geldes soðlice drihtne gihata aðas ðine
redens [3] autem Domino vota [4] juramenta tua.

ic uutetlice cueðo iuih to ne suerige æfre
[34] Ego autem dico vobis non jurare omnino

ne ðerh heofon forðon hehseðil godes is ne
neque per caelum quia thronus Dei est [35] Neque

RUSHWORTH.

aceorf hiae ȝ apeorp frō þe f'þon þe beðęrfeþ þæt tolose pearþe ł lore beon an þine leoman þoñ eall þin lichoma gæþ in helle. [31] Gecpæden pæs þonne spa hpa spa forletae his þif selle hī boec þare ápeorpnisse [32] ic þonne sæcge eop ł iu þætte æghpilc þara þe forleteþ his þif butan for legernisse þinge ł intinga he doeþ þ hiu dernunge licge ȝ se þe þ forletne hī lædeþ he fæþ unreht hæmeþ [33] Eft ge geherdun þætte cpęden pæs gúmonnum ne sper þu man ægef þonne drihten þine haþas [34] ic þonne cpeþe to eop þ ge ne sellaþ hað ł sper ge allunga ł eopernan [35] ne þurh heofun forþon ðe he is Godes seþel ne þurh eorðæ forþon þi

---

[1] 'ei.' [2] 'adulterium committit.'

[3] A second *d* is added above the line, apparently by the first hand. 'Reddes.'

[4] 'domino juramenta.'

ðerh eardo fordon fót scoemel is fota his ne
per terram quia scabellum est pedum ejus neque

ðerh hierusalem f'ðon burug is micles cyninges
per Hierosolymam quia civitas est magni regis

ne ðerh heafod ðin suere ðu f'ðon ne mæhtu
[36] Neque per caput tuum juraveris quia non potes

enne her huit geuirce ł blaec sie
unum capillum album facere aut nigrum. [37] Sit

uutedlice ł cuðlice word iuer ise ise ne se ne se þ
autem sermo [1] vester Est est Non non quod

soðlice frō daem wordū monigfallocru is ł bið from yfle is
autem his habundantius [2] est á malo est.

geherde ge f'ðon acueden is ego f'e ego ȝ
[38] Audistis quia dictum est Oculum pro oculo et

tóð f'e toðe ic soðlice cueðo to iuh ne
dentem pro dente [39] Ego autem dico vobis non

piðstonde mið yfle ł to yfle
resistere malo

ah gif hua ðec slaes in suiðra ceica ðin
Sed si quis té percusserit in [3] dextera maxilla tua

sel ł gef him ȝ ðy oðera [4] ȝ ðæm se ðe pil ðec mið
prębe illi et [5] altera [40] [6] Et illi qui vult tecum

to dome geflitta ȝ cyrtel ł hrægl ðin to niomanne
judicio contendere et tunicam tuam tollere

f'let ȝ hrægel ł hæcla ł bratt
[7] remitte et pallium

RUSHWORTH.

hio is fotscamel ł tæppelbred his fota ne þurh Hierusalem forþon þe hio is cæstra þæs micclan kyninges [36] ne þurh þin heafud haþ [8] selle ł sperigę forþon þe þu ne mæht ænne loc hpitne gepirce oþþe blæcne. [37] Sie þonne eoper word is ł hit is is ł hit is nis ł nis hit nis ł nis hit þætte þonne þæm wordū genyhtsume is frō yflę is [38] Ge geherdun þætte cpæden pæs ege for ege toð for tóþ [39] ic þonne cpæþe to eop þ ge ne piðstonde yflæ ah gif hpa ðec sláe on ðæt spiðran ponge ł ceke þin sel him ek þæt oþer [40] ȝ þ̄æ þe pille pið ðe dom geflitan ȝ þinne

---

[1] 'vestro.' [2] 'amplius.' [3] 'dexteram maxillam tuam.'
[4] Originally 'oðra.' [5] 'alteram.' [6] 'et qui ei.'
[7] 'demitte.' [8] The initial *h* is partially obliterated.

ȝ se ðe ł suachua ðec genedes ł geðreatas mile
[41] Et quicumque té [1]angariaberit mille

straedena geong mið him oðra tuege se ðe giueð frō
passus vade cum illo alia duo. [42] [2]Qui petit á

ðe sel him ȝ ðæm nedende ł ðæm ðreatende huerfa ðec ne
te dá ei et volenti mutuari a té né

acerre
avertaris

geherde ge forðon acueden is lufa [3]ðone neste
[43] Audistis quia dictum est [4]Diliges proximum

ðinne ȝ mið læðo ł frō læðo hæfe ðu fiond ðinne
tuum et [5]odio habebis inimicum tuum

ic soðlice cueðo to iuih lufas ge fiondas iurre
[44] Ego autem dico vobis Diligite inimicos vestros

uel doeð ł doas ðæm ða ðe læðas ł laeðedon [6]iuh ȝ biddas f'e
benefacite hís qui oderunt vos et orate pro

oehtendum ȝ teancuedendum iuih ꝑ gie sæ suna
[7]persequentibus et calumniantibus vos [45] Ut sitis filii

fadres iures se ðe in heafnas his forðon sunna his arise
Patris vestri qui in caelis est quia solem suum [8]oriri

doeð ofer godo ȝ yfle ȝ sniueð ł hregnað of'
facit super bonos[9] et malos et pluit super

soðfæsta ȝ unsoðfæste
justos et injustos.

RUSHWORTH.

tonica genioman forlet him ȝ ł spilce hryft [41] ȝ spa hpa spa ðe nede to lædenne ł to ferganne þusend steppan [þæt his an mil] ga mid hinę oþre tþege all [42] ł se þe bidde þe sele him ȝ þǣ ðe pille on borg nioma æt þe ne beo ungeþþære [43] Ge geherdun þte cpęden pæs lufu þine þa nexstan ȝ hate þine fiond [44] ic þoñ cpæþe to eop lufigaþ eopre fiondas ȝ dóeþ pæl þæm þe eopic hateþ ł fiegę ȝ gebiddaþ for hearmcuidele ł oihtende [10] eopic ł for ehtendum ł hoetende eopic [45] þæt ge sie bearn eopres fæder þe in heofoñ is se þe his sunne dóeþ uppgangan ofer gode ȝ

---

1 'angarizaverit.'
2 'omni petenti te tribue.'
3 Originally 'ðon.'
4 'diligis.'
5 'odies.'
6 Altered to 'iuih.'
7 'pro calumpnientibus vobis et persequentibus vos.'
8 'orri.'
9 Originally 'bonus,' but altered to 'bonos' by the first hand.
10 This word is nearly erased in R.

gif forðon ge lufias ða ilco ða ðe iuih lufiað huelc
[46] Si enim diligatis eos qui vos diligunt quam

mearde gie sciolun habba [1]ahne ȝ bærsuinnigo ðis doas
mercedem habibitis nonne et publicani hoc faciunt

ȝ gif gie haelo beadas ł pilcyma broðero iurre ane
[47] Et si salutaveritis fratres vestros tantum

huæt f'ðor gie doas ł pyrcas [2]ahne ł sint ða ane ł aron ða ane
quid amplius [3]facitis nonne

esuice ðis doas posas ge ðonne iuh pisfæste
[4]ethnici hoc faciunt [48] Estote ergo vos perfecti

suæ ȝ fader iuer heofonlic pisfæst is
sicut et Pater vester caelestis perfectus est.

behaldas ƿ soðfæstnisse iuerre gie doas
VI. [1] Attendite ne [5]justitiam vestram faciatis

bef'e monnū ƿ gie se geseno frō him eaðe mæg mearde
coram hominibus ut videamini ab eis alioquin mercedem

nabbas ge mið fader iurre se ðe in heafnas is
non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelis est

mið ðy ðonne ðu doas ælmessa nelle ðu bema ł stocc
[2] Cum ergo facies [6]elemosyna noli tuba

singa bef'e ðec suæ legeras gepyrcas in somnungum
canere ante se sicut [7]hipocritae faciunt in synagogis

ȝ in londum ł in gemærum ƿ hia se gearðad frō monnū
et in vicis ut honorificentur ab hominibus

RUSHWORTH.

yfle ȝ regneþ ofer soþfeste ȝ unsoþfæste [46] forþon gif ge lufigaþ þa þe eop lufigaþ hpylce lean habbaþ ge ah gæfelgeróefe þæt ne doeþ [47] ȝ gif ge halettaþ eopre broþer æfne hpæt ge marae ah hæðne ƿ ne doaþ [48] forþon beoþ ge gedoefe spa spilce eoper fæder se heofunlica gedoefe is.

VI. [1] Behaldeþ ƿ ge eopre soþfestnisse ne doan fore monnum ƿ ge sie geseanę frō heō frō him elles ł elcur ge ne habbaþ lean ł mearde mid eoper fæder þæne þe in heofunū is. [2] F'þon þoñ þu pirce ælmisse ne blau þu beman for þe spa liceteras doan in heora somnungū ȝ in tunum

---

[1] The present form of the word has been produced by the erasure of a letter at the beginning, and one in the middle.

[2] This word also, as it now stands, is altered by erasure from its original form.

[3] 'facietis.'

[4] 'æthnici.'

[5] 'justitiam,' but corrected by Aldred.

[6] 'elimoysinam.'

[7] 'hyppochrite.'

soðlice ł soð is ic cueðo iuh to hie gefengon mearde hiora
Amen dico vobis receperunt mercedem suam

ðu ł ðeh uutedlice pyrcende ða ællmissa nyta pinstra
[3] Té autem faciente aelemosyna nesciat sinistra

ðin huæt pyrcas ł doas suiðra ðin þ sie ællmessa
[1] tua quid faciat dextera tua [4] Ut sit elemosyna

ðin in degelnisse ȝ fade[r] ðin seðe gesiið in
tua [2] in abscondito et Pater tuus qui [3] videt in

degelnisse forgeldeð ðe ȝ mið ðy gie gebiddas ne
[4] abscondito reddet tibi. [5] Et cum oratis non

posas ge suæ legeras ða ðe lufas in somnungū ȝ
eritis sicut hypocritae qui amant [5] in synagogis et in

huōmum ðara plæcena ł pordum stondes ł stondende gebiddas ł to
angulis platearum stantes orare

gibiddanne þ hia gesene sie frō monnum [6] soðlik ic cueð iuoh to
ut videantur ab hominibus amen dico vobis

onfengon mearde heara ðu uutedlice mið ðy
receperunt mercedem suam. [6] Tu autem cum

gie gebiddes [7] betuih ł ingeong ł īga in cotte ðinū ȝ
orabis intra in cubiculum tuum et

gesparrado dure ðin gbidd [8] fæder ðinne in degolnis
clauso ostio tuo ora Patrem tuum in [9] abscondito

ȝ fader ðin se ðe gesiið ł locas in degelnisse f'geldes ðe
[10] et Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi

RUSHWORTH.

þ hie sie peorþade frō monnum [3] soþ ic sæcge eop hie onfængun heora lean ðe þonne pircendum ælmisse nyte se pinstrae hónd þin hpat þin sio spiþre doa [4] þæt þin ælmessie in degulnisse þin fæder se þe gesið in degulnisse geldeþ ðe [5] ȝ þonne gebidde eop ne beoþ ge spa liceteras þa þe lufigaþ stalle ł stonde in gesomnuńgum ȝ in hpommum porþana stondende him gebidde þ hie sie gesęnæ frō monnum soþ ic sæcge eop hie onfengun heora lean. [6] ðu þonne þonne þu gebidde ga in þine cofan betun þine dure bidde þin fæder in degulnisse ȝ þin fæder

---

1 'tua' *om.*
2 'in abscondito' are omitted in the text, but added above the line.
3 'vidit.' 4 'absconso.' 5 'stare in.'
6 The final *k* is uncertain, it more nearly resembles the usual form of the *f*, and may possibly be an error of the scribe.
7 Underlined, for removal. 8 Originally 'gbidda.' 9 'absconso.'
10 The words 'et Pater tuus qui videt,' with their gloss, are written in the margin of R., but the repetition of the words 'in absconso' does not occur either in the text or the margin.

hea gebiddas ł ðoñ gie gebiddas uutetlice nallas ge feolo ł monigful'
[7] Orantes autem nolite multum

gespreca suæ esuico doas hia poenas f'ðon ða ðe in
loqui sicut ethnici [1] faciunt putant enim quod in

monigfald spréc his [2] biðon gehered nallas ge ðonne
multiloquio suo exaudiantur [8] Nolite ergo

posa gelíc him pat f'ðon fader iurre of ðæm ðearf
[3] assimilari eis scit enim Pater vester [4] quibus opus

sie ł is iuh ær ðon gie bidde hine suę ðon' iuih
sit vobis ante quam petatis eum [9] Sic ergo vos

gie bidde
orabitis

fader usær ðu arð ł ðu bist in heofnū ł in heofnas
✠ Pater noster qui és in caelis

sie gehalgad noma ðin tocymeð ríc ðin
sanctificetur nomen tuum [10] Adveniat regnum tuum

sie pillo ðin suæ is in heofne ȝ in eorðo hlaf
Fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra [11] Panem

userne of' pistlic sel ús todæg ȝ
nostrum super [5] substantiale dá nobis hodie [12] Et

f'gef us scylda usra suæ [6] uoe f'gefon
[7] demitte nobis debita nostra [8] sicut nos dimittimus

RUSHWORTH.

se þe gesihð geldeþ ðe [7] ȝ þonne ge biddendae ne scule ge feola spreocan spa hæðene doan f'þon þe hiae poenaþ þæt him sie in heora feola sprece gehéred [8] ne scule forþon ge lice beon him forþon þe eoper fæder hpæs eop ðærf sie ær þon ge hine biddan [9] þus ge þonne eop gebiddað Fæder ure þu þe in heofunum earð beo gehalgad þin noma [10] cume to þin rice peorþe þin pilla spa spa on heofune spilce on eorþe [11] hlaf userne ł ure dæghpæmlicu [9] ł instondenlice sel us todæge [12] ȝ forlet us ure scylde spa spa pe éc forleten þǣ þe scyldigat pið us

---

[1] This word, forming no part of the original text, has been added apparently by Aldred in D., but it occurs in the text of R.
[2] The termination 'on' is written above the line.
[3] 'adsimilare.'
[4] 'quid vobis opus sit.'
[5] 'substantialem.'
[6] Originally 'ue.'
[7] 'remitte.'
[8] 'sicut et nos remittimus.'
[9] Originally 'lice' but the final *e* is expuncted and *u* superscribed.

scyldgum usum ȝ ne inlæd usih in
debitoribus nostris [13] Et ne inducas [1] nos in

costunge ah gefrig usich frō yfle
temtationem. Sed libera nos a malo.

gif f'ðon gie f'geafas monnum synna hiara
[14] Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum

f'gefes ȝ oc iuh fader iuer heofonlic synna iuerra
dimittet [2] et vobis Pater vester caelestis delicta vestra

gif soðlice gie nalles f'geafa monnum ne
[15] Si autem non dimiseritis [3] hominibus nec

fader iuerre f'gefes synna iuerre
Pater [4] vester dimittet peccata vestra

mið ðy uutetlice gie [5] gefæstas nællæs ge posa sua
[16] Cum autem jejunatis nolite fieri sicut

legeras ł godes esuicæ unrótæ misbegaas f'ðon onsione hiora
hypocritae tristes [6] exterminant enim facies suas

ƿ hia se gesene monnum fæstende soð ic cueðo iuh to
ut pareant hominibus jejunantes Amen dico vobis

f'ðon onfengon mearde hiora ðu uutedlice
quia [7] receperunt mercedem suam [17] Tu autem

mið ðy ðu fæstas ðuah heafud ðin ȝ onsione ðin ðuah
cum jejunas unge caput tuum et faciem tuam lava

f'ðon ƿ ðu ne se gesene monnum fæstende ah federe ðinū
[18] ne [8] videaris hominibus jejunans sed Patri tuo

RUSHWORTH.

[13] ȝ ne gelaet us gelaede in constungae ah gelese us of yfle [14] forþan þy gif ge forleteð monnum heora synna heop spilce foleleþ eoper fæder se heofunlica eopre scyldæ [15] gif ge þonne ne forleteþ monnum eora synne ne eoper fæder se þe in heofunum is forleteð eop eopra synne [16] þonne ge þoñ faesten ne beoþ ge spa spa licetteras unrote forþon þe hię peorfaþ heora andpliotu ƿ hie sie geséannae monnū fæstende soþ ic eop sæcge f' ƿ hiæ onfengun heora lean [17] þu þonne þonne þu fæste smere þin heafod ȝ þine andplitu þpah [18] þyles þu sie gesene monnum

---

1 'patiaris nos induci.'
2 'et' *om.*
3 'peccata hominibus eorum.'
4 'vester qui in caelis est dimittet vobis.'
5 The termination is altered by erasure and superscription.
6 'demoliuntur.'
7 'reciperunt mercidem.'
8 'hominibus videaris.'

se ðe is in degolnisse ȝ fader ðin se ðe gesiið in
qui est in [1]abscondito et Pater tuus qui [2]videt in

degolnisse f'geldeð ðe nællas gie gestrionaige
[3]abscondito reddet tibi [19] Nolite thesaurizare

iuh [4]gestriono in eorðo ðer ł huer rust ȝ mohða
vobis thesauros in terra ubi [5]aerugo et tinea

[6]gfreten bið ł gespilled bið ðer ðeafas ofdelfes ł hrypes ȝ
demolitur [7]ubi fures [8]effodiunt et

f'stealas
[9]furentur

strionas gie soðlice iuh striona in heofnū
[20] Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo

ðer ne [10]hrust ne ec mohðe gespilles ȝ ðer ðeafas
ubi neque [11]erugo neque tinea demolitur et ubi fures

ne ofdelfes ne f'stelað ðer ł huer f'ðon is
non [12]effodiunt nec furantur [21] Ubi enim est

strion ðin ðer is ȝ hearta ðin
thesaurus tuus ibi [13]est et cor tuum.

lęhtfæt lichomæs is ego gife bið ego
[22] Lucerna corporis [14]est oculus Si fuerit [15]oculus

ðin bliðe all lichoma ðin leht bið gif
tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit. [23] Si

RUSHWORTH.

fæstende ah þinū fæder ðæ̃ þe in degulnisse is ȝ þin fæder se þe geseoþ in degulnisse geldeþ ðe [19] ne hydeþ eop hord in eorþe þær om ȝ mohþa gepyrfeþ ł etaþ ȝ þær ðiofes adelfaþ ȝ forstelaþ [20] hydeþ eop þonne hord in heofunum þær ne om ne mohþa gepyrfeð ȝ þær þeof ne adelfaþ ne forstelaþ [21] forþon þær þin hord is þær is þin eorta [22] lichoma blæcern is þin ege gif þin ege biþ anfald all þin lichoma biþ liht gif þin ege þonne ne bið nan eall þin lichoma beoþ ðeostru [23] forþon

---

1 'absconso.'
2 'vidit.'
3 'absconso.'
4 Originally 'gestriona.'
5 'tinea et erugo.'
6 Originally 'gfreaten.'
7 'et ubi.'
8 Orignally 'offodiunt.'
9 'furantur.'
10 The initial *h* is an addition.
11 'neque tinea neque erugo.'
12 'effudiunt.'
13 'erit.'
14 'tui est oculus tuus.'
15 'si oculus tuus simplex est.'

uut͂ ego ðin unbliðe ł yfel pyrcende se ł bið all
autem oculus tuus nequam [1] fuerit [[2] totum

lichoma ðin ðiorstrig bið gif ðon leht þ in
corpus tuum tenebrosum erit] Si ergo lumen quod in

ðec is [3] ðiostrę sint ða ðiostro sua miclo biðon
té est tenebrae sunt [4] tenebrae quantae [5] erunt

ænig mon ne mæg tuæm hlaferdum hera ł f'ðon
[24] Nemo potest duobus dominis servire aut enim

an ł enne mið læððo he hæfeð ł he scile habba ȝ oðerne lufað
unum odio habebit et alterum [6] diliget

ł enne hræfneð ȝ oðerne geteleð ł f'ogas ne
[[7] aut unum sustinebit et alterum] contemnet Non

maga gie gode gehera ȝ dioble [8]
potestis Deo servire et Mamonae

forðon is cueðo to iuh ne gemende gie sie saules
[25] Ideo dico vobis ne solliciti sitis animae

iurres huæt ge gebrucca scile ne lichoma iuer huæt
vestrae quid manducetis neque corpori vestro quid

ge gearuiga [9] iuih ahne sauel f'ðor is ðon mett ȝ
induamini [10] Nonne [11] anima plus est quam esca [12] et

lichoma f'ðor is ðon pede behaldas ł locas
[13] corpus plus est quam vestimentum [26] Respicite

RUSHWORTH.

gif þæt leht þætte in ðe is þeostru sint þæt þeostre hu micel biþ [24] ne mæg ænig tþæm godum ðeopigan forþon þe he þa oþerne fiað ł hateþ ȝ oþerne lufað eþa oþerne hræfneð ȝ oþerne herpeþ ne mogun ge Gode ðeopige ȝ dþale [25] Forþon ic cpeþe to eop þ ge sorgige eoprū fere hpæt ge etan ne eoprum lichoma hu ge eopic gearpige ah nis mare þ ferh þonne se mete ȝ se lichoma þonne þ hrægl [26] geseoþ ł behaldeþ

---

[1] 'est.'

[2] These five words, omitted in the text, are written at the bottom of the page.

[3] The final ę is expuncted, and *o* superscribed.

[4] 'tenebrae ipse.'

[5] 'sunt.'

[6] 'diligit,' written above the line.

[7] These words here enclosed in brackets are omitted in the text of R., but are added at the bottom of the page.

[8] In the Margin of R. occurs the following note:—'Mamoñ. þ is gidsunges hlaferd ðe diopl. He is sua genemned Mammonis.'

[9] Originally 'iuh.'

[10] 'nonne plus est anima.'

[11] 'plus est anima.'

[12] 'et corpus quam vestimentum.'

[13] 'corpus quam.'

ðа flegendo fuglas heofnes f'ðon ne settas ł sauës ne
volatilia caeli quoniam non serunt neque

rioppas ȝ ne somnigas in berern ȝ fader iuer
metunt neque congregant in horrea et Pater vester

heofonlic foedæs ðа ilco ł hia ahne iuih suiðor ł mare
caelestis [1]pascit illa Nonne vos magis

[2]suiðe [3]moniege [4]aro ge bi him ł frō hī huælc uutetlice
plures estis illis [27] Quis autem

iurre geðences mæge æt ł to ece to licnesse ł to lengo his
vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam

elne an ł enne
cubitum unum

ȝ of gepedo huæt gemende aro ge sceauiges ł locas
[28] Et de vestimento quid solliciti estis Considerate

ł behaues ðæt pyrt londes hŭ pæxas ne pynnes
lilia agri quomodo crescunt non laborant

ȝ ne nestas ic cueðo soðlice iuh forðon ne
neque [5]nent [29] Dico autem vobis quoniam [6]nec

Salamon in all puldre his efne beðeht ł gegearued pæs sua
Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut

enne ł an of ðisū gif uuted gers ł heg londes þ
unum ex istis [30] Si autem faenum agri quod

todæg is ȝ tomorgen ī heofone bið gesended god suæ
hodie est et cras in clibanum mittitur Deus sic

[7]geuedes ł gegearuas sua f'ðon ł sua mara iuih lytles geleafes
vestit quanto [8]magis vos [9]minimę fidei

RUSHWORTH.

heofun fuglas þ hię ne saped ne ripath ne somniaþ in berern ȝ eoper fæder se heofunlica foedeþ þa ah ge ne sindun diorre þonne þa [27] hpilc eoper mæg þonne þencende ætece to his lengo ane elne [28] ȝ be hræglę forhpon sorgiaþ ge sceapigaþ lilia londes hu hie paexaþ ne pinnaþ ne spinnaþ [29] soþ ic eop þonne sæcge þ ne Salomon in allum his puldre pęs beþæht spa spa an þara. [30] nu nu þonne þ londes hóeg þæt todæge is ȝ tomærgen ł marne bið in ofne sended God spa gearpæþ hu miccle

---

[1] 'pascet.' [2] This word is underlined for omission.
[3] 'monege' originally.
[4] Originally 'ar ige;' the *i* is expuncted and the *o* superscribed.
[5] 'neunt. Amen dico autem.' [6] 'non.'
[7] Originally 'geuoedes.'
[8] 'gegerues god suiðor alle ðingo hæfeð us gesald monnū bi allū þihtū.'—D. *Marg.* [9] 'modice.'

nælleð gie ðonne gemende gesie gecueðas huæt
[31] Nolite ergo solliciti esse dicentes Quid

palla ue eatta ł huæt pe gedrince ł of huon pe biðon prigen
manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur

ðas f'ðon alle cynna ł hædno insoecas ł befragnes
[32] Haec enim omnia gentes inquirunt

pat f'ðon fader iuer f'ðon of ðæm allum ge be-
Scit enim Pater vester quia his omnibus in-

hofes ł iuh behofes
digetis

soecas ł biddas ge uutedlice ærist ric godes ȝ
[33] Quaerite autem primum regnum Dei et

soðfæstnisse his
justitiam ejus

ȝ ðas alle tógeéced biðon iuh nælleð ge ðoñ
Et haec omnia adicientur vobis [34] Nolite ergo

sie gemendo[1] in merne morgen forðon dæg
esse solliciti in crastinum. Crastinus enim dies

gemende bið him seolfum pel mæg ł pel lícas ðæm dæg perignise
sollicitus erit sibi ipsi sufficit diei malitia

his
sua.

nellað ge doeme þ ge ne se gedoemed in
VII. [1] Nolite judicare ut non judicemimi [2] In

RUSHWORTH.

mae eopic þæs medmosta[2] geleafe menn. [31] forþon ne sorgigaeþ ge cpeþende hpæt geetaþ pæ oþþe hpæt drincaþ pæ oþþe hu beoþ pe geprigene [32] forþon þe þas þeode all soeceþ forþon þe eoper fæder pat þ ge þissa alra ðurfun [33] soecaþ þonne ærest Godes rice ȝ his soþfæstnisse ȝ all þas bioð geeced eop [34] ne forþon sorgigaþ ge in morgen se morgen forþon dæg sorgaþ beoþ selfa him genoh peotudlice dæge pea his.

VII. [1] Ne doemeþ ge þylæs ge sięn doemed [2] in þæm peotud-

[1] So altered from 'gemende.'
[2] In this word the *a* is written above the line.

ðæm f"ðon dome gie doemes ge biðon gedoemed[1] ȝ in
quo enim judicio judicaberitis judicabimini et in

sua huelc poegas[2] hripes ge biðon gepegen bið iuh
qua mensura mensi fueritis metietur vobis

huæt ðoñ gesiistu stré ł mót in ego broðres ðines
[3] Quid autem vides festucam in oculo fratris tui

ȝ ðone beam in ego ðin ne gesiistu ł hu
et trabem in oculo tuo non vides [4] Aut quomodo

cueðestu broeðer ðinū buta ic porpe mot ł stre of ego ðin
dicis fratri tuo [3] Sine eiciam festucam de oculo tuo

ȝ heonu beam is in ego ðin ðu esuica porp
et ecce trabs est in oculo tuo [5] Hypocrita eice

ærest ðone beam of ego ðin ȝ ðon ðu gesiist geporpe
primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eicere

ðone mot of ego broðres ðines
festucam de oculo fratris tui

nellas ge sealla[4] halig hundū ne sendas ge
[6] Nolite dare sanctum canibus neque mittatis

[5] meregrotta[6] iurre befe̅ berg ðy læs hiu getrede
[7] margaritas vestras ante porcos ne forte conculcent

ða ilco mið fotū hiora ȝ gepoendo ł gecerdo toslitas iuh
eas pedibus suis et conversi [8] dirumpant vos

RUSHWORTH.

lice dome þe ge doemeþ ge beoþ doemde ȝ in ðæm gemete þe ge metaþ bið eop meten [3] forhþon þonne gesihstu streu in ege broþer þine ȝ beam in ege þinum ne geseęs ł-sis [4] oþþa hu cpeþestu broþer þinū broþer abíd ꝑ ic ofdo ꝑ streu of ege þinum ȝ sihþe beam in ege þinū is [5] þu licettere geþo æræst þare beam in ege þinū ȝ þonne gesihst þu apearþe ꝑ streu of þines broþer ege [6] ne sellaþ ge halig hundum ne gepearpaþ ercnanstanas eopre beforan spinum þiles hiæ

---

[1] Originally 'gedomed.' [2] The *e* is superscribed.

[3] In R. the words 'Frater sine ejiciam festucam de oculo tuo,' omitted by the first scribe, are added in the margin along with their gloss.

[4] Originally written 'selle.'

[5] The termination of this word is somewhat uncertain.

[6] Here, in the margin of MS. D., is written in the hand of the glossist, 'Precepta evangelii. ꝑ aron þa meregrotta ꝑ sindon godspelles bebodo. *Ante porcos:* before bergum ðæt sindun ða mæstel-bergas ꝑ aron ða gehadade menn ȝ ða gode menn ȝ ða plonce men f'hogas Godes bedod ȝ godspelles.'

[7] 'margaretas.' [8] 'dirumpant.'

gipias ł gebiddas ȝ gesald biƀ iuh soecaƀ ge ȝ ge infindes ł ge
[7] Petite et dabitur vobis quęrite et invenietis

begeattas cnysaƀ ge ł cnyllas ȝ untyned biƀ iuh
pulsate et áperietur vobis

eghpelc f'ƀon se ƀe giuæƀ ł biddes onfoeƀ ȝ se ƀe soecas
[8] Omnis enim qui petit accipit et qui quęrit

infindes ȝ ƀæm cnysende ł cnyllende untuned biƀ ł hua
invenit et pulsanti áperietur [9] Aut quis

is frō iuh monn ƀene gif he giuias sunu his hlaf
est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem

cuidestu ƀone stán ráeceƀ ł seles him
num quid lapidem porrriget ei

ł gif ƀone fisc þilniaƀ ł giuias cuiƀestu ƀa nedræ
[10] Aut si piscem [1] petet num quid serpentem

ræces him gif ƀon iuh miƀ ƀy ge aron yflo þutas ge
porriget ei [11] Si ergo vos cum sitis mali nostis

godo gesealla sunū iurum mara þoen is fader iuer
bona dare [2] filiis vestris quanto magis Pater vester

se ƀe in heofnū is geselleƀ godo biddendū ł giuiendū hine
qui in caelis est dabit bona petentibus sé.

alle ƀoñ ł f'ƀon sua huæt gie þelle ƿ hea gedoe
[12] Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant

iuh ƀa menn ȝ gee doeƀ ł þyrcas him ƀius is forƀon æ
vobis [3] homines et vos facite eis haec est enim lex

ȝ þitgas ł þitgo
et prophetę

RUSHWORTH.

tredan ƀa heora fotum ȝ gehþerfæþ toslite eopic. [7] biddaþ ȝ eop biþ sald soecaþ ȝ ge gemoetaþ cnyssaþ ȝ eop biþ ontyned [8] æghþilc þiotudlice se þe bit he onfoeþ ȝ se þe soeceþ he findeƀ ȝ cnyssande him biƀ ontyned. [9] oþþa hþælc is eoþer monn þe hine bidde sunu his hlaf ah he stan ræceþ thæm [10] oþþe gif he fiscæs biddeth ah he nedra ræceþ him [11] nu nu þonne ge þe ge sindun yfle cunneþ gód sellan beaearnū eoþrum hu miccle mae fæder eþer se þe in heofunū is selleþ gód þæm þe biddaþ hine. [12] All forþon spa hþęt spa ge þillaƀ þæt dóa eop menn

---

[1] 'petierit.' [2] 'filis.'
[3] 'homines bona ita et vos facite illis.'

iñgeonges ðerh nearð[1] port ł dure ł gæt f'ðon ðiu þide
[13] Intrate per angustam portam quia lata

geat ȝ rumþelle þeg ðiu lædas to lose ł losing ȝ monigo[2]
porta et spatiosa via quę ducit ad perditionem et multi

sint ða ðe iñgeongas ðerh ða ilco suiðe narŭ
sunt qui intrant per eam [14] Quam angusta

port ł gaet ȝ bogehte þoeg ðiu lædes to life ȝ huon aron
porta et [3]arta [4]via quę ducit ad vitam et pauci sunt

ða ðe onfindes ða ilco
qui inveniunt eam

behaldes ge frō leasum þitgum ða ðe cymes to
[15] [5]Attendite á falsis prophetis qui veniunt ad

iuh in þedum scipa innaueard uutedlice sint uulfes
vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi

ferende from uæstmum hiora ongeatas ge ł oncneauęs
rapaces [16] Á fructibus eorum cognoscetis

hia ł ða ilco
eos

cuiðestu ł hueðer somnigas of hryum ł of ðornū scearpū ł
Numquid colligunt de spinis uvas aut

of hagaðornum ficbeamas
de [6]tribolis ficos

suæ æghþelc treeo[7] god þæstmas goda doæð [ł]
[17] Sic omnis arbor bona [8]fructos bonos facit

RUSHWORTH.

gód spa ȝ ge doaþ heom þis is þiotudlice áe ȝ uitgu [13] gaþ inn þurh naarþe[9] geate forþon þíd geatt ȝ rúm þeg þe lǽdeþ to forþyrde ł forlore ȝ monige sindun þa þe ingan þurh þære ł þæne [14] hu naru ł þiðerdune geate ȝ eorfeþe is se þég þe lædeþ to life ȝ feaþe sindun þa þe gemoetaþ ł cymeð þana[10] in þara [15] behaldeþ eoþ þið lyge ł lease þitgu þa þe cumaþ to eoþ in gepedum scépa in innan þanne sindun þulfas risænde ł þoedende [16] frō þæstmum eora ge ongeataþ heo ahhe somnigaþ of þornum þinbegęr oþþe of gorstum ficos ł nyte [17] spa

---

[1] Originally written 'nerð.' [2] So altered from 'monige.'
[3] In R. originally 'arta,' but a *c* is superscribed.
[4] 'est via.' [5] 'adtendite vobis a.' [6] 'tribulis.'
[7] The final *o* is superscribed. [8] 'bonos fructus.'
[9] There is some uncertainty as to the reading of this word ; it may be 'naurpe.'
[10] Originally 'þanne,' but the former *n* is erased.

gepyrces[1] ðe yfle uutedlice treo þæstmas yfle doas
mala autem arbor [2]fructos malos facit

ne mæg treð god þæstmas yfle gepyrca
[18] Non potest arbor bona [3]fructus malos facere

ne tre yfle þæstma godo gepyrce ægheluc
neque arbor mala fructus bonos facere [19] Omnis

tre ðy[4] ł ne doeð þæstm god gecorfen bið ł gecearfas
arbor quae non facit fructum bonum excidetur

ȝ in fyr bið gesended ł gesendes ðoñ frō þæstmum
et in ignem mittitur [20] Igitur ex fructibus

hiora ongeatas ł oncnaues ða ł hia
eorum cognoscetis eos

ne eghuelc se ðe cueðæs to me drihten drihten
[21] Non omnis qui dicit mihi Domine Domine

iñgaas in ric heofna ah se ðe doeð þillo
intrabit in regnum caelorum sed qui facit voluntatem

faderes mines se ðe in heofnū is ðe ingeonges in ric
Patris mei qui in caelis est ipse intrabit in regnum

heofna monig þælle gcueada to me in ðæm dæg drihꝫ
caelorum. [22] Multi dicent mihi in illa die dne

drihꝫ ahne in noma ðinne ł ðinū þe gewitgedon ȝ in
dñe nonne [5]in nomine tuo prophetavimus et [6]in

noma ðinne ł ðinū diobles þe f'drifon ł f'porpon ȝ in noma
nomine tuo dęmonia eiecimus et in nomine

RUSHWORTH.

ægþilc treoþ gód godne þęstmas bereþ ł þyrceþ yfel þonne treoþ yfle þestmas ł blęd bereþ [18] ne mæg treoþ þæt góde yfle þestmas beoran ł þyrcende ne þ treoþ yfle góde þæstmas ł blęd beoran [19] ægþilc þara treoþ þene bereþ þestęm gódne bið acorfen ȝ in fyre sended [20] forþon ł cuþlice of þæstmum eora ge ongetaþ heo ł hię [21] ne ł nallæs ægþilc þara þe cweþ to me dryhten drihten gæþ in rice heofuna ah se þe þyrceþ þille fæder mines in heofunum is se ł he gáeþ in heofuna rice [22] Monige cweþað to me on ðæm dæge dryhꝫ dryhten ahne in þinū noma þitgadun þe ȝ in þinū noma deoful utþyrpon ȝ in þinū noman mægen

---

[1] This word is added by another and a rougher hand.
[2] 'malos fructus.'
[3] 'malos fructus.'
[4] Altered to 'ðyiu' by the termination being superscribed.
[5] 'in tuo nomine.'
[6] 'in tuo nomine.'

ðinū mæhto monigo pe dydon ȝ ða ł ðon ic ondeto
tuó virtutes multas fecimus [23] Et tunc confitebor

him ł ðæm f'ðon næfra ic cuðe ł oncneapv iuih afirres frō
illis quia numquam novi vos discedite a

me ða ðe ge porhton unrehtuisnisse eghuelc ðoñ se ðe
me qui operamini iniquitatem. [24] Omnis ergo qui

geheres uorda mina ðas ȝ does ða ilco geefned bið ł geliced bið
audit verba mea hæ et facit ea assimilabitur

łgeteled bið per snotre se ðe getimbres hus his
viro sapienti qui ædificavit domum suam

of' ł on carr ł stan ȝ of dune astag ł gefeall regn
[1] supra petram [25] Et descendit pluvia et

cuomon ea ł streamas ȝ geblepun pindas ȝ inræsdon in
venerunt flumina et flaverunt venti et inruerunt in

hus ðæm ȝ ne gefeall gepryunded [2] ł geseted f'ðon pæs
domum illam et non [3] cecidit fundata enim erat

of' stane ȝ eghuelc seðe geheres porda mina
supra petram [26] Et omnis qui audit verba mea

ðas ȝ ne doeð ða ilco gelíc bið pere dysge seðe
haec et non facit ea similis erit viro stulto qui

getimberde hus his of' ł on sonde ȝ of dune astag
ædificavit domū suam [4] supra harenā [27] Et descendit

regn ȝ cuomon streamas ȝ gebleuun pindas ȝ
pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et

inręsdon in huse ða ilco ȝ gefeall ȝ pæs fæll his
inruerunt in domū illam et [5] cecidit et fuit ruina eius

[6] micel
magna.

RUSHWORTH.

monige porhton [23] ȝ ic þonne ondetu heom þæt ic nǽfræ cuþe eop gepitaþ frō me ge þe pyrcaþ unrihtnisse [24] æghpilc þara þe gehereð pord nim þas ȝ fremmað hie he bið lic pere þæ snottra þe getimbrade hus is on stane [25] ȝ astág niþer rægn ȝ cuomun eáé ȝ blepan pindas ȝ fellun on hus þæt ȝ hit no gefeoll gestaþulad soþlice hit pæs on stáne [26] ȝ æghpilc þe gehéreþ pord min þas ȝ ne fræmmaþ þa gelic biþ pere dysig ł dolum þǽ þe timbrade hus his on sónde [27] ȝ astag rægn niþer ȝ cpomon eae ȝ bleopen pindas et feollun in hus þæt ȝ hit gefeoll ȝ pæs

---

[1] 'super.'
[2] So the MS.; the *y* is written above the line.
[3] 'cicidit.'
[4] 'super.'
[5] Originally 'cicidit' in R., but corrected.
[6] The *e* is expuncted.

ȝ geporden is ł uæs miȸ ȸy geendade ȸe hælend
[28] Et factum est cum consummasset Ihs

porda ȸas geuundrude peron ȸa ȸreatas of' lár
verba haec [1] ammirabantur turbae super doctrinam

his pæs f'ȸon lærde hia suæ mæht
eius [29] Erat enim docens [2] eos sicut potestatem

hæfde ne suæ ł suelce ł nalles suę uȸuta hiora ȝ
habens non sicut scribæ eorum et pharisaei.

miȸ ȸy uutedlice ofgestag of' mor fylgende ł
VIII. [1] Cum autem discendisset de monte [3] secutæ

fylgedon peron ł sint hine ȸreata menigo ȝ heonu
sunt eum turbae multae. [2] Et ecce

líchrouer ȸa [4] cuom he porȸade hine cueȸ drihꝰ gif ȸu pilt
leprosus [5] veniens adorabat eum dicens dñe si vis

ȸu mæht mec geclænsige ȝ aȸenede ł gespræde hond
potes me mundare. [3] [6] Et extendens [7] manum

[8] gehran him hælend ȸus cueȸ ic uillo geclænsia ȝ sona
tetigit eum Ihs dicens volo mundare et confestim

geclænsad pæs hriofol his ȝ cueȸ him hælend loca ł
[9] mundata est lepra eius [4] Et ait illi ihs vide

geseh ƿ ȸu ænigum menn ȸu gecuoeȸa ł gesæcga ah gaa ædeau
nemini dixeris sed vade [10] ostende

RUSHWORTH.

hryre his micel [28] ȝ gepaɾȸ þa hæfde geended hælend pord þas þæt pundradun þa mengu be láre his [29] he pæs forþon hie[11] lǽrde spa spa mæht hæbbende nallas spa spa bocera heora ȝ fariseas.

VIII. [1] þa he þa pæs astigen of dune folgedun him menga monige [2] ȝ henu hreof sumne cumende togebędd him cpeþende driht' gif þu pilt þu mæht mec geclęnsige. [3] ȝ aþenende hælend honda his ȝ æthrán him cpæþende ic pille geclænsige ȝ hrǽþe geclensad pæs hreoful his [4] ȝ cpeþ to him hælend gesech ƿ þu nængum sæcge ah gá ȝ æteap þe

---

[1] 'admirabantur.' [2] 'eos,' *om.* [3] 'secuti.'
[4] Underlined for removal. [5] 'quidem veniens.'
[6] In R. the word 'et' is added by a later hand.
[7] 'Jesus manum suam et tetigit eum dicens.'
[8] The *h* has been added above the line.
[9] 'mundatus est lepra ejus.' [10] 'et ostende sacerdoti.'
[11] 'he' originally in R., but the *i* has been added above the line.

ðec ðæm measse preost ȝ breng ł gef ðing þ bebead ł geheht
te sacerdoti et offer munus quod [1] praecepit

moyses in cyðnisse ł pitnesa him
Moses in testimonium illis.

miðð uutetlice inneade ł īnfoerde ða burug geneolecade
[5] [2] Cum autem introisset Capharnaum accessit

ł tocuom to him ðe centur ł hundraðes monna hlaferd gebæd
ad eum [3] centurio rogans

hine ȝ cuoeð ðus driht̃ cnæht min liges in
eum [6] Et dicens domine puer meus jacet in

hus eorð cryppel ȝ mið yfle is gecunned ł gecosted. cueð
[4] domo paralyticus et male torquetur. [7] [5] Ait

to him se hælend ic cymo ȝ gemo hine ȝ
illi ihs ego veniam et curabo eū. [8] Et

geonduearde ðæm aldormenn cueð drihten nam ic pyrðe þ
respondens [6] centurio ait dn̄e non sum dignus ut

ðu ingae under rof min ah an cuoeð mið þord
intres sub tectum meum. Sed tantum dic verbo

ȝ gehaeled bið cnæht min. f'ðon ł ec ȝ ic monn
et sanabitur puer meus. [9] Nam et ego homo

ām under mæht hæfis ł hæfo under mec ðeignas ł innheard-
sum sub [7] potestate habens sub me milites

menn ȝ ic cueðo ðissū ł ðæm gaæ ȝ gaes ł geongas ł faeres ȝ to oðrū
et dico huic vade et vadit et alio

cym̃ ȝ [8] cumeð ȝ ðeŭ minū do ðis ȝ does.
veni et venit et servo [9] meo fac hoc et facit.

RUSHWORTH.

messepreoste ȝ breng þ lác þætte bebead moyses in cyþnisse heora [5] æft' þas þa he þa eóde Cafarnaum cuom to him—biddende hine ȝ cpeþende [6] drihten cneht min ligeþ in huse loma ȝ is yfle pælid [7] ȝ cpeþ to him se hælend ic cume ȝ gehæle hine [8] ȝ ondsparande centurio cpeþ to him drihten nam ic pyrðe þ þu gá under þacu minne ah efne gecpeþ pord ȝ bið gehæled cneht min [9] piotudlice ȝ ic monn eam under mæhti geseted hæbbende under me cempa ȝ ic cpeþe þissū gá ȝ he gæþ ȝ to oþrū cyme ȝ he cymeþ ȝ to esne ł ðeop minum ȝ ic cpeþe do þis

---

1 'praecipit.'
2 'post haec cum autem.'
3 'centorio.'
4 'domu.'
5 'et ait.'
6 'centorio ait illi.'
7 'potestate constitutus habens.'
8 Above the *u* is written *y*.
9 'meo dico fac.'

mið ðy geherde soðlice ðe haelend gepundrad pæs ł geuundrade
[10] Audiens autem Ihs miratus est

⁊ ðæm fylgendum ł fylgdon hine cuoeð soð is ic cueðo iuh
et sequentibus sé dixit Amen dico vobis

ne fand ic suæ miclo leafa ł lufa in isrł ic cueðo
[1]non inveni tantam fidem in Israhel. [11] Dico

soðlice iuh to þte monige frō eastdael ł easta ⁊ poesta
autem vobis quod multi ab oriente et occidente

cymas ⁊ [2]gehrestas mið abraham ⁊ isaac ⁊ iacob
venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob

ric heofna suna uutedlice rices
in regno caelorum. [12] Filii autem [3]regni

biðon gedrifen in ðiostrum pytmesto ðes bið pop ⁊
eicientur in tenebras exteriores [4]ibi erit fletus et

gristbiottung toeða[5] ⁊ cuoeð ðe hælend ðæm haldormenn
stridor dentium. [13] Et dixit Ihs̃ [6]centurioni

gaa ⁊ suæ ðu gelefdest sie ðe ⁊ gehæled pæs cnæht
Vade et sicut credidisti fiat tibi et sanatus est puer

in ðit ðæm
[7]in hora illa.

⁊ mið ðy gecuom ðe hælend in hus petres gesaeh
[14] Et cum venisset Ihs̃ in domum Petri vidit

suer ł his pifes moder his liccende ⁊ cuacende ł bififigende ⁊
socrum eius iacentem et [8]febricitantem [15] et

RUSHWORTH.

⁊ he doeþ [10] Geherende he þa hælend pundriende[9] pæs ⁊ fylgendun him to þ̄æ cpæþ soþ ic sæcge eop spa micel geleafa ne gemotte ic in Israhęle [11] sæcge þonne eop þæt monige frō eastan ⁊ péstan cumaþ ⁊ hleonigaþ mid Abraham ⁊ Isaac ⁊ Jacob in heofuna rice [12] bearne þonne rice þeos bioþ aporpenne in þiostre þa ytmæste þær bið póp ⁊ gristbatung tóþa [13] ⁊ cpæþ ða se Hælend to þ̄æ centurione gang ⁊ spa þu gelefdest gepeorðe ðe ⁊ gehǣled pæs se cneht on þære hpile ł tide [14] ⁊ þa cuom se Hælend on huse Petrus gesæh spægre his licgende ⁊ bifgende [15] ⁊ æthrán honda his ⁊ forlet hiae sio drif ⁊ hiu áras ⁊

---

[1] 'tantum fidem non inveni in Israhel.'
[2] The *h* is added above the line.
[3] 'regni hujus.' [4] 'ubi.' [5] Originally 'toða.'
[6] 'centorioni.' [7] 'ex illa hora.' [8] 'febricantem.'
[9] Originally 'pundrade,' but the correction has been made by the first hand.

gehran hond his ȝ forleort ðа ł hia of feberadlū ȝ
tetigit manum ejus et [1] dimisit eam febris et

arrás ȝ embehtade ł geherde him.
surrexit et ministrabat eis.

mið ðy eferntíd ł in eferntid uutedlice geporden pæs gebrohton
[16] Vespere autem facto [2] optulerunt

him menigo diobles hæfdon ȝ f'pearp ł f'draf gaastas
ei multos dęmonia habentes et [3] eiciebat spiritus

mið pord ȝ alle yfle hæfdon ł mishæbende ł unhale ƿ
verbo et omnes male habentes curavit [17] ut

pere gefylled ł geendad ƿ gecueden pæs ðerh esaiā ðone pitgo
adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetā

ðus cuoeðende ðe ilca untrymnise ł unhælo usra onfoeng ł genom ł
dicentem ipse infirmitates nostras [4] accepit et

underhof untrymnise ł hefignise gebær
ægrotationes portavit.

ða gesæh uutedlice ðe hælend threatta ł hergas menigo
[18] Videns autem Ihs̃ turbas multas

uta ymb hine geheht fara ł gaa ofer luh ł stream ȝ
[5] circum se iussit ire trans fretum. [19] Et

tocuom ł genealacde án uðuutta coeð to him ðu larua
accedens unus scriba ait [6] illi Magister

ic fylgo [7] ðec ł ic ðeh sohte suahuider ðu færes ł gaes ȝ
sequar te quocumq: ieris. [20] et

cuoeð to him hælend foxas holas habbas ȝ flegende
dicit ei Ihs̃ vulpes foveas habent et volucres

RUSHWORTH..

ðægnade heom [16] efen þonne hit þa pæs þa brohtun him monige deofulseoke hæbbende ȝ utapearp þurh his porde þa gastas únklene ȝ alle yfle hæbbende gehælde [17] ƿte gefylled pęre ƿ gecpæden pæs þurh Esaiam þe pitgu cpeþende he piotudlice untrymnissū urum onfeng ȝ metrymnisse ure he bær [18] Geseonde þa hælend mengu monige ymb hine heht feran ofer sáé ł brȳstream [19] ȝ cumende an bokera cpeþ to him larup ic pille folgian þe hpider spa þu ganges ł gæst [20] ȝ cpeþ to him hælend foxes hole habbaþ et fuglas heofunas selescota þer hie restaþ

---

[1] 'demisit.'
[2] 'obtulerunt.'
[3] 'jeciebat verbo spiritus immundos.'
[4] 'accipit et egritudines nostras.'
[5] 'circa se jusit.'
[6] 'ei.'
[7] The final *c* in 'ðec' is expuncted.

heofnes nestas ł nesto sunu soðlice monnes non hæfis huer
caeli [1]nidos filius autem hominis non habet ubi

heafud gehlutes ł gebeges oðer ł sū oðer uutedlice frō
[2]caput reclinet. [21] Alius autem de

ðegnum his cueð to him drihten ðerhsend ł f'la ł f'gef ł lef
discipulis eius ait illi Dn̄e permitte

meh ærest fara ł gæ ȝ bebyrge faeder mín hæł
me primum ire et sepelire patrem meum. [22] Ihs̃

soðlice cuoeð to him soec meh ł fylge meh ȝ f'let ða deado
autem ait illi sequere me et dimitte mortuos

to bebyrgenne ða deado hiora
sepelire mortuos suos.

ȝ ofstigende hine ł ða he ofstag in lytlum scipe ł in cuople
[23] Et ascendente eo in navicula

gefylgdon hine ł hī ðegnas his ȝ heonu
secuti sunt eum discipuli eius [24] et ecce

styrnise ł hroernis michelo geporden pæs in sæ suæ þ
[3]motus magnus factus est in mari ita ut

scipp of'prigen pæs myð yðum he soðlice geslepde ł slepende
navicula [4]operiretur fluctibus ipse vero dormiebat

pæs ȝ togeneolecdon ł tocuomon ȝ apehton hine
[25] et [5]accesserunt et suscitaverunt eum

ðus cueðon driȟ hæl usic þe deade biðon ł þe aron ł biðon gelosad
dicentes Domine salva nos perimus

RUSHWORTH.

bearn ł sunu þonne monnes næfð þær he heafud ahélde [21] oþer þa of leornere his cpæþ to him drihten læt me ærest gangan ȝ bebyrgen fæder minū [22] Hælend þanne cpeþ to þæm fylge me ȝ forlet deaða bebyrgen deada heora [23] ȝ þa stag he on scipe folgadun him leorneras his [24] ȝ henu hreornis micel geporden pæs on þǣ sǽ pæs þonne heom pind piðerpeard spa þte þe scip pæs urnen yðum he piotudlice soþ ł he þonne slepte [25] ȝ eodun to him discipulas his ȝ pehton hine cpeþende

---

[1] 'tabernacula ubi requiescant.'
[2] 'capud.'
[3] 'tempestas magna facta est in mari erat autem illis ventus contrarius ita ut.'
[4] 'operetur.'
[5] 'accesserunt ad eum discipuli ejus et suscitaverunt.'

ȝ cueð to him huæt frohtende aron gie lytle geleafa
[26] et dicit [1] eis quid timidi estis modice [2] fidei.

ða aras geðreadade to pind ȝ to sæ ȝ geporden pæs
Tunc surgens [3] increpavit vento et mari et facta est

smyltnisse miclo soðlice ł uutedlice [4] ða menn gepundrade
tranquillitas magna. [27] porro homines mirati

þeron ðus cueðende ł cueðon hŭlig is ðes f'ðon ȝ uindas ȝ
sunt dicentes qualis est hic quia et venti et

sæs geheras ł eðmodas him
mare [5] oboediunt ei.

ȝ mið ðy gecuom ofer luh in lond
[28] Et cum venisset trans fretum in [6] regione

ðara ðeade ȝ geŭrnon him tuoege haebbende ł hæfdon
Gerasenorum. [7] Et occurrerunt ei [8] duo habentes

diobles of byrgennum ł of utgeeadon hroeðo suiðe suæ ł
daemonia de monumentis exeuntes saevi nimis ita

ðus nænig monn mæhte oferfara ł gae ł geonge ðerh poeg ða ilco
ut nemo posset transire per viam illam.

ȝ heonu geceigdon ðus cueðende huætd betuih us ȝ
[29] Et ecce clamaverunt dicentes quid nobis et

ðe sunu Godes ðu cuome hider ær tid to pinenne usih
[9] tibi fili Dei venisti huc ante tempus [10] torquere nos.

RUSHWORTH.

dryhten hæl usic þe forpeorðaþ [26] ȝ cpeþ to heom se Hælend forhpon ł hpæt gefrohte sindun medmiccles geleafa ȝ þa arisende bebead pínd ȝ sáé ȝ geporden pæs smyltnisse micel [27] þa menn pundradun cpæþende hulic is þes þe pind ȝ sáé gehęraþ [11] him [28] ȝ þa he cuom ofer sáé in lond Gerasinga urnon ongægn him tpegen menn deofulseoka hæbbende of byrgenum utgangende grimme spiðe spa þætte nænig mæhte faran þyrh pæge þæm [29] ȝ henu cegende cpæþende hpæt is us ȝ ðe hælend

---

[1] 'eis Ihs̃ quid.'
[2] In the margin of D. the following note occurs: 'ðæm ðe tuas ymb Godes mæht him f'stondes mæht ȝ geleafa f'e is ungelefnise.'
[3] 'imperavit ventis et.'
[4] The word 'ða' is underlined for erasure.
[5] So also R.
[6] 'regionem.'
[7] 'et' *om.* R.
[8] 'duo homines demonia habentes.'
[9] 'tibi Ihu̇̃ fili.'
[10] Originally 'torcere' in R., but altered to 'torquere.'
[11] Originally 'gehereþ,' but the *e* is expuncted and *a* superscribed.

pæs uutedlice nehuarne long frō him ł ðæm suner
[30] Erat autem non [1] longe ab illis grex

berga monigra [2] gefoede dioples uutedlice
porcorum multorum pascens. [31] Daemones autem

gebedon hine cueðende gif ðu porpes usig send usig in
[3] rogabant eum dicentes si [4] eicis nos mitte nos in

suner berga ȝ cueð to him gaeð ł faereð soð
gr[e]gem porcorum. [32] Et ait illis Ite. at

ða ł hia eadon ł gefoerdon geeadon in bergum ȝ heonu [5] mið hræs
illi exeuntes abierunt in porcos et ecce [6] impetu

geeade all suner ł eðo ðerh hrædlice ł oefestlice in sæ ȝ
abiit totus grex per præceps in mare et

deade ł deadedon peron in pætrum ða hiorda uutedlice
mortui sunt in aquis. [33] Pastores autem

geflugun ȝ cuomon in byrig [7] gesægdon alle
fugerunt et venientes in civitatem nuntiaverunt omnia

ȝ of ðæm ða ðe ða diobles hæfdon ȝ heonu
et de [8] his qui daemonia [9] habuerunt. [34] Et ecce

all ceastra geeade togægnas hælende ȝ gesene ł ða hine gesegon
tota civitas [10] exiit obviam [11] Ihs̃ et viso

hine gebedon ƿ of'eade ł of'gefoerde frō gemærum hiora
eo rogabant [12] ut transiret a finibus eorum.

RUSHWORTH.

sunu Godes cpome hider ær tide tinterga usic [30] pæs þa unfeor suner spina frō heō monegra etende [31] þa deoful þonne bedun hinae cpeþende gif ðu utapearpa usic send usic in þas sunrae spin [13] [32] ȝ cpeð to heō gaeð ȝ hię utgangende eodun in spinum ł in þassū ȝ henu ungerece ł ræsed eode all siu suner ł præð niðerpeardes in sáé ȝ deade purdun in pættrum. [33] Héordes þonne flugon ȝ cumende in cæstræ sægdun ł cyðdon all ȝ be þæm þe deofulseoke perun ł æfdon ær [34] ȝ henu all cæstra uteode ongægn Hælend ȝ geseende hine bedun hine ƿ he ferde ł liorde frō gemerū eora.

---

1 'longe grex porcorum ab eis multorum.'
2 Originally 'gefoeded.'
3 'rogaverunt.'
4 'jecis.'
5 The *h* is added above the line.
6 'inpetu abit.'
7 Originally 'gesæhgdon.'
8 'hiis.'
9 'abebant.'
10 'exit.'
11 'Ihū.'
12 'eum ut.'
13 'spina' as first written, but the final *a* is blotted out.

ȝ gestag in scipp oferfoerde ȝ
IX. [1] Et ascendens in navicula transfretavit et

cuom in byrig his ȝ heonu gebrohtun him
venit in civitatem suam. [2] et ecce offerebant ei

eorð crypel liccende in bére ȝ gesaeh ðe hælend geleafa
paralyticum iacentem in lecto. Et videns Ihs̃ fidem

hiora ł ðara cueð ðaem eorð crypple getriopue ł gelef lá sunu
illorum dixit paralitico Confide fili

f'gefen biðon ł sie f'gefen ðæ synno ðina ȝ heonu
[1] remittuntur tibi peccata tua. [3] Et ecce

sum oðer frō uðuutum cuedon bituih him ðes ebalsas
quidam de scribis dixerunt intra se Hic blasphemat.

ȝ mið ðy gesæh ðe hælend smeapunga heora cueð
[4] Et cum vidisset Ihs̃ cogitationes eorum [2] dixit.

to huon ðengcas ðe [3] yfle in heortum iurum huæt
Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris [5] quid

is eaður cuoeða f'gefen biðon ðe synna ł cueða
is facilius dicere dimittuntur tibi peccata aut dicere

arís ȝ geong ł gaa þ gie gepitte soðlice f'ðon
surge et ambula. [6] Ut sciatis autem quoniam

sunu monnes hæfes mæht in eorðo f'gefnisse ł to f'gefanne
filius hominis habet potestatem in terra [4] dimittendi

synna ða cueð ðaem eorð crypple aris genim [5] béro
peccata tunc ait paralitico Surge [6] tolle lectum

RUSHWORTH.

IX. [1] ȝ astigende on scipe oferlaþ þone sǽe ȝ cpom in cæstre his [2] ȝ henu brohtun him loma licende in bedde ȝ geseende Hælend leafa hiora cpæþ to þǣ loma getreope sunu þe sindun forletne synnae þine. [3] ȝ henu sume þara bocera cpedun in innan heō þęs he falsaþ [4] ȝ þa geseende ðohtas heorta cpæþ to heō forhþon þincaþ ge yfel in heortum eoþrum [5] hpeþer is eþre [7] to cpeþane sindun forletnae þe þe to gecpeþanne aris ȝ gá [6] þæt ge pite þonne þætte sunu monnes hæfeþ mæhte on eorðan to forletenne synne þa cpæþ to þǣ loman aris ȝ genim

---

[1] 'remitentur.'
[2] 'dixit eis.'
[3] The final *e* is expuncted, and *o* superscribed.
[4] 'demittendi.'
[5] Originally 'bere.'
[6] 'et tolle.'
[7] 'ł eaþe,' erased.

ðinne ȝ geong in hus ðin ȝ arás ȝ
tuum, et vade in domum tuum. [7] Et surrexit et

eade in hus his gesegon uutedlice ða menigo
[1] abiit in domum suam. [8] Videntes [2] autem turbae

ondreardon ȝ geuuldradon God se ðe gesalde mæht
timuerunt, et gloricaverunt Dm̄ qui [3] dedit potestatem

suælc monnum
talem hominibus.

ȝ miþ ðy of'eade ł gefoerde ðona ðe hælend gesæh
[9] Et cum [4] transiret inde Ihs̄ vidit

monno sittende miþ noma ł pæs
hominem sedentem in [5] teloneo Matheum nomine.

genemned ł benemned ȝ cueð to him soec ł fylg mec ȝ
Et ait illi Sequere me. [6] et

arás fylgende pæs hine ł him ȝ geporden pæs
surgens secutus est eum. [10] Et factum est

ræstende hine in hus heonu monigo bærsuinniho ȝ
discumbente eo in [7] domo ecce multi [8] publicani et

synnfullo cuomun geræstum miþ ðone hæł ȝ
peccatores venientes discumbebant cum Ihū et

ðegnum his ȝ gesegon cuedon
[9] discipuli eius. [11] Et videntes Pharisaei dicebant

to ðeignum his f'huon miþ yfel pyrcendum ȝ synnfullū
discipulis eius: [10] Quare cum publicanis et peccatoribus

RUSHWORTH.

bedd þin ȝ gá in hus þin [7] ȝ he aras ȝ eode in hus his [8] gesegon þa menigu ȝ dreordun heom ȝ puldraduu God þe spilce mæhte gesalde monnum [9] ȝ þa foérde þonan Hælend gesæh monnu sittende æt gæflaes monunge Matheus haten ȝ cpæþ to him fylgæ [11] me he aras ȝ fylgænde pæs him [10] ȝ geporden pæs þær hlionede he in huse ȝ henu monige gæfelhróefe ȝ synnfulle cpomon ȝ hlionadun miþ Hælend ȝ heorneras his [11] ȝ geségon Farisei cpedun leornerum his forhpon

---

1 'habit.'
2 'autem' *om.* R.
3 'talem potestatem dedit.'
4 'transire.'
5 'theloneo.'
6 'surgens et.'
7 'domu et ecce.'
8 'puplicani.'
9 So also R.
10 'quare magister vester cum puplicanis.'
11 'folgæ' originally; but altered by the expunction of the *o* and the superscription of the *y*.

ettes laruu iur soð hælend þ geherde
manducat magister vester. [12] [1] At Ihs̃ audiens

cueð ne is ðarf ðæm hálum to lece ł frō ł gemnise ah
ait: Non est opus valentibus [2] medico sed

ðæm yfle hæbbendum geongas uutedlice leornas huæt
male habentibus. [13] Euntes autem discite quid

is mildheortnisse ic pillo ȝ nis geafo ne f'ðon
est Misericordiam volo et non sacrificium non enim

cuom ic geceyge soðfeaste ah [3] synfullo
veni vocare [4] iustos sed peccatores.

ða geneolecdon ł cuomon to him ðegnas iohannes
[14] Tunc accesserunt ad eum discipuli Johannis

cueðendo ł hia cuedon f'huon poe ł usih ȝ pe fæstas
dicentes: Quare nos et Pharisaei jeiunamus

oft ł symle ðegnas uutedlice ðinne ne fæstas ȝ
frequenter discipuli autem tui non jeiunant. [15] Et

cueð to him ðe hælend hueðer magon sunu brydgumes
ait illis Ihs̃: Numquid [5] possunt filii sponsi

mænæ ða huile mið him is ł bið brydguma cymes
lugere quamdiu cum illis est sponsus. Venient

uutedli' dagas mið ðy genūmen bið frō him brydguma ȝ ða ł ðon
autem dies cum auferetur ad eis sponsus et tunc

fæstas ł gefæsdon ænigmonn soðlice insendes ald clað ł
ieiunabunt. [16] Nemo [6] autem inmittit com-

RUSHWORTH.

lareup [7] eoper mið gæfelgehrefum ȝ synnfullum eteþ [12] ȝ þa gehaérde se Hælend cpæþ nis þærf halum læces ah yfle ł untrymum hæbbende

[13] gæþ þonne geleornigaþ hpæt þ sie mildheortnisse ic pille ȝ nalles asægdnisse ne forþon ic cpom to ceganne soþfæstum ah synfullum [14] þa eodun to him leorneras Johannes cpæþende forhpon pe ȝ Farisei fæstaþ gelóme leorneras þonne þine ne fæstaþ [15] ȝ cpæþ to heō Hælend ahne magun bearn brydguma pépan þende mid heom is se brýdguma cumaþ þonne dagas þæt bið afirred frō heō se brydguma ȝ þonne [8] fæsten. [16] nænig monn þonne setteþ claþ flyhti neopenne in hrægl

---

1 'at audiens Ihs̃.'
2 'medico.'
3 Originally 'synfulle.'
4 'justus.'
5 'possint.'
6 'enim.'
7 In this word the *e* is added above the line.
8 Originally 'þanne.'

fot claþ fihles reades pede ald ł foruered genimes
missuram panni [1] rudi in vestimentum [2] vetus: tollit

forþon fyllnisse his frō pede ȝ [3] pyrs toslitten
enim plenitudinem eius a vestimento et peior scissura fit.

ne sendas þin niue in byttum aldum
[17] Neque mittunt vinum novum in utres veteres

aþa oþer toslitten biþon biþon ȝ ƿ þin agotten biþ ȝ
alioquin [4] rumpuntur [5] utres et vinum effunditur et

þa bytto losas ah ƿ þin niue in byttum niue
utres [6] pereunt. Sed vinum novum in utres novos

sendeþ ȝ ædgædre biþon gehalden
[7] mittunt et ambo conservantur.

þas hine sprecende to him ł þæm heonu aldormonn án
[18] Haec illo loquente ad eos ecce princeps unus

geneolecde ȝ gepordade hine cueþende dohter min nu ł oþerhuile
accessit et adorabat eum [8] dicens filia mea modo

gedead is ł geliored is ah cym onsett hond of' hia ȝ
defuncta est. Sed veni inpone manum super eam et

liveþ ł ƿ hiu lifige ȝ arás þe hælend gefylgde hine
vivet. [19] Et surgens Ihs sequebatur eum

ȝ þegnas his ȝ [9] heonu pif [10] þiu blodes
et discipuli ejus [20] Et ecce mulier quae sanguinis

flouing ł iorning geþolade ł gedrog tuelf uinter ł ger geneolecde
fluxum patiebatur duodecim annis accessit

RUSHWORTH.

áld he ahefeþ forþon fyllnisse his frō þǣ hrægle ȝ pyrse slite perþeð [17] ne menn geotaþ þin niope in þinbeligas alde elcur ł elles tobersteþ þa belgas ealde ȝ ƿ þin biþ agoten ȝ þa beligas [11] tolore peorðaþ ah þin neope in belgas neope geotaþ ł gedoaþ ȝ bu beoþ gehalden. [18] þa he þis spræc to heom henu aldurmon an cpom ȝ gebęd to him cpeþende drihten dohter min is nu aspolten is ah cym gesette hond þin ofer ł on heo ȝ heo leofaþ [19] ȝ he aras se Hælend folgade him ȝ his leorneras [20] ȝ henu þíf ƿte blódes flopnisse þropade tpelf þinter geneolicte

---

1 'rudis.'
2 'fetus.'
3 Originally 'pyrse.'
4 'rumpentur.'
5 'utres veteres.'
6 'peribunt.'
7 'ponunt.'
8 'dicens domine.'
9 The *o* is added above the line, but by the first hand.
10 Originally 'ðy,' but altered by the first hand.
11 The letter *i* is added apparently by a different hand.

beienda ȝ gehran fas ł ploh pedes his hio cueð
retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. [21] Dicebat

forðon bituih hir ł ðeiglice gif ic hrino sua huon pede
enim intra se Si tetigero tantum vestimentum

his ic hal beom soð ðe hælend gecerde ȝ gesæh
ejus salva ero. [22] At Ihs conversus et videns

ða ł hia cueð Getriu ł gelef dohter gleafo ðin ðec hal dyde
eam dixit Confide filia fides tua té salvam fecit.

ȝ hal geworden pæs pif of ðæm ł ðær tið
[1] Et salva facta est mulier ex illa hora.

ȝ mið ðy gecuom ðe hælen in hus aldormonnes
[23] Et cum venisset Ihs̃ in [2] domum principis

ȝ gesæh [3] beameres mænende he gecueð cerras ł
et vidisset tibicines [4] tumultuantem dicebat [24] Rece-

eftgepoendas ne is f'ðon dead ðy maiden ł ƿ maid' ah
dite [5] non est enim mortua puella sed

slepęs ȝ gelogun ł smerdon hine ȝ mið ðy fordrifen
dormit. Et deridebant eum. [25] Et cum [6] eiecta

pæs ðy ðreat ł ðy menigo īneade ȝ geheald ł genom hond
esset turba [7] intravit et tenuit manum

hire ȝ arras ƿ maiden ȝ geeade ł spránc mersung
eius. Et surrexit puella. [26] Et [8] exiit fama

ðas ł [9] ðys in alle eorðo ða ilco
haec in universam terram illam.

RUSHWORTH.

behyndan ȝ æthran fæss hrægl his [21] heo cpæþ forþon innan hire gif ic gehrine efne ł spa micel hrægl his hal ic eam ł ic beom [22] ȝ Hælend þa gecerde ł perfde ȝ geseah heo ȝ cpeþ getreupe þu dohter geleafa þin þec halne dyde ȝ parð ða hal ƿ pif of þære hpile ł tide [23] ȝ þa cpom se Hælend in hus [10] þas aldormonnes ȝ þa gesæh piperas ȝ menigu ruxlende [24] cpæþ gepitaþ heonan nis dead þæt mægden ah hio slæpeþ ȝ hię bismeradun hine [25] ȝ þa ut aporpen pæs siu mengu he eode in hus ȝ genom hond hire ȝ aras ƿ mægden [26] ȝ eode se hlisa þis in all ƿ lónd [11]

---

[1] 'et facta est salva mulier.'

[2] 'principes et cum vidisset et tivicines:' this last word is corrected to 'tibicines' in R. [3] The *a* is added above the line.

[4] 'et turbam tumultuantem. [5] 'non mortua est puella.'

[6] 'jecta.' [7] 'intravit in domum et.' [8] 'exit fama haec.'

[9] 'ðys' has been altered to 'ðiu' by the first hand.

[10] Originally 'huse,' but the final *e* has been erased.

[11] 'ƿ londe þæt,' was the original reading, but the final *e* and the redundant 'þæt' are erased.

ȝ geongende ł ðа geeode ðona ðe hæł gefylgdon
[27] Et [1] transeunte inde Ihs̃ secuti sunt

hine ł hī tuoege bisene ł blinde clioppende ȝ cueðende milsa
eum duo caeci clamantes et dicentes: Miserere

ús ł usig sunu dauiðes mið ðy uutedlice gecuome to [2] hus
nostri [3] fili David [28] Cum autem venisset domum

geneolecdon to him bisena ł blinde ȝ cueð him se hæł
accesserunt ad eum [4] caeci. Et dicit eis Ihs̃

gelefes ge f'ðon ic mæg ðis gedoa ł gepyrca iuh cuedon
Creditis quia possum hoc facere [5] vobis. Dicunt

hī buta tua driht̃ ða gehrán ego hiora
ei: Utique Dne̅. [29] Tunc tetigit oculos eorum

cueð ł cueðende æfter geleafa iurre sie iuh·
dicens Secundum fidem vestram fiat vobis.

ȝ úntynde peron ego hiora ł ðara ȝ bebead ł beboden
[30] [6] Et aperti sunt oculi illorum et comminatus

pæs him ł ðæm ðe hælend cueð geseað þte nan nyte
est [7] illis Ihs̃ dicens Videte ne quis sciat.

ða ilco uutedł geeadon gemérsadon hine in [8] all
[31] Illi [9] autem exeuntes diffamaverunt eum in tota

eorðo ðy ł ðiu
terra illa.

ða hia peron færend uut̃ ða ilco heonu gebrohtun him
[32] Egressis autem illis ecce obtulerunt ei

RUSHWORTH.

[27] ȝ forþferde [10] ł liorde þonan se Hælend fylgdun him tpa blinde cegende ȝ cpeþende miltsa unc þu sunu Daviðes [28] þa he þa cpom in hus eodun to him þa tpa [ł] tu blinde biddende ȝ cpæþ to heō se Hælend gelefaþ git þe ic mæge þæt gedoa inc cpædon to him Ia Drihten [29] þa he æthran egan heora cpeþende æfter geleafan incrum gepeorðe inc [30] ȝ perun ontyned egan eora ȝ forbead ł biatadae heō cpæþende ge geséáeþ ꝑ þis nænigmon pite [31] hiae þa utgandende gemérdon hine geond all ꝑ lond [32] utgangende þa hie þa peron henu brohtun him

---

1 'transeuntes inde Ihs̃.'
2 Originally 'huse.'
3 'filii.'
4 'duo caeci rogantes et.'
5 'vobis' *om* R.
6 'et statim aperti.'
7 'eis dicens.'
8 Originally 'alle.'
9 'autem exeuntes defamaverunt eum in totam terram illam,'
10 Originally 'forþ forde.'

monno dumbne diplas [1]hæbbend ⁊
hominem [2]mutum dæmonia habentem. [33] Et

miꝺ ꝺy f'draf ꝺiul ł ꝺone dipl sprecend pæs ꝺe dumba ⁊ gepundrad
[3]eiecto daemone locutus est mutus et miratae

peron ꝺa menigo cueꝺende næfre æꝺeapde ꝺuslic in
sunt turbae dicentes Numquam [4]apparuit sic in

isrł
Israhel.

uuť [5]hia cuedon in aldormenn diopbla
[34] Pharisaei autem dicebant: In principe daemo-

f'drifes dioplas ⁊ ymbeade ꝺe hæł
niorum [6]eicit daemones. [35] Et circumibat Ihs̃

ceastræ ł burgas alle ⁊ perc ł cesť gelærde ł lærende in
civitates omnes et castella docens in

somnungū hiora ⁊ bodade godspell ríces ⁊
synagogis eorum et praedicans evangelium regni et

gemde all únhælo ł untrỹ ⁊ all úntrỹmig ł unhaelo
curans omnem languorem et omnem [7]infirmitatem.

gesæh soꝺlice ꝺa menigo gemilsade him ł ꝺæm ł milsande
[36] Videns [8]autem turbas [9]misertus

pæs f'ꝺon peron geberede ⁊ legon suæ scíp
est quia erant vexati et iacentes sicut oves

næfdon hiorde ꝺa cueꝺ ꝺegnum
non habentes pastorem [37] Tunc dicit discipulis

RUSHWORTH.

monnu dumb ⁊ deaf deofulseocne hæbbende [33] ⁊ utpearp ƿ deoful sprecende pæs se dumbe ⁊ pundradun mengu cpeþende næfre spa æteapde in Israhel [34] Farisei þonne cpedun in aldre deofla he utpeorpeþ deoful [35] ⁊ geondeode se Hælend þa burgas alle ⁊ cæstras lærnende in gesomnungum heora ⁊ bodede godspelles rices ⁊ hælende æghpilce adle ⁊ æghpilce untrymnisse in folce. [36] geseah he þa se Hælend þa mengu efnþropade þæm þe hie peron gepælde ⁊ liccende spa scep heordeleas [37] þa cpæþ to leorneras his rip þis is micel ⁊ pyrhtu [10] þonne

---

1 So altered from 'hæbbende.'
2 'mutum et surdum demonium.'
3 'jecto demonio.'
4 'sic abparuit.'
5 So altered from 'cueden.'
6 'hic jecit.'
7 'infirmitatem in populo.'
8 'autem Ihs̃.'
9 'missertus est eis.'
10 Between the first and the second letters of this word an *r* has been written and afterwards erased.

his hrípes soðlice monigo percmenn ł prcende menn uuẽ
suis : [1] Messis quidem multa [2] operarii autem

huon biddas f'ðon hlaferd hríppes ꝥ he f'uorpa ł f'drife
pauci [38] Rogate ergo Dnm messis ut eiciat

ða percmenn ł ða pyrcende in [3] ohthripp his
[4] operarios in messem suam.

ꝯ peron geceigd tuelf [5] ðegnas his salde
x. [1] Et [6] convocatis duodecī discipulis suis dedit

ðæm ł him mæht gaasta unclænra ꝥ hia f'drife
[7] illis potestatem [8] spiritum inmundorū ut eicerent

ða ilco ꝯ hea [9] gegeme all unhælo ꝯ all
eos et curarent omnem languorem et omnem

untrymmig [10]
infirmitatem.

tuelfe uutedlice ðara apl̃ora noma sint ðas
[2] Duodecim autem apostolorum nomina sunt hæc

ærist se ðe acueden is ꝯ broðer
Primus Simon qui dicitur Petrus et Andreas frater

his sebeðies suna ꝯ broðer his
eius Jacob; Zebedaei et [11] Johannes frater eius

RUSHWORTH.

feape [38] biddaþ þanne [12] Dryhten þæs hripęs þæt he sende pyrhte in ripae his.

X. [1] ꝯ þa tosomne cegende tpælf his leorneras salde heom mæhtae gastas unclenra [13] ꝥ utaparpe þa ꝯ hælde æghpilce adle ꝯ æghpilce untrymnisse [2] þara tpelf apostola noma þonne sindun þas ærest Simon se þe is nemned Petrus ꝯ Andreas his broþer Jacobus Zebedees sunu ꝯ

---

[1] Originally 'mensis' in R., but corrected to 'messis.'
[2] 'operari.'
[3] Originally 'ohtripp.'
[4] 'mittat.'
[5] Originally 'tuelfe.'
[6] 'cum vocatis XII.'
[7] 'eis.'
[8] 'spirituum.'
[9] The prefix in 'gegeme' is added above the line.
[10] Originally 'untrymmigo.'
[11] 'Johannis.'
[12] So altered, apparently by a later hand, from 'þonne.'
[13] So corrected from 'unclena.'

[3] Philippus ⁊ et bartholomaeus thomas ⁊ et matheus
⁊ ⁊
Publicanus et iacobus Alphei et [1] thaddaeus [4] Simon
⁊ se ðe ⁊ gesalde hine
Cananaeus et iudas scariotes qui [2] et tradidit eum.

ðas tuelfe sende ðe hæł bebead him ⁊
[5] Hos duodecim misit Ihs̃ praecipiens eis et

cueð in uoeg hædna ł cynna ne gaas ge ⁊ in burgum
dicens In viam gentium ne abieritis et in civitates

ðæra samaritanesca ł ðara lioda ne ingeonges ge ah is rehtra
Samanitanorum ne [3] intraveritis [6] sed [4] potius

gaes to scípū ða losodun hus isrł
ite ad oves quae perierunt domus Israhel

geonges ge uutẽd f'ebodages ðus cueðende f'ðon toge-
[7] Euntes autem praedicate dicentes quia appro-

neolecde ł gehnehuade ríc heofna [5] untrymigæ gemes
pinquavit regnum caelorum [8] infirmos curate

ða deada aueccas licðroures clænsas diules f'drifes
mortuos suscitate [6] leprosos mundate [7] daemones eicite

unboht ł unceaped gie onfengon unboht sellas [8] nallas ge
gratis accipistis gratis date [9] Nolite

RUSHWORTH.

Johannes his broþer [3] Philippus ⁊ Bartholomeus Thomas ⁊ Matheus se gæfelroefe ⁊ Jacobus Alfeęs sunu ⁊ Taddeus [4] Simon se Cananisca ⁊ Judas Scariothes se þe salde hine [5] þas tpælfe sende se Hælend bebeodende heom ⁊ cpeþende in pæg ðeode n[e] gæþ ge ⁊ cæstra Samaringa ne iongaþ [6] ah mae gaþ to þǣ sciopum þe tolere pyrðon huses Israhela [7] ⁊ gangende þonne bodigað cpęþende þætte neoliceþ rice heofunas [8] untrȳnisse hæleþ deaðe pæcceþ hreofe clænsigæþ deofulsóece utpeorpaþ arpunga ge onfengon arpunge ge sellaþ [9] ne sculon

---

1 'Thatheus Zelotis.'
2 'qui tradidit.'
3 'introieritis.'
4 'putius.'
5 Or 'untrymigeo.'
6 'leprosus.'
7 'demonia jecite.'
8 In the margin of D. these words occur: 'Cueð to ðæm apostolum ⁊ biscopum æft' him f'ðmest unboht ge hád fengon ⁊ unboht ⁊ unceap buta eghuelcum porðe seallas ðæm ðe sie pyrðe ł porð bið in lare ⁊ in ðępū ⁊ in clænnise ⁊ in cystum ⁊ in lichoma hælo f'ðon bisc̃ scæl cunnege ⁊ leornege ðone preost georne buta ær geleornade.'

geagnege gold ne sulfer ne feh in
possidere aurum neque argentum neq: pecuniam in

ongyrdilsū iurum ne nestpoha on þe ne tuege
zonis vestris [10] non peram in via neq: duas

cyrtlas ne scoea ne gerd þyrðe is
[1] tunicas neq: calciamenta neq: [2] virgam dignus est

f'ðon þercmonn to mete his
[3] enim operarius cibo suo.

in suæhuælcelcre[4] ceastra ł þerc innge-
[11] In quamcumque civitatem aut castellum intra-

ongas gefraignas hua in ðær þyrðe sie ł clæne is ȝ ðær
veritis interrogate quis in [5] eā dignus sit et ibi

punas pið ge ðona geonga
manete donec [6] exeatis.

ingeadon soðlice in hus beadas hælo ł groetas
[12] Intrantes autem in domum salutate

ða ilco ðus cueðende sibb ðissū huse ȝ gif soðlice
eam dicentes pax huic domui [13] et si quidem

sie hus þyrðe cyme sibb iuerre[7] of' ðær ilco gif
fuerit domus digna veniat pax vestra super eam si

uutẽd ne sie þyrðe sibb iuer to iuh eftgecerra
autem non fuerit digna pax vestra ad vos [8] rever-

ł gepoendas
tatur.

RUSHWORTH.

ge agan góld ne sylfur ne feoh in gyrdels eoprum[9] [10] ne bisæc on pæge ne tpa tunica ne scoas ne ierde in hondum eoprum þyrðe is þyrhta mete his [11] in spa hpilce cæstre[10] ł burh oþþe cæstre spa ge ingæn ahsigaþ hpa in þære þyrþe sie ł þær þynigaþ oþ þæt ge utgæn [12] ȝ gegangan þonne in huse haleteþ þæt [13] cpæþende sibb ł frið þissū huse ȝ gif þæt siae hus þyrþe cyme sibb eopra on ł ofer hiæ gif þonne ne

---

[1] 'tonicas.'
[2] 'virgam in manibus vestris.'
[3] 'enim' *om.*
[4] The *r* has been added above the line, but by the original hand.
[5] 'ea.'
[6] 'exiatis.'
[7] The two last letters of this word have been marked for erasure, and the former *e* is written above the line.
[8] 'revertetur.'
[9] The *o* in this word is superscribed.
[10] The words 'cæstre ł' are apparently erased.

[1]ȝ suæhua ne onfoas iuh ne heres
[14] [2]Et quicumq: non receperit nos neque [3]audierint
porda [4]iuera geongas út of hus ł of ceastrę
sermones vestros exeuntes foras de domo vel de civitate
sceaccas ðа asca of fotum iurum in [5]cyðnisse ł in gepitñ
excutite pulverem de pedibus vestris [6]in testimonium
hiora ł ðara soðlice ic cueðo iuh eðor ł eðre ł lihtre bið
eorum. [15] Amen dico vobis tolerabilius erit
eorðe ȝ tuoege burgas in dæg domes
terrae Sodomorum et Gommorraeorum in die iudicii
ðon ðær ceastre
quam [7]illi civitati.
heonu ic sendo iuih suæ scíp in middum ł inmong
[16] Ecce ego mitto vos sicut oves in medio
uulfa posas ge f'ðon hogo suæ nédro ȝ
luporum estote ergo [8]prudentes sicut serpentes et
bliðo ł mílde suæ culfre
simplices sicut columbae.

RUSHWORTH.

siae pyrðe frið eopra to eop gecerre ł peorfe [14] ȝ spa [9] hpilce spa nyle onfo eop ne heran pordum eoprum gáð ut of þǣ huse oþþe þære cæstre ascákeþ dust of fotum eoprum [10] in cyþnisse heora [15] soþ ic sæge eop árefrendlicre bið eorðe Sodominga ȝ Gomorringa æt domes dæge þonne þære cæstre [16] henu ic sende eop spa spa scép in midde uulfum bioþ

---

[1] In margin of D. :—'Biscope is f'bod ꝥ he onfoe nipe cumenū preost ȝ to gehælgenne ferunga: leorn[e] hine ærest ȝ g[eorne] gecunnia* ȝ asca g[eorne] ða ðe hine cunn[on] huulic monn sé [sy] is lár gesceauig[e] buta he hæbb[e] unf'cúð uitne[sse].'

[2] Here in the margin of the Rushworth MS. occurs the sign ×6.

[3] 'audierit.'

[4] The *e* in 'iuera' is added above the line.

[5] Originally 'cyðnesse.'

[6] 'in testimonium illorum' in the margin of R., but by the same scribe.

[7] 'illi' originally, but the final *i* is expuncted and *a* superscribed.

[8] Here, in the margin, occur the words 'prudentes in bono, et simplices in malo.'

[9] At this point either a new scribe has employed himself upon the gloss in R., or neater, smaller, and more carefully executed style of writing has been adopted. Although the erasures do not entirely cease, yet they are now much less frequent than hitherto.

[10] These three words, with the corresponding Latin, 'in testimonium illorum,' are added by the glossist in the margin of R.

* The second *n* is added above the line.

posas ge pære ł behaldas soðlice frō monnum hia gesellas
[17] Cavete autem ab hominibus tradent

f'ðon iuih in gemótum ȝ in somnungum hiora hia gespingas
enim vos in [1] conciliis et in synagogis suis flagellabunt

iuih ȝ to undercyningum ȝ to cyningum ge biðon
vos [18] et [2] ad praesides et ad reges ducimini

gelæded f'e meh in cyðnisse ðæm ȝ hædnum ł cynnū
propter me in testimonium illis et gentibus.

mið ðy uuẽ geselleð iuih nallað ge geðence huu
[19] Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo

ł huæt gespreca scilo [3] gesald bið f'ðon iuh in ðær ł in ða ilco
aut quid [4] loquamini dabitur enim vobis in illa

tíd huæt gespręcca scilo ne f'ðon iuh ł ge sindon
hora quid [5] loquamini [20] non enim vos estis

huæt gie sprecca scilon ah gast fadres iueres huæt ł se ðe spreces
quid [6] loquimini sed Sps Patris vestri qui loquitur

in iuh geseleð uut' broðer ðone broðer in deað
in vobis [21] tradet autem frater fratrem in mortem

ȝ fader ðone sunu ȝ p' arríssas suna in áldrum ł ȝ mið deaðe
et pater filium et insurgent [7] filii in parentes et morte

hia ofslaes ȝ ge biðon fyunge ł lað allum
eos [8] afficient. [22] et eritis odio [9] omnibus

RUSHWORTH.

ł þesaþ forþon snottre spa spa nedra ȝ bilpite spa spa culfra [17] behálde þ þonne pið monnum hie sellaþ forþon eopic on gemótum ȝ in gesomnunge heora spingaþ eopic [18] ȝ to kyningum ȝ geróefum ge bioð gelædde for me in cyþnisse eora ȝ þeodum [19] þonne hie piotudlice selleþ eopic ne þencaþ ge hu oþþe hpæt ge sprece biþ sald forðon eop [10] in þære hpile hpæt ge sprecan [20] ne forþon ge sindun þte ge sprecaþ ah Gast Fæder eoper se sprecaþ in eop [21] sellaþ þonne broþer oþerne in dead ȝ fæder sunu ȝ áriseþ suna pið freondum ȝ deaþe hiæ cpelmaþ [22] ȝ ge beoþ in fiunge allum monnum for noma minum se þe þoñ

---

1 'concilis.' 2 'ad reges et praessides.'
3 Originally, 'scile.'
4 'loquemini,' but altered to 'loquimini.'
5 'loquemini.' 6 'qui loquemini.'
7 'filium parentes.' 8 'adficiant.'
9 'omnibus hominibus.'
10 Originally 'eopic,' but the termination is erased.

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

f'e noma minne se ðe soðlice ðerhpunes ł ðerhpunia pęlla
propter nomen meum qui autem [1] perseveraverit

p' ł in ende ðes hal bið
in finem hic salvus erit.

mið ðy soðlice geoehtas iuih in ðissęn [2] ceastra
[23] Cum autem [3] persequentur vos in civitate ista

fleas ge in oðer soðlice f'ðon ic cueðo iuh ne cerras ge
fugite in aliam amen [4] enim dico vobis non [5] comina-

burgas isrł pið he cyme sunu monnes
bitis civitates Israhel donec veniat filius hominis.

ne is ðegn of' ðone laruu nec ðea ł esne
[24] Non est discipulus super magistrum nec servus

of' hlaferde his pel mæg ł genoh ðæm ðegne þte he sie
super dominum suum [25] [6] sufficit discipulo ut sit

suæ laruu his ȝ ðea suæ hlaferd his
sicut magister eius et servus sicut dns eius.

gif ðone fæder hiorades þ is diopla f'uost geceigdon mara
Si patremfamilias [7] Beelzebub vocaverunt quanto

poen is gehuse his ne f'ðon ondredes ge
magis domesticos eius. [26] [8] Ne ergo timueritis

hia ł ða [9] ænig ł nopiht f'ðon gedegled þ ne se [10] eft únprigen
eos. Nihil [11] enim opertum quod non revelabitur

ȝ gedegled ł gehýded þ ne se geascad ł gepitten
et occultum quod non [12] sciatur.

RUSHWORTH.

þurhpunaþ oþ his ende se bið hal [23] þoñ hiæ þoñ ehtende eopic in cæstre þas fleoþ in oþre soþ ic sæcge eop ne geendigaþ ge cæstre Israheles ær þon cume sunu monnæs [24] nis leornere ofer larup ne esne ofer laferd his [25] genoh biþ leornere þte he sie spa spa larup his ȝ esne spa spa laford his nu hie fæder heora Belzebub nemdun hu micle mæ hipæ ł hine his [26] ne forþon ondredaþ eop hiae þe nis forþon opiht

---

1 'perseveravit usque in.'
2 Originally 'ceeastra.'
3 'persecuntur.'
4 'enim' *om.*
5 'consummabitis.' In D. the letters *in* are marked for erasure.
6 'suffecit.'
7 'Belzebul.'
8 'non.'
9 Originally 'nænig.'
10 The word 'eft' is marked as if for erasure.
11 'enim est.'
12 'scietur.'

þ ic cuoeðo iuh in ðiostrum cuoeðas ge in leht
[27] Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine

ȝ þ in eare gehérdon bodages of' hrófa ł husa ȝ
et quod in aure auditis praedicate sup̃ tecta [28] et

nallaðgé ondrede ða ða ðe ofslaes lichoma ða sauel uut̃
nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem

ne magon hie [1]oflae ah is rehtræ [2]ðone ondredes se ðe
non possunt occidere sed [3]potius eum timete qui

mæge ȝ ða suel ȝ lichoma losige ł f'doa in tintergo ł cursung
potest et [4]animā et corpus perdere in gehennam.

ah ne tuoege staras ł [5]hronsparuas of anū cymas ȝ
[29] Nonne duo passeres [6]asse veniunt et

enne ł an of ðæm ne fallæð of' eorðo buta fader
unus ex [7]illis non [8]cadet super terram sine Patre

iuerrę ipēres soðlice ȝ [9]héras heafdes alle
vestro. [30] vestri autem [10]et capilli capitis omnes

getalad aron ł sint nellaðge f'ðon ondréde of monigū
[11]numerati sunt. [31] Nolite ergo timere. [12]Multis

ðropungum ðy betro ł ðy sellra ge biðon iuh eghuelc
passeribus [13]meliorés estis vos. [32] Omnis

RUSHWORTH.

beprigenes þæt ne sie onprigan[14] ȝ dégles þæt ne sie piten [27] þ ic sæcge eop in þeostre cpeþaþ in lihte ȝ þætte ge in eare ge hóerað bodigaþ on þacum [28] ȝ ne ondredaþ eop þa se þe slæhþ se lichoma saule ⁊ þonne ne magun ofslǽan [29] ah mae ł spiðor ondredaþ hine se þe mæg ge lichoma ȝ saule fordoan ł sla in helle [30] ah tpegen spearpas to him cumende [né beoþ punde bohte[16]] ȝ an þære[17] ne falleþ on eorþan butan Fæder eoper ne forþon forhtigaþ[18] [31] mongū ge sindun bettra þoñ þas spearpas [32] æghpilc forþon þara þe ondeteþ mec for monnum ondeto

---

[1] So the MS.
[2] Originally 'ðene.'
[3] 'putius timete eum.'
[4] 'corpus et animam.'
[5] Originally 'hrondsparuas.'
[6] 'ase.'
[7] 'eis.'
[8] 'cadit.'
[9] The final *s* is (apparently) expuncted.
[10] 'et' *om.*
[11] 'numerati sunt omnes.'
[12] 'multis vos meliores istis passeribus.'
[13] So corrected from 'mulieres.'
[14] Originally so; but the letter *v* is written above the initial letter, as if to be substituted.
[15] '⁊ ferh' erased.
[16] The words in brackets are written above the first gloss, apparently by the same hand.
[17] Originally 'of þære.'
[18] So corrected from 'frohtigaþ.'

f'ðon se ðe geondetas meh bef'e monnū ic [1]ondetv ȝ
ergo qui [2]confitetur me coram hominibus confitebor et

ic hine ł ðone bef'e feder minū se ðe is in heofnas ł in
ego eum coram Patre meo qui [3]est in caelis.

heofnas se ðe uutẽd onsæccas meh bef'e monnum
[33] Qui autem [4]negaverit me coram hominib:

ic onsæcco ł ic ꝑillo onsacca hī ȝ ic ðene ł hine bef'æ fæder
negabo et ego eum corā Patre

minum se ðe is in heofnas ł in heofnū nęlleð ge gedoema ł þ ge
meo qui [5]est in caelis. [34] Nolite arbitrari

se domad f'don ic cuom to sendenne sibbe on eorðo ne
quia venerim [6]mittere pacem in terram. Non

cuom ic frið sende ł to sendenne ah suord ic cuom
veni pacem mittere sed gladium. [35] veni

f'ðon to dælenne ł to sceadanne monno ꝑið ł from fęder
enim separare hominem adversus patrem

his ȝ dohter ꝑið ł frō moder hire ȝ mag ł sunu ꝑif
suum et filiam adversus matrem suam et nurum

ꝑið ł frō sper hire ȝ fiondes menn
adversus socrum suam [36] et inimici [7]hominis

husa his se ðe [8]lufias fader ȝ moder
[9]domestici eius. [37] Qui amat patrem [10]et matrem

forðor ðon mec ne is meh ꝑyrðe ȝ se ðe lufas sunu
plus quam me non est me dignus et qui amat filium

RUSHWORTH.

ȝ ic þone beforan Fæder minū ðe in heofunū is [33] se þe þonne me onsaekeþ beforan monnum onsaece ic spilce þone beforan Fæder minum þǣ ðe in heofunum is [34] ne ꝑenaþ ge þe ic cꝑome friðł sibb to sendanne on eorðe ne cꝑom ic friðto sendanne ah sꝑeord [35] ic cꝑom forþon to delanne ł sceadenne monnu ꝑiðfæder his ȝ dohter ꝑiðmoder hire ȝ suore ꝑiðsꝑegre hire [36] ȝ fiondas monnes higu ł hine [ł] hiꝑen his [37] se þe lufaðfæder oþþe moder sꝑiðer þonne me nis he me ꝑyrðe ł meoduma ȝ se þe lufaþ sunu oþþe dohter ofer me nis he me ꝑyrðe

---

[1] 'Originally 'ondeto.'
[2] 'confitebitur.'
[3] 'qui in cælis est.'
[4] 'me necaverit.'
[5] 'qui in cælis est.'
[6] 'pacem mittere.'
[7] Altered to 'homines.'
[8] Originally 'lufas.'
[9] Originally 'demestici' in C.
[10] 'aut.'

ł dohter of' meh ne is ne pyrðe ȝ se ðe
aut filiam sup̄ me non est me dignus [38] et qui

ne onfoeð ł nemmeð ðrouung his ȝ fylges ł soecæs meh ne
non accipit crucem suam et [1]sequitur me non

is meh pyrðe se ðe begettes ł ðe infyndes sauel his
est me dignus. [39] Qui invenit animam suam

loseð f'doeð [2] hia ł ða ȝ se ðe pelle losige ł loses ł f'does ł f'færas
perdet illam et qui perdiderit

sapel his f'e meh [3]onfyndes hia ł ða ilco sé ðe
animam suam [4]propter me inveniet eam. [40] Qui

onfoes iuh meh onfoes ȝ se ðe meh onfoes onfoes ðene
recipit vos me recipit et qui me recipit recipit eum

se ðe meh sende se ðe onfoes ðone pitge in noma
qui me [5]misit. [41] Qui recipit prophetā in nomine

pitges meard pitges ðe onfoes ł he onfoeð ȝ se ðe
prophetę [6]mercedem prophetę accipiet et qui

onfoes ðone soðfaest in noma soðfæstes meard soðfæstes
recipit iustum in nomine iusti [7]mercedem iusti

onfoes ȝ sua hua dringe selles ł sealla pęlle anū
accipiet. [42] et quicumque potum dederit uni

of lytlum ðassū cælc ł scenc pætres caldes suæ michil in
ex minimis istis calicem aquae frigide tantum in

noma ðegnes soð ic cueðo iuh ne loseð
nomine discipuli amen dico vobis non perdet

[8]meard his
[9]mercedem suam.

RUSHWORTH.

[38] ȝ se þe ne genimaþ rode his ȝ fylgeþ me nis se me pyrðe [39] se þe gemoete saule ł ferh his forleose þæt ȝ se þe forleoseð ferh his for mec he gemoeteþ þæt. [40] Se þe onfoeð eop me onfoéþ se þe me onfoéð he onfoéð þæm se þe me sende [41] Se þe onfoeþ pitgu in noman pitgu lean ł mearde pitgu he onfoéþ ȝ se þe onfoéþ soþfest in noman soþfest lean soþfestes he onfoéþ [42] ȝ spa hpa spa drync seleþ anum læsest þissę cælc fulne pættres galdes efne in noman leornere soþ ic sæcge eop ne forleoseþ lean his.

---

1 'sequatur.'
2 The final ð is (apparently) expuncted.
3 Originally 'infyndes.'
4 'pro.'
5 'missit.'
6 'mercidem.'
7 'mercidem.'
8 Originally 'mearda.'
9 'mercidem.'

ȝ geporden is ł þæs miꝺ ꝺy geendade ł gefylde
XI. [1] Et factum est cum consummasset

ꝺe hælend bebead ł bebeadende tuolfe ꝺegnum his gefoerde
Ihs̃ [1] praecipiens duodecī discipulis suis [2] transiit

ꝺona þte he lærde ȝ bodade in bỹrgum ł ceastr' hiora
inde ut doceret et prędicaret in civitatibus eorum.

uuted miꝺ ꝺy geherde in bendum perca
[2] Johannes autem cum audisset in vinculis opera

cristes gesende tuoege of ꝺegnum his cueꝺ to him ꝺu
Xp̄i mittens duos de discipulis suis [3] ait [3] illi Tu

arꝺ ł arꝺ du se ꝺe tocymende þæs ł is oꝺꝺæ oꝺer þe bídas
es qui venturus és an alium expectamus.

ȝ geonduarde ꝺe hælend cuoeꝺ to ꝺæm færas ł geonges
[4] Et respondens [4] Ihs̄ ait illis euntes

eftsæcgas ge ꝺa porda geherdon ȝ gesegon
renuntiate Iohanni quae audistis et [5] vidistis.

biseno geseaꝺ halto geonges licꝺrouras [6] geclaensad aron
[5] Caeci vident [7] claudi ambulant leprosi mundantur

ł biꝺon deafo geheras deado arísas ł apęccas [8] ꝺorfendo
surdi audiunt [9] mortui resurgunt pauperes

godspell boddages ȝ eadig is se ꝺe ne biꝺ
evangelizantur [6] et beatus est qui [10] non fuerit

RUSHWORTH.

XI. [1] ȝ gelamp þe geendade se hælend wórd þas bebeodende tþelfe his leorneras leorde ꝺonan þæt he lærde ȝ bodade in cæstrum heora [2] Johannes þonne geherende in bendum þerc Kristes gesende tþægen leorneras his [3] cþæþ to heō fęreþ sęcgaþ ar þu se þe cþome scalt þe þe oþres bideþ [4] ȝ ondsparede cþęþ to heom se hælend gǽþ sæcgaþ ł cyþaþ Johannes þ ge geherdun ȝ þ gesegun [5] blinde geseeþ halte gangaþ hreofe sindun clænsade ȝ deafe geheraþ ȝ deade arisaþ þorfende

---

1 'Ih's verba haec praecipiens.'
2 'transit.'
3 'illis euntes dicite tu es.'
4 'ait illis Ih's.'
5 'videtis.'
6 Originally 'licꝺroures.'
7 'cludi.'
8 Originally 'ꝺorfende.'
9 'et mortui.'
10 'qui in me non fuerit scandalizatus. Abeuntibus autem illis.'

ondspyrnisse ł ondspyrnende in mec ðæm uuẽted frō geongen-
scandalizatus in me. [7] illis autem abeuntib:

dum ongann ðe hæł gecuoeða to ðæm menigo' frō Ioh̃æ
coepit Ih̄s dicere ad turbas de [1] Iohanne

huæt ł f'huon eada ge in uoestr' gesea gérd ł pŭlsper
Quid existis in desertum videre harundinem

frō úinde styrende ł sceæcende ah huæt eade ge gesea
vento [2] agitatum. [8] Sed quid existis videre

ðone monno mið hnescnisū gepéded ł gegearuad [3] heonv ða ðe
hominem mollibus vestitum. Ecce qui

mið [4] hnescū gerelum gescirped biðon ł sind in husum ł in husa
mollibus vestiuntur in domib:

cyninga bioðon ah huæt [5] eado ge gesea ðone pitgo
regum sunt. [9] Sed quid existis videre prophetam

soðlice gé ł cueðo [6] ivh ȝ f'ðor ðon pitgo ðes
etiam dico vobis et plus quam [7] prophetam. [10] Hic

f'ðon is of ðon auritten pæs heono ic sendo engel
enim est de quo scribtum est Ecce ego mitto angelum

mín f'e onsione ðin se ðe f'e [8] gegearuuade peg ðin
meum ante faciem tuam qui praeparabit viam tuam

bef'e ðec
ante te.

soð ic cueðo iuh ne arrás betuih sunum
[11] Amen dico vobis non surrexit inter natos

RUSHWORTH.

godspell secgaþ [6] ȝ eadig is se þe in me ne bið geinefullad [7] þa eoden þonan hie þa ingon se hælend cpeþan to þ̄æ menigu bi Johanne se fullþihtere forhþon eoden ge in þæstenne to geseenne read þínd styred [8] oþþe forhþon eodun to geseonne monnu næscum hræglum gegearþæd henu þa þe næscum gegearþade husum kyninga sindun [9] oþþe forhpon eoden ge to seenne þitgu ic ek eoþ sæcge ȝ mare þonne þitgu [10] þis is forþon be þæm þe apriten is henu ic sende engel minne for þinū ondþliota se foregearþeþ þeg þinne beforan þe [11] soþ ic sæcge eoþ ne aras

---

[1] 'Johanne Baptiza.'
[2] 'agitatam.'
[3] Originally 'heono.'
[4] The initial *h* has been added above the line.
[5] Originally 'eade ge.'
[6] The *v* is written above the line.
[7] 'profeta. Hic est enim.'
[8] Originally 'geruuade.'

pifa mara ł hera frō ioh̃ fulluihtere Se ðe uuẗed lęssa
mulierum maior Iohanne baptista. Qui autem minor

is in ríc heofna mara is of ðæm ł frō ðæm from
est in regno caelorum maior est illo. [12] A

dagum uuẗed pið nu ric
diebus autem Iohannis baptistae usque nunc regnum

heofna mægen ł uneaðe geðolas ȝ ðæm ðreatende ł nedunga
caelorum vim patitur et violenti

hia geniomes þ
rapiunt illud.

Alle f'ðon pitgo ȝ æ pið to ioh̃
[13] Omnes enim prophetę et lex usque ad [1] Iohannen

gepitgedon Gif gie pellę onfoe ðe is
prophetaverunt. [14] [2] Si vultis recipere ipse est

se ðe toueard pæs Se ðe hæfes earo hérnisses
Helias qui venturus est. [15] Qui habet aures audiendi

geheras ł gehere
audiat.

Huæm uūt gelíc ic poeno cynn
[16] Cui autem similem aestimabo generationem

ðis Gelíc is cnæhtum sittendum in spréc ða ðe ł se ðe
istam. Similis est pueris sedentibus in foro qui

gecliopadon ł cliopende efnū aldū ł heafodlinges cuoeðað pe
clamantes [3] coaequalib: [17] dicunt ceci-

RUSHWORTH.

betpeon wifa bearnum maræ Johanne þæm bæzere se þe þonne lessa is in heofuna rice se is him mare [12] from dagum þonne Johannes se bęzeres oþ þis nú rice heofunas mægen þropiaþ ȝ gerisaþ nedniomu þæt [13] þe alle [4] forþon pitgu ȝ áe oþ Johannem pitgadun [14] ȝ gif ge pillað andfoa he is se Elias se þe cume scal [15] se þe habbe earan gehernisse gehere. [16] hpǣ þonne gelice ehtu ic cneorisse þas gelic is cnehtum sittende on prodborc þǣ þi clipende [5] te heora gemeccum

---

[1] 'Johannem.'
[2] 'Et si vultis percipere.'
[3] 'coecalibus.'
[4] 'æghpilc,' which had been the first gloss, is erased.
[5] 'clippende' is originally written.

sungun iuh ȝ ne plægde gé þe miþ hondū beafton ȝ ne
nimus [1] vobis et non saltastis lamentavimus et non

heafegde gé ł ne [2] gemænde ge cuom f'ðon ioh̃ ne
planxistis [18] venit enim Iohannes neq:

etendende ł ne étt ne drincende ł ne dranc ȝ cuoeðas diopl
manducans neq: bibens et [3] dicunt daemo-

hæfis cuom sunu monnes ettes ł ettende ȝ
nium habet. [19] [4] venit filius hominis manducans et

dringes ł dringende ȝ cuoeðas heonu mon fric ł étere ȝ drincere
bibens et dicunt ecce homo [5] vorax et potator

þines bærsuinnigra ȝ [6] synnfullra męg ł freond ȝ gesoðfæstad
vini publicanorum et peccatorum amicus et iustificata

þæs ł is miþ snytro ł þisdom frō sunū his
est sapientia a [7] filis suis.

ða ongann ofsceomage ł f'cuoeða ðæm burgum in
[20] Tunc cœpit exprobrare civitatibus in

ðæm geþorden þeron spiðe monige mæhto his f'ðon ne
quib: factae sunt plurimę virtutes eius quia non

dydon ł ne þorhton hreonisse þæ ðe chorazaim
[8] egissent pęnitentiam. [21] vae tibi Chorazain

þæ ðe beðsaiða f'ðon gif in tiro ȝ sidone geþoerden
[9] vae tibi Bethsaida quia si in Tyro et Sidone factae

RUSHWORTH.

[17] cpeþaþ þe sungan eop ȝ ge ne [10] þeopun [18] cuom forþon Johañ ne etende ne drincende ȝ cpæþaþ [11] henu deoful he hæfaþ [19] cuom ȝ sune monnes etende ȝ drincende ȝ cpæþaþ henu mon glendriende ł spelgande ȝ drincande þines gæfelgeroefena ȝ firenfullra freond ȝ gesoþfęsted þæs snytru frō bearnū heora [20] þa ingonn atþitan cæstrum in ðæm ðe geporhte þærun þa mæagistu mægen his þe hiæ ne dydon hreupnissę [21] þa þe Chorazam ȝ [12] þa þe Bethsaidæ forþon þe þær in

---

[1] 'caecinimus vobis et non plancxisti venit.'
[2] So altered from 'gemændon.'
[3] 'ecce' in the margin, opposite to which is × b.
[4] 'venit et.'
[5] 'devorator et potatur.'
[6] Originally 'synnfyllra.'
[7] And so R.
[8] 'egreserent,' but the first *r* is half erased.
[9] 'et ve tibi' are added in R. above the line.
[10] In the margin of R., without any Latin text, are the Saxon words 'ge ne plagadun.'
[11] This word 'henu,' and the corresponding word 'ecce,' are added in the margin; also 'cpiddun.'
[12] This second 've tibi,' with its corresponding gloss, is added between the lines.

poeron mæhte ðа geporden aron in iuh f'long in asca ł in
[1] essent virtutes quae factæ sunt in vobis olim in cilicio

cilic ȝ in asca hreoþnisse dydon ł porhton soð-
et cinere paenitentiam egissent. [22] [2] verun-

hueðre ic cuoeðo iuh ȝ f'gefenro bið in dæge
tamen dico vobis Tyro et Sidoni remissius erit in die

domes ðon iuh ȝ ðu hŭ
iudicii quam vobis. [23] Et tú Capharnaum numquid

þið in heofnū [3] ðu ðec ahefes þið helle of dune ge-
usq: in caelum exaltaberis usq: in infernum [4] descendes.

stigdes ðu f'ðon in gepordne poere mæht ðа
Quia in Sodomis factæ fuissent virtutes quae

geporden aron in ðeh eaðа mæhte ł eaðæ mæge [5] pere þungiende ł
factae sunt in te forte mansissent

ðætte hia gepunadon þið ðonne ondueard dæge ł ðiosne ondueard
usq: in hunc diem.

dæge soð huoeðre ł buta lyg ic cuoeðo iuh f'ðon ðæm eorðo
[24] Veruntamen dico vobis quia terrae

f'gefenre ea bið in dæg domes ðon ðe
Sodomorum remissius erit in die [6] iudicii quam tibi.

In ðær tíd geonducarde hæł cuoeð ic ondeto
[25] In illo tempore respondens Ihs dixit Confiteor

ðe fade[r] drihten ł hlaferd heofnes ȝ f'ðon gedeigeldes
tibi Pater Dne caeli et terrae quia abscondisti

ðas ilco frō snotrū ȝ hogum ł hogfæstū ł hogfullū ȝ
haec a sapientib: et prudentibus et

RUSHWORTH.

Tyro ȝ Sidone geporht þerun mægen þe porht þerun in eoþ iara in þite ȝ ascan hreunisse dydun [22] soþ ic sæcgæ eoþ Tiro ȝ Sidone forletendre bið in domdæge þonne eoþ [23] ȝ ðu Cafarnaum ah þu oð heofun bist áhæfen oð helle ðu nider astigest f'ðon þe þær in Sodomingum porht þere mægen þa porht þerun in ðe þén þe hiæ þunade oð þisne dæg [24] hþeðre þonne ic sæcge eoþ þæt eorðe Sodominga [7] forletendæ bið in domdæge þonne þe [25] in þa tid ondþyrde se Hælend ȝ cþeþ ic ondetu þe fæder dryhten heofunæs ȝ eorðe forþon de þu ahyddest þas

---

[1] 'fuissent.'
[2] 'Amen.'
[3] So altered from 'heofonū.'
[4] 'discendes.'
[5] Originally 'peren.'
[6] 'judici.'
[7] So altered from the original form 'fortennæ.'

ædeaudes ða ðæm lytlum suae fader f'ðon suæ þæs
revelasti ea parvulis [26] ita Pater [1]quoniam sic fuit

licepyrðe before ðæc.
placitum ante te.

Alle me gesáld aron frō feder minum ⁊
[27] Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Et

[2] ænig monn þat ðone sunu buta ðe fæder ne ðone faeder ænig
nemo novit filium nisi Pater neq: Patrem quis

þat buta ðe sunu ⁊ ðæm ðe he þelle ðe sunu ædeaua
novit nisi filius et cui vóluerit filius revelare.

Cymes to me alle ge ða ðe þyrcas ł þinnes ⁊ hefege
[28] Venite ad me omnes qui laboratis et [3]onerati

ge aron ⁊ ic gefroefre [4]iuih ahebbas geoc minne
estis et ego reficiam vos [29] tollite iugum meum

ofer iuih ⁊ leornas frō me f'ðon biluit am ł eom ⁊
super vos et discite a me quia mitis sum et

eðmod frō hearte ⁊ ge onfyndes rest saulum iurum
humilis· corde et invenietis requiem animab: vestris

geocc f'ðon min [5]suet ł eðe is ⁊ byrðen min
[30] iugum enim meum suave est et [6]onus meum

leht is
leve est.

In ðæm tíd geeade hæł in sunnadæg ðerh
XII. [1] In illo tempore abiit Ihs [7]sabbato per

RUSHWORTH.

frō snottrum ⁊ forðonclum ⁊ onþrige hiae lytlum [26] spa fæder forþon ðe spa gelicade beforan ðe [27] all me sald sindun frō fæder minum ⁊ nænig con þone sunu nymþe fæder ne þone fæder hþa con nymþe se sunu ⁊ ðæm þe þile se sunu onþrigan [28] cumeþ to me alle ge þe þinnaþ ⁊ gebyrde sindun ⁊ ic gereorde eop [29] habbaþ ł nimaþ ioc min ofer eopic ⁊ [8]leorniað æt me f'þon milde ic eam ⁊ eadmod heorte ⁊ ge gemoeteþ ræste saulum eoþrum [30] ioc forþon min þynsum is ⁊ byrðen min liht is.

XII. [1] In þa tid eode se Hęlend þurh [9]akras on ræste dæge

---

[1] 'quia.'
[2] So altered from 'nænig.'
[3] 'honorati.'
[4] Originally 'iuh.'
[5] Originally 'suóet.'
[6] 'honus.'
[7] 'per sata sabbato.'
[8] Originally 'leorniað.'
[9] Altered to 'akeras.'

ðone peg ðegnas uuẽted his hia hyncerdon ongunnun
sata discipuli autem ejus [1] esurientes coeperunt

genioma [2] ða ehera ȝ geętta
vellere spicas et manducare.

uũt gesegon cuoedon him heonu
[2] Pharisaei autem videntes dixerunt ei Ecce

ðegnas ðine doas þ nis gelefed him to doanne ł to pyrc̃
discipuli tui [3] faciunt quod non licet eis facere

in sunnadagum Soð he cuoeð him ne leornade ge huæt
[4] sabbatis [3] At [5] ille dixit eis Non legistis quid

dyde ðonne hine gehyngerde ȝ ða ðe mið him peron
fecerit David quando [6] esuriit et qui cum eo erant

huu inneade in hus Godes ȝ hlafas getemeseda
[4] quomodo intravit in domum Dī et panes proposi-

ł f'esetne gébrec ða neron gelefed him to gebrucanne ne
tionis comedit quos non licebat ei [7] edere neq:

ðæm ða ðe mið him peron buta anum mesapreostum
his qui cum eo erant nisi solis sacerdotib:

ł ne leornade ge in æ f'ðon sunnadagum
[5] Aut non legistis in lege quia sabbatis

measapr̃ in tempel sunnadæg hia pidlas ȝ buta hehsynne
sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine

sint
sunt.

RUSHWORTH.

leorneras þa his hyngrede ongunnon hriopan æchir ȝ [8] éton [2] Farisæis þa [9] geseġon cpedun to him henu discipulas þine doaþ on restedagum þæt nis alefed heō to doanne [3] he þa cpeð to heō an ge hreordeþ hpæt dyde Daviδ þa hine hyngrede ȝ þa þe mid him pęron [4] hu he eode in hus Gode ȝ hlaf forðsetenisse ét þa þe ne pæs gelæfed ł ne lyrede him to etanne ne þǣ þe mid him pæron nymþe anum sacerdum [5] oþþ ne reordaþ in áe þæt on festedægum sacerdes in templ þa ræstedæge

---

1 'essurientes.'
2 Originally 'ehra.'
3 'faciunt sabbatis.'
4 *Om.* R.
5 'Ille autem.'
6 'esurit.'
7 'comedere.'
8 So altered from 'étan.'
9 Originally 'gesægen.'

ic cueðo uũted iuh f'ðon frō tempel mara is ðes ł ðis
[6] Dico autem vobis quia templo maior est hic.

Gif uũt ge piston huæt is miltheortnisse ic pillo
[7] Si autem [1] sciretis quid est Misericordiam volo

ȝ nis husul næfre geteldon ge ða unsuinnigo
et non sacrificium numquam condemnassetis innocentes.

Drihten is f'ðon sunu monnes gée ł soðlic to sunnadæ
[8] Dn̄s est enim [2] filius hominis etiam sab-

ł to seternesdæg ƿ pæs ðæra Iudea sunnadæg.
bati.

ȝ miððy ðona of'geeade cŏm in somnungum
[9] Et cum inde transisset venit in synagogam

hiora ȝ heonu monn hond hæfde dryi ł
eorum [10] et ecce [3] homo manum habens aridam.

f'scriuncen ȝ gefraignades hine cuoeðe gif is gelefed
Et interrogabant eum dicentes si [4] licet

on sabbā geme ł gelecnia ƿ te he gefræþgedon ł geteldon hin
sabbatis curare ut [5] accusarent eum

he soðlice cueð ðæm hua bið frō [6] iuh monn se ðe
[11] ipse autem dixit illis Quis erit ex vobis homo qui

hæfde ł hæfis scíp án ȝ gif gefallas ðius ł ða on sabbat̃
habeat ovem unam et si [7] ceciderit [8] haec sabbatis

in seað ah ne haldas ł ahne pelle gehalda ȝ gehebbes ða ilco
in foveam nonne [9] tenebit et levabit eam

RUSHWORTH.

pemmaþ ȝ butan hehsynne syndon [6] ic sæcge þonne eop þæt templ mara is her [7] þær ge þoñ piston hpæt þæt is mildheortnisse ic pille ȝ no asægdnisse næfre geniðrade þa unsceþðende [8] driht' is forþon ge ec gerestedæges sunu monnes [9] ȝ þa he þonan geliorade cuom in somnunge heora [10] ȝ mon pæs ðær honda hæbbende adrugade ȝ hie frugan ȝ ahsadun hine cpeþende mot monn on reste dagum hælon þæt hie cpæmdon ł acuste hine. [11] he þa cpæþ to heom hpilc bið eoper monn se þe hæbbe scep an ȝ gif fealleþ þæt in seaþ ł pytt on restedægū

---

1 'scieritis.'
2 'etiam sabbati filius hominis.'
3 'homo erat ibi.'
4 'liciet.'
5 'accussarent.'
6 Originally 'iuih.'
7 Originally 'ciciderit.'
8 'haec in foveam sabbatis.'
9 'tenebit eam et levavit quanto.'

mara poen is betra ł sella is monn frō scíp ł ðon scip
[12] quanto magis melior est homo ove.

f'ðon is gelefed in sabbā pel doa ða cueð
itaque licet sabbatis bene facere [13] Tunc ait

to menn geðen ł gespræd hond ðin ȝ geðenede ȝ geedniuad
homini Extende manum tuā et [1]extendit et restituta

pæs to hælo suæ ðiu oðra ł oðer hond.
est sanitati sicut altera.

ðona geadon uutedlĩ geðæhtung hia gedydon
[14] Exeuntes autem Pharisaei consilium faciebant

pið him hŭ hine mæhtes to lose gedoa
adversus eum quomodo eum perderent.

Hæł uut̃ piste gefoerde ðona ȝ fylgdon ł gefylgede
[15] Ihs̄ autem sciens secessit inde et secuti

sint hine [2]monigo ȝ leicnade hia ł ða alle ȝ
sunt eum multi et [3]curavit eos omnes [16] et

bebead him ne eapunga hine dedon ł ne dydon ƿ te
[4]praecepit eis ne manifestum eum facerent [17] ut

pere gefylled ƿ gecueden pæs ðerh esaiam ðone pitgo
adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetā

cueðende.
dicentem

Heonu cnæht min ðone ic geceas derling min in
[18] Ecce Puer meus quem elegi dilectus meus in

ðæm pel licade saple mine ł minū ic setto gast minne
quo bene [5]placuit animae meae. ponam Spm̄ meum

RUSHWORTH.

ah ne genimeþ hine ȝ ahefeþ [12] hu miccle mae ł spiðor bettra is mon þoñ scep forþon is alefed on restedagum god to doanne [13] þa cpæþ he to þǣ menn aþene hondæ þine ȝ he aþenede honda his ȝ agefen pæs þæm hælo spa siu oþeru [14] utgangende þa Fariseas geþehtunge dydun pið hine hu hie hine ofslean sculdon [15] se hælend þa piste gepat þonan ȝ folgadun hine monige ȝ he gehælde þa ealle [16] ȝ bebead heō ƿ hiæ ne gecuþne ł episade hine dydun [17] ƿte gefylled pære ƿ acpedan pæs þurh Esaias þone pitgan cpeþende [18] henu cneht min þone ic geceas se leofa min in þæm pel gelicade saule mine ic sette gast

---

1 'extendit manum suam et.'
2 Originally 'monige.'
3 'curabat.'
4 'praecipit.'
5 'complacuit anima mea.'

of' hine ȝ dóm hædnū ł cynnū he sægeð ne
super eum et iudicium gentib: nuntiabit. [19] non

geflittes ne clioppæs ne geheres ænig mon in
contendet neque clamabit neq: audiet aliquis [1] in

porðum stefn his Gerd pácc ł bifiende ne
plateis vocem eius. [20] Harundinem quassatam non

breceð ȝ récende ł smécende ne drysnes pið
[2] confrincet et linum fumigans non extinguet donec

f'eporpa ł f'drifa to sige dom ȝ in noma
eiciat ad victoriā [3] iudicium. [21] et in nomine

his hædna ł cynna hyhtað
ejus gentes sperabunt.

ða gebroht pæs him diopl hæbbende blind
[22] Tunc oblatus est ei daemonium habens caecus

ȝ dumb ȝ geleicnade hine suæ þ he gespræc ȝ gesæh ł gesege
et [4] mutus et curavit eum ita ut loqueretur et [5] videret.

ȝ gestylton ł gesuigdon alle ða menigo ȝ cuedon
[23] Et stupebant omnes turbae et dicebant

hueoðer ł ah ne ðis is sunu dauides
Numquid hic est filius David.

aecræftigo uuť hia geherdon cuedon ðes ne
[24] Pharisaei autem audientes dixerunt Hic non

drifes diobles buta in belsebub [6] ðone aldormenn diobla.
eicit daemones nisi in [7] Bélzebub principem daemonum.

RUSHWORTH.

minne ofer hine ȝ he doemeð þeodum sægeþ [19] ne fliteþ ne he ne cliopaþ ne geherað nænig stemn his on porðum [20] hread þæt pagende ne tobreceþ ȝ flæx ł lin smikende ne adpæscet oþþ utasendeþ to sigor in dome [21] ȝ in noman his þeode hyhtaþ [22] þa gebroht pæs him monn deofulseoke he pæs blind ȝ dumb ȝ deaf ȝ þa gehælde hine ȝ spa þ he sprec ȝ gesæh ȝ gehoérde [8] [23] ȝ pundradun alle þa menigu ȝ cpædon ah cpeþest þu þis sie sunu Dauiðes [24] Fariseas þa gehoerende cpedun

---

1 'vocem ejus in plateis.'
2 'confringet.'
3 'in judicium.'
4 'mutus surdus et.'
5 'videret et audiret.'
6 The word 'ðone' is marked as if for erasure.
7 'Belzebul principe demoniorum.'
8 The *o* in this word is an addition above the line.

hælend piste smeaþunga hiora cueð him
[25] Ihs autem sciens cogitationes eorum dixit eis

eghuelc ríc todæled bið þið him f'leten bið ł gepoested bið
Omne regnum divisū contra sé desolabitur

ł tosliten byð ⁊ eghuelc [1]burvg ł hus todæled ł tosliten
et omnis civitas vel domus divisa

þið him ne stondas ⁊ gif ðæ þiðerbraca ðone þiðer-
contra se non stabit. [26] et si Satanas Satanam

braco drifes þið ł betiuih him todæled þæs ł tosliten is hu
eicit adversus se divisus est quomodo

f'ðon stondas ł mæg gestonde ric his ⁊ gif ic in
ergo stabit regnum eius. [27] et si ego in

belzebub f'drifo dioules suno [2]iuera in huæm hia gedrifes
[3]Belzebub eicio daemones filii vestri in quo eiciunt.

f'ðon ða doemeras biðon iuera Gif uūt ic
ideo ipsi [4]iudices erunt vestri. [28] Si autem [5]ego

in gást Godes ic drifo dioples cuðlice ł f'ðon ðerhcuom [6]in
in Spū Dī eicio daemones igitur pervenit in

iuih ríc Godes ł hŭ mæge ænig
vos regnum Dī [29] aut quomodo [7]potest quisquam

īngeonge in hus strong ⁊ fato ł maðmas his ofgenimma ł frō-
intrare in domum fortis et [8]vasa eius diripere

genima buta ærest gebínde ðone stronga ⁊ ðonne hus
nisi prius alligaverit fortem et tunc domum

ðæs genimeð ł gehrypes.
illius [9]diripiat.

RUSHWORTH.

þes ne apoerpeþ deoful nymþe in Belzebub ꝑ is aldor deofla [25] se helend þa pitende þohtas heora cpeþ to heom æghpilc rice gedęled pið him seolfū apóested biþ ⁊ æghpilc cæstre oþþa hus gedæled pið him seolfum ne stondeþ [26] ⁊ gif þonne piðerpeard se piþerperpearð utpeorpeþ pið him seolfum gedæled he is hu þonne stondeþ rice his [27] ⁊ gif ic þonne in Belzebub utpyrpe deoful bearn eopre in hpæm apyrpeþ forþon hię beoþ doeme eopre [28] gif þonne in gaste Godes ic utpyrpe deoful þonne ł cuþlice becymeþ in eop rice Godes. [29] oþþa hu ænig mæg gangan in huse stronges ⁊ fatu his tobregdan nymþe ær gebindaþ

---

[1] Originally 'burig.'
[2] So altered from 'iura.'
[3] 'Belzebul ejecio.'
[4] 'erunt judices.'
[5] 'autem in Spū Di' ego.'
[6] Originally 'on.'
[7] 'quis potest intrare.'
[8] 'vassa.'
[9] 'eripiet.'

Se ðe ne is meh mið þið mec is ȝ se ðe ne
[30] [1]Qui non est mecum contra me est et qui non

somnigas meh mið streigdæs f'ðon ic cueðo iuh eghulc
congregat mecum spargit. [31] ideo dico vobis omne

[2]synn ȝ ebolsungas f'gefen biðon monnū gastas uūt
peccatum et blasphemia remittetur hominib: sp̄s autem

ebolsung ł efalsongas ne bið f'gefen ȝ sua hua
blasphemię non remittetur [32] et quicumq:

cueðes ł cueða peł þórd pið sunu monnes f'gefen bið
dixerit verbum [3]contra filium hominis remittetur

him se ðe uūt gecueðæs pið gast halig ne bið f'gefen
ei qui autem dixerit contra Sp̄m Sc̄m non remittetur

him ne in ðissū lífe ł in ðis þorold ne in ðæm touærd lif.
ei neq: in hoc saeculo neq: in futuro.

ł doæð tré gód ȝ pæstm his gód
[33] Aut facite arborem bonam et fructum eius bonū

ł doæð ðæt tré yfel ȝ pæstm his yfel gif
aut facite arborem malam et fructum eius malum si-

éc soðlic frō þæstm treo oncnaua eaða mæg. Cynn
quidem ex fructu arbor [4]cognoscitur. [34] Progenies

æterna hū maga ge godo spreca mið ðy ge biðon
viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis

yflo frō monigfaldnisse f'ðon hearta muð sprecas.
mali ex abundantia enim cordis os loquitur.

RUSHWORTH.

se stronge ȝ þoñ hus his tobręgdeþ [30] se þe þonne nis mid mec þið me is ȝ se þe ne somnaþ [5] mec se strenceþ [31] forþon ic sæcge eop æghpilc synne ȝ efulsung ł biþ forleten monnum [[6] gastes efalsung ne biþ forleten] [32] spa hpælc spa cpeþaþ þord piþ sunu monnes f'leten bið þæm se þe þonne cpeþaþ pið Gaste þæm Halgū ne biþ forleten þæm ne in ðisse þeorlde ne in þære toþarde [33] oþþe þyrceþ treoþ god ȝ þestem his godne oþþe þyrceþ treuþ yfel ȝ þestem his yfelne forþon þe of þestem bið treoþ ongeten [34] gecynn nedrana hu magun ge god sprecan nu nu

---

[1] 'Qui enim.'
[2] 'So altered from the original 'synnæ.'
[3] 'adversus.' [4] 'agnoscetur.'
[5] Originally 'somnigaþ.'
[6] This gloss, together with the Latin 'spiritus blafemia [*sic*] non dimitetur,' to which it applies, is added in the margin of R.

God monn frō god strion ahefeð godo
[35] [1] Bonus homo de bono [2] thesauro profert bona

ȝ yfel monn frō yfle strion ahefes yflo
et malus homo de malo [3] thesauro profert mala.

Ic cuoeðo uūt uih f'ðon egħuelc pord
[36] Dico autem vobis quoniam omne verbum

ſdil þ sprecende biðon menn hia f'geldes
[4] otiosum quod locuti fuerint homines [5] reddent

rehtnise of ðon in dæg domes of ł frō pordum f'ðon
rationem de eo in die iudicii [37] ex verbis enim

ðinū ðu bist gesoðfæstad ȝ frō pordum ðinum ðu bist geteled ł
tuis iustificaberis et ex verbis tuis condemna-

geniðrad.
beris.

ða geponduеardon him sume oðre of puðutum ȝ
[38] Tunc responderunt ei quidam de scribis et

frō ærcræftgum cuoedon ł cueðende la laruu pe nallas ł ne pilniað
pharisaeis dicentes Magister volumus

frō ðe becon gesea Se ðe onduarde cueð to ðæm ł
á te signum videre. [39] Qui respondens [6] ait illis

to him [7] cenorisso yflo ȝ árg becon soecas ȝ
Generatio mala et [8] adultera signum quaerit et

becon ne bið gesald him buta becon iones ðæs pitgo
signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae

suæ f'ðon pæs ionas in innað ł in pom huales ðrim
[40] Sicut enim fuit Ionas in ventre coeti tribus

RUSHWORTH.

ge yfle sindun of nyhtnisse f'þon heorta muð spreocaþ [35] god monn of godū horde heorta his bereþ god ȝ yfel monn of yfle horde heorta his bereþ yfel [36] ic sæge þoñ eop þæt ægpilc pord unnytt þara þe gesprecan beoþan menn in dæg domes hie ageofaþ bi þæm reht [37] of pordum f'þon þinum þu bist gesoþfæsted ȝ of pordum þinum þu bist niðrad. [38] þa ondsparadun him sumne bokere ȝ Fariseas cpæþende lareu pe pillaþ from þe tacen geseon [39] he ondsparade heom cpeþ cneorisse yfel ȝ forlegene tacen soecet ȝ taken ne bið sald him nymþe tacen Jonas se pitga [40] spa spa f'þon pæs Jone in pombe þæs hpales

---

1 'Bonus enim.'
2 'thesauro cordis sui.'
3 'thesauro cordis sui.'
4 'ostiosum.'
5 'in die judicii reddent de eo rationem.'
6 'eis ait.'
7 Originally 'cneorisse.'
8 'adulteria.'

dagum ȝ ðrim næhtum suæ bið sunu monnes in heorta
dieb: et trib: noctibus sic [1] erit filius hominis [2] in corde

eorðes ðrim dagum ȝ ðrim næhtum
terrae tribus dieb: et trib: noctibus.

pæras arises in dom mið cneorisso
[41] Viri Ninevitae surgent in iudicio cum genera-

ðissa ł ðius ȝ geteleð ł geniðras ða ilco f'ðon hreounise
tione ista et condemnabunt eam. [3] Quia [4] paeneten-

gedydon in f'ebod iones ȝ heonu f'ðor ðon
tiam egerunt in prędicatione ionae et ecce [5] plus quam

iona ðis Cuen suðdæles arises ł arás in dóm mið
Iona hic. [42] Regina austri surget in iudicio cum

cneorisso ðas ł ðys ȝ geteleð ł geniðras ða ł hia f'ðon cuom
generatione ista et [6] condemnabunt eam quia venit

frō gemǣr eorðo ꝑ hia geherde ł to heranne snytro salomones
a finibus terrae audire sapientiam Salomonis

ȝ heonu f'ðor ðon ðes.
et ecce [7] plus quam Salomon hic.

Mið ðy uūted ðe unclæne gaast geeade frō
[43] Cum autem [8] inmundus spiritus exierit ab

menn gaað ł geeade ðerh stopa dryia gesohte ł soecende rest
homine ambulat per loca arida quaerens requiem

RUSHWORTH.

þreo dagas ȝ þreo niht spa bið sunu monnes þreo daga ȝ þreo nęht in heorte eorðe [41] peras Niennisce arisaþ in domæ mið cneorisse þas ȝ niðrigað hiæ f'þon þe hreunisse dydon in lare Jonas ȝ henu mara her þoñ Jonas [42] cpaen suþan dæles cuom ł ariseð [9] in domæ mið cneorisse þas ȝ niðrað hiæ f'þon þe hiu cuom frō ende eorðe to geheranne snyttro Salomones ȝ henu mara is her þoñ Salomonn [43] þonne utgáeþ gast unklene of menn he gæþ þurh stope dryge soecende reste ȝ ne [10] gemoeteþ

---

[1] Originally 'sic enim,' but altered by the glossist to 'sic erit.'
[2] 'tribus diebus et tribus noctibus in corde terrae.'
[3] The passage from 'Quia' to 'eam,' omitted in the text of D., has been added by the first scribe on the top margin of the MS.
[4] 'penitentiam.'
[5] 'plus hic quam Iona.'
[6] 'condemperavit.'
[7] 'plus hic quam.'
[8] 'exierit spiritus immundus.'
[9] In R. this passage is somewhat confusedly written; and the termination in 'suþan' has been added above the line.
[10] The *o* has been inserted above the line.

ȝ ne fand ł ne gemoete ł ne begæt ða cueoeð ic cearro ł ic
et non invenit [44] tunc dicit Revertar

þillo cerre in hús min ðona ic cuom ȝ cuom
in domum meam unde exiui. et veniens

infand ł begæt restende ł licende mið besmum geclænsad ȝ
invenit vacantem scopis mundatam et

gehrinæd ða eade ȝ genóm to [1]seofona oðro
ornatam [45] tunc vadit et assumit [2]septem alios

gastas mið hine þohfulro þeron ðon he ł him ȝ inneadon
spiritus secum nequiores sé et intrantes

gepunedon ł gebyedon ðer ȝ biðon ł þeron ða endo ł lætmæsta ł
habitant ibi et [3]fiunt novissima

lattera monnes ðæs ilco [4]þyrso frō ærrum suæ bið ȝ
[5]hominis illius peiora prioribus sic erit et

cynne ðissum ða þyrresto
generationi huic pessimae.

Geonæ hine ł he spræcc ł spræcend to menigom heonu
[46] [6]Athuc eo loquente ad turbas ecce

moder his ȝ broðero stondas ł gestodon bedon ł sohtun ł
mater eius et fratres [7]stabant foris quaerentes

soecende spreca him cueð uūt him sum oðer [8]heuno
loqui ei [47] dixit autem ei quidam Ecce

moder ðin ȝ [9]broðro ðin úte stondes sohton ł soecende ðec
mater tua et fratres tui foris stant quaerentes te

RUSHWORTH.

[44] þoñ cpęþ ic pille eftpendan in [10]hus min þonan þe ic uteode ȝ cumende gemoeteþ hit emetig aspopen clæne ȝ gefrętpad [45] þoñ gæþ ȝ genimeþ mið him siofun oþre gastes þyrse þoñ he ȝ ingangende eardigaþ ðęr ȝ þeorðaþ þe ytmæste dæg þæs monnes þyrse þoñ þa erran spa bið éc ȝ cneorisse þas þyrresta [46] þende he þa spręc to þǣ mengum henu moder his ȝ broþer utæ stodan soecende ꝑ sprecc pið him [47] cpæþ þa to him sum. monn henu moder þin ȝ broðer þin ute stondaþ soecende þe

---

[1] The last letter is (apparently) marked for erasure.
[2] 'secum septem.'
[3] 'fiant.'
[4] So altered from 'þyrsa.'
[5] 'illius hominis.'
[6] 'Adhuc.'
[7] 'foris stabant.'
[8] So altered from 'heno.'
[9] 'Originally 'broðra.'
[10] Originally 'huse.'

soð he geónduorde ðæm cuoeðende him cpoeð ł sægde
[48] at ille respondens dicenti sibi ait

Huæt ðiu is moder min ȝ huæt sint [1]broðra min ȝ
Quae est mater mea et [2]qui sunt fratres mei [49] et

geðenede ł gerahte hónd in ðegnum cuoeð heonu moder
extendens manum in discipulos [3]dixit Ecce mater

min ȝ [4]brodra mín suæ hua f'ðon does ł prcas
mea et fratres mei [50] quicumq: [5]enim fecerit

þillo faderes mines se ðe in heofnas ł heofnū is ðe
voluntatem patris mei qui in caelis est ipse

mín ȝ broðer ȝ [6]suoester ȝ moder is.
meus et frater et soror et mater est.

In ðæm dæge geeade ðe hæł of hus he gesætt ł
XIII. [1] In illo die exiens Ihs de [7]domo sedebat

pæs sittende æt ł neh sæ ȝ gesomnad peron ł sint
secus mare [2] et congregatae sunt

to him menigo ł ðreatas monigo spæ þ in scipp ł lyttel scipp
ad eum [8]turbae multae ita ut in [9]naviculum

astag ł pæs stigende gesætt ȝ all ðreat gestód [10]on
ascendens sederet et omnis [11]turba stabat in

pearðe.
litore.

ȝ spreccende pæs him feolo ł monigo in bissenum
[3] Et locutus est eis multa in [12]parabolis

RUSHWORTH.

[48] he sylfe ondpyrde to þǣ soecende ȝ cpæþ hpelc is moder min ȝ broþer mine hpilce syndun [49] ȝ aþenende hond in leornerum his cpæþ henu moder min ȝ broþer min [50] spa hpa spa pyrceþ pillan fæder mines þe in heofunū is se is min ge broþer ȝ spuster ȝ moder is.

XIII. [1] On þǣ dæge gangende se hæł of huse gesæt bi sæé [2] ȝ gesomnadun to him mengu spa þ he on scipe astigende gesett ȝ all seo mengu stod on paraþe [3] ȝ he sprec to heō feola in gelicnissū cpeþende

---

1 So altered from 'broðro.'
2 'et fratres mei qui sunt.'
3 'suo dixit.'
4 Originally 'brodro.'
5 'enim' *om.*
6 Originally 'suester.'
7 'domu.'
8 'turbae ita.'
9 'navicula.'
10 Originally written 'in.'
11 'turbae.'
12 Originally 'parvulis,' but corrected to 'parbolis.'

cuoeð ł cuoðende. Heonu geeade se ðe sapes séde ł gesape ł sedege
dicens Ecce [1] exiit qui seminat seminare.

ȝ mið ðy ł ða huile saues ðon lease ł sum oðer gefeollon
[4] Et dum seminat quaedam ceciderunt

neh ł æt stræt ł poeg ȝ cuomun ða [2] flegendo ȝ gebrecon ł
secus viam. Et venerunt [3] volucres et come-

éton ł fréton ða ilco Oðra uũted gefeallon in staener
derunt ea. [5] [4] Alia autem ceciderunt in petrosa

ðer ne hæfde ł næbbend pæs eorðo micil ł monig ł [5] feole ȝ
ubi non [6] habebat terram multam et

miððy sóna arisen peron f'ðon ne hæfdon ł næbbende peron
continuo exorta sunt quia non habebant

heanisse eorðes sunna uũt miððy arrás peron f'berned
altitudinem terrae [6] sole autem [7] orto aestua-

ł besenced ȝ f'ðon ne hæfdon ł næbbend pyrtrumme gescruingon
verunt et quia non habebant radicem aruerunt.

ł peron gescrencde Oðro uũt gefeollon in ðornum ł
[7] Alia autem ceciderunt in spinas

in [8] hrygũ ȝ poxon ða ðornas ł hrygas ȝ underdulfon ða.
et creverunt spinae et suffocaverunt ea.

Oðero ec ł soðlice [9] gefeollon in eorðo gód ȝ
[8] Alia vero ceciderunt in terram bonam et

sáldon ł gesald peron pæstm oðer hundrað ł húnduelle oðer
dabant fructum [10] aliut centesimum aliud

RUSHWORTH.

Henu uteode se sapend to sapenne [4] ȝ þa he seop sume gefeollun bi pæge ȝ cuomun fuglas [11] heofun ȝ frætun þæt [5] oþerne þonne gefeollun on stanig lond þær ne hęfde eorðe miccle ȝ hræþe cuomun upp f'þon þe hie næfdon heanisse eorðe [6] sunne þa uppcuom hatedun ȝ f'þon þe hie nęfdun pyrtryme forþisnadun [7] sume þoñ gefetun in þornas ȝ pexon þa þornas ȝ smoradun hiæ [8] sume þonne gefetun on eorðe gode

---

1 'exit.'
2 Originally 'flegende.'
3 'volucres caeli.'
4 'Alii.'
5 So altered from 'fele.'
6 'habebant.'
7 'ortu.'
8 Originally 'hryū.'
9 The prefix is added above the line.
10 'aliud c., aliud lx., aliud xxx.
11 The termination of this word has been erased.

sexdeih oðer ðrittig Se ðe hæfes earo
sexagesimum aliud tricesimum. [9] Qui habet aures

to herranne geherað. ȝ geneolecadon ðegnas
audiendi audiat. [10] Et accedentes [1] discipuli

cuedon him f'huon bisenum spreces ðu Se ðe
dixerunt [2] ei Quare in [3] parabolis loqueris [11] Qui

onduearde cuoeð to him f'ðon iuh gesáld is ł pæs
[4] respondens ait illis Quia vobis datum est

ƿ gepitte ł to ŭtanne clæno [5] hryno ł gesægdnise ł diopnise ríces
nosse mysteria regni

heofna ðæm soðlice ne is gesáld.
caelorum illis autem non est datum.

Se ðe f'ðon hæfeð gesald bið him ȝ monigfald bið se ðe
[12] Qui enim habet dabitur ei et abundabit qui

uŭt næfis ł ne hæfeð ȝ ƿ hæfis genummen bið frō him
autem non habet et quod habet [6] auferetur ab eo.

F'ðon ł f'eðy in bissenū ic spreco him f'ðon
[13] Ideo in [7] parabolis loquor eis quia

gesegende ł seende ł ƿ geseas ł gesegon ne seað ł ne sciolon gesea ȝ
videntes non vident et

ða geherdon ne heras hia ł ne scioł gehera ne onenauas hia
audientes non [8] audient neque intellegunt

ƿ to sie gefylled him ƿitgiung essaies cuoeð
[14] ut [9] adimpleatur eis prophetia Esaiae [10] dicens

RUSHWORTH.

ȝ saldun pæstem sume hundteontig sume sextig sume þritig [9] se þe hæbbe eara gehernesse gehere. [10] ȝ gangende to him þa leorneras his cpædun forhƿon in gelicnissum spreces þu heō [11] he þa onsparade cpęþ to heō f'þon þe eop sald is [11] gecunnan geryne rice heofuna heom þoñ ne is sald [12] se þe þoñ hæfþ sald bið him ȝ genyhtsumaþ se þe þoñ ne hæfð ge þæt heæfð afirred bið him [13] f'þon in gelicnissum ic sprece heom þe hie geseende ne geseoþ ȝ gehereude ne [12] gehoeraþ ne ongeotað [14] ƿ sie gefylled heō ƿitigdom Esaias cpeþende mid geher-

---

1 'discipuli ejus.' 2 'ei,' *om.*
3 'parabulis loqueris eis.'
4 Originally 'respondiens,' but corrected by erasure.
5 The initial *h* is added above the line.
6 'auferatur.' 7 'parabulis.' 8 'audiunt.'
9 'adimpleretur.' 10 'dicentis.'
11 The termination of this verb has been altered in R.
12 The *o* is added above the line.

Frō hernise gie geheras ȝ ne oncnæu ge ł ne cuðon ge ȝ gesegende
Auditu [1] audiens et non [2] intelligitis et videntes

gie sciolon gesea ł ge geseas ȝ ne geseað ł ne sciolon gesea inðicce
videbitis et non videbitis. [15] In-

ł hefig is f'ðon hearta folces ðisses ȝ mið earum
crassatum est enim cor populi huius et auribus

píslice ł hefyglice geherdon ȝ ego hiora getyndon ðy
graviter audierunt. Et oculos suos [3] cluserunt ne

læs mið egū hia geseað ȝ mið eaꝛ̃ herað ȝ mið heartę
quando [4] oculis videant et auribus audiant et corde

hia oncnaues ȝ hpęrfa hia ł se gehuęrfde ł gecerre hia ȝ ic hælo
intellegant et convertantur et [5] sanem

hia ł ða
eos.

[6] Iuere uũt [7] eadgo biðon ego f'ðon hia geseað
[16] Vestri autem beati oculi [8] quia vident

ȝ earo iuere f'ðon héras hia Soðlic f'ðon
et aures vestrae [9] quia audiunt. [17] [10] Amen quippe

ic cueðo iuh f'ðon monigo pitgo ȝ soðfæsto gepillnadon
dico vobis quia multi prophetae et iusti cupierunt

gesea ða ilco ge seas ȝ ne gesegon ȝ gehera ða ilco
videre quae videtis et non viderunt [11] et audire quae

[12] geheres ȝ ne herdon
auditis et non audierunt.

RUSHWORTH.

nisse ge geherað ȝ ne ongetaþ ȝ geseende geseaþ ȝ ne geseoþ [15] gefætted is f'þon heorte folkes þisses ȝ earū heora hefiglice geherdun ȝ egu heora [13] fortyndon þyles hie hpanne geseo egum ȝ earan geheran ȝ heorte ongeton ȝ gecerrede ȝ ic hælo hiae. [16] eoper þoñ eadige ege þe hię geseoð ȝ earan eopre þe hiæ geherað [17] soþ ic sæcge eop forþon monige pitgu ȝ soþfeste pilnadun ƿ geseon þa þe ge seoþ ȝ ne gesegon [ȝ

---

1 'audietis.'
2 'intellegītis.'
3 'clusserunt.'
4 'videant oculis.'
5 'sane illos.'
6 Originally 'iure.'
7 Originally 'eadge.'
8 'qui.'
9 'quae.'
10 'Amen dico vobis quia.'
11 The conclusion of the verse is in the margin of R. added by the glossist.
12 So altered from 'geherdes.'
13 'fortyndun' was the original reading.

Gie f'ðon [1]geheras ł lysnas bisena ðæs sauende ł
[18] Vos ergo audite parabolam seminantis.

sedere Eghuelc se ðe heres pord rices ȝ ne
[19] Omnis [2]qui audit verbum regni et non

oncneapu ł ne ongæt cuom ðe ðiopl ł ðe yfle ȝ genom ł gelahte
intellegit venit [3]malus et rapit

Þ gesapen pæs in hearta is ðes is ł pæs se ðe
quod seminatum est in corde eius. Hic est qui

neh stréte ł poeg sauende pæs. Se ðe soðlice ofer ł on
[4]secus viam seminatus est. [20] Qui autem supra

stæner ł on staener sauende pæs ðis is ł pęs se ðe pord
petrosa seminatus est hic est qui [5]verbum

geherde ȝ sona ł hræðe mið glædnisse onfeng ðætt
audit et continuo cum gaudio accipit [6]illico.

ne hæfde uūt in him pyrttrumma ah pæs
[21] non habet [7]autem in se radicem sed est

lytle huile apærð ł gepærð ł geporden soðlice costung ȝ
temporalis facta autem tribulatione et

oehtnisse f'e pord mið ðon ł sona geondspurnad
[8]persecutione propter verbum continuo scandalizatur.

pæs Se ðe uūt pæs sapænde in ðornum ðes ł ðis
[22] Qui autem est [9]seminatus in spinis hic

is se ðe pord heres ȝ gemnisse ł gælso poruldes ðisses ȝ
est qui verbum audit et sollicitudo saeculi istius et

RUSHWORTH.

gehera . . . þa þe ge hoe . . . ȝ ne geh . . .[10] [18] ge forþon geherað gelicnisse þæs sapendes [19] æghpilc þara þe gehereð pord rices ȝ ne ongetaþ cymþ se pergad ȝ geriseð Þte sapen pæs in heorte his Þ is se þe sapen pæs bi pæge [20] se þe þoñ on þa stanige lond [11]gesaupen pæs Þ is se þe gehereþ pord ȝ hraðe mid gefea onfoehþ þæm [21] ne hæfeþ þoñ in him pyrtryma ah is pilen geporden þonne spincnisse ȝ oehtnisse for þǣ pordum hraðe ȝ spurnisse þropað [22] se þe þonne in ðornum gesaupen pæs is se þe pord gehereþ ȝ behygdnis peorulde þisse ȝ lygnisse

---

1 'Originally 'gehers.'
2 'enim qui.'
3 'malignus et rapuit.'
4 'qui seminatus est secus viam.'
5 'audit verbum.'
6 'illud.'
7 'autem' *om.* R.
8 'perse,' *sic.*
9 'in spinis seminatus est.'
10 The passage enclosed in brackets, and its corresponding Latin, are from the margin of R. They have suffered by the knife of the binder.
11 The letter *u* is added above the line.

esuica ł gebręgdas ł leasunga ðæra plenca ł palana underdelfes ☩ pord
fallacia divitiarum [1]suffocat verbum

ȝ buta pæstm gefunden bið Se ðe pūt in eorðo
et sine fructu efficitur. [23] Qui vero in [2]terra

[3]godo sapende pæs ðis is ł pæs se ðe heres pord ȝ
bona seminatus est hic est qui audit verbum et

oncnæp ł ongæt ȝ pæstm gebrohte ł gebrenges ȝ doas ł pyrcas
intellegit et fructum affert et facit

oðer soðlice ł éc hundręð oðer soðlice sexdig ł sextih ec ł soð
aliud quidem [4]centum aliud autem [5]sexaginta porro

oðer ðritih.
[6]aliud triginta.

Oðero biseno f'esætt ł f'esægde him ł ðæm cueð
[24] Aliam parabolam [7]proposuit illis dicens.

Gelíc geporden pæs ric heofna ðæm menn se ðe
Simile [8]factum est regnum caelorum homini qui

[9]geseap god séd in lónd his. Mið ðy uuẽted
seminavit bonum semen in agro suo. [25] Cum autem

geslepdon ł geslepę paldon ða menn cuom fyond his ȝ
[10]dormirent homines venit inimicus eius et

[11]ofergeseap ł geseapde pynnung ł sifðe in middum hpæte ȝ géeade.
superseminavit zizania in medio tritici et [12]abiit.

Mið ðy ūted gepóx brórd ł [13]hnipe gers ȝ pæstm
[26] Cum autem crevisset herba et fructum

RUSHWORTH.

peolan asmoraþ þæt pord ȝ butan pestemleas gepeorðæd [23] se þe þonne in eorðe godne gesaupen pæs ☩ is se þe gehereð pord ȝ ongeteð ȝ pestem forðbereþ ȝ pyrceþ sume þonne ł eopic hundteontig sume sextig sume þritig [24] oþer gelicnisse gesette ł gesægde heom cpæþende gelic is rice heofunas menn ðæm þe seop god séd on lond his [25] þa hie soþlice sleptun þa menn cuom feond his ł oferseop peód in midle þæs hpætes ȝ hī apeg eode [26] þa soþlice peox se brord ȝ pestem dyde þa

---

1 'suffocavit.'
2 'terram bonam.'
3 Originally 'goda.'
4 'centissimum.'
5 'sexagissimum.'
6 'aliud tricessimum.'
7 'possuit.'
8 'factum' *om.* R.
9 A *v* is written above the final letter.
10 Originally 'dormierent,' but altered to 'dormierunt.'
11 Here also a *v* is superscribed.
12 'abit.'
13 The *h* is written above the line.

porhte ł gedyde ðа æðeapadon ȝ pynnunnga to-
fecisset tunc apparuerunt [1] et zizania. [27] [2] acce-

geneolecdon soðlice ðeas ł ðegnas faderes hiorodæs ł higna
dentes autem servi patris familias

cuoedon him Drihten ahne god séd ðu [3] geseap in
dixerunt ei Dn̄e nonne bonum semen seminasti in

lónd ðinū hpona f'ðon hæfes unpæstm ł átih ł [4] pynnung ł pilde
agro tuo unde ergo habet zizania

foder ȝ cuoeð ðæm ðe fyond monn ðis dyde
[28] et ait illis Inimicus homo hoc [5] fecit.

ðeas ł ðegnas uūt cuoedon him pe sohton ȝ pe somnadon ł pe
Servi autem dixerunt ei Vis imus et colligimus

geadredon ða ȝ cueð nese [6] ðy læs ł eaða maeg ł inpoenonga
ea [29] et ait [7] Non ne forte

gegeadredon ł gie [8] geadrias ðæt unpæstm unpyrtrumias ł unclænsias
colligentes zizania eradicetis

ædgeadre ł gelíc ȝ ðone huæte mið him. f'letas egðer ł
simul [9] et triticum cum eis. [30] Sinite utraq:

boege gepaxe pið to hrípe ł to domæs dæg ȝ in tíd
crescere usq: ad [10] messem et in tempore

hrípes ic pillo cuoeða ðæm hrippemonnum geadriges ł somniges
messis dicam [11] messoribus colligite

ærist ða unpæstma ł pilde [12] ata ȝ bindas ða bunda ł byrðenno
primum zizania et alligate ea [13] fasciculos

RUSHWORTH.

æteapde þa peod [27] ȝ cumende þa esnas to fæder þas heoredes cpedun to him drihten no þu god sed geseope on lond þin hponan þonne hæfð hit þæt peod [28] ȝ cpeþ to heom unhold monn þæt gedyde cpedun þa him esnas piltu pe gæn ȝ gesomnge hiæ [29] ȝ cpeþ to heō nic þyles gesomnende þa peod alucæ somed mið ðæm ȝ ek þone hpete [30] ah leteþ begen pexan oþþe to ripe ȝ in tíd ripes ic cpeðe to riftrum minum gesomnigæþ arest þa peod ȝ gebindeþ hiæ sceafum to beornane

---

[1] 'et' *om.* R.
[2] 'Et accedentes autem servi ad patrem familias.'
[3] Over the last letter a *v* is superscribed.
[4] Originally 'pynung,'
[5] 'facit dixerunt autem ei servi.'
[6] The words 'ðy læs' are marked as if for erasure.
[7] 'ait eis nonne.'
[8] Originally 'geadras.'
[9] 'cum eis et triticum sed senite,' this latter word corrected to 'sinite.'
[10] 'missem.'
[11] 'messoribus meis.'
[12] So altered from the original 'atna.'
[13] 'fasciculo.'

ł sceafa to [1]bernenne ðone huætte soð somnias ł geadrias
ad comburendum triticum autem congregate

in berérn min
in horreum meum.

[2]Oðer bisen foresętte ł f'esægde him cuoeð ł
[31] Aliam [3]parabolam proposuit eis dicens

cuoeðende Gelíc is ríc heofna córn senepes
Simile est regnum cęlorum grano [4]spinapis

þ onfeing ł genóm monn [5]geseap in lónd his þ
quod accipiens homo seminavit in agro suo [32] quod

leasest soðlice is frō allum sedum mið ðy soðlice
minimum quidem est omnibus seminibus cum autem

gepóx ł gepæxe mara is allum pyrtum gelíc tré
creverit maius est omnibus holeribus [6]effit arbor

suoæ þ flegendo heofnes cymes ȝ byes ł eardegas in tyggum
ita ut volucres caeli veniant et habitant in ramis

his
ejus.

Oðer bisen sprecend pæs him. Gelíc is
[33] Aliam parabolam locutus est eis. Simile est

ríc heofna to [7]dærste þ onfeng ł genom pif
regnum cælorum fermento quod acceptum mulier

gehydde ł degelde in [8]mælo genoh ðrím pið ł ða huile geðærsted
abscondit in [9]farinae satis tribus donec fermen-

ł [10]gecnoden is all.
tatum est totum.

RUSHWORTH.

hpete þonne gesomnigaþ in berern mine [31] oþer gelicnisse sægde heom cpeþende gelic is rice heofunas corne sinapes [11] þæt genimende mon seop on londe his [32] þæt læsest þonne is alra seda ȝ hit þonne pexeþ mara is pyrtum ȝ gepyrð treop spa þæt fuglas heofun cumaþ ȝ eardigaþ in telgrum his. [33] oþer gelicnisse sprec to heom cpeþende gelic is rice heofunas beorma þonne genimende pif gehydde in melpæs mittum ðrim

---

1 Originally 'bernennie.'
2 Originally 'oðero biseno.'
3 'parabulam propossuit.'
4 'sinapis.'
5 Over the last letter a *v* is superscribed.
6 'et fit.'
7 This word has three marks placed above it.
8 Altered to 'mealo.'
9 'farina.'
10 So altered from 'gecneden.'
11 Originally 'senepes.'

ðas alle sprecende pæs hæł in bisenum to
[34] Haec omnia locutus est [1] Ihs in parabobis ad

ðæm menigū ȝ buta bisenū sprecende pæs him ƿ
turbas et sine parabolis non loquebatur eis [35] ut

togefylled pære ƿ gecuedon pæs ðerh ðone pitgo
adimpleretur quod dictum erat per [2] prophetam

cuoeðen[de] Ic [3] ædeape ł ic ontyno in bisenum muð mín
dicentem Aperiam in parabolis ós meum

ic loccete ł ic geyppe ł deiglo frō setnesse middangeaȓ
eructabo [4] abscondita á constitutione mundi.

ða ł mið ðy f'letnum [5] ðreatū cuom in hus ȝ
[36] Tunc [6] dimissis turbis venit in domum et

geneolecdon to him ðegnas his cuoedon toscead us
accesserunt ad eum discipuli eius dicentes dissere nobis

bisen [7] ðara punpæstma londes Se ðe ondueardе
[8] parabolam zizaniorum agri. [37] Qui respondens

cueð se ðe sapæs gód sed is sunu monnes
ait qui seminat [9] bonum semen est filius hominis

lond uut is middangeard gód soðlice ða
[38] ager autem [10] est mundus bonum vero semen hi

sindon suno ríces ða pinnunga ł áta ł sifða ł unpæstm soðlice [11] suno
sunt filii regni zizania autem filii

RUSHWORTH.

oþþæt gebeormad pæs all [34] þas all sprec hælend to [12] mængum in gelicnissum ȝ butan gelicnissum ne sprec he to heom [35] þæt gefylled pęre þætte gecpeden pæs þurh Esaias þone pitgu cpeþende ic ontyno in gelicnissum muð minne roketto forð ł bilketto forð þa þe ahyded perun frō setnisse middangeardes [36] þa forletende þa mengu cuom in huse ȝ eodun to him leorneras his cpæþende arecce us þa gelicnisse hpæte ȝ peode londes [37] he þa ondsparede ȝ cpæþ se þe saueþ god séd sunu monnes ƿ is [38] ƿ lond þonne is middangeard ƿ gode piotudlice séę'd

---

[1] 'est ad turbas in parabulis et sine parabulis.'
[2] 'per Esaiam profetam.'
[3] Originally 'ædeapde.'
[4] 'absconsa.'
[5] So corrected from 'ðreatnū.'
[6] 'demissis.'
[7] Marked apparently for omission.
[8] 'parabulam tritici et zezaniorum.'
[9] 'qui seminat bonum semen filius hominis est.' The word 'semen' and its gloss are apparently a later addition in C.
[10] 'autem hic mundus.'
[11] Originally 'sunu.'
[12] So corrected from 'mænigum.'

sindon yfelpyrcende [1] pohful ðe fyond pũt se ðe sapes ł
sunt nequam [39] inimicus autem qui semi-

seapu ða is diopl hríppe ł [2] hrípnis uũt endung
navit ea est [3] diabolus messis vero consummatio

poruldes is ða hripemenn soðlice engles sindon Suæ
saeculi est messores autem angeli sunt. [40] [4] Sicut

f'ðon gesomnad biðon ða unpæstma ȝ mið fyr f'berned biðon suæ
ergo colliguntur zizania et igni [5] comburuntur sic

bið in énde poruldes Sendes sunu
erit in consummatione saeculi [41] Mittet filius

monnes engles his ȝ geadriges hia of ríc his alle
hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia

ondspyrnisse ȝ ða ilco ða ðe pyrcas unrehtuisnisse ȝ
scandala et eos qui faciunt iniquitatem [42] et

sendas hia ł ða in ofn fyres ðer bið póp ȝ
[6] mittunt eos in caminum [7] ignis ibi erit fletus et

grist [8] bittung toða ða [9] soðfæsto scines ł lixeð
stridor dentium. [43] Tunc iusti [10] fulgebunt

suæ sunna in ríc fadores his Se ðe hæfes hearo
sicut sol in regno Patris [11] sui. Qui habet [12] aures

gehereðe
audiat.

óngelíc is ríc heofna strion togedeglede
[44] Simile est regnum caelorum thesauro abscondito

RUSHWORTH.

sindun bearn rices þa þeod þonne bearn syndon þa nænegu [39] se fiond þonne se þe seop hiæ is deoful þa rip þonne endunge þeorulde is þa riftra þonne englas syndun [40] spa beoþ [13] gesomnad þa þeod ȝ fyre forberned spa bið in endunge þeorulde [41] sendeþ sunu monnes englas his ȝ hiæ asomnigaþ of rice his all gespicu ȝ þa fremmende unreht [42] ȝ sendeþ þa in ofne fyres beornende þær bið þop ȝ gristbitung toþa [43] þanne þa soþfeste [14] scinaþ spa spa sunne in rice fader heora se þe hæbbe earan gehernisse gehoę́re [15] [44] gelic is rice heofunas goldhorde gehyded in

---

1 Originally 'þohfulra.'
2 Originally 'hrippes.'
3 'diabulus.'
4 'Si ergo.'
5 'conburentur.'
6 'mittet.'
7 'ignis ardentis illic.'
8 So altered from 'gristbiotlung.'
9 Originally 'soðfæste.'
10 'fulgebant.'
11 'eorum.'
12 'aures audiendi audiat.'
13 Originally 'bið.'
14 So altered from 'scineþ.'
15 The *o* is written above the line.

in lónd ðone se ðe infand ł onfindes monn gehydde ȝ f'e
in agro quem qui invenit homo abscondit et prae

glædnisse ðæs geongeð ł gæð ȝ bebyges alle ða ðe hæfes
gaudio illius vadit et vendit [1] universa quę habet

ȝ byges lónd ðone ł þ
et emit agrum illum.

Eft sona ongelíc is ríc heofna menn
[45] Iterum simile est regnum caelorum homini

ðæm cepe soecende godo meregroto begetna ł
negotiatori quaerenti bonas margaretas. [46] inventa

begeten pæs uũt an [2] uorð ł pyrðe ł diorpyrðe meregreota
autem una [3] pretiosa margarita

geeade ȝ bobohte alle ða ðe ahte ȝ bohte ða
abiit et vendidit [4] omnia quae habuit et emit eam.

Eft ongelíc is ríc heofna segne sende
[47] Iterum simile est regnum caelorum [5] saginae misae

in sae of all ł eghpelc cynn fysca somnende ł geadrigende
in mare ex omni genere piscium congreganti

ðiu ł þ mið ðy gefylled pæs ofgelædon ł gebrohton ȝ
[48] [6] quam cum impleta esset educentes et

neh parðe geseton gecuron godo in fetelsum ł in fatum ł
secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa

sciopū ða yflo soðlice út gesendon Suæ bið in
malos autem [7] foras miserunt. [49] Sic erit in

RUSHWORTH.

eorðe þæm se þe findeþ þe monn ahydeþ ȝ for gefea his gæþ ȝ bebygið ł sellaþ all þ he hæfeþ ȝ bygiþ lond þæt. [45] eft gelic is rice heofunas menn ceape sohte gode ercnanstanas [46] ȝ gemoetend þa ænne ercnastan diorpyrðe eode ȝ salde eall þæt he hæfde ȝ gebohte þanne [47] eft gelic is rice heofunas nett asendun in saé ȝ of æghpilce cynne fisca þ somnendum [48] þa hit gefylled pæs uppteonde ȝ bi paraðe gesittende gecuron þa gode in fatu þa yfle þonne sendan út [49] spa bið in endunge

---

[1] 'omnia quae habuit.'
[2] This word is underlined as if for removal.
[3] 'margareta praetiosa.' [4] 'universa.'
[5] This word in R. has been altered by erasure, several redundant letters having been removed.
[6] 'cumque implete essent ducentes.'
[7] 'misserunt foras.'

endung þorłes [1]hie gæs englas ȝ [2]tosceadas
consummatione saeculi. exibunt angeli et separabunt

ða yfle of middum soðfestra ȝ sendes hia ł ða
malos de medio iustorum [50] et [3]emittent eos

in ofn fyres ðer bið þóp ȝ gristbiotung toðana
in caminum ignis ibi erit fletus et stridor dentium.

[4]oncnepa gie ł ongete ge ðas alle cpoedon ł sægdon him
[51] [5]Intellixistis haec omnia [6]Dicunt ei

cueð him f'ðon eghpelc puðuta gelæred in ríc
Etiam. [52] ait illis Ideo omnis scriba doctus in regno

heofna gelíc is [7]ðæm menn feder iorodes se ðe [8]hefes
caelorum similis [9]est homini patri familias qui profert

of striona his nipea ȝ alda ȝ geporden þæs
de thesauro suo nova et vetera. [53] et factum est

mið ðy geendade ðe hælend biseno ðas gefoerde
cum consummasset Ihs parabolas istas [10]transiit

ðona.
inde.

ȝ cuom in oeðel ł in eard his gelærde hia in
[54] Et veniens in patriam suam docebat eos in

somnungum hiora suæ þ hia gepundradon ȝ gecuedon huona
synagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent Unde

ðissum snytry ðius ȝ mægn ah ne ðis is
huic sapientia haec et [11]virtus. [55] nonne hic est

RUSHWORTH.

peoruldes ȝ þoñ gæþ englas ȝ asceadeþ yfle of midle soðfestra ȝ sendaþ hiæ in ofn fyres þęr bið þop ȝ gristbitung toþa. [51] ongetaþ ge þas eall cpedun hie ia drihten [52] cpeþ to heom forþon æghpilc bokere gelæred in rice heofunas is gelic menn fæder hina þǣ þe forðbereð of goldhord his þa neope ȝ þa ealde [53] ȝ gelamp þa geendade se hælend gelicnisse þas foerde þonan [54] ȝ cuom in oeþel his gelærde hiæ in gesomnungum heora spa þæt hiæ þundradun ȝ cpeden hponan þissum þas snottre ȝ mægen [55] ah þis nis smiðes sunu Josep ah ne hatte Maria

---

1 Underlined, as redundant.
2 Originally 'tosceades.'
3 So originally, but the *e* is expuncted.
4 Originally 'oncnep.'
5 'Intellegitis.'
6 'dicunt etiam domine.'
7 The word 'ðæm' is underlined.
8 Originally 'ahefes.'
9 'est' *om.* R.
10 'transit et veniens.'
11 'virtutes.'

smiðes ł þyrihta sunu ah ne moder his acþeden maria ȝ
fabri [1]filius. nonne mater eius dicitur Maria et

broðer is ȝ ȝ
fratres eius Iacob: et [2]Ioseph et Simon et Iuda. [56] et

suoester his ah ne alle mið [3]usih sint hpona f'ðon
sorores eiús nonne omnes apud nos sunt unde ergo

ðissũ alle ðas ȝ geondspurnedon ł geondspurnedo þoeron
huic omnia ista. [57] et scandalizabantur

in him Hæł uũt cueð him ne is þitge buta
in eo. Ihs autem [4]dixit eis non est propheta sine

are nymðe in eard ł in oeðel his ȝ in hus his ȝ
honore nisi in patria sua et in [5]domo sua. [58] et

ne dyde ðer mæhto ł mægno monigo fore ungeleaffulnisse ł
non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem

[6]ungelefenise hiora ł ðæra.
illorum.

In ðæm tíd geherde
XIV. [1] In illo tempore audiit Herodes tetrarcha

mersung hælendes ȝ cueð cnaehtum his ðis is
famam Ihũ [2] et ait pueris suis [7]Hic est

he ł ðe arrás from deadum ȝ forðon
Iohannes baptista ipse surrexit a mortuis et ideo

RUSHWORTH.

moder his ȝ broþer his Jacob ȝ Johannes ȝ Simon ȝ Judas [56] ȝ spæster his ah ne ealle mið us sindon hponan sindun þissum all þas [57] ȝ spurnissę þropadun in him se helend þa cpęþ nis þitga butan are nymþe in oeþel his ȝ in hus his [58] ȝ forþon ne þorhte þær mægen monige for ungeleafa heora.

XIV. [1] In þa tid gehoerde Herodes tetrarcha hlisa se hælend [2] ȝ cpeþ to ðægnum his ah þis is Johannes se baezere þe ic heht heaþan he aras frō deaðe ȝ forþon mægen sindun þorht in him

---

[1] 'filius Joseph. nonne dicitur Maria mater ejus.'
[2] 'et Johannis.' [3] Altered to 'us.' [4] 'dicit non.'
[5] 'domu.' [6] Originally 'nngelefnise.'
[7] 'numquid hic est Johannis baptista quem decolavi ipse.'

mægno ł mæhto [1]geporht aron in him f'ðon
virtutes inoperantur in eo. [3] Herodes enim

geheald ȝ geband hine ȝ sette in [2]carcern
tenuit Iohannem et alligavit eum et posuit in carcerem

f'e þif broðres his he cueð
propter Herodiadem uxorem fratris sui [4] [3] dicebat

f'ðon him ne is gelefed ðe to habbanne ða ł hia
[4] enim illi Iohannes Non licet tibi habere eam

ȝ palde hine [5] ofslae ondreard þ folc f'ðon
[5] et [6] volens illum occidere timuit populum quia

suæ þitge hine hæfdon.
sicut prophetam [7] eum habebant.

Dæg uūt cennisse geplaegde dohter herodiaðes
[6] Die autem natalis Herodis saltavit filia [8] Herodiadis

in middum ȝ gelícade ðæm cynīge ðona ł f'ðon mið
in [9] medio et placuit Herodi. [7] unde cum

áð gehatend þæs hire þ sealla palde suæ huæt
iuramento pollicitus est ei dare quodcumque

þælde [10] gipiga ł giuiade frō him Soð hiu ł ðiu f'egelæred ł aer-
postulasset ab eo. [8] At illa praemonita

gelered frō moder hire sel me cueð ðis in disc heufu
a matre [11] sua Da mihi inquit hic in disco caput

ioh̃ ðæs [12] fulþihtere ȝ unrótsande þæs cynig
Iohannis baptistae [9] et contristatus [13] est rex.

RUSHWORTH.

[3] Herodes forþon genom Johannes ȝ gebend hine ȝ sette in carcern for Herodiadi þif broþer his Philippes [4] sægde him forþon Johs̄ nis alefed ðe to [14]habanne hire [5] ȝ wolde hine ofslean ȝ dreord him þ folc forþon spa spa þitgu hine hæfdun [6] on dæg þa gebyrde Herode pleagade dohter þara Herodiade in midle—ȝ licade Herodes [7] þa miþ aþe geheht þæt hire salde spa spa hþæt spa hiu bede hine [8] ȝ hiu gemonade frō moder hire cpeð her sele me on disce heafod Johannes se bezere [9] ȝ þæs geunrotsed se cyning for þǣ aþe þonne ðæm þe

---

[1] 'operantur.'
[2] Originally 'carchern.'
[3] 'sui Philippi.'
[4] 'enim non.'
[5] So corrected from 'oflae.'
[6] 'volens eum.'
[7] 'eum' *om.* R.; in C. originally 'meum.'
[8] The following explanatory note here occurs in C.: 'ðæs cynīges broðer láf þ þæs hire dohter.'
[9] 'medio triclinio.'
[10] Originally 'gipga.'
[11] 'sua inquid da mihi in.'
[12] Originally 'fulpihtre.'
[13] 'est' *om.* R.
[14] The second *a* is written above the line.

f'e aδ uūt ȝ δa [1]ilco δaδe [2]ædgaedre
propter iuramentum autem et eos qui pariter

gelionodon ł [3]gehlionad þeron geheht [4]sealla. ȝ sende ȝ
[5]recumbebant [6]jussit dari. [10] missitq: et

ofcearf in carcérn ȝ gebroht ł gefered
[7]decollavit Iohannem in carcere [11] et allatum

þæs [8]heafvd his in disc ȝ gesáld þæs δær mædne ȝ brohte
est caput eius in disco et datum est puellae et [9]tulit

[10]moder hire
matri suae.

ȝ geneolecton δegnas his genómon ƿ lichoma
[12] Et accedentes discipuli eius [11]tulerunt [12]corpus

ȝ bebyrgdon δat ł hine ȝ cuomon saegdon
et sepelierunt illud et venientes nuntiaverunt

δæm hǽlend.
[13]Ihs.

ƿ miδ δy geherde hæł gefoerde δona in
[13] Quod cum audisset Ihs secessit inde in

scipp in stoþe únbyed syndrige ȝ miδ δy geherdon
[14]navicula in locum desertum seorsum et cum audissent

δa menigo fylgende þeron ł gefył [15]hine feoδemenn of
turbae secutaę sunt eum pedestres de

RUSHWORTH.

ætgędre hleonudun miδ him heht sellan [10] ȝ sende ȝ ofslog Johannes in carcerne [11] ȝ broht þæs heafud his on disce ȝ sald þæs þǣ mægden ȝ ƿ mægden bær ł salde moder hire [12] ȝ cumende leorneras his genomun lichoma his ȝ bebyrgedun hit ȝ cumende cyddun ł sægdun se helend. [13] þa ƿ þa geherde se helend gepat þonan on scipe in stowe þoesten [16]sundor ȝ ƿ geherende mengu folgedun him on foeδe of cæstrum

---

[1] The word 'ilco' is underlined for erasure.
[2] Originally 'ætgaedre'.
[3] Originally 'gehlionade.'
[4] The first *a* in this word is apparently expuncted.
[5] 'recumbebant cum eo.'
[6] 'jussit.'
[7] 'decolavit.'
[8] So altered from 'heafod.'
[9] 'et puella dedit.'
[10] Originally 'modre.'
[11] Originally 'tollerunt' in R., but altered to 'tullerunt.'
[12] 'corpus ejus et sepellerunt.'
[13] 'Ih'u.'
[14] 'naviculam.'
[15] The word 'hine' is repeated.
[16] Originally 'sundur,' but altered by the first hand.

ðæm burgum ȝ geeade gesæh ðreát moneg ł micel here
civitatib: [14] Et exiens vidit turbam multam

ȝ milsande þæs ðæs him ȝ gelecnade ða únhale ł untrymigo
et misertus est [1] eius [ł eis [2]] et curavit [3] languidos

hiora.
eorum.

Efern uūt aporden gepærð geneolecdon to him
[15] Vespere autem facto accesserunt ad eum

ðegnas his [4] cuoedon poestihg þæs stou ł þ styd ȝ
discipuli eius dicentes [5] Desertus est [6] locus et

tið ł húil ða ł ðiu f'eeade f'elét ða menigo þ hia gegaæ in
hora [7] eam pręteriit demitte turbas ut euntes in

ceastra byccað him mett
castella emant sibi escas.

Hæł uūt cueð him ne habbas ł nabbas ned is
[16] Ihs autem dixit [8] eis Non habent [9] necesse

þ hia gegæ ł ðarf is him to geonganne seallas him ge ł iuh eatta
ire date illis vos manducare.

Geponduеardon him nabbas pe her buta fyf
[17] Responderunt ei Non habemus híc nisi quinque

[10] hláfum ȝ tuoeg fisces. Se ðe cueð him brengað ða ilco
panes et duos pisces. [18] Qui ait eis Afferte illos

me hider ȝ mið ðy geheht ł gehatend pæs ðone menig ł
mihi huc [19] et cum iussisset turbam

RUSHWORTH.

[14] ȝ he utgangande gesæh mengu miccle ȝ milsade þære ȝ gehelde untrymo sundor ł heora [15] on efne þonne geporden eodun to him leorneras his cpeþende poestig is stope þeos ȝ tid ł hpil forþ gepat forlet þas mengu þ hię gangende in cæstre gebycge heom mete [16] se helend þa cpæþ to heom nabbaþ hię þearfe to gangenne sella heom ge etan [17] he andsparedun him nabbaþ pe her nymþe fif hlafas ȝ tpegen fiscas [18] he þa cpeþ to heom gebringaþ þa me hider [19] ȝ heht

---

1 'eis.'
2 Added by the glossist.
3 'languido se orsum.'
4 Originally 'cueoedon.'
5 So altered from 'desertus.'
6 'locus hic et.'
7 'jam.'
8 'illis.'
9 'necessire ad euntes :' these last two words, with their corresponding gloss, being written above the line.
10 The initial *h* is a subsequent addition.

ðone here of [1]heg ł gers mið ðy onfoene þeron
discumbere [2]supra faenum acceptis

fif [3]hlafa ȝ tuoge fiscas locade ł beheal in [4]heofone
quinque panib: et duobus piscibus aspiciens in caelum

gebledsade ȝ gbræce ȝ salde ðegnū ða hlafas ðegnas
benedixit et fregit et dedit [5]discipulis panes discipuli

soðlice ðæm hergū ȝ geéton ł gebrecon alle ȝ
autem turbis [20] et manducaverunt omnes et

gefylled þeron ł geriordad þeron ȝ genomon ða met lafo tuoelf
saturati sunt et [6]tulerunt reliquias duodecim

ceaplas ł foðer [7]ðæra screadunga fullo [7]ðæra etendra
cophinos fragmentorum plenos. [21] manducantium

uuẽted pæs tal fif ðusend ðæra [8]peara þeron gesceadad
autem fuit numerus [9]quinq: milia virorum exceptis

frō buta ł pifū ȝ lytlū ł cildum
mulieribus et parvulis.

ȝ sona ł hraðe geheht ða ðegnas astige in
[22] Et statim jussit [10]discipulos ascendere in

scipp ȝ bef'e fara hine ł hī of luh ł lytel sæ ða huile
[11]navicula et praecedere eum trans fretum [12]donec

ł pið f'leorte ł gelefde hī fara ða menigo
dimitteret turbas.

ȝ pæs f'leten ł gelefed here astág in mor
[23] Et [13]dimissa turba ascendit in montem

RUSHWORTH.

þa mengu gesittan on hoég ȝ genom þa fif hlafas ȝ tpægen fiscas ȝ locande in heofun bledsade ȝ brẹc ȝ salde leorneras his þa hlafes leorneras þa mengu [20] ȝ etun alle ȝ fulle pyrdun ȝ genoman þa hlafe tpælf monde þara gebroca fulle [21] etendra þara þônne pærun getala fif þusenð peora ek ł butan pifum ȝ cnehtum [22] ȝ sona heht leorneras his astigan on scipe ȝ forðfere hine ofer sae oþ ƿ he forlet þa mengu [23] ȝ þa

---

1 Originally 'heh.' 2 'super.'
3 Here also the *h* has been prefixed by another hand.
4 The original form has apparently been 'haefone.'
5 'discipulis suis.' 6 'tullerunt.'
7 The word 'ðæra' is underlined for erasure.
8 Originally 'pearana.' 9 u. m̄.
10 'discipulos suos.' 11 'naviculam.'
12 'donec ipse demitteret.' 13 'demisa.'

he áne to biddanne Efern uũtet geporden ł gepærð áne
solus orare. Vespere autem facto [1] solus

pæs ðer þ scip soðlice in middum sæs aporpen
erat ibi [24] navicula autem in medio mari iacta-

pæs gedriften pæs frō yðum ł mið yðum pæs f'ðon [2] piðerpeard
batur fluctib: erat [3] enim contrarius

ðiu pind ðiu feorða uũted paccen næhtes cuom to
ventus. [25] quarta autem vigilia noctis venit ad

him geongende ł geeode of' sæ ȝ gesegon hine
[4] eos ambulans supra mare [26] et videntes eum

of' sæ geongende gedroefed peron cueðendo f'ðon
supra mare ambulantem turbati sunt dicentes quia

yfel piht is ȝ f'e fyrhtnise geceigdon ł clioppadon
phantasma [5] est et prae timore clamaverunt

ȝ sona ðe hæł sprecend pæs him cueð ł cuoðende
[27] [6] statimque Ihs locutus est eis dicens

habbas geleafa ic am nælles ge ondrede
Habete fiduciam ego sum nolite timere.

Geondueardе uũted cueð drihten gif ðu
[28] Respondens autem Petrus [7] dixit Dne si tu

arð háat meh gcumę to ðe of' pætra soð he
es iube me venire ad te super aquas. [29] at ipse

RUSHWORTH.

forlet þara mengu astah on dune ane him gebiddan efen þa [8] geporden he ane pæs ðęr [24] þ scip þonne on middū saé þæs porpen yþum pæs forþan heom pind piðerpeard [25] feorðe þære pacone næhtes cuom to heom se helend gangende ofer þone sǽe [26] ȝ gesegun hine ofer þone sáé gangandne gedryfed perun in mode cpeþende þe þæt scinlac pære ȝ for ægsa cliopadun [27] ȝ sona se helend sprec to heom cpęþende habbaþ bęldu ic hit eam ne forhtaþ ge [28] ondsparede þa Petrus him ȝ cpæþ drihten gif þu þ sie hat mec cume to þe ofer þ [9] pæt˜ [29] ȝ he

---

[1] So corrected from 'salus.'
[2] Originally 'piðerpord.'
[3] 'autem illis ventus contrarius.'
[4] 'eos Jesus.'
[5] In the margin of C. occurs the following note: 'ða apos˜ poendon þte he poere yfel piht ȝ palde hea besuica.'
[6] 'et continuo quae,' the 'et' being added above the line by the glossist.
[7] 'ei et dixit,' the word 'et' being the addition of the later hand.
[8] Originally 'pæs ł geporden,' but the word 'pæs' is struck through with the pen.
[9] Originally (as it would appear) 'pættras,' but the termination of the word is erased, and a mark of contraction added above the first *t*.

cuoeð cym ȝ [1]ofstág þ scipp geongende pæs
ait Veni et descendens Petrus [2] navicula ambulabat

of' pæter þ he cpome to ðæm hælend gesæh
super [3] aquam ut veniret ad Ihm̄ [30] videns

éc ł uũt pínd stróng ondreard ȝ mið ðy ongann ł ongunne
vero ventum [4] validum timuit et cum cœpisset

druncnia ł gedrince cliopade cueð driht̃ hal mec doa
mergeri clamavit [5] dicens Dn̄e salvum me fac.

ȝ sona hæł gerahte ł geðenede hónd [6] gegræppde
[31] et continuo Ihs̄ [7] extendens [8] manum appre-

ł genóm hine ȝ cuoeð him lytles geleafa
hendit eum et ait illi Modicae fidei quare dubitasti.

ȝ mið ðy stigende peron in scipp geblann
[32] Et cum [9] ascendissent in naviculam cessavit

þ pind Se ðe ł ða ðe uũt in scipp peron gecuomon
ventus. [33] Qui autem in navicula erant venerunt

ȝ geporðadon hine cuoeðende soðlice sunu Godes arð.
et adoraverunt eum dicentes Vere filius Dī [10] es.

ȝ mið ðy of' þ luh foerdon ł færende poeron cpomon on
[34] Et cum transfretassent venerunt in

eorðo ȝ mið ðy ongéton ł oncneapn hine
terram [11] Gennesar [35] et cum cognovissent eum

RUSHWORTH.

cpæþ cum ȝ [12]astigende Petrus of þǣ scipe [13]eode ofer þ pæt̃ þ he cuome to þǣ helende [30] geseah þa þone pind spiðne frohtade ȝ þa ingon sincan cegde cpęþende hæl mec drihten [31] ȝ þa ræþe se helend aþenede hond his ȝ gegrap hine cpęþ to hī þu medmiccles gelefan f'hpon getpiodestu [32] ȝ þa hiæ astigan on scip þa blan se wind [33] þa þe þonne on þǣ scipe perun cuomun ȝ gebedun him cpeþende soþlice sunu Godes þu eart [34] ȝ þa hie ofer færen hæfdon cuomun in lond Genesara ȝ ongetende hine peras þara stope gebedun to hī [35] ȝ sendun

---

1 Originally 'ofastag.'
2 'de navicula.'
3 'aquam' and its corresponding gloss are added in the margin of R.
4 This word, also with the Saxon, are in the margin of R.
5 'dicens salvum me fac domine.'
6 Originally 'gegræppade.'
7 'extendiens.'
8 'manum suam.'
9 'ascendisset.'
10 'es tu.'
11 Genessareth.
12 This word is blotted, and the temination somewhat doubtful.
13 Originally 'gangende.'

hine paras stopes ðæs gésendon in [1]all ł in allre lónd
eum viri loci [2]illius miserunt in universam regionem

ðæm ȝ gebrohton him alle yfle hæbbende ȝ
illam et [3]optulerunt ei omnes male habentes [36] et

gebedon hine ꝑ ł fás ł ploh pedes his gehrine mos-
rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.

ton ȝ sua huælc ł hiora hia gehrinadon ł gehrinad hæfde
et quicumque tetigerunt salui facti
sunt.

ða genealecdon to him from hierusał
xv. [1] Tunc accesserunt ad eum ab Hierosolymis

ŭðputa ȝ ældomenn cuedon ł cueðendo f'huon ðegnas
scribae et pharisaei dicentes [2] Quare discipuli

ðīne hia of'gaes ł of'hogas selenise ł setnesa ðara aeldra ne f'ðon
tui transgrediuntur traditionem seniorū non enim

ðpas hond hiora mið ðy hlaf eattas
lavant manus suas cum panem manducant.

ðe ł he putetlice ondporde cueð him f'huon ȝ gie
[3] Ipse autem respondens ait illis Quare et vos

ofergaað ł f'hogas bebod Godes fore selenise ł setnise
[4]transgredimini mandatum Dī propter traditionem

hire f'ðon God cueð þorðig faeder ðin ȝ
vestram nam Ds̄ dixit [4] Honora patrem tuum et

moder ȝ se ðe yflecuoeðæs ł poerges ðæm feder ł ðær moeder
[5]matrem et qui maledixerit patri vel matri

RUSHWORTH.

in eall lond þæt ȝ brohtun him alle yflehæbbende [36] ȝ bedun hine ꝑ hiæ oþþe fæss hrægles his mostun æthrunan ȝ spa hpælc spa æthrinan hale pyrdon.

XV. [1] þa eodun to him frō Hierosolimis bokere et fariseas cpeþende [2] forhpon leorneras þine ofergæþ gesetnisse þara ældra ne thuað hona heora þoñ hie hlaf etað [3] he þa ondsparade cpæþ to heō f'hpon ȝ ge ek ofergæþ bebod Godes for gesettnisse eopre [4] forþon piotudlice God cpæþ are fæder þinum et moder þin se þe pærge fæder oþþe moder deaða

---

[1] Originally 'alle.'
[2] 'illius adoraverunt eum et misserunt.'
[3] 'obtullerunt.'
[4] 'transgrediemini.'
[5] 'matrem tuam.'

of deaðe sie acpelled ge ŭtetlice cueðas ȝ suachuelc ł sua
morte [1] moriatur. [5] vos autem dicitis quicumque

hua cueðas ðæm feder ł ðær moeder hond ȝ sua huet is
dixerit patri vel matri [2] manus quodcumque est

of meh ðe is bedoflic ȝ ne porðiges fader
ex me tibi proderit. [6] et non honorificavit patrem

his ł moder ȝ bismer ł telend ge dydon bebod
suum [3] aut matrem et irritum fecistis mandatum

Godes fore selenise iure ðu legere ł gie legeras
Dī propter traditionem vestram. [7] Hypocritae

pel [4] gepitgade of iuih cueð ł cuoeðende
bene prophetavit de vobis Esaias dicens [8] Po-

folc ðis of muðum ł mið meh porðas hearta ŭtetlice hiora
pulus hic [5] labiis mé honorat cór autem eorum

long is frō me Buta inðing uutetlice punias meh
longe est á me. [9] Sine causa autem [6] colunt mé

hia læres lára beboda monna ȝ
docentes [7] doctrinas mandata hominum. [10] Et

geceigde to him ða ðreatas cueð to him geheres ȝ oncnauas
convocatis ad se turbis dixit eis Audite et intellegete

ne ðæt inngaas in muð pidlas ðone monno ah
[11] non quod intrat in ós [8] coinquinat hominē sed

ƿ ofcimes frō ł of muðe ðis pidlas ðone monne.
quod procedit ex ore hoc [9] coincinat hominem.

RUSHWORTH.

spælteð [5] ge þonne cpeðaþ spa hpa spa cpið to fæder oþþe moder lac spa hpilc spa is of me þe beðearfeþ ȝ ne ariað fæder his ȝ moder his [6] ȝ ge ungænge gedydon bebod Godes for settnisse eoprum [7] ge licetheras pel pitgade of eop Essaias cpæþende [8] folc þis pelerū mec peorðaþ heorte þonne eora feorr is frō me [9] holunga þonne hie me begangeþ lærende lare ȝ bebod monna [10] ȝ gecegende to him þǣ mængū cpeþ to heō [11] geherað ȝ ongeteþ nalles ƿte ingæþ in muðe smiteþ monnu

---

[1] 'morietur.'
[2] Originally 'monus,' but altered in R. into 'munus.'
[3] 'et matrem suam.'
[4] Originally 'gepitgede.'
[5] In R. originally 'lapis' but altered to 'labis.'
[6] 'me colunt.'
[7] 'doctrinas et.'
[8] 'coinquinant.'
[9] 'coinquinant.'

ða genelecdon ðegnas his cuedon him past
[12] Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei Scis

f'ðon ældormenn geherde þord ł gehered þæs þord geondspyrnede
quia Pharisaei [1] audito verbo scandalizati

peron ł aron soð he onduearde cueð eghuelc plontunc
sunt. [13] At ille respondens ait Omnis plantatio

ðone ne plontade faeder min heofonlic ofapyrtrumad bið
quam non plantavit Pater meus caelestis eradicabitur.

f'letas ða ł hia blinde aron latuas blindra ungleu ł blind
[14] Sinite illos caeci sunt duces caecorum. caecus

ŭtetlice gif blinde lát f'elædas boege in seað
autem si cęco ducatum [2] praeset ambo in foveam

fallas.
cadunt.

Onduarde uutedlice cueð him toscead ł sæg
[15] Respondens autem Petrus dixit ei [3] Edissere

ł ædheap us bispell ðius soð he cueð
nobis parabolam istam [16] at ille dixit

get ł geana ȝ gie buta ondget aro gie ne on-
[4] Athuc et vos sine intellectu estis. [17] non [5] in-

cnauas gie f'ðon [6] eghuelc þ in muð ingaas in þomb
tellegitis quia omne quod in ós intrat in ventrem

gaas ł færes ȝ in feltun gesended bið ða ðe uutedlice
vadit et in [7] secessu emittitur [18] quae autem

RUSHWORTH.

ah þte forðgæþ of muþe þæt besmiteþ monnu [12] þa hī to gangende leorneras his cpedun to him þu past þætte Fariseas geherde his þord geincfullade þerun [13] ȝ he ondsparade ȝ cpæþ æghþilc pæstma seten þa þe ne sette Fæder min se heofunlica asterfęd bið [14] forleteþ hiæ blinde sindon lateuþ blindra blind þonne gif blindne lædeþ begen in seaþ fallen [15] andþyrde þa Petrus cpæþ to him arecce us gelicnisse þas [16] ȝ he cpeþ nu geta ȝ ge butan ondget sindun [17] ȝ ne ongetað ge þte gehþæt þæs þe in muðe ingæð in þombe gangeð in leornisse bið út-

---

1 'audito hoc.'
2 'praestat.'
3 'disere.'
4 'adhuc.'
5 'intellegis.'
6 Originally 'eghulc.'
7 'secessum mittitur.'

ofcymes frō muð of hearte utgaas ȝ ða þidlas
procedunt de ore de corde exeunt [[1] et ea coincinant

ðone monno of hearte forðon utgaas smeaunga
hominem. [19] de corde enim exeunt] cogitationes

yfle morður derne legra ðiofunta leasa
malę homicidia [2] adulteria fornicationes furta falsa

þitnesa ebolsung ðas aron ða þidlas
testimonia blasphemiae [20] haec sunt quae [3] coincinant

ðone monno unðuenum ŭtedlice hondum eatta ne
hominē non lotis autem manib: manducare non

þidlas ðone monno.
[4] coincinant hominem.

ȝ geeade done ðe hælend gefoerde in dalum tyres
[21] Et egressus inde Ihs secessit in partes Tyri

ȝ sidones ȝ heonu þif channanesca of gemærum
et Sidonis. [22] et ecce mulier Chananaea a finibus

ðæs gefoerde ceigde cpeðende him milsa me drihten
illius egressa clamavit [5] dicens ei Miserere mei Dne

sunu dauides dohter min yfle frō dipble is gestyred ðe
fili David filia mea male a demonio vexatur. [23] qui

ne ondueardе him þord ȝ togeneolecdon ðegnas
[6] non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli

his bedon hine cuoeðende f'let hia forðon cliopas
eius rogabant eum dicentes Dimitte eam quia clamat

RUSHWORTH.

asended [18] þa þe þonne gæð of muðe [19] of heorta utgaeþ geþohtas yfele morþur unriht hæmed forlaegenisse stale lyge gepitnisse hefalsunge [20] þis sindon þa þe besmitaþ monnum þæh unðpegenū þonne hondum ete ne besmitaþ ꝑ monnum [21] ȝ gongende þonan se hælend gepat in dæl Tyre et Sidone [22] ȝ henu þif Cananisc of gemærū þæm utagongen cegde to him cpeþende miltsa me drihten sunu Daviðes dogter min is yfle frō deofle þæled [23] he ne ondþyrde him ȝ togangende leorneras

---

[1] Omitted in R.
[2] 'uifgiornis' in margin of C.
[3] 'coinquinant.'
[4] 'quoinquinant.'
[5] 'clamavit ad eum dicens miserere.'
[6] 'non' *om.* in R., although the gloss implies its presence.

æft' úsig ðe ł he soðlice onduearde cueð nam ic
post nos. [24] Ipse autem [1]respondens [2]ait Non sum

gesended buta to scipum ða ðe deade peron hus israheles.
[3]missus nisi ad oves quae perierunt domus Israhel.

Soð ðiu ilca cuom ȝ geporðade hine cueðende
[25] At illa venit et [4]adoravit eum dicens

drihten gehelp meh ðe onduearde cueð ne is
Dn̄e adiuva me. [26] qui respondens ait Non est

god to onfoanne hlaf ðara suna ȝ sende hundum
bonum sumere panem filiorum et mittere canibus.

soð hiu cueð gee drihten f'ðon ȝ huoelpas brucas
[27] at illa dixit [5]Etiam Dn̄e nam et [6]catelli edunt

of screadungū ða ðe falles of bead [7]ðara laferda hiora.
de micis quae cadunt de mensa [8]dominorum suorum.

ða onduearde ðe hælend cueð him la pif
[28] Tunc respondens Ihs̄ ait illi Ó mulier

micil is leafa ł lufa ðin sie ðe suæ ðu pilt ȝ gehæled
magna est fides tua fiat tibi sicut vis. et [9]sanata

pæs dohter ðæs ł hire of ðæm tíd.
est filia illius ex illa hora.

ȝ mið ðy of'foerde ðona ðe hælend cuom æt ł neh
[29] Et cum transisset inde Ihs̄ venit [10]secus

RUSHWORTH.

his bedun hine cpæþende forlet hiæ f'þon þe hiæ cægeþ aft̄ us [24] he þa [11]ondpyrde cpeþ to heom ne ic pæs asended nymþe to scepū þǣ þe forloren pyrdon husęs Israheles [25] ȝ hiu cuom ȝ gebed to him cpæþende drihten fultume me [26] he ondpyrde cpæþ nis ꝑ god þe monn genime hlaf bearna ȝ peorpe hundum [27] ȝ hiu cpeþ ia drihten forþon ȝ pelpas ek etaþ of cromum þe þe falleþ of beode hlaferde heora [28] þa andpyrde se hælend cpeþ to hire la pif micel is gelafa þin gepeorþe þe spa ðu pille ȝ gehæled pæs dohter hire of ðæm hpile [29] ȝ þa þonan

---

1 'respon' (*sic*).
2 'ait illis.'
3 'misus.'
4 'adorabat.'
5 'utique.'
6 'catuli.'
7 The word 'ðara' is marked for omission, and the aspirate breathing is placed above the commencement of the next word.
8 Originally in R. 'demoniorum,' but altered to 'dominorum.'
9 'sana facta est.'
10 'iterum secus.'
11 Originally 'onpyrde.'

sæ ȝ astag in mor gesætt ðer
mare Galilaee et ascendens in [1] monte sedebat ibi

ȝ [2] genelecdon to him ðreattas monigo hæfdon
[30] et accesserunt ad eum turbae multae habentes

miþ him [3] dumbo halto blindo unhale ȝ oðre monigo ȝ
secum mutos [4] clodos caecos debiles et alios multos et

gefeollon ł geporpen hiu to fotum his ȝ gelecnade hea ł ða sua
proiecerunt eos ad pedes eius et curavit eos [31] ita

þ ðreatas pundradun gesegon monigo gesprecon halto
ut turbae mirarentur videntes multos loquentes [5] clodos

geeadon ł geongende blindo gesegon ł geseas ȝ miclum geundradon
ambulantes caecos videntes et magnifi-

ł porðadon God
cabant Dm̄ Israhel.

ðe hælend soðlice efnegeceigede ðegnas his cueð
[32] Ihs̄ autem convocatis discipulis suis dixit

pill ic milsa ðreatas ł ðæm menigū f'ðon ðrio dogor gee ðerhuunas
Misereor [6] turbae quia [7] triduo iam perseverant

mec miþ ȝ ne habbas þ hia ette ȝ f'lette hia
mecum et non habent quod manducent et dimittere eos

fæstende n pill ic ne losiga hia in poeg. ȝ cuoeðas him
ieiunos nolo ne deficiant in via. [33] Et dicunt ei

ðegnas [8] hona f'ðon ús in poestern hlafas sua monigo þ
discipuli Unde ergo nobis in deserto panes [9] tantos ut

RUSHWORTH.

foerde se hælend cuō æft bi sáe Galilea ȝ astigende on dune sett þær [30] ȝ eodun to him mengu monige hæbbende mid him dumbe ȝ halte ȝ blinde an hende ȝ ofer monige ȝ lægdum ł feollan hiæ to fotum his ȝ gehęede hiæ [31] spa þ þa mengu þundradun ȝ sægon þa dumbe sprecende ȝ ða healte gangande ȝ ða blinde segon ȝ micladun God Israhel [32] hælend þa to somne cliopade leorneras his cpæþ mec hreopeþ þas mengu ðe hie ł forðon þreo dagas is nu þæt hie þurh punadun mid mec ȝ nabbaþ þæt hie [10] etaþ ȝ ic forlet hie fæstende ne pille ðy les hię geteorige on pæge [33] ȝ cpæden hī to þa leorneras hponon þonne us on pæstenne

---

[1] 'montem.'
[2] Originally 'genealecdon.'
[3] Originally 'dumba.'
[4] 'et claudos.'
[5] 'claudos.'
[6] 'huic turbae.'
[7] 'triduum est jam quod.'
[8] Originally 'huna.'
[9] 'at tintos (*sic*) ut saturentur tantae turbae.'
[10] Originally 'eteþ.'

þe gefylle ðreat suæ michil ȝ cueð him ðe hælend
saturemus turbam tantam. [34] et ait illis Ihs

hu monigo hlafas gie habbas soð ða cuedon seofona ȝ
Quot panes habetis. at illi dixerunt Septem et

huon fiscðrutas ȝ geheht ðæm [1]menigo þ
paucos pisciculos. [35] et praecepit turbae ut

he gedælde of' eorðu ȝ onfeng [2]seofone
[3]discumberet super terram. [36] et accipiens septem

hlafas ȝ fisces ȝ gefea ł ðoncū dyde gebræcc ȝ salde
panes et pisces [4]et gratias agens fregit et dedit

ðegnū his ȝ ðegnas saldon ðæm folce ȝ
discipulis suis et discipuli dederunt populo. [37] et

geeton alle ȝ gefyllde þeron ȝ þ gelæfed pæs
comederunt omnes et saturati sunt et quod superfuit

of screadungum genomon seofo [5]celas fulla
de fragmentis [6]tulerunt septem sportas plenas.

þeron uutedlice ða ðe eton feor ðusendo
[38] erant autem qui manducaverant [7]quatuor milia

monna buta lytlum ȝ þifum ȝ [8]f'lere
hominum extra parvulos et mulieres. [39] et dimissa

ðæt folc astag in scip ȝ cþom in gemærū
turba ascendit in naviculā et venit in fines [9]mageda.

RUSHWORTH.

[10]hlafas to [11]niomane þ þe gehreorde spa miccle mengu [34] ȝ cþæþ heō to se hælend hpæt ł hu feola hlafas habbaþ ge hiæ cpedun seofun ȝ unmonige fiscas [35] ȝ þa bebead þǣ mengu þ hie gesetun on eorþan [36] ȝ genimende þa seofun hlafas ȝ þa fiscas ȝ þongunge [12]doende ȝ bræc ȝ salde leorneras his ȝ þa leorneras saldun þæm folce [37] ȝ etun ealle ȝ fylde þeron ł purdun ȝ þ te to lafe pæs þara gebroca genomen siofun sperta fulle [38] peron þonne þa þe etun siofun þusend þeoras ł monna butan ł to ekan cnehtum ȝ þifum [39] ȝ þa forletende þara mengu astág on scipe ȝ cuom in mæru Magedan.

---

1 Originally 'meningo.'
2 The termination of this word is underlined.
3 'discumberent.'
4 'gratias egit et.'
5 So altered from 'ceŏlas.'
6 'tullerunt.'
7 'vii. milia virorum.'
8 Originally 'f'lete.'
9 'Magdelan.'
10 So corrected from 'hlafes.'
11 A previous gloss appears to have been removed immediately after it had been written, and the present inserted in its place.
12 The *o* is added above the line.

ȝ to geneolecdon to him ðа áldo ȝ
XVI. [1] Et accesserunt ad eum Pharisaei et Saddu-

cunnendo ȝ bedon hine þ becon of heofnum
caei tentantes et rogaverunt [1] eum ut signum de caelo

ædeapde him
ostenderet eis.

Soð he ondueardе cueð him Gepað efern
[2] At ille respondens [2] ait eis. Facto vespere

cueðas smolt bið read is forðon heofon
dicitis serenum [3] erit rubicundum est enim caelum.

ȝ tomerne ł aar to dæg stearm fagas f'ðon
[3] et mane [4] hodie tempestas rutilat [5] enim

unrotlic heofon onsione f'ðon heofnes ofdoeme
triste caelum. [4] [6] faciem ergo caeli [7] diiudicare

uutas ge becena ł tungcla soðlice ðæra tíd ne maga ge
nostis signa autem [8] temporum non potestis.

Cneureso yfla ȝ becon soecas ȝ becon
Generatio [9] mala et adultera signum quaerit et signum

ne bið sald him buta becon iones ȝ f'leorte ł f'letne peron
non dabitur ei nisi signum [10] Ionae. et relictis

ða ilco frōeade.
illis abiit.

RUSHWORTH.

XVI. [1] ȝ eodun to him Fariseas ȝ Sadduceas costende ȝ bidon þte he taken of heofune eaude heom. [2] he andsparade heom ȝ cpæþ geporden efenne gecpeoþað smylte þis biþ f'þon read is þe heofun [3] ȝ an mergenne read is f'þon þe heofun ȝ to dæge biþ hreanis readaþ f'þon unortlice þe heofun geliceteras ondþ lioteá soþlice heofun coeme cunnað ł cumað ge doeme tacen þiotudlice ȝ tide ne magun ge cnapan [4] cnearis yfle [11] tacen ȝ sio forlegene socceþ ȝ tacen ne bið sald hie nymþe tacen

---

1 'eum' *om.* R.
2 'illis' and its gloss are added in the margin of R.
3 'erit cras,' and then in the bottom margin of R. we have this addition with its corresponding gloss, 'quia rubicundus ut celum.'
4 'hodie' *om.* R.
5 'enim cum.'
6 'Hyppochritae faciem.'
7 'vos judicare.'
8 'tempora non potestis cognoscere.'
9 'mala signum et adultera.'
10 'Jonae profetae.'
11 Originally 'tacun.'

ȝ miđ đy gecpomun đegnas his of' luh ł nearo
[5] Et cum venissent discipuli eius trans

sæ of'geotole peron þ hia hlafas onfengon se đe cueđ
fretum obliti sunt panes accipere. [6] qui dixit

him sceapgias ge ȝ behaldas frō dærstū ł frō đærfe ældra
illis [1] Intuemini et cavete a fermento Pharisae-

ȝ sođ hia gesmeapdun bituih
orum et Sadducaeorum. [7] at illi cogitabant [2] inter

him cuedon f'đon hlafas ne onfenge pe Gepiste
se dicentes Quia panes non [3] accepimus. [8] Sciens

ŭtetlice đe hæł cueđ huæt smeas ge betuih iuih lytles
autem [4] Ihs dixit Quid cogitatis [5] inter vos modicae

geleafa forđon hlafas nabbas Ne đa geana ge
fidei quia panes non habetis. [9] [6] Nondum in-

oncnauas ne [7] eftgemynas ł geđencas fif hlafana fif
tellegitis neq: [8] recordamini quinq: panum quinq:

đusendo monna ȝ hu manig ceplas gie onfengon
milia hominum [9] et quot cophinos sumsistis.

Ne seofo hlafa feor đusendo đara monna
[10] [10] Neq: [11] septem panum quattuor milia hominum

ȝ hu monig monda onfengi ge. f'hon ne [12] oncneu
et quot [13] sporta sumsistis. [11] Quare non [14] intelle-

RUSHWORTH.

Jona se pitga ȝ forletende hie apeg eode [5] ȝ þa cpomun leorneras his ofer sǽ forgetun þ hie hlafas genome [6] cpæþ heom to behealdeþ eop ȝ parnaþ piđ beorma Farissea ȝ Sudducea [7] ȝ hie þohtun betpion heom cpeþende forþon ł đy pe hlafas ne genoman [8] đa piste piotudlice se helend geþane heorta p cpæþ hpæt þeneaþ ge betpion eop medmidæs geleafa menn f'þon þ ge hlafas ne habbaþ [9] ne ge cuþlice ne ongetaþ ne ge ne myngađ þara fif hlafa fif þusenda monna ȝ hu monige monde genoman in þara siofun hlafas feoper þusenda monna ȝ hu monige sporta ge genoman [10] f'hpon ne ongetaþ ge þ ic be hlafe cpæth to eop

---

1 'adtendite vos et.'
2 'intra.'
3 'accepimus.'
4 'Ihs̃ cogitationes eorum dixit.'
5 'intra.'
6 'nondum enim.'
7 Originally 'eftgemonas.'
8 'meministis de quinque panibus.'
9 'et' *om.* R.
10 In R. this passage, as far as 'accepistis,' is written in the margin.
11 'Et de vii panes.'
12 Originally 'oncneugige.'
13 'sporta accepistis.'
14 'intellegistis.'

ge f'ðon ne of hlafe sægdig iuh behaldas ge frō darste ł frō
gitis quia non de [1] pane dixi vobis cavetis a fer-

ðærfe ðæra aldra ȝ
mento Pharisaeorum et Sadducaeorum.

ða ongeton f'ðon ne cuedon to behaldenne
[12] Tunc intellexerunt quia non dixerit [2] cavendum

frō dærstū ðara hlafa ah frō lár ðara aldra
a fermento panum sed a doctrina Pharisaeorum

ȝ
et [3] Sadducaeorum.

Cuom uutetlice ðe hælend in dalum
[13] Venit autem Ihs in patres Caesareae

ȝ gefrasade ðegnas his cueð Huelcne
Philippi et interrogabat discipulos suos dicens. [4] Quem

cueðas menn sie sunu monnes. Soð hia
dicunt homines esse filium hominis. [14] At illi

cuedon oðero oðero uutetlice
dixerunt Alii Iohannem baptistam alii autem [5] Heliam

oðero ec ł aan of pitgum
alii vero [6] Hieremiam aut unum ex prophetis.

Cueð him gie soðlice huelc meh sie gie sægcas
[15] Dicit [7] illis Vos autem quem me esse dicitis.

Geondearde cueð ðu arð crist sunu
[16] [8] Respondens Simon petrus dixit Tu es Xps filius

Godes [9] hlifigendes
Dī vivi.

RUSHWORTH.

[11] borgaþ eop frō bearma Farisea ȝ Saducea [12] þa ongetun hie þ he ne cpæþ parnaþ eop frō beorma hlafa ah pið lare Farisea ȝ Sadducea to behealdene heom [13] þa cpom se hælend in dæle Cessarię Filippes ȝ frægnl eorneras his cpeþende huat cpeoþaþ menn þæt monnes sume się [14] hie cpædun sume Johannes se bædzere sume piotudlice Hieremias sume soþlice Elias oþþe on þara pitgana [15] cpæþ heō to se Hælend ge þonne hpæt cpeoþað hpæt ic seo [16] ondsparade piotudlice Simon

---

[1] 'panibus dixit vobis cavete vos.'
[2] 'cavete.'
[3] 'Saducæorum adtendere sibi.'
[4] 'Quem me.'
[5] 'Heremiam.'
[6] 'Heliam.'
[7] 'illis Ih's.'
[8] 'Respondens autem.'
[9] The initial *h* is apparently the addition of another hand.

Geondueardе uutetlice ðæ hælend cueð Eadig arð ðu
[17] Respondens autem Ihs dixit Beatus és

f'ðon flesc ȝ blód ne [1]æteapde ðe
Simon Bariona quia caro et sanguis non revelavit tibi

ah fader min se ðe in heofnum is ȝ ic cueðo
sed Pater meus qui in caelis est. [18] et ego dico

ðe f'ðon ðu arð staðolfæst stan of' ðas stan ic getimbro
tibi quia tu es Petrus super hanc petram aedificabo

cirice mín ȝ duro ł geatt helles ne f'estondes
ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt

þið ðær ł ða ilca ȝ ðe ic sello caegas rices
adversum eam [19] et tibi dabo claves regni

heofna ȝ ƿ ł [2]suæhuæt ðu onbindes ofer earðo bið
caelorum et quodcumq: ligaveris super terram [3]erit

gebunden in heofnū ȝ suæ huæt ðu unbindes of' eorðu
ligatum in caelis et [4]quodcumq: solveris super terram

bið unbunden in heofnū.
erit [5]solutum in caelis.

ða geheht ðegnum his ƿ nænigum menn
[20] Tunc praecepit discipulis suis ut nemini

cueðas ł saegas f'ðon he þere crist hælend.
dicerent quia ipse [6]esset Ihs Xps.

Of ðon ongann ðe hælend æteaua ðegnum his
[21] Exinde coepit Ihs ostendere discipulis suis

RUSHWORTH.

Petrus cpæþ þu eart Crist Godes sune þæs lifgenda [17] þa ondspeorede se hælend cpæþ to hī eadig þu eart Simon sunu Jona f'þon lic ȝ blód ne onpreoþ ðe ah fæder min se þe in heofunū is [18] ȝ ic sæcge ðe ƿ þu eart Petrus ȝ on þæm petra ł stane ic getimbre mine ciricae ȝ duru helle ne oferspiðiaþ pið eo [19] ȝ ic þe selle kægen heofuna rices ȝ spa hpæt spa þu bindes on eorðan gebundene biðon ȝ in heofunum ȝ spa hpæt spa þu unbindes on eorðan beoðan unbunde in heofunum [20] þa bebead leorneras his ƿ hie nængum sægdun ƿ he pære hælende crist [21] æft'

---

[1] Originally 'ætheapde.'
[2] Originally 'suæhæt.'
[3] 'erunt ligata et in.'
[4] 'quæcumque.'
[5] 'erunt soluta et.'
[6] 'esset Christus.'

f'ðon rehtlic is hine ł he gegæ hierusał ȝ feolo geðolega
quia oporteret eum [1]ire Hieresolymā et multa pati

frō aldrū ȝ ŭðuttum ȝ aldormonnum ðara sacerda ȝ
a senioribus et scribis et principibus sacerdotum et

ofslæ ȝ ðe ðirda dæg eftarisa
occidi et tertia die resurgere.

ȝ togenom hine ongann
[22] Et adsumens eum Petrus coepit increpare

hine cueð fearr sie frō ðe drihten ne bið ðe ðis.
[2]illum dicens Absit á te Dn̄e non erit tibi hoc.

Se ðe efne gecerrde cueð to Petre ga æfter meh ðu piðer-
[23] Qui conversus dixit Petro Vade post me [3]Satana

uorda ondspyrnisse arð me f'ðon ne ongettes ðu ðu ða Godes
scandalum és mihi quia non sapis ea quae Dī

sint ah ða ða ðe monna sint.
sunt sed ea quae hominum.

ða hælend cueð ðegnum his gif hua pil
[24] Tunc [4]Ihs̄ dixit discipulis suis Si quis vult

aeft' meh gecyme onsæcæ hine seolfne ȝ genīma roda ł unhælo
post me venire abneget [5]semetipsum et tollat crucem

his ȝ gefylgeð me Se ðe f'ðon pælla saul
suā et [6]sequatur me. [25] Qui enim voluerit animam

his hal gepyrca ł gedoa lósáð ł gelósiga hia Se ðe soðlice
suam salvam facere [7]perdet eam. Qui autem

RUSHWORTH.

þon ingonn se hælend eapan his leorneras þæt he scylde færan to Hierusalem ȝ feola geþropigan frō þǣ ældrū ȝ bokerū ȝ aldorsacerdum ȝ ofslaegen beon ȝ ðridde dæg æft arisan [22] ȝ genimende hine Petrus ongan ðreiga hine cpæþende þon sie frō þe dryht' ne biþ þe þæt [23] se gehperfad [8] cpæþ to Petre gang æft' me þu piþerpearde ȝspyrnes eart me þi ðu ne const þa þe Godes sindun ah þa þe monna [24] ða cpæþ se hæl' to his leorneras gif hþa pille æft' me cume ȝsæcę him seolfum ȝ bere his rode ȝ folge me [25] f'þon se þe þe pile his feorh hal gedoa he f'leose

---

[1] 'ire in.'
[2] 'increpare et dicere.'
[3] 'Satanas.'
[4] 'dixit Ihs̄.'
[5] 'seipsum.'
[6] 'sequar.'
[7] 'perdat eam et qui perdide' (*sic*).
[8] Originally written 'geperfad.'

gelósas saul his f'e mec infindes hia ł ða ilco
perdiderit animam suam propter me inveniet eam.

Huæt f'ðon deg menn gif ł ðah middangeard
[26] Quid enim prodest homini si [1] mundum

all gestriona ł gefeage saules éc his lospist
universum lucretur animae vero suae detrimentum

geðolas ł huelc seles monn huerf f'e
[2] patitur aut quam dabit homo [3] commutationem pro

sauel his
anima sua.

Sunu f'ðon monnes tocymmenda is in puldor
[27] [4] Filius enim hominis venturus est in gloria

fadores his mið englum his ȝ ðonne f'geldes eghpelcum anū
Patris sui cum angelis suis et tunc reddet unicuiq:

æft' perc his
[5] secundum opus eius.

Soðlice cueðo ic iuh sint sume oðera of her stondendum
[28] Amen dico vobis sunt quidam de hic stantibus

ða ðe ne suppas [6] hia deað pið hia gesea [7] sunu
qui non gustabunt mortem donec videant filium

monnes cymmende in ríc his.
hominis venientem in regno suo.

RUSHWORTH.

þæt ȝ se þe þoñ f'leoseþ his feorh for me he gemoeteþ þæt [26] forþon þe hpæt helpeð ł beþearfað [8] menn ðeah þe he middengeard ealne gestreone ȝ feorh soþlice his epyrdlu þropiaþ oþþe hpælc seleþ monn geld for ferh his [27] forðon sune monnes cymeþ ł cymende is in puldor fæder his mið ænglum his ł þoñ agæfeþ ł geldeþ anra gehpæm nehþon ł æft' peorcæ his [28] soþ ic sæcge eop sindun sume of þæræ her stondendra þa þe ne bergaþ deað ærþon þe he gesco sunu monnes cymendę in rece his.

---

1 'totum mundum.'
2 'patiatur.'
3 'commercium.'
4 'Nam filius.'
5 'juxta opera sua.'
6 The word 'hia' is underlined as if for omission.
7 Originally 'geseas.'
8 In this word the *r* is added above the line.

ȝ æft' dagum sex togenom ðe hælend
XVII. [1] Et [1] post dies sex adsumsit Ihs

ȝ broðer his ȝ lædde
Petrum et Iacobum et Iohannē fratrem eius et [2] ducit

hia in mor heh suindrige ȝ of'hiuad pæs ł
illos in montem excelsum seorsum [2] et transfiguratus

megplitgad pæs befora hia ȝ eftgescean onsione his suæ
est ante eos et resplenduit facies eius sicut

sunna [3] pedo soðlice his geporden peron huita sua sná
sol vestimenta autem eius facta sunt [4] alba sicut nix.

ȝ [5] heonu ædeaude him ȝ mið
[3] Et [6] ecce apparuit [7] illis Moses et Helias cum

him gesprecon ł sprecende.
[8] eo loquentes.

Geondueardе soðlice cueð to hælend drihten
[4] Respondens autem Petrus dixit ad Ihm̄ Dne

god is us her to possanne Gif ðu pilt ic gedó hér ðrea
bonum est [9] nos hic esse. Si vis [10] faciam [11] hic tria

huso ðe an ł enne ȝ án ȝ aan
tabernacula tibi unum et Mosi unum et Heliae unum.

ða gett ł geana hine sprecende ł f"ðor he pæs sprecende heonu polcen
[5] [12] Athuc eo loquente ecce [13] nubis

RUSHWORTH.

XVII. [1] ȝ geporden pæs æfter dagum sex genom hælend — ȝ — ȝ — broþer his ȝ lædde hie on dune hea [14] sundvr ł niðer [2] ȝ oferheopad pæs beforan heom ȝ scán ondpliota his spa sunne hrægel þonne his purdon hpit spa suau [3] ȝ henu æteapde heom — ȝ — piþ hælend sprecende [4] ondsparade þa — cpæþ to hælend dryhten god his þ pe her sie [15] gif þu pille gepyrce pe her ðreo selescotu ðe án ȝ — án ȝ — án [5] þende

---

[1] 'Et factum est post.'
[2] Originally 'dixit,' in R., but altered to 'duxit.'
[3] Originally 'peda.'
[4] This word, omitted by the original scribe, is added in the margin of R.
[5] Originally 'henu.'
[6] A marginal addition in R.
[7] 'eis Moyses.'
[8] 'illo.'
[9] 'nobis.'
[10] 'faciamus.'
[11] This word 'hic' is added above the line in R.
[12] 'Adhuc.'
[13] 'nubs.'
[14] Originally written 'sundr,' the letter *v* and the words 'ł niðer' being afterwards added.
[15] So corrected from 'gef.'

leht of'scyade hia ȝ heono stefn of polcen cueðende
lucida obumbravit eos et [1]ecce vox de nube dicens

ðis is sunu min leaf ł diora in ðæm me pel
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene

gelicade ðene ł hine geheras.
[2]complacuit ipsum audite.

ȝ geherdon ða ðegnas gefeallon ī onsione
[6] Et audientes discipuli [3]ceciderunt in [4]faciem

hiora ȝ ondreardon suiðe ȝ geneolecde ðe hælend ȝ
suam et timuerunt valde. [7] et accessit Ihs et

gehran him ȝ cueð him arisas ȝ nallas ge ondrede.
tetigit eos dixitque eis Surgite et nolite timere.

ahofon ŭtetlice [5]ego hiora nænig mon gesegon buta
[8] levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi

anum ðæm hælend ȝ ofstigendum him of mor
solum Ihm̄ [9] et [6]descendentib: illis de monte

geheht ðe hælend cueð nænigū menn gie cueðe ðone gesihða
praecepit [7]Ihs dicens Nemini dixeritis visionem

pið sunu monnes frō deadum arise.
[8]donec filius hominis a mortuis resurgat.

ȝ gefrugnun hine ða ðegnas cuedon ł cueðende
[10] Et interrogaverunt eum [9]discipuli dicentes

RUSHWORTH.

he þa gespræc henu polken liht oferscaade hię ȝ henu stæfn of þǣ polcne cpeþende þis is sunu min se leofa in ðæm me pel gelicade him ge geherað [6] ȝ geherende þa leorneras feollan on ondpliotu hiora ȝ heō ondreordun spiðe [7] ȝ þa eode se hælend ȝ æthran heom ȝ cpæþ to heō arísaþ ȝ eop ne ondredaþ [8] hebbende ł ahofan þa egan heora nænige segun nymþe se hælend enne [9] ȝ niþer stigendum heom of dúne bebead heō se hælend cpeþende nænegum ge sæcgaþ gesihþe ðas ær ðon sunu monnes frō deadum arisę [10] ȝ frugnum ł ascaden him leorneras his cpeþende

---

1 'et vox.'
2 'complacui.'
3 Originally 'ciciderunt' in R.
4 'faciam.'
5 Originally 'egum.'
6 'discendentibus.'
7 'eis Jesus.'
8 'hanc donec.'
9 'discipuli ejus.'

Huæt f'ðon ŭðuuto cueðas þ rehtlice is ærist
Quid ergo scribae dicunt quod Heliam [1] oporteat primum

gecyme.
venire.

Soð he onduearde cueð him uutetlice
[11] At ille respondens ait eis Helias quidem

tocymende is ȝ eftgeniueges alle. ic sægo uutetlice
venturus est et restituet omnia. [12] Dico autem

iuh f'ðon helias cuom ȝ ne ongeton ł ne oncneapn
vobis quia Helias iam venit et non cognoverunt

hine ah geporhton in him ða ðe ł sua hŭ paldon. Suæ ȝ
eum sed fecerunt in eo quęcumque voluerunt. Sic et

sunu monnes geðroped [2] bið frō him.
filius hominis passurus est ab eis.

ða ongeton ða ðegnas forðon of iohanne
[13] Tunc intellexerunt discipuli quia de Iohanne

he cueð.
baptista [3] dixisset.

ȝ mið ðy cuome to ðæm ðreat geneolecde to him
[14] Et cum venisset ad [4] turbam accessit ad eum

monn cneum gepælteno bef'e hine cueð drihten milsa
homo genib: [5] provolutis ante eum dicens Dne miserere

sunu mines forðon bræccec is ȝ yfle ðolas f'ðon oft
[6] filii mei quia lunaticus est et male [7] patitur nam saepe

fallas in fyr ȝ symle in pætre ȝ ic brohte
cadit in ignem et crebro in aquam [15] et [8] optuli

RUSHWORTH.

ah hpæt bokeras cpeþað þæt Elias scyle ærest cuman [11] he andsparade cpæþ to heom Elias cymeþ ȝ agefeþ eall [12] sæege þoñ eopic þæt Elias com ȝ ne ongetun hine ah dydon in him spa hpælc spa [9] hie paldun ȝ monnes sune þropende bið frō heō [13] þa [10] ongeton þa leorneras þæt he bi Johanne þę̃ bædzere sægde heom [14] ȝ þa he cpom to mengu eode to him monn cneu begende beforan him [15] cpeþende miltse sune

---

1 'oportet.'
2 Originally 'geðropend.'
3 'dixisset eis.'
4 'turbas.'
5 'provolutus.'
6 'filio meo.'
7 'torquetur.'
8 'obtulli.'
9 Originally written 'he.'
10 So altered from the original 'ongetan.'

hine ðegnum ðinum ȝ ne mæhton gelecnige
eum discipulis tuis et non potuerunt curare

hine.
eum.

Ondueardeðe hælend cueð la cneureso ungeleafull
[16] Respondens [1]ihs ait Ó generatio incredula

ȝ pohful ða huile ic biom mið iuh hu long ł pið
et perversa [2]quousq: ero vobiscum usque quo

ic ðropa iuh. Brengað hidir ðene to me ȝ
patiar vos. Afferte [3]huc illum ad me. [17] et

geðreate hine ðe hælend ȝ geeade frō him ðe diopl ȝ
increpavit eum Ihs et exiit ab eo dęmonium et

gelecned pæs ðe cnæht of ðær tíd
curatus est puer [4]ex illa hora.

ða genelecdon ða ðegnas to ðæm hælend deglice
[18] Tunc accesserunt discipuli ad Ihm̄ [5]secreto

cuedon f'huon [6]uoe ne maehton f'drife hine.
dixerunt Quare nos non potuimus [7]eicere illum.

Cueð him f'e [8]ungeleafulnise iurre Soðlice
[19] Dicit illis Propter incredulitatem vestram Amen

f'ðon ic cuedo iuh gif gie habbas geleafo suæ ł suelce
quippe dico vobis si habueritis fidem sicut

corn senepes gie coðas more ðisum gefær heona ȝ
granum sinapis dicetis monti huic transi hinc et

he gefæres ȝ næniht unmæht bið iuh ðis
transibit et nihil inpossibile erit vobis. [20] Hoc

RUSHWORTH.

min forþon monsek he is ȝ yfle þropað forþon þe oft falleþ in fyre ȝ gelome in pættre [16] ȝ ic brohte hine leornerum ðinum ȝ ne mæhton gehælen hine [17] ondsparede þa se hælend cpæþ la ł eala cneoris ungeleaffullæ ȝ misperfde hu lánge beom ic eop mid hu lange ðropa ic eop bringaþ hine hider to me [18] ȝ ðreatade hine se hæl' ȝ eode frō him ꝑ deoful ȝ gehæled pæs se cneht of ðære yfle [19] þa eodun þa leorneras to — degullice ȝ cpedun to him forpon pe ne mæhton hit apearpan út [20] ȝ

---

[1] 'autem Ihs̃.'
[2] 'usque quo.'
[3] 'illum huc.'
[4] In the margin of R. occur the words 'de illa ma . . .'
[5] 'secrete dixerunt ei.'
[6] Originally 'ue.'
[7] 'iecere illum et dixit.
[8] Originally 'ungelefulnise.'

soðlice cynn ne bið f'drifen buta ðerh gebedd ⁊
autem genus non eicitur [1] nisi per orationem et

fæstn̄
ieiunium.

[2] efnegecerrdon soðlice him cueð him
[21] Conversantibus autem [3] eis in Galilaea dixit illis

ðe hælend Sunu monnes gesald bið in hond
Ihs [4] Filius hominis tradendus est in manus

monna ⁊ ofslaas hine ⁊ ðy ðirda dæg
hominum [22] et [5] occidunt eum et [6] tertio die

eftarisas ⁊ efne unrotsade peron suiðe
resurget. et contristati sunt vehementer.

⁊ mið ðy gecuom geneolecdon
[23] Et cum [7] venisset [8] Capharnaum accesserunt

ða ðe casering ł caseres gæfel onfengon ł ða ðe onfenge peron to
qui [9] didrachma accipiebant ad

Petre ⁊ cuedon larŭa iur ne unband
Petrum et [10] dixerunt Magister vester non solvit

casering cueð gee ⁊ mið ðy īneade hús
[11] didrachma. [24] ait Etiam et cum intrasset [12] domū

f'ecuom hine ðe hælend cueð Huæt ðe gesegen is ł ðe
praevenit eum Ihs dicens Quid tibi videtur

RUSHWORTH.

he cpæþ to heom for ungeleafa eoprum soð ic sæcge eop gif ge habbað geleafa spa corn senepes ge cpeaþað to dune [13] þisse leor ł gepit heonan ⁊ gepitað ł liorað ⁊ naupiht uneþe eop bið [21] þis þoñ cynn ne bið utaporpen nymðe þurh fæsten ⁊ gebeodum [22] ðende drohtadun þa hie in Galilea cpæþ heō to se hælend f'þon þe topard is piotudlice þte sunu monnes bið sald in honda monna [23] ⁊ ofslægeþ hine ⁊ he ðridde dæg æftariseþ ⁊ geunrotsad hie perun spiðe [24] ⁊ þa hie coman to Capharnaum eodun þa þe caseringe ondfengon to Petre ⁊ cpedun to him lareu

---

1 'nisi per jejunium et orationem.'
2 Originally 'gecerrendon.'
3 'illis.'
4 'Futurum est enim ut filius hominis tradetur.'
5 'occident.'
6 'tertia.'
7 'venissent.'
8 'to ðær byrig' in margin.
9 'didragma.'
10 'dixerunt ei.'
11 'didragma an utique et eum.'
12 'in domum.'
13 Originally 'þissere,' but the termination is blotted out.

geðence Cyninges eorðo frō ðæm onfoas gæfil
Simon reges terrae a quibus accipiunt tributū

ł penning slæht frō sunū hiora oððe frō utacundū ȝ
vel censum a [1]filiis suis an ab alienis. [25] et

he cueð frō [2]ellðiodigum cueð him ðe hælend f'ðon freo
[3]ille dixit Ab alienis. dixit illi [4]Ihs Ergo liberi

sīnt suno[5] þ uutetlice ne ondspyre þe hea
sunt filii. [26] ut autem non scandalizemus eos

gae to sæ ȝ sende ongul ł hóc ȝ hine ðene fisc se ðe
vade ad mare et mitte [6]hamum et eum piscem qui

ærist gestige nim ȝ untynde ł untyned [7]þæs muð his
[8]primus ascenderit tolle et aperto ore eius

ðu onfindes ł begetes þ þæs feor trymes ł uni þ ilca onfeng sel him
invenies [9]staterem illum sumens da eis

f'e meh ȝ ðec
pro me et te.

In ðæm tíd geneolecdon ða ðegnas to
XVIII. [1] In illa hora accesserunt discipuli ad

ðæm hælend hia cueðende huelc þenes ðu maast is in rík
Ihm̄ dicentes Quis putas maior est in régno

heofna ȝ tuceigde ðe hælend ðone lytle gesette
caelorum [2] [[10]et advocans Ihs [11]parvulum statuit

RUSHWORTH.

eoþer ne gald casering [25] he cpæþ gæ ȝ þa he eode in us forecōm hine se hælend cpeþende hpæt ðynceþ þe Simon Petre cyningas eorðu frō hpæm ondfoað gæfle oþþe hernisse frō bearnum heara þe frō fremðum [26] cpæþ he frō fremðum cpęþ to hī se hælend hpæt þoñ freo sindun þa bearn [27] þe þoñ þy les geincfulligæ hiæ gang to sæ ȝ send hoc ðin ȝ þone fisc ðe þe ærest uppastigað genim ȝ ontyn muð his gemoetest [12] ðær scilling genim þonne selle heō for mec ȝ ðec.

XVIII. [1] On þære hpile eodun þa leorneras to hælend cpęþende hpa þenest nu mare sie in heofuna rice [2] ȝ tocegende . . . lend

---

1 'filis.'
2 Originally 'hellðiodigum.'
3 'dicente autem eo ab.'
4 'Ih's' *om.* R.
5 Originally 'sunu.'
6 'amum tuum.'
7 Originally 'untynded.'
8 'primum.'
9 'ibi staturam illam.'
10 'The passage included within brackets is written in the margin of R.
11 'parvulos.'
12 'In this word the *o* is written above the line.

hine in middum hiora ȝ cueð Soðlice ic sægo iuh
[1]eum in medio eorum] [3] et dixit Amen dico vobis

buta gecerred sie ȝ gie geporðe suæ lytlo ne
nisi conversi fueritis et [2]eficiamini sicut parvoli non

ingaas gie in ríc heofna. Spæ huælc f'ðon
intrabitis in [3]regno caelorum. [4] Quicumque [4]ergo

eðmodiges ł beges hine suæ lytel cnæht ðes ðis is maast in
humiliaverit se sicut parvolus iste hic [5]est major in

ríc heofna ȝ se ðe onfoas anum lytlum cnæhtū
regno caelorum [5] et qui susceperit unū [6]parvolum

ðuslic in noma minum mec onfoas.
talem in nomine meo me suscipit.

Se ðe soðlice geondspurnas enne of lytlum [7]ðisum
[6] Qui autem scandalizaverit unum de [8]pusillis istis

se ðe in mec gelefas behofas ł behoflic him ƿ he geongiga
qui in me credunt expedit [9]ei ut suspendatur

coernstan asalda ł asales byrðen stan in suire his ȝ ofgedrenced sie
mola asinaria in collo eius et demergatur

in grund sæes pæ [10]middangeard frō ðæm ond-
in profundum maris. [7] Vae mundo [11]ab scandalis

spyrnisū ned ł ðarflic is f'ðon ƿ hia cyme ondspyrniso [12] buta
necesse est enim [13]ut veniant scandala verum-

RUSHWORTH.

cnæhtas sette þoñ in . . . idlæ heora [3] ȝ cpæþ soþ ic sæcge eop nymþe ge geperfe beon ȝ gefremmende spa cnehtas ne gæþ ge in rice heofunas [5] forþon spa hpa eadmedaþ hine spa cneht þios þe is mare in rice heofunas [6] ȝ se þe ondfoeþ [14] anum cnæhte spælce in noma minum me ondfoeþ se þe þonne afælleþ enne lytlera þissa ðe in mec gelefaþ beðearfeþ him ƿ ahongen się cpern esules on spira his ȝ he se besenked on gerunde seæs [7] þá soþlice middang˜ þios frō fælnissum ned is forþon cumende æspic hpeþre þonne þá þæm menn þe

---

[1] 'eum' *om.* R.
[2] 'efficiamini.'
[3] 'regnum' *om.* R.
[4] 'ergo' *om.* R.
[5] 'est' is added in R. above the line.
[6] 'parvulum;' this word in R. is transposed, occurring between 'meo' and 'me;' but there is a mark for its restoration to its proper place in the sentence.
[7] Altered, apparently, to 'ðiasum.'
[8] 'pussillis.'
[9] 'ei' added above the line in R.
[10] Originally 'middangerd.'
[11] 'huic a.'
[12] Originally 'ondspyrnise.'
[13] 'enim venire.'
[14] The letter *d* is added above the line by the same hand.

ane þæ ðæm menn ðerh ðone ondspyrnis cymes. Gif
tamen vae [1] homini per quem scandalum venit. [8] Si

uūt hond ðin ł fot ðin ondspyrnað ðec [2] cearf
autem manus tua vel pes tuus scandalizat te abscide

hine ȝ þorp frō ðec god ł betra ðe is to life
eum et [3] proice abs te bonum tibi [4] est ad vitam

ingae unhal ł halt ðon [5] tua honda ł tuoege
ingredi debilem vel clodum quam duas manus vel duos

foet hæbbende ł hæbbe sende in fyr éce ȝ
pedes [6] habentem mitti [7] in [8] ignem aeternum. [9] Et

gif ego ðin ondspurnað ðec genere hine ȝ þorp frō
si oculus tuus scandalizat te erue eum et proice abs

ðec god ł betra ðe is an ege in lif ingeonga ðon
te bonum tibi [9] est uno oculo in vitam intrare quam

tuoe ego hæbbe gesende in tintergo fyres
duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.

Geseasge ƿ ge ne tela ł ne niðria enne frō ðæm ł ðissū
[10] Videte ne [10] contemnatis unum ex his

lytlum ic sægo f"ðon iuh f"ðon englas hiora in heofnū
[11] pusillis dico enim vobis quia [12] angeli eorum in [13] cęlis

RUSHWORTH.

þurh hine æspic cymeþ [8] gif þoñ honde þine oþþe foet þine æspiceþ ł fælleþ ðec asceorf hine ȝ peorp frō ðe god is ðe an-hende to life oþþe healt þoñ twa honda oþþe tpa foet hæbbende się sended in ecce fyr [9] ȝ gif eagan ðin æspiceþ ðec ahloca ł ateoh of þæt ȝ apeorp frō ðe god is ðe mid an ege hæbbende in lif gæ þoñ tpa eagan hæbbende ȝ sie gesended in helle fyres [10] beseoh ƿ ðe ne reupe enne ðissum lytilra ic sæcge f'þon eopic ƿ englas heora on heofunū a" geseoð andplitu fæder

---

[1] 'homini illi.' [2] Originally 'cerf.' [3] 'proiece.'
[4] 'est tibi ingredi debilem ad vitam.'
[5] Originally 'ðone.' [6] 'habenti.'
[7] The word 'in' has been added to the text of D. by the glossist.
[8] 'æternam ignem.' In R. these words have been altered; the original reading appears to have been 'gehennam ignis.'
[9] 'est tibi unum oculum habentem;' such is the original reading of R., but 'cum' has been added above the line before 'unum.'
[10] 'condempnamini.'
[11] 'pussillis *qui credunt in me*,' the words in Italics being marked for omission, and no gloss being added.
[12] Originally in R. 'oculi,' but altered to 'angeli.'
[13] 'in celis' added in R. above the line.

symle geseas ðone onsione faderes mines se ðe in heofnum is.
semper vident faciem Patris [1] mei qui in caelis est

cuom f'ðon sunu monnes gehaliga ł hæla þ gelosade.
[11] venit enim filius hominis salvare quod perierat.

Huæt iuh is gesene ł gðence gif he biðon ł peron ængū
[12] Quid vobis videtur si fuerint alicui

hundrað scipa ȝ geduologia án of ðæm ah ne f'letes
centum oves et erraverit una ex eis nonne relinquet

hundneantih nigona in morum ȝ geongeð to soecenne ða ilca
[2] nonaginta novem in montib: et vadit quaerere eam

ðyu geduolade ȝ gif geporðas þte onfinde hia
quae [3] erravit [13] et si contigerit ut [4] inveniat eam

Soðlice ic sæge iuh f'ðon gefeað oſ̃ hia f'ðor ðon
Amen dico vobis quia [5] gaudebit super ea magis quam

oſ̃ hundneantig nigona ða ðe ne duoladon. Suæ
super [6] nonaginta novem quae non erraverunt. [14] Sic

ne is pillo f'e feder iure se ðe in cælis is
non est voluntas ante Patrem [7] vestrū qui in caelis est

þ losað enne of lytlum ðissum
ut [8] pereat unus de pusillis istis.

Gife uuteſ̃ synngiga in ðec broðer ðin geong
[15] Si [9] autem peccaverit in te frater tuus vade

ȝ gém hine betuih ðe ȝ hine enne gif ðec geheres
et corripe eum inter té et ipsum solum si té audierit

RUSHWORTH.

mines þæs þe in heofunū is [11] cuom forþon sune monnes to gehęlanne þte ær forpearð [12] hpæt ðincaþ eop gif hæbbe hpa hundteontig scípa ȝ gedpalige an of ðara ah ne forleteþ hundnigontig ȝ nigon on dunum ȝ gað soece þætte gedpalade [13] ȝ gif gelimpeþ þæt he hit finde soþ ic sæcge eopic þæt ne mare gefeaþ be þæm þonne be þæm hundnigontig ȝ nigon þe ne gedpaladun [14] spæ þonne nis pillan beforan fæder minum þæm þe in heofunum is þ tolose peorðe an of þisse lytra [15] þonne gif firnige ł syngige in ðec broðer ðin gang ȝ þreata hine betpih ðe ȝ him

---

[1] 'vestri' R. originally, but altered to 'mei.'
[2] 'nonagenta.' [3] 'erraverit.' [4] 'inveniet.'
[5] 'magis gaudebit super eam quam.' [6] 'nonagenta.'
[7] In R. the original reading 'vestrum' is expuncted, and 'meum' added above the line.
[8] 'puriat.' [9] 'Quod si peccaverit.'

gestrionend ł boetend ðu bist broðeres ðines Gif uuṫ
lucratus [1]eris fratrem tuum. [16] Si autem

ne ðec geheres hæfe ðeh mið geana enne ł tuoege
non té audierit adhibe tecum [2]athuc unum vel duos

þ in muð tuoe pitnesa ł ðrea stondes eghuelc
ut in ore duorum testium vel [3]trium stet omne

pord. þ gif ne heres heres cueð to ðær cirice
verbum. [17] Quod si non audierit eos dic ecclesiae.

Gif uuṫ ða cirica ne here sie ðe spę esuica
Si [4]autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut [5]ethnicus

ȝ bærsynnig
et publicanus.

Soðlice cueðo iuh ða suæ huæt gie bindes
[18] Amen dico vobis quaecumque alligaveritis

of' eorðo biðon gebundna ȝ in heofne. ȝ ða ȝ suæ chuæt
super terram erunt ligata et in caelo. Et quaecumque

gie unbindes of' eorðo biðon unbundena ȝ in heofne.
solveritis super terram erunt soluta et in caelo.

Eft sona ic cuoeðo iuh f'ðon gif tuoege frō [6]iuih
[19] [7]Iterum dico vobis quia si duo ex vobis

efnegeðeaehtas ł biðon ymban of' eorðu of eghuelc ðing
consenserint super terram de omni re

ȝ suæ chuæt ða hię gebiddas sie ł bið him frō feder minū se ðe in
[8]quaecumq: petierint fiet illis a Patre meo qui in

RUSHWORTH.

anum gif þe gehereþ þu gestreonest broþer ðin [16] gif he þanne þe ne gehereþ genim mið þec þonne geta ænne oþþe tþegen þ in muþe tþegen oþþe þreo gepitnesse stonde gehpilc pord [17] ȝ gif he ne geherað þæm sæcge circan ȝ gif he circan ne geherað beo þe spa hæþenna ȝ eapisfirina [18] soþ ic sæcge eop spa hpylce spa ge bindaþ on eorðe beoþ gebunden spilce on heofunū ȝ spa hpælce spa ge unbindaþ on eordan beoþan unbunden spilce on heofunū [19] eft soþ ic sæcge eop þ gif tþegen eoper geþafigaþ on eorþan be ængum þinge spa hpæs spa he gebiddan gepeorþe

---

1 'es.'
2 'adhuc.'
3 'trium testium.'
4 'Quod si.'
5 'publicanus et gentilis.'
6 Originally 'iuh.'
7 'iterum amen.'
8 'quaecumque.'

heofnū is ðer f'ðon sint ł biðon tuoe ł [1]ðreo
caelis est. [20] ubi [2]enim sunt duo vel tres

gesomnad[3] in noma mine ðer ic am ł ic beom in middum
congregati in nomine meo [4]ibi sum in medio

hiora
eorum.

ða genelecde Petrus to him cuoeð driht̃
[21] Tunc accedens Petrus ad eum dixit Dn̄e

huu oft synngiga mæge in mec broðer min ȝ ic f'gefo
[5]quotiens peccabit in me frater [6]meus et dimittam

him pið sefosiða Cuoeð him hæl̃ ne cueðo ic ðe
ei usque septies. [22] [7]Dicit illi Ihs̄ Non dico tibi

pið seofosiða ah pið hundseofuntig siða seofo siða
[8]usque septies sed [9]usque septuagies septies.

f'ðon togelícad pæs ł is ríc heofna menn
[23] Ideo adsimilatum est regnum caelorum homini

cyni se ðe pil reht setta mið ðegnum his
regi qui voluit rationem ponere cum servis suis.

ȝ mið ðy ongann rehtnise sæta gebroht pæs
[24] Et cum coepisset rationem ponere oblatus est

him enne se ðe ahte to geldanne [10]teno ł tea ðusendo cræftas
ei unus qui debebat decem milia talenta.

Mið ðy uũtet ne hæfde hona gulde heht
[25] Cum autem non haberet unde redderet iussit

RUSHWORTH.

heō frō fæder minū þǣ þe in hefonū is [20] f'þon þe þær tpege oþþe þreo gesomnade in minum noman þær ȝ ic eam in midle heora [21] þa cumende Petre to him cpæþ to hī dryht̃ hú gif eorsaþ in mec broþer min hu oft ȝ ic forlete to hī oþþe seofun siþū [22] cpęþ to hī hælend ne cpæþ ic to þe oþ seofun siðum ah oþ hund seofuntigum siðum [23] forþon ðe þiðermeten is rice heofunas menn cyninge þǣ þe palde gerihtes monige mid esnas his [24] ȝ þa he ingonn gerihtes monige broht pæs him an þe scalde ten þusende — [25] þa he þa næfde hponan he agefe heht hine

---

[1] Originally 'ðrea.' [2] 'ubi sunt duo.'
[3] Originally 'gesomnade.' [4] 'ibi et ego sum.'
[5] 'quod si peccaverit.' [6] 'meus quoties dimittam ei usque in.'
[7] The passage from this word 'dicit,' as far as 'septies,' occurs on the top margin of the MS. D. in the hand of the first scribe.
[8] 'usque in.' [9] 'usque ad septies septuagies.'
[10] The word 'teno' is marked for omission.

hine ðe hlaferd þte pere beboht ȝ þ pif his ȝ sunu ȝ
eum [1] dominus venundari et uxorem eius et [2] filios et

alle ða ðe hæfde ȝ f'gŭlde reht ł eofut ł scyld. Ge-
omnia quae [3] habebat et reddi [4] debitum. [26] Pro-

feoll niðer soðlice ðegn [ł] ðea ðe [5] gebęd hine cuoeðende
cedens autem servus ille [6] orabat eum dicens

Geðyld hæfe in mec ȝ alle f'geldig ðe
Patientiam habe in [7] me et omnia reddam tibi.

Gemilsade ł milsande ȝ pæs uũt hlafard ðegnes ðæs
[27] [8] Misertus autem dominus servi illius

f'leort hine ȝ ðone scyld f'geaf him.
dimisit eum et debitū [9] dimisit ei.

Gefoerde soðlice ðegn ðe gefand ł gemitte
[28] [10] Egressus autem servus ille invenit

enne of efneðegnū his se ðe ahte to geldenna hundrað
unum de conservis suis qui debebat ei centum

scillinga ȝ geheald hine cuoeðende Geld þ
denarios et tenens suffocabat eum dicens Redde quod

ðu aht to geldanne ȝ feoll efneðegn his
debes [29] et procedens conservus eius

gebæd hine cuoeð Geðyld hæfe in mec ȝ alle
rogabat eum dicens Patientiam habe in me et omnia

RUSHWORTH.

se hlaford his bebycgan ȝ þif his ȝ sunu his ȝ eall þætte he hæfde ȝ agefnæ beon þa scylde spa micle [26] forþfællende þa se esne bedd hine cpæðende geðyld hæfe in mec hlaford ȝ eall agefe ic þe [27] miltsende þa his hlaford þǣ esne his ȝ forlet hine ȝ þa scyld forlet pið hine [28] útgangende þa se esne gemoette ænne æfn þara his se þe sculde him hundred denera ȝ genimende smorede hine cpæþende agef þæt ðu scealt [29] ȝ forþfællende se his efn-þeup bed hine cpeþende geþyld hæfe in

---

1 'dominus ejus.'
2 'filios ejus.'
3 'habebant.'
4 'debitum tantum.'
5 Originally 'gebeod.'
6 'rogabat.'
7 'me domine et.'
8 'misertus est.'
9 'remisit.'
10 'Et egressus autem.'

ic f'geldo ðe ðe ł he uũt nalde ah geeade ȝ
reddam tibi. [30] ille autem noluit sed [1]abiit et

sende hine in [2]carcern þið he gulde ƀ scyld.
misit eum in carcerem donec redderet debitum.

Gesegon uũt efneðegnas his ða ðe þeron
[31] Videntes autem conservi eius quae fiebant

unrotsade þeron suiðe ȝ gecuomun ȝ sægdon
contristati sunt valde [3]et venerunt et [4]narraverunt

hlaferd hiora alle ða ðe geporden þeron. ða
domino suo omnia quae facta [5]erant. [32] Tunc

geceigde hine hlaferd his ȝ cuoeð him ðegn ł esne
vocavit illum dominus [6]suus et ait illi Serve

þohfull eghuelc scyld f'geaf ic ðe f'ðon ðu bede mec.
nequam omne debitum demisi tibi quoniam rogasti me.

Ah ne f'ðon reht þere ȝ ðeh milsades efneesne ðin
[33] [7]Nonne ergo oportuit et te misereri [8]conservi tui

suæ ȝ ic ðe ł ðines [9]milsande am. ȝ þraeðde
sicut et [10]ego tui misertus sum. [34] Et [11]iratus

hlaferd his gesalde hine ðæm pinerũ ða huile ł þiðe
dominus [12]eius tradidit eum tortoribus quoad usq:

gulde all gescyld. Sua ȝ faeder min
redderet universum debitum. [35] Sic et Pater meus

RUSHWORTH.

mec ȝ eall ageofu ðe [30] he þa ƀ ne polde ah eode ȝ sende hine in carcern oþ þæt he agæfe þa scyld [31] geseonde þa ęfn-ðeupe his þa þe þær gepurdun geunrotsade pęron spiðe cpoman ȝ sægdon dryhtne heora eall ƀ ðe ðær gedoan peron [32] þa gecægde him dryht' his ȝ cpæþ to him þu esne napiht ealle þa scylde ic forlet þe forþon ðe þu bede me [33] ahþe ne gedæfnade ek ƀte ðu miltsade ęfn-ðeup þinum spa ic ðe miltsade [34] ȝ þa eorra his dryhten pæs ȝ salde hine tint'ga þægnũ oþþætte he agefe ealle þa scylde [35] spa ȝ spilce fæder min se heofun-

---

[1] 'habiit et missit.'
[2] Originally 'carchern.'
[3] 'et' *om.* R.
[4] 'nunciaverunt.'
[5] 'fuerant.'
[6] 'suus ait ille.'
[7] 'Nonne ergo oportuerat.'
[8] 'conservo tuo.'
[9] The *n* is written above the line.
[10] 'et tui.'
[11] 'iratus est.'
[12] 'ejus et.'

heofonlic gedoæs iuh gif ne gie ne f'gefas an [1]eghuelc broðer
caelestis faciet vobis si non remiseritis unus quisque fratri

his of heartum iurum
suo de cordib: vestris.

ȝ geporden pæs mið ðy geendade ðe hælend
XIX. [1] Et factum est cum consummasset Ihs

[2]pord ðas gefoerde frō Galił ȝ cuom in gemæro
sermones istos [3]migravit a Galilaea et venit in fines

of' iordā
Iudęa trans [4]Iordanen.

ȝ fylgende ł gefylgdon peron hine ðreatas menigo ȝ
[2] Et secutae sunt eum turbae multae et

gemde ł hælde hia ðer.
curavit eos ibi.

ȝ geneolecdon to him cunnende hine
[3] Et accesserunt ad eum Pharisaei temtantes [5]eum

ȝ cueðende gif is rehtlih ðǣ menn f'leta pif his
et dicentes si licet homini dimittere uxorem suam

ȝ sua huelc ł buta eghuelc inðing. Se ðe onduearde
quaecumque ex causa. [4] Qui respondens

cueð him ȝ ge ne leornadon f'ðon se ðe [6]porohte frō fruma
ait eis Non legistis quia qui fecit ab [7]initio

poepenmonn ȝ pifmonn geporhte hia ȝ cuoeð f'e
masculum et feminā fecit [8]eos et dixit [5] Propter

RUSHWORTH.

lica dóeþ eop gif ge ne forletaþ anra gehpylc broþer his of eortum eoprum.

XIX. [1] ȝ gelamp þa geendade se hælend pord þas geleorde he frō Galilea ȝ cpom in mære Judeana be londe Jordane [2] ȝ fylgadun him mængu monige ȝ gehǽlde hie þær [3] ȝ cpomun to him Fariseas costade his ȝ cpeþende mót monn forletan pif his for ænigum intinge [4] he ondsparede cpæþ to heō ah ge ne reordade þæt se þe porhte frō fruman God pepned ȝ pif geporhte hiæ God [5] ȝ cpæþ forþon ðingū forleteþ

---

1 Originally 'heghuelc.'
2 Originally 'porda.'
3 'transtullit se a.'
4 'Jordanen.'
5 'eum dicebant.
6 Originally 'prohte.'
7 'initio Deus.'
8 'eos Deus.'

ðis f'lettes monn ðone fæder ȝ moder ȝ genehuas
hoc [1] dimittit homo patrē et matrem et adhęrebit

þife his ȝ biðon tuoege in lichoma [2] anre f'ðon
uxori suae et erunt duo in carne una [6] [3] itaque

gee ł uuť næ sint tuoe ah an lichoma ꝥ f'ðon God
iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo Dŝ

gegeadrade monn ne toslite ł ne tosceaðe ł suindria cŏedon
coniunxit homo non [4] separet. [7] Dicunt

him huæt f'ðon bead [5] sella boc freodomas ȝ
illi Quid ergo Moses mandavit dari librum repudii et

[6] f'leta.
dimittere.

Cueð him f'ðon to stiðnise heartes iures
[8] Ait illis quoniam Moses ad duritiam cordis vestri

f'geaf iuh f'leta þifa iura Frō fruma soðlice
p'misit vobis dimittere uxores vestras. Ab initio autem

ne suæ þæs.
non sic fuit.

Ic cuoeðo uůt iuh f'ðon sua huelc se ðe f'letas
[9] Dico autem vobis quia quicumque [7] dimiserit

þif his buta f' derne legere ȝ oðer lædes ł brenges
uxorem suam [8] nisi ob fornicationem et aliam [9] duxerit

he syngias ł synnig bið ȝ se ðe ða [10] f'leteno brenges he gesyngias
moechatur et qui [11] dimissam duxerit moechatur.

RUSHWORTH.

monn fæder ȝ moder ȝ ætclifað his þife ȝ beoþ tþægen in lice anum [6] forþon ne sindun tþægen ah án líc ꝥte þonne God gegadrade monn ne sceade [7] cþædun hie ah hþæt Moyses bebead ꝥ monn salde bóec aþeorpnisse ȝ forlete [8] cþęþ he to heō forþon þe Moyses to heardnisse heortan eoþre let eopic forletan þif eopra frō fruman þonne ne þæs spæ [9] ic sæcge þanne eoþ ꝥ spa hþa spa forteleþ his þif nymðe fore forlegernisse ȝ him oþer ledeþ he forlegenisse fremmaþ ȝ se þe forletnisse

---

[1] 'demittet.'
[2] Originally 'ane.'
[3] 'itaque non.'
[4] 'seperat.'
[5] Originally 'bebead.'
[6] Originally 'forletas.'
[7] So in R., corrected from the original reading 'diserit.'
[8] 'suam sine causa fornicationis.'
[9] 'duxerit jam.'
[10] Originally 'forletno.'
[11] 'demissam duxerit jam.'

cŏeden him ðegnas his gif suæ is inðing
[10] Dicunt ei discipuli eius Si ita est causa

ðæm menn mið pife ne f'stondes æuiht pifegę
hominis cum [1]muliere non expedit nubere.

Se ðe cuoeð ne alle nioma þ pord ł ðis ah
[11] Qui dixit non omnes capiunt verbum [2]istud sed

ðæm gesald pæs. Aron f'ðon [3]ða ðe of
quib: datum est. [12] Sunt [4]enim eunuchi qui de

modres hrif sua boren peron ȝ aron gepordeno
matris utero sic nati sunt. Et sunt [5]eunuchi facti

sint from monnum ȝ sint [6]unapoemdo ða ðe [7]hia seolfa
sunt ab hominibus. et sunt [8]eunuchi qui se ipsos

hygdiglige beheoldon f'e ríc heafna Se ðe mæge
[9]castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest

genioma geniomas
capere capiat.

ða gebroht[10] perun him lytlas[11] cnæhtas ł cildas þ
[13] Tunc oblati sunt ei [12]parvoli ut

hond him gesette he ȝ gebede. ða ðegnas uũt
manus eis imponeret et [13]oraret. Discipuli [14]autem

geðreatadon[15] hia. ðe hæł uũt cueð him F'letas
increpabant eos. [14] Ihs [16]vero ait eis Sinite

RUSHWORTH.

lædaþ forlægnisse fremmaþ [10] cpædon him to leorneras his gif spa is intinge menn pið pife ne beþærfeþ þ monn hęme [11] he cpæþ ne ealle nimaþ pord þas ah ðæm þe sald pæs [12] f'þon syndun afyrde þa þe of moder hrife spa akende perun ȝ sindun afyrdę þa þe purdon frō monnū ȝ sindun afyrde þa þe hie sylfum afyrdun for rice heofunas se þe mæg nioman nime [13] þa brohte peron him cild þ he honda hiæ onsette ȝ gebede þa leorneras þonne his geþreatadun ł steordon hie [14] hælend þa cpæþ

---

1 'uxore.'
2 'istum.'
3 'cuoenhiordo ł' in margin of D.
4 'Sunt iunuchi.'
5 'iunuchi qui.'
6 Originally 'unapoemde.'
7 This word 'hia' is underlined.
8 'iunuchi.'
9 'iunuchaverunt.'
10 Originally 'gebrohtun.'
11 The final *s* in the word 'lytlas' is expuncted.
12 'parvuli.'
13 'curaret.'
14 'autem ejus.'
15 Originally, 'geðreaton.'
16 'autem.'

ðа lytlo [1] ȝ nallas ge hia hī [2] f'beada to me cyme
[3] parvulos et nolite eos [4] prohibere ad me venire

duslicra is f'ðon ric heofna ȝ mið ðy
talium est enim regnum caelorum. [15] Et cum

gesette him hond foerde ðona
imposuisset eis manus abiit inde.

ȝ heonu an geneolecde cueð him larŭa la gód
[16] Et ecce unus accedens ait illi Magister bone

huæt godes ic gedoō ƿ ic hæbbe lif éce Se ðe
quid boni faciam ut habeā vitam aeternam. [17] Qui

cueð him hpæt mec befregnes ðu of gód an is gód
dixit ei Quid me interrogas de bono. unus est bonus

God. Gif uũt ðu ƿilt to life ingeonga ł færa hald ða bebodo
Ds̄. Si autem [5] vis ad vitam ingredi serva mandata.

Cuoeð him hpelca. ðe hæł uũt cuoeð Ne
[18] [6] Dicit illi Quae. Ihs̄ autem [7] dixit Non

morður doe ðu ne lig dernunga ne doe ðu ðiofonto ł stalo
homicidium facies. non adulterabis. non facies furtum.

ne leas [8] pitnesa ðu cuoeðe árig [9] ðone fader
non falsum testimonium dices. [19] honora [10] patrem

ȝ ða moder ȝ lufa ðe nesta ðinne suæ ðec seolfne
et matrem et diliges proximum tuum sicut te ipsum.

RUSHWORTH.

to heom leteþ þa cild ł lylingan cuman to me ȝ ne . . . . [11] hię pernað ł forbeode spilce is forþon rice heofunas [15] ȝ þa sette on hiæ honda ł eode ðonan. [16] ȝ henu ł sihþe an cumende cpæþ hī to lareup good hpæt godes dóm ic ƿ ic hæbbe lifes æce [17] he cpæþ him to hpæt ðu mec geaxast ł frægnast be góde an is gód God gif ðu þonne pilt innga to life hald bebodu [18] ȝ cpæþ he hpælc hælend þa cpæþ to hī ne þu morður ne fremme ne do þu unriht hæmed ne frēme stall ne lyge gepitnisse sæcge [19] áre fæder ðin ȝ moder ðin ȝ lufige þa næhstū ðinum

---

1 Originally 'lytla.'
2 The word 'hī' is underlined for removal.
3 'parvulos venire ad me.'
4 'prohibere talium.'
5 'venire ad vitam.'
6 'dixit illi quæ sunt.'
7 'dixit ei.'
8 Originally 'lease.'
9 The words 'ðone' and 'ða' are marked for erasure.
10 'patrem tuum et matrem tuam.'
11 The gloss has been erased here; it seems to have been 'perniað.'

Cuoeð him ðe esne Alle ðas ic geheald huædd
[20] Dicit illi [1] adulescens Omnia haec [2] custodivi quid

geona me [3] gpona is
[4] athuc mihi deest.

Cueð him ðe hæł Gif ðu pilt pisfeast posa gaa
[21] [5] Ait illi Ihs Si vis perfectus esse [6] vade

bebyg ða ðu hæfes ȝ sel ðorfendum ȝ ðu haefis strion ł forf
vende quae habes et dá pauperib: et habebis thesaurum

in heofne ȝ cym soec mec.
in caelo et veni sequere [7] me.

Mið ðy geherde uũted ðe esne pord geeade
[22] Cum audisset autem adolescens [8] verbum abiit

únrót pæs f'ðon hæbbend monigra hamas ł æhta
tristis erat enim habens [9] multas possessiones.

ðe hæl uũt cueð ðegnum his Soðlice ic sægo
[23] Ihs̄ autem dixit discipulis suis Amen dico

iuh f'ðon plonc uneaðe ł hefig īngeongas in ríc heofna
vobis quia dives difficile [10] intrabit in regno caelorum.

ȝ eftsona ic sægo iuh eaður is camel ðerh
[24] Et iterum dico vobis facilius est [11] camelum per

ðyril nedles of'færa ðon ðe plonca īgeonga in ric
foramen acus transire quam divitem intrare in regnum

RUSHWORTH.

spa þæc seolfne [20] cpæþ hī to se iungæ eall ic þas geheold frō iuguðe mine hpæt nugęn is me poen [21] cpæþ heō to se hælend gif þu pilt pisfæstre ł doefe beon ga ȝ sylle ł bebycge eall þa gód þæt þu hæfest ȝ selle ðearfū ȝ þu hæfest hórd in heofunū [22] þa gehýrde þæt se iunge pord þæt eode apæg unbliðe f'þon þe he monige hæfde æhte [23] hælend þa cpæþ to leorneras his soð ic sæcge eop þæt se peliga uneaþe gæþ in heofuna rice [24] ȝ æft ic sæcge eop eþre is olbend þurh ðyrel nedle to

---

1 'adolescens.' 2 'custodivi a juventute mea.'
3 Originally 'gona.' 4 'adhuc.' 5 'dicit.'
6 'vade et vende omnia bona quæ habes.'
7 'me' *om.* R.
8 'verba hæc habiit,' upon an erasure in R.
9 'multas habens.'
10 'difficile est intrare in regnum.'
11 'camellum.'

heofna peron gehered uuẗ ðas pord ða ðegnas gepun-
caelorum. [25] Auditis autem his discipuli [1]mira-

dradon suiðe cuedon Hpa f'ðon maeg hal posa
bantur valde dicentes Quis ergo poterit salvus esse.

Locade uuẗ ðe hælend cueð him Mið monnum
[26] Aspiciens autem Ihs̄ dixit illis Apud homines

ðis unmæhtig is mið God uuẗ alle [2]mæhta ł eaðelico
hoc impossibile est apud Dm̄ [3]autem omnia possibilia

sint
sunt.

ða onduarde cueð him Heonu pe
[27] Tunc respondens [4]Petrus dixit ei Ecce nos

forleorton alle ȝ fylgede pe ðec huæt f'ðon bið
relinquimus omnia et secuti sumus te quid ergo erit

ús [5]
nobis.

Hæł uuẗ cueð him Soðlice ic cpeðo iuh ꝥ
[28] Ihs̄ autem dixit illis Amen dico vobis quod

gie ða ðe [6]fylgendo sint mec in eftcynnes ednipung mið ðy sittes
vos qui secuti estis me in [7]regeneratione cum sederit

sunu monnes in seðel godcuundmæhtes his sittes ȝ
filius hominis in sede maiestatis suę sedebitis et

gie ofer seatla [8]tuelf doemende tpoelf strynda
vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus

israeles
Israhel.

RUSHWORTH.

lioranne þoñ þǣ pelgan to gangene in heofuna rice [25] þa geyrdon þæt þa leorneras pundradun ł dreordun spiþe cpeþende hpa þon mæg hal beon [26] lokende þa se hæł cpæþ to heō mið monnū þæt uneaðe is mið God þon eall eaðe sindun [27] þa andsparade — ȝ cpæþ to him sihþe pe forleortun eall ȝ folgadun ðe hpæt þonne biþ us [28] hæł þa cpæþ to heō soþ ic secge eop þæt ge þe fylgende arun me in æftakennisse ðisse þoñ sitteþ sunu monnes in sedle ðrymmes his gesittað ȝ ek on sedlum

---

[1] 'mirabantur et timebunt valde,' R. 'mirantur.'
[2] Originally 'eaðelica.'
[3] 'autem' added in R. above the line.
[4] 'respondit Petrus et dixit.'
[5] 'ðy soel' in margin.
[6] Originally 'fylgende.'
[7] 'in generatione ista.'
[8] Originally 'tuelfa.'

In D. the original reading was

ȝ eghuelc se ðe f'letas hus ł broðra ł
[29] Et omnis qui [1]reliquit domum vel fratres aut

soestra ł fæder ł moder ł pif ł suno
sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios

ł londo fore noma min hundraðfald siða monigfallice
aut agros propter nomen meum centuplum

onfoeð ȝ lif ece he hæfis ł byeð. Monige
[2]accipiet et vitam aeternam possidebit. [30] Multi

soðlice biðon f'ðmesto hlætmæsto ȝ ða hlætmesto f'ðmesto
autem erunt [3]primi novissimi et novissimi primi.

Gelic is forðon rík heofna ðæm menn
xx. [1] Simile est [4]enim regnum caelorum homini

[5]fador hiorodes se ðe foerde ærist ł ár in merne [6]efneglæda
patrifamilias qui exiit primo mane conducere

ða [7]poercmenn in þingeard his. Gesomnung uũt
operarios in vineam suam. [2] Conventione autem

gepearð mið ðæm þyrcendũ ł poercmonnũ of penning dæghuæmlice
facta cum [8]operariis ex denario [9]diurno

sende hia in þingeard ȝ [10]gefoerde ymb tid
misit eos in vineam. [3] Et egressus circa horam

ðy ðirdda gesæh oðero standende in sprec ł in ðingstop ídlo
tertiam vidit alios stantes in foro otiosos.

RUSHWORTH.

tpelfe doemende tpelfe cynn Israheles [29] ægþilc þoñ þe forleteþ hus oþþe broþer oþþe spustˉ oþþe fæder oþþ moder oþþe þif oþþe bearn oþþe lond for noman minũ hundteontigfalde onfooþ her ȝ lif æce gesitteþ [30] monige þoñ beoþan þa ærestu nęhstu ȝ þa næhstu ærestu.

XX. [1] Gelice is rice heofunas monn fæder hina ðǣ ðe eode on ærne-morgen bycgæ þyrhta on þingeard his [2] ȝ þa geþingadun þiþ þǣ þyrhtũ be dinere degelicũ sende hio in þone þingeard [3] ȝ uteode æt þære ðridda tid ł hþile gesæh oþre standende on protbore unnytte

---

1 'reliquerit,' but altered in R. to 'relinquerit.'
2 'accipiet hic et.'
3 'novissimi primi et primi novissimi.'
4 'enim' *om.* R.
5 Originally 'fadores.'
6 Originally 'efneglæda.'
7 Originally 'percmenn.'
8 'operarius.'
9 'deurno.'
10 Originally 'geferde.'

ȝ ðæm cueð Gaað ȝ gie in þingeard ȝ þte
[4] Et illis [1]dixit Ite et vos in vineam et quod

reht bið ic selo iuh ða uūt geeodon
iustum fuerit dabo vobis. [5] Illi autem abierunt.

Eftsona soðlice geeode ymb ða seista ȝ non tíd ȝ
Iterum [2]autem exiit circa sextam et nonam horam et

dyde gelíc Ymb ða ęllefta ec geeade ȝ
fecit similiter. [6] Circa undecimam [3]vero exiit et

gemoette oðero stondende ȝ cuoeð him Hpæt her stondes ge
[4]invenit alios stantes et [5]dicit illis Quid hic statis

allen dæge idlo Cuoedun him f'ðon [6]ænig monn usig
[7]tota die otiosi. [7] Dicunt ei Quia nemo nos

efne gelæde Cuoeð him Gaað ȝ gie in þingeard Mið ðy
conduxit. Dicit illis Ite et vos in vineam [8] Cum

efern ł ic sædi uūt geporden pere cuoeð hlafard ðære þingearde
[8]sero autem factum esset dicit dominus vineae

giroefæ his Ceig ða þercmenn ȝ geld him meard
procuratori suo Voca operarios et redde illis mercedem

ongann frō ðæm laetmestum pið ðæm f'ðmestū Mið ðy
incipiens a novissimis usque ad primos. [9] Cum

gecuomun uūt ða ðe ymb ða ællefta tíd gecuomon
venissent ergo qui circa undecimam horam venerant

RUSHWORTH.

[4] ȝ cpæþ to heom gæþ ge ek in þingeard mine ȝ þætte reht biþ ic selle eop [5] hie þa eodun eft uteode æt þǣ [9] sextan ȝ þǣ nigoþan tide ł hþile ȝ dyde gelice [6] æt þære ællefta soþlice tide þa eode ut ȝ gemette oþre standende ȝ cpæþ to þæm hpæt stondeþ ge her unnytte ealne dæg [7] cpædun hie f'þon nænig usic mið leane gebohte cpæþ to heom gáþ ge ek spilce in þingeard mine [8] þa hit þa efen geporden pæs cpæþ he se hlaford þæs þingeardes to his geroefa cege þǣ þyrhtum ȝ gef heom heora lean ingingende frō þǣ næhstum oþ þe ærestu [9] þa cumende þa þe æt þære ellefstan hþile ł tide comen ȝ fengon æghpilc anum dinere

---

[1] 'dixit illis.' [2] 'autem' *om.* R.
[3] 'vero horam.'
[4] 'vidit,' but the reading 'invenit' is superscribed, with which the gloss corresponds.
[5] 'dixit.' [6] Originally 'nænig.'
[7] 'otiosi tota die.' [8] 'Cum autem serum factum esset.'
[9] The words 'æt þǣ' are expuncted.

onfengon suindrigo penningas Cymende uũt
acceperunt singulos denarios [10] Venientes autem

ȝ ða f'ðmesto gedoemendo[1] peron þ f'ðor peron onfengendo
[2]et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi

onfengon uũt ł éc ȝ ða ilco syndrigo penningas ȝ
[3]acceperunt autem et ipsi singulos denarios [11] et

mið ðy gefengon hia huæstredon ł deglice yfle sprecon pið
accipientes murmurabant adversus

ðæm hiorodes cuoeðendo ðas hlætmesto an
patremfamilias [12] dicentes Hi novissimi [4]una

tíd ł huil dydon ł porohton ȝ ðu efnes ł gelico ða ús ðu dydest
hora fecerunt et pares illos nobis fecisti

pe ða ðe beron hefegnise ł byrðen ðæs ðæges ȝ hæto ł byrn
qui portavimus pondus [5]diei et aestus.

soð he ondueardе anum hiora cueð la freond ł la meg
[13] At ille respondens uni eorum dixit [6]Amice

ne dóm ic ðe laæðo ł baeligniso ahne f' pennig ðu cuome
non facio tibi injuriam nonne ex [7]denario convenisti

mec mið nim þte ðin is ȝ gaa ł geong ic pillo
mecum [14] tolle quod tuum est et vade volo

uũt ȝ ðissum hlætmesto sealla spa ȝ ðe ł
autem et huic novissimo dare sicut et tibi. [15] aut

ne is rehtlic me þ ic pillo doa ł ego ðin
non licet [8]mihi quod volo facere án oculus tuus

RUSHWORTH.

[10] cumende þa ek þa ærestu pendon þæt hie mare sculdon onfoon onfengon ȝ hie þoñ spilce anum dinere [11] ȝ þa onfengon grornadun pið þæm fæder hina cpeþende [12] þas næhstu ane tide porhtun ȝ gelice þu hiæ us dydest pe þe beron mægen þisses dæges ȝ hǽtu [13] ȝ he ondsparede anum heora ȝ cpæþ freond ne do ic ðe teane ah ðu be dinere [9] dęglicū geþingdest pið me [14] genim þætte þin is ȝ ga ic pille ek ȝ ðissū næhsta sellan spilce ȝ þe [15] ah me is alæfed to sellan min

---

[1] Originally 'gedoemende.'
[2] 'et' *om.* R.
[3] 'acciperunt et ipsi.'
[4] 'unam horam.'
[5] 'pundus diei et estum.'
[6] 'amicae.'
[7] 'denario diurno.'
[8] 'mihi darem ea quodque volo.'
[9] Altered by erasure: the original reading appears to have been 'dęgullice.'

pohgfull is f'ðon ic gód ām Suæ biðon
nequam est quia ego bonus sū. [16] Sic erunt

ða hlætmesto f'ðmest ȝ ða f'ðmest hlætmest monigo sint f'ðon
novissimi primi et primi novissimi multi sunt enim

geceigdo lythþon uũt gecoren.
vocati pauci [1] autem electi.

ȝ astág ðe hælend genóm
[17] Et ascendens Ihs [2] Hierosolymis assūsit

tuoelfo ða ðegnas déglice ȝ cueð him heonu
duodecim [3] discipulos secreto et ait illis [18] Ecce

pe stiges ł pe scilon stige ȝ sunu monnes
ascendimus Hierosolymam et filius hominis

gesáld bið f'pöstū ł aldormoñ ðæra sacerda ȝ puðuutum ȝ geniðre-
tradetur principib: sacerdotū et scribis et con-

don ł geteldon hine to deaðe ȝ sellas hine hæðnum
demnabunt eum morte [19] et tradent eum gentibus

to telenne ł to besuicanne ȝ to suinganne ȝ to hoanne
ad deludendum et flagellandum et cruci figendum

ȝ ðirdda dæg eftarisæs.
et tertia die resurget.

ða cuom ł geneolecde to him moder suno
[20] Tunc accessit ad eum mater filiorum

Zebedies mið sunū hire tobæd ł porðade ȝ gipuðe
Zebedaei cum [4] filiis suis adorans et petens

hþelchuoegu frō him se ðe cueð him huæt pilt ðu cueð
aliquid ab eo [21] qui dixit ei Quid vis [5] ait

RUSHWORTH.

þæt ic pille doan þa egan þin naþiht is f'þon þe god ic eam [16] spa [6] beoþ þa næhstu æreste ȝ þa eristu næhstu monige forþon sindun gecęged ȝ feaþe soðlice gecoren [17] ȝ astigende hæł Hierosolimis genom þa tþelf leorneras his degullice ȝ cþæþ to heō [18] henu þe astigaþ — ȝ sunu monnes bið sald aldor sacerd ȝ bokerum ȝ gedoemeþ hine to deade [19] ȝ sellaþ hine ðeodum to bismerene ȝ to spinganne ȝ to hóanne ȝ ðridda dæg eft ariseþ [20] þa eode to him moder sunu Zebedes mid sunu hire to gebiddanne ȝ hine boensendu hþæthþugu frō him [21] ȝ

---

1 'vero.'
2 'Hierusoliman.'
3 'discipulos suos.'
4 'filis.'
5 'at illi.'
6 So altered from 'beoþan.'

him ł sægde him cueð þ [1]gesitta ðas tuoeg suno mīne enne to
illi [2]Dic ut sedeant [3]hi duo filii [4]mei unus ad

suiðra ðinū ȝ enne to þinstra in ríc
dexterā tuam et unus [5]ad [6]sinistram in regno tuo.

[7]Geonduorde uũt ðe hæł cueð ne uutu ge huæt ge gipas
[22] Respondens autem [8]Ihs dixit Nescitis quid petatis

ł bidas maga ge drinca calic ðone ic drincende beom ł
potestis [9]bibere calicem quem ego bibiturus

drinca þillo cuedon him þe magon cueð him ðe calic
sū. dicunt ei [10]Posumus. [23] Ait [11]illis Calicē

ec soð mín gie drinces sitta uũt to suiðra
quidē meum [12]bibetis sedere autem ad dexteram

minra ȝ þinstra ne is min sella iuh ah
[13]meam [14]et sinistram non est meum dare vobis sed

ðæm [15]gegearþad is frō feder min.
quib: paratum est a Patre meo.

ȝ geherdon teno þraðe peron of ðæm tuæm
[24] Et audientes [16]decem indignati sunt de [17]duob:

broðrum ðe hæł uũt geceigde hia to him ȝ cueð
fratrib: [25] Ihs autem vocavit eos ad [18]se et ait

RUSHWORTH.

cpæþ he to hire hpæt þiltu cpæþ hio cpæþ þæt sittæ þas tpægen sunæ mine an on þa spiðran healfe þine ȝ oþer on þa þinstran healfe þin in rice þinum. [22] ondsparade þa heom se hælend ȝ cpæþ ge nytan hpæt ge bidaþ magon git ðene kælic drincan þe ic drincande beom cpædun hię þit magun [23] cpæþ he to heō se hæł kælic git minne drincan sitte git þonne on þa spiðran halfe min ȝ þa þinstran min nis me to sellanne inc ah ðęm ðe iarpard is frō fæder minum [24] ȝ geherende þa tene abolgenne þerun be þǣ tpæm broþrū [25] hælend þa ceigde þæm to

---

1 Originally 'gesetta.'
2 In R. the word 'dic' is added above the line by a later hand.
3 'hii.'
4 Added in R. in the margin.
5 In R. 'unus et,' but corrected to 'ad' by a later hand.
6 'sinistram tuam.'
7 Originally 'geponduorde.'
8 'autem illis Jesus.'
9 'calicem bibere.'
10 'possimus.'
11 'illis Jesus.'
12 'bibitis.'
13 'meam' added in R. above the line.
14 'aut ad senistram meam.'
15 Originally 'gegerpad.'
16 'x.' originally 'xii.'
17 Originally in R. 'dub:' but altered to 'duob:'
18 'se ait.'

Gie puton f'ðon aldormenn hæðna ricsað hiora ȝ
Scitis quia [1]principes gentium dominantur eorum et

ða ðe heist ł maast sint mæht ł onpeald geðencas in him ł in ða ilco.
qui maiores sunt potestatem exercent in eos

ne spæ bið ł sie betuih iuh ah ða ðe ł sua chuelc pelle
[26] non ita erit inter vos sed quicumq: voluerit

betuih iuh maast ł heest posa sie iuer embehtmonn ȝ
inter vos maior fieri sit vester minister [27] et

se ðe pęlle betuih iuh f'ðmest ł f'ŭost possa sie ł bia [2]iuer
qui voluerit inter vos primus esse erit vester

ðea ł ðegn. Sua sunu monnes ne cuom him to
servus. [28] Sicut filius hominis non venit minis-

heranne ah he to embehtane oðrum ȝ sella sapel his
trari sed ministrare et dare animam suam

eftlesing ł alesenis f'e monigum.
redemtionem pro [3]multis.

ȝ færendum ðæm frō hiericho [4]gefylged pæs
[29] [5]Et egredientib: illis ab Hiericho [6]secuta est

hine ðreatas monigo ȝ heonu tuoege [7]blindo sittende
eum turba multa [30] et ecce duo caeci sedentes

æt þeg geherdon f'ðon ðe hælend [8]of'foerde ł bieode ł pæs
secus viam audierunt quia Ihs transiret.

færende ȝ ceigdon cueðendo drihẗ milsa ús ł help usig
et clamaverunt dicentes Dne miserere nostri

RUSHWORTH.

him ȝ cpæþ ge cunnen þæt aldormenn ðeoda agun gepald þara ł heora ȝ þa þe mare sindun mæhte begæþ ofer heo [26] ne bið spa betpihc eop ah spa hpa spa pille betpix eop mare gepeorðan beo he eoper ðægn [27] ȝ se þe pile betpix eop se forma beon beo he eoper esne [28] spa sunu monnes ne cpom þ hī pære ðægnad ah ne ðægnade ȝ salde ferh his to alesnisse for mongū [29] ȝ þa uteodun hiæ frō Hiericho folgadun him micel mengu [30] ȝ henu tpægen blinde sittende bi ðǣ pæge geherdun þ se hælend foerde ł liorde ȝ cliopadun cpæþende dryht̃ miltsa unc sunu

---

[1] 'gentium principes' in R., but marked for transposition.
[2] Originally 'iur.'
[3] 'pro multis redemptionem' in R., but marked for transposition.
[4] Originally 'gefylgde.' [5] 'et' is added in R. by a later hand.
[6] 'secutae sunt eum turbae multae.'
[7] Originally 'blindas.' [8] 'Originally 'of'forde.'

sunu dauides ðy ł ða menigo uūt geðreadade ł peron geðreatne
fili David. [31] turba autem increpabat

hia þte hia suigdon soð ða ilco suiðor peron ceigendo ðus cuoeðendo
eos ut tacerent at illi magis clamabant dicentes

drihten milsa ús sunu davides ȝ stod
[1] Dn̄e [2] miserere nostri fili David. [32] et stetit

ðe hælend ȝ ceigde hia ȝ cueð huæt pallað gie þ ic gedoa
Ihs̄ et vocavit eos et ait Quid vultis ut faciam

iuh. cuedon him drihtn̄ þte untynde sie ego
vobis. [33] dicunt [3] illi Dn̄e ut aperiantur oculi

usra. milsande pæs uūt hiora ðe hælend gehran
nostri. [34] misertus [4] autem eorum Ihs̄ tetigit

égo hiora ȝ sona gesegon ȝ fylgende peron
oculos eorum et confestim viderunt et secuti sunt

hine.
eum.

ȝ mið ðy geneolecdon
XXI. [1] Et cum appropinquassent [[5] Hierosolymis

ȝ cuomun ðæm styde to mor oliuetes ða ðe hæł
et evenissent] Bethfage ad montem Oliveti tunc Ihs̄

sende tuoege ðegnas cueð him geongas in cæsctra
misit [6] duos discipulos [2] dicens [7] eis Ite in castellum

RUSHWORTH.

Daviðes [31] sio mengu þa ðreattan hiæ þ hí spigadun ȝ hiæ spiðor cleopadun cpeþende gemiltsa unc sunu Daviðes [32] ȝ gestód se hæł ȝ cliopade heom ȝ cpæþ hpæt pillaþ git þ ic do eop [33] cpædun heo dryhtn̄ þ ontyned sie egna ure [34] miltsende þa heom se hælend ȝ hrán egum heora ȝ sona geseġun ȝ folgadun him.

XXI. [1] ȝ þa hiæ nealehctun Hierusalem ȝ coman to Beþfage to oelebearpes dune þa hæł sende tpægen leorneras [2] cpæþende to heō gáð

---

[1] 'domine' *om.* R. [2] 'misserere.'
[3] 'ei.' [4] 'est autem.'
[5] In R. these words are added between the lines, having been omitted by the original scribe.
[6] Added in R. between the lines.
[7] 'illis.' Omitted by the first scribe, bu added between the lines in R.

þ piδ iuh is ȝ sona ł recone ge infindes asal
quod contra vos est et statim invenietis [1] asinam

gebunden ȝ fola miδ hia unbindas ȝ tolædas me
alligatam et pullum cum ea solvite et adducite mihi.

ȝ gif hua iuh [2] huothuoego ł sūδing cuoeδa pælla cuoeδas gie
[3] et si quis vobis aliquid dixerit dicite

f'δon hlaferd δisra nytt hæfeδ ȝ recone ł hraδe he
quia Dns his opus habet et confestim [3] dimittet

f'letes hia ł δ ilco
eos.

δis soδlic geporden pæs þte pere gefylled þ
[4] Hoc [4] autem factum est ut [5] impleretur quod

acueden pæs δerh δone pitgo cueδendo Cueδas
dictum est per [6] prophetam dicentem [5] Dicite

doehter siones heonu cynig δin cuom δe bliδe ł biluit ȝ
filiae Sion ecce rex tuus venit tibi mansuetus et

sittende of' asal ȝ δone fola suna undergeocas
sedens super [7] asinam et pullum filium subiugalis.

Geeadon uūt δa δegnas dydon suæ heht
[6] Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit

him δe hæł ȝ tolæddon δa [8] asal ȝ δone folo ȝ
illis Ihs [7] et adduxerunt [9] asinā et pullum et

RUSHWORTH.

in þas cæstre þe beforan inc is ȝ sonæ git moeteþ [10] æosul gesælde ȝ folan mid hire unsæleþ ȝ ledaδ to me [3] ȝ gif hpa eop ł inc apiht to cpæþe sæcgaþ þæt dryhtˆ heora δearf ȝ sonæ forleteδ heo [4] þæt þonne eall geporden pæs þæt gefylled pære þætte gecpæden pæs þurh Essaiā se pitga cpæδende [5] sæcgaþ dohter Sione henu cyninge þin cymeþ δe monnδpære ȝ sittende on eosule ȝ on folan sunu þære teoma [6] gangende þa — dydon spa bebead heom hæł [7] ȝ tobrohtun eosula ȝ fola ȝ on-

---

1 'assinam.'
2 Originally 'huothuogo.'
3 'demittet vobis.'
4 'autem totum factum.'
5 'adimplere' R., the termination '-tur' being added above the line.
6 'per Esseiā profetam.'
7 'assinam et pullum subjugalem' is the original reading of R., but 'filium' is added above the line.
8 'Originally 'assal.'
9 'assinam.'
10 The *o* is added above the line, but by the first hand.

gesetton of' him þédo hiora ȝ hine of'ufa
[1] inposuerunt super eis vestimenta sua et eum desuper

sitta dydon ðа monigo uũt ðreatas gebrædon
sedere fecerunt [8] plurima autem turba straverunt

þédo hiora oðero uũt hia [2] geðvrscon ł hia
vestimenta sua in via alii autem caede-

gesumgdon tuiggo of treum ȝ [3] getredon ł legdon on þeg
bant ramos de arborib: et [4] struebant in viã.

ðа menigo uũt ðа ðe f'eeadon ł f'eead þerun ȝ ðа ðe
[9] [5] Turbae autem quae [6] praecedebant et qua e

æfter̃fylgdon hia þeron clioppende cuedon ł ðus cuedon la hæl usic
seq:bantur clamabant dicentes [7] Ósanna

sunu daviðes sie gebleodsað se ðe tocymende is ł þæs in noma
filio David [8] beneditus qui venturus est in nomine

drihtnes la hæl usic in heannisum
Dn̄i [9] Ósanna in altissimis.

ȝ mið ðy ineode ðа burug gestyred
[10] Et cum [10] intrasset Hierosolymam commota

þæs all ðiu ceast' cueðende hua is ðis ðæt folc
est universa civitas dicens Quis est hic. [11] [11] populus

uũt cueð ðis is ðe hæł þitga frõ
autem dicebat Hic est Ih̄s propheta a [12] Nazaret

geliornessa.
Galilęae.

RUSHWORTH.

brędden on heo hrægl heora ȝ hine onufan sittende dydun [8] sio mæste þa mængu strægdun hrægl heora on þǣ pege sume þoñ sneddun telgran of treoþum ȝ stregdun on þǣ pæge [9] þa mængu þoñ þa þe beforan eodan ȝ þa þe æfter eodun cleopadun cpæþende gehæl sunu Daviðes gebloetsad se þe cymeþ in noman dryht˜ gehæl in heanissum [10] ȝ þa he eode in Hierusalem inhroered þæs eall sie ceastre cpæðende hpæt is þes [11] þ

---

[1] 'inpossuerunt ei vestimenta sua. Et eum desuper sedere fecerunt plurimae autem turbae straverunt vestimenta sua in via alii autem cedebant.'

[2] Originally 'geðerscon.'
[3] 'Originally 'gedredon.'
[4] 'steruebant.'
[5] 'turba.'
[6] 'cedebat et quae secebatur.'
[7] 'Ossianna filii.'
[8] 'benedictus qui venit.'
[9] 'ossianna in excelsis.'
[10] 'introisset.'
[11] 'populi autem dicebant.'
[12] 'Nazareth.'

ȝ ineade ðe hæł in tempel Godes ȝ f'draf
[12] Et intravit Ihs in templum [1] Dni et eiciebat

alle bebohton ȝ bohton in temple ȝ discas ł beadas
omnes vendentes et ementes in templo et mensas

ðara mynetra ł ceapemenn ȝ ceatlas bebygendra ł ðara cepemōn
nummulariorum et cathedras vendentiū

culfra ł staplas ȝ cerde ȝ cueð him apritten is
columbas et [2] vertit [13] et dicit eis Scribtum est

hus min hus [3] gebed geceiged gie uūt
domus mea domus orationis [4] vocabitur vos autem

gie porhton ða ilca cofa ł græfe ðeafana ȝ geneo-
fecistis [5] illā speluncam latronum. [14] Et acces-

lecdon to him [6] blindo ȝ halto in temple ȝ haelde
serunt ad eum caeci et claudi in templo et sanavit

hia.
eos.

Gesegon uūt aldormenn sacerda ȝ [7] uðuuto
[15] Videntes autem principes sacerdotum et scribae

ða þundra ða ðe porhte ȝ ða cnæhtas clioppendo in temple ȝ
mirabilia quae [8] fecit et pueros clamantes in templo et

cueðendo la hæl usic sunu dauiðes práðe peron ȝ
dicentes [9] Ósanna filio David indignati sunt [16] et

cuedon him gehers ðu huæt ðas cueðas. ðe hæł uūt
dixerunt ei Audis quid isti [10] dicant. Ihs autem

RUSHWORTH.

folc þa sægde þis is hælend se þitga frō Nazareþ Galilea [12] ȝ eode se hæł in tempel Godes ȝ þearp ut ealle þa sellende ȝ gebycgende in þæm temple ȝ béod þara mynetræ ȝ settlas þa sellendum culfran afældę [13] ȝ cpæþ to heō apriten his f'þon ꝑ hus min bið gebedes hus genemned eallum ðeodum ge þoñ gedydun hit to gescræfe ðiofas ł scaþena [14] ȝ eodun to him blinde ȝ healte in þǣ temple ȝ gehælde þa [15] gesegon þa aldur sacerdos ȝ bokeras ꝑ þundur ðe porhte se hæł ȝ cnæhtas clipigende in þǣ temple ȝ cpæþende gehǽl sunu Daviðes hi þa bolgenne peron [16] ȝ cpedun to him geherest ðu hþæt þas sæcgaþ hæł þa cpæþ to heō

---

1 'Di et iecebat.'
2 'evertit Dicit eis scriptum est enim quia.'
3 Originally 'gebedes.'
4 'vocabitur omnibus gentibus.'
5 'eam speloncam.'
6 Originally 'blindas.'
7 Originally 'uðuutu.'
8 'fecit Jesus et.'
9 'Ossianna filii.'
10 'dicunt.'

cueð him soðlice næfre gie liornadon f'ðon of [1] muð
[2] dicit eis utiq: [3] numquam legistis quia ex ore

ðara lytla ȝ diendra geendades lof.
infantium et lactantium perfecisti laudē.

ȝ f'letno peron ða geeade uta buta ceastra
[17] Et relictis illis abiit foras extra civitatem

in bethania ȝ ðer punade [4] on merne uut
in Bethaniam [5] ibique mansit. [18] mane autem

eftgecerde in ceastre [6] hyngcerde ȝ gesæh
revertens in civitatem esuriit [19] et [7] videns

ðone fic beom enne æt þeg cuom to ðær ilca ȝ
fici arborem unam secus viam [8] venit ad eam et

næniht [9] infand in ðær ł in ðæm buta leofo ánum ȝ cueð
nihil invenit in ea nisi folia tantum et ait

ðæm ł him næfra frō ðec þæstm accenned bið in
illi Numquam ex te fructus nascatur in

ecnisse ł in aldre ȝ gedrugad þæs sona ł recune fíc beam
sempiternum. et [10] arefacta est continuo ficulnea.

ȝ gesegon ða ðegnas geþundrade peron cueðendo
[20] et videntes discipuli mirati sunt dicentes

huu sona gedrugde.
Quomodo continuo [11] aruit.

Geondueardе soðlice ðe hælend cueð him soðlice ic sægo
[21] Respondens autem Ihs̄ [12] ait eis Amen dico

RUSHWORTH.

hpæt ge næfre reordadun þæt of muðe cildra ȝ sukendra ł diendra þu gefylldęst lof [17] ȝ forletende hiæ eode ut of þara ceastræ to Bethaniæ ȝ þær punade [18] on mærgne þa æftpęrfende in ceastre hungrig ł hingrade [19] ȝ sæh treop fices an bi pæge ȝ cuom to þǣ ȝ naupiht gemoette on hī nymþe leaf efnæ ȝ cpæþ to him næfre of ðe siæ pæstim akenned in eknisse ȝ forpisnade sonæ ł in styde se fíc [20] ȝ gesegon ða leorneras pundradun cpæþende hu in styde adrugade se fíc [21] ond-

---

1 Originally 'muðe.' 2 'dixit.' 3 'non.'
4 Originally 'in.' 5 'et ibi.' 6 Originally 'hyncerde.'
7 'vidit arborem fici.' 8 'et venit.' 9 Originally 'onfand.'
10 'arida facta est.' 11 'aruit ficulnia.'
12 The words 'ait eis' are added in the margin of R.

iuh gif gie habbas ł hæbbe leafo ȝ gie ne þiðstylte ne
vobis si habueritis fidem et non haesitaveritis non

þ ane of fíc beám gie doe ah ȝ gif more ðissum
solum de ficulnea facietis [1] sed et si monti huic

gie cuedes. Nim ȝ þorpas in sæ sie ł bið ȝ
dixeritis Tolle [2] et iacta te in mare fiet [22] et

alle ða ðe sua huelc gie biddes ł giuigas in gebed gelefes
omnia quaecumq: petieritis in oratione credentes

ge onfoes.
accipietis.

ȝ mið ðy gecuome in tempel geneolecdon to
[23] Et cum venisset in templum accesserunt ad

him lærende aldormenn sacerda ȝ ældo ł uuto
eum [3] docentem principes sacerdotum et seniores

ðæs folces cueðende in ðæm mæht ðas do ȝ hua
populi dicentes In qua potestate haec facis et quis

ðe salde ðius mæht Geondueardе ðe hælend
tibi [4] dedit hanc potestatem. [24] Respondens [5] Ihs

cueð ðæm ł him ic fregno iuih ȝ ic an þórd
dixit illis Interrogabo vos et ego unum sermonem

ðone gie cueden me ȝ ic iuh sægo in ðæm
[6] quem dixeritis mihi et ego vobis dicam in qua

mæht ł in huelc mæht ðas ic doa. Fulþiht
potestate haec facio. [25] [7] Baptismum Iohannis

RUSHWORTH.

sparede þa se hæł cpæþ to heō soð ic sæcge eop gif ge hæfdon [8] geleafu ȝ ne tþigaþ nælles be fice anum doaþ ah spilce to dune þissere þæh þe gecpeðe hef ðæc ȝ pearp in sǣ ȝ gepeorþað [22] ȝ eallū spa hpæt spa ge biddað in gebedę gelæfende ge ondfoo ð [23] ȝ þa he cpō in tempel eodun to him aldor sacerdas ȝ eldre þæs folcęs cpæþende in hpæs ł hþilcę mæhte þas ðu þircest ł doest ȝ spa salde ðe þas mæht [24] ondsparade þa se hal' cpæþ to heō ic ahsige eop ȝ ek anes pordes sæcgaþ me þ þoñ gif ge sæcgaþ me ȝ ic ek eop sæcge in spilce mæhte ic þas [9] do ł pyrce. [25] fullþiht Johañ hponan þæs on heofunū ðe of monnū hí þa þohtun

---

[1] 'sed' *om.* R.
[2] 'te et mitte in.'
[3] 'docentem' *om.* R.
[4] 'dedit tibi.'
[5] 'Respondens autem Ih's.'
[6] 'sermonem dicite mihi quem si.'
[7] 'Baptismum Johannem.'
[8] The letter *a* is written above the line, but by the first hand.
[9] Originally written 'þis,' but altered to 'þas' by the first hand.

huona pæs of heofnum ł of monnū Soð hia ł ða [1] geðohtun
unde erat e coelo an ex hominib: At illi cogitabant

betuih him cueðende gif pe cueðas of heofnum
[2] inter se dicentes [26] Si dixerimus [3] e caelo

he cueðas us f'huon ðonne ne gelefde ge hī Gif uūt
dicit nobis quare ergo non [4] credidisti illi Si autem

pe cueðas of monnum pe ondredes ðæt menigo alle f'ðon
dixerimus ex hominib: timemus turbam omnes enim

habbað suæ pitga ȝ geondue-
[5] habent Ioannem [6] sicut prophetam. [27] Et respon-

ardon ðæm hæł cuedon nutu pe cueð him ȝ he ne
dentes [7] Īhu dixerunt Nescimus. Ait illis et ipse Nec

f'ðon ic cueðo iuh in huelc mæht ðæs ic doa.
[8] ergo dico vobis in [9] quā potestatem haec faciam.

Huæt uūt iuh is gesene. Monn se ðe hæfde tuege
[28] Quid autem vobis [10] videtur. [11] Homo habebat duos

sunu ȝ geneolecde to ðæm f'ðmest cueð la sunu gaa to dæge
filios et [12] accedens ad primū dixit [13] Fili vade hodie

puirc in pingeard minne ðe soðlice onduearde
operare in vinea mea. [29] ille autem respondens

cueð nuill ic æft'ðon uūt mið hreapnise gecerred geeade
[14] ait Nolo postea autem pœnitentia motus abiit.

RUSHWORTH.

betpihs heō cpæþende gif þe cpęþaþ of heofunū he cpæþ to us for hpon ne gelefdan ge him [26] gif pe þonne cpeðaþ of monnū pe us ondredaþ þas mængu ealle forþon habbaþ Johañ spa pitga [27] ȝ þa onsparade to þǣ hæł ȝ cpedun niton pe he cpæþ to heō ȝ ic no ek sæcge eop in hpilce mæhte ic þas pyrce [28] hpæt þoñ ðynce eop monn sum hæfde tpægen sunes ȝ gangande to þǣ ældra cpæþ sunu ga todæge pyrc in pingeard minum [29] he þa ondsparade cpæþ ic gánge dryht' ȝ ne eode

---

[1] Originally 'gieðohtun.'
[2] 'intra.'
[3] 'de,' added above the line in R.
[4] 'credidistis.'
[5] 'habebant.'
[6] 'sunt,' but altered to 'sicut' in R.
[7] 'ad Ihm̃.'
[8] 'ego.'
[9] 'in qua potestate haec facis.'
[10] 'videtur vobis.'
[11] 'Homo quidam.'
[12] 'accidens.'
[13] 'filii vade operare in viam meam,' the word 'viam' being afterwards corrected to 'vineam' in R.
[14] 'dixit eo domine et non iit accedens autem.'

genealecde soðlice to [1]oðro cueð gelíc soð
[30] accedens autem ad alterum dixit similiter. at

he ondueardе cueð ic gae la hlaferd ȝ ne eode Hua
ille respondens ait [2]Eo domine et non ivit. [31] Quis

frō tuih dyde þillo fadres Cueðas ł cuedon
ex duobus fecit voluntatem patris. Dicunt

[3]hlætmest Cþeð him ðe hæł soðlice ic sægo iuh f'ðon
[4]Novissimus. Dicit illis Ihs̄ Amen dico vobis quia

bærsuinnigo ȝ portcþoeno f'egeonges iuih[5] in ríc Godes
publicani et meretrices praecedent vos in regno Dī

cuom f'ðon to iuh in þeg soðfæstnise ȝ
[32] venit enim ad vos [6]Iohannes in via iustitiae et

ne gelefde gie him bærsynnig soðlice ȝ portcuoeno
non credidistis ei publicani autem et meretrices

gelefdon him gie uuẽ [7]gesegon ne hreonise
crediderunt ei. vos autem videntes nec paenitentiam

hæfdi gie æfter ðon þ gie gelefde him
habuistis post ea ut crederetis ei.

oðero bispell heres ge Monn þæs faeder
[33] Aliam [8]parabolam audite. Homo erat pater

hiorodes se ðe gesette ðone pingeard ȝ ymbsald
familias qui plantavit vineā et [9]saepae circumdedit

RUSHWORTH.

[30] gangande þa to þæm oþrū cþæþ gelice he ondsþarade cþæþ nyll ic efter þa mid hreoþnisse inhroered eode in þingeard [31] hþeþer þære tþegra þorhte þillan þæs fæderes cþædun hiæ se æftera ł se nęrra cþæþ heō to se hælend soð ic sæcge eoþ þ æþisfirine ȝ forlegnisse beforan gæþ eoþ in rice Godes [32] cþom f'þon to eoþ Johañ in þegæ soþfæstnisse ȝ ge ne gelefdun him eþisfirinæ þoñ ȝ forlægenisse gelefdun him ge þoñ gesegon ne ge hreuþnisse hæfdun æft' þon þ ge gelefde him [33] oþre bispell geherað monn þæs fæder hina se þe sette þingeard ȝ

---

[1] Originally 'oðre.'
[2] 'nolo postea autem pœnetentia motus abiit in viniam,' afterwards corrected to 'vineam.'
[3] The initial *h* is apparently an addition by another hand.
[4] 'ei' added in R. above the line.
[5] Originally 'iuh.'
[6] 'Johannis.'
[7] Originally 'gesegen.'
[8] 'parabulam.'
[9] 'sepem.'

him ȝ dalf in dær þintrog ł ðer monn tred .. ða þinbegera .. ȝ
ei et fodit in ea torcular et

getimberde torr ȝ gesomnade ða ł hia ðæm londbuendum ȝ
aedificavit turrē et locavit eam [1] agricolis et

foerde fearr ł ellðiodegde færende þæs. Mið ðy uũt
peregre profectus est. [34] Cum autem

tíd ðæra þæstma geneolecde sende ðegnas his ȝ
tempus fructuum [2] appropinquasset misit servos suos et

ða londbuend suæ ƿ onfengon þæstm his ȝ
agricolas ut [3] acciperunt fructus eius. [35] et

ða londbuend mið ðy gefoen peron ðegnas his oðer geðurscon
agricolae apprehensis servis eius alium [4] cederunt

oðer ofslogun oðer uũt gestændon Eftsona
alium occiderunt alium vero [5] lapidaverunt. [36] iterum

sende oðero ðegnas monigo ł micla maa ðæm fˀðmestum ȝ
[6] misit alios servos plures prioribus et

dydon him ł ðæm gelíc hlætmeste ł ætlende [7] soðlice
fecerunt illis similiter. [37] Novissime autem

sende to him sunu his cuoeð ł cueðende teldon ł fræppigdon
[8] misit ad eos filium suum dicens [9] Verebuntur

sunu mín ða lond buendo uũt gesegon ł locadon sunu
filium meum. [38] Agricolae autem videntes filium

RUSHWORTH.

heage [10] ł geard ymbtynde ðane ȝ gedælf in ðæm torcul ȝ getimbrade torr ł pall ȝ gesette hine begengū ȝ ī ellende ł in elðiode gefoerde [34] þa þæt tíd [11] tonealehte þæstma þæs þintreopes sende esnas his to þǣ begængū ƿ hi onfengon þǣ þæstmū [35] ȝ þa begengū gegripan ł onfengon esnas his sume cuidun sume soþlice stændun ȝ sume ofslogan [36] ȝ æft' sende oþre esnas mænigu þǣ ærrum ȝ dydun ðæm gelice [37] ætnæhsta þa sende to heō sunu his cpeþende hio ofpitun sunu min [38] þa begengu þa geségun þone sunu cpedun in innan heom þis is se

---

1 'agriculis.'
2 'adpropinquasset fructum vineae missit servos tuos ad agriculas.'
3 'acciperent fructum.' 4 Altered in R. to 'ceciderunt.'
5 'et alium occiderunt.' 6 'missit.'
7 The reading of this word, which occurs in the margin, is somewhat uncertain.
8 'missit.' 9 'reverebuntur.'
10 The letter *a* is added above the line, but by the first hand.
11 A second gloss has been added to this word (apparently 'hpile'), and afterwards erased.

cuedon bituih him ðes is erfepeard cymmeð putū ofsla[1]
dixerunt intra se Hic est heres venite occidamus

hine ⁊ pe habbas ł magon habba erfepeardnisse his ⁊
eum et [2]habebimus hereditatem eius. [39] et

gefengon ł pæs gefoen hine gepurpon ł f'drifon buta ðæm pingeard ⁊
apprehensum eum eiecerunt extra vineam et

ofslogun Mið ðy soðlice gecuome hlaferd ðære
occiderunt. [40] Cum ergo venerit dominus vineae

pingearde huæt does londbuendum ðæm hia cueðas him
quid faciet agricolis illis. [41] Aiunt illi

ða pyflo yfle losas ⁊ þ pingeard gestreonde oðrum londbuendum
Malos male perdet et vineam locabit [3]aliis agricolis

ða ðe f'geldas him pæstm tidum hiora. cuoeð
qui reddant ei fructū temporib: suis. [42] Dicit

ðæm ðe hælend næfra gie leornade in gepurittum [4]ðone stán
illis Ihs [5]Numquid legistis in scribturis lapidem

ðone eftedpidon timbrende ðes geporden pæs in
quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in

heafut huomstanes frō drihtnen pas ðis ⁊ is
[6]caput anguli. á Dnō [7]factum est istud et est

pundurlic in egum usum f'ðon ic sægo iuh
mirabile in [8]oculis nostris. [43] Ideo [9]dico vobis

f'ðon genumen bið of iuih ríc godes ⁊ gesáld bið
quia [10]aufereatur á vobis regnum Dī et dabitur

RUSHWORTH.

erfepeard cymeþ putu ofstan þane ⁊ uru bið ł habbe pe us erfe his [39] ⁊ þa gegripon hine ⁊ purpon hine butan þone pingeard ⁊ ofslogan þæne [40] nu cymeþ dryhten þæs pingeardes hpæt doeþ he begengum þæm [41] cpædun hiæ yflu yfle abreoþeð ⁊ þone pingeard geseteþ oþrū begengum þæm þe ageofað him pæstim tidum his [42] cpæþ to heō se hælend hpæt ł ah ge næfre reordun in gepritum stan þæm thi piðcurun timbrade sé geparð in heafod hpommes frō dryhtne geparð þis ⁊ is pundurlic in egum urum [43] forþon ic sæcge eop þæt afirred bið frō

---

1 Originally 'ofslape.'
2 'et nostra erit hereditas ejus et adprehenso eo jecerunt eum.'
3 'alis agriculis qui reddent.'
4 The word 'ðone' is marked for removal.
5 'quid non.'
6 'capud.'
7 'factus est istud hoc est.'
8 'occulis.'
9 'vobis dico.'
10 'auferetur.'

ðæm cynne þyrcende þæstm his ⁊ se ðe faelles
genti facienti [1] fructus eius. [44] et qui [2] ceciderit

ofer stan ðiosne gebrocen bið ofer ðone uuẽ
super lapidem [3] istum confringetur. super quem vero

fallas gebrecceð hine
[4] ceciderit conteret eū.

⁊ mið dy geherdon ða aldormen sacerda ⁊
[45] Et cum [5] audissent principes sacerdotum et

ða aeldomenn bispell his ongeton þ of him ł ðæm
[6] Pharisaei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis

he palda cuaða ⁊ sohton hine to haldanne
diceret. [46] et [7] quaerentes eum tenere

ondreardon ða menigo f'ðon suæ ł suelce þitge hine
timuerunt turbas quoniam sicut prophetam eum

hia hæfdon.
habebant.

⁊ gepondporde ðe hælend cueð eftsona in
xxii. [1] Et respondens Iħs dixit iterum in

bispellum him cueð Gelic geporden þæs ríc
[8] parabolis eis dicens. [2] Simile factum est regnum

heofna [9] cyne menn se ðe dyde ða færmo ł brydlopa sune
caelorum homini regi qui fecit [10] nubtias filio

RUSHWORTH.

eop rice Godes ⁊ sald þara ðiode þe pyrceþ þæstim his [44] ⁊ se þe afalleþ on stáne þæm he biþ gebroken on þone þanne þe he falleþ gehnyscet hine [45] ⁊ þa geherdun þa aldor sacerdas ⁊ Fariseos bispell his ongetun þæt he be heõ sægde [46] ⁊ soecende hiæ þ hine genoman ⁊dreordun him mængu f'þon þe hiæ [11] spa pihtga hinę hæfdun.

XXII. [1] ⁊ ondsparade se hælend cpæþ ęfter bispellum heora [2] gelicepearð rice heofunas monn cyninge þǣ þe porhte gemunge sunu his

---

1 'fructum.'
2 'ciciderit.'
3 'istum non.'
4 'ciciderit.'
5 Originally 'venissent' in R., but altered to 'audissent.'
6 'Farissae parabulas.'
7 In R. originally 'volentes,' but altered to 'querentes.'
8 'parabulis eis Simile est regnum.'
9 So altered from 'heofnæ.'
10 'nuptias.'
11 After 'hiæ' in R., the word 'hine' has been partially erased.

his ȝ sende ðegnas his to geceiga hia sie gehlaðad to
suo. [3] et misit servos suos vocare invitatos ad

ðæm færmum ȝ naldon gecuma eftsona sende
[1] nubtias et [2] nolebant venire. [4] [3] iterum misit

oðero ðegnas cuoeð cueðas ge hlaðas ge heonu symbel ł spoese
alios servos dicens Dicite invitatis ecce prandium

min ic gearuade farras mín ȝ ofslægeno ȝ alle
meum paravi tauri mei et altilia [4] occisa et omnia

gegerƿad cymes to ðæm færmum ða ilco uuꝫ f'hogdon
parata venite ad [5] nubtias. [5] Illi autem neglexerunt

ȝ gieeadon oðer in lónd hís oðer uuꝫ to
et abierunt [6] alius in villam suam alius vero [7] ad

cepinc his ða oðero uuꝫ gehealdon ł gefengon
negotiationem suam. [6] reliqui vero tenuerunt

ðegnas his ȝ mið fræceðo geyfled ł getéled ofslogun
servos eius et contumelia [8] adfectos occiderunt.

ðe cynig uuꝫ mið ðy geherde ƿuraðƿæs ȝ peron gesendeno
[7] Rex autem cum audisset iratus est et [9] missis

hergas his f'dyde ł losade morðorslago[10] ða ilco ȝ bỹrug
exercitib: suis perdidit homicidas illos et civitatem

hiora gebarn ða cueð ðegnū his færmo
illorum succendit. [8] Tunc ait servis suis [11] Nubtiae

RUSHWORTH.

[3] ȝ sende esnas his cegan þæm gelaðadum to þǣ gemunge ȝ noldan cuman [4] ȝ æft sende oþre ęsnas cpæþende sæcgað þǣ gelaðadum henu undernmete min geiarpad fearras mine ȝ fóedelfuglas mine ofslægene ȝ all iara cumaþ to þǣ gemungæ [5] hiæ þa ne rohtun ȝ eodun aƿæg sum to his tunę sum þoñ to ceapunge his [6] elle genoman ęsnas his ȝ geonrettæ ofslogun [7] se cyning ða he ƿ geherde eorre pæs ȝ sende hergas his ȝ abriodde myrðra heora ȝ burg heora forbernde [8] ȝ þa cpæþ to esnum his gemunge pæs iare ah þa þe gelaþade peron

---

1 'nuptias.'
2 'noluerunt.'
3 'et iterum missit.
4 'mea occissa.'
5 'nuptias.'
6 'alii in villam alii autem.'
7 The words 'ad negotiationem,' as far as 'vero' inclusive, are written on the top margin of D. by the first scribe.
8 Originally in R. 'adflictos,' but altered to 'adfectos.'
9 'missit exercitum suum et.'
10 Originally 'morðorslagu.'
11 'nuptiae.'

sum ł éc gegearpuad sindon ah ðа ðe togehlaðad peron
quidem paratę sunt sed qui invitati erant

neron [1]pyrðo geongas f'ðon to utgeong[2] ðære pegara
non [3]fuerunt digni [9] ite ergo [4]ad exitus viarum

ł to ðæra pegana geleta ⁊ ⁊ sua huelc ðara gie gemoetas ceigas to
et quoscumque inveneritis vocate ad

ðæm færmom ⁊ gefoerdon ða ðegnas his on pegum
[5]nubtias. [10] et egressi servi eius in [6]vias

gesomnadon alle ða ðe onfundon yfelra ⁊ godra
congregaverunt omnes [7]quos invenerunt [8]malos et bonos

⁊ gefylled ł geendad peron ða færmo ðara sittendra ł ðæra restendra
et [9]implete sunt [10]nubtię discumbentium.

īneode uuť ðe cynig þte he gesege ða restendo
[11] Intravit autem rex ut videret discumbentes

⁊ gesæh ðer monno unpeded ł unscirped mið pede brydes ł mið
et vidit ibi hominem non vestitum veste [11]nubtiali.

brydreaf ⁊ cueð him la freond huu hidir inneades
[12] et ait [12]illi Amice quomodo huc intrasti

ne hæfdes ðu pede ł reaf brydlic soð he gesuigde
non habens vestem [13]nubtialem. at ille [14]obmutuit.

ða cueð ðe cynig ðegnū ðæm gebundenū fotū his
[13] tunc dixit [15]rex ministris Ligatis pedib: [16]eius

RUSHWORTH.

ne perun pyrðe [9] gáþ nu to utgengum peogas ⁊ spa hpilce spa gemoete cliopað to þǣ gemunge [10] ⁊ þa utgangende þa esnas on peogas somnadun alle þa þe hi gemettun gode ⁊ yfle ⁊ gefylled pæs þ gemung sittendra [11] eode inn þa cyning þ he gesæge þa sittendu ⁊ gesæh ðær monnu ungegeradne hrægle gemunglice [12] ⁊ cpæþ hī to freond hu eodest þu hider inn ⁊ þu ne hæfest péde ł hrægel gemunglic ⁊ he adumbede [13] þa cpæþ se cyning to þægnū gebindað him foet ⁊

---

[1] Originally 'pyrðe.' [2] Originally 'utgeonge.' [3] 'sunt.'
[4] In R. the original reading is 'et,' but it has been altered to 'ad.'
[5] 'nuptias.' [6] 'in via.'
[7] 'quotquot.' [8] 'bonos et malos.'
[9] The final *e* is expuncted in R. and an *i* superscribed, so that the proposed reading becomes 'impleti.'
[10] 'nuptiae discumbentibus.' [11] 'nuptiali.'
[12] 'illi amicae.' [13] 'nuptialem.'
[14] 'obmotuit,' R.; the original reading in D. was 'ommutuit.'
[15] In R. the word 'rex' is added above the line.
[16] 'ejus' *om.* R.

ȝ hondum sendas hine in ðiostrum ðæm utmestum ðer
et manib: mittite eum in tenebras exteriores. [1] ibi

bið þop ȝ gristbiotung toða monigo uuⁿ
erit fletus et stridor dentium. [14] [2] multi autem

sint geceigdo lythuon soðlice gecoreno
sunt vocati pauci vero electi.

ða geeadon ða aeldo uutu geðæhtung [3] ineodon
[15] Tunc abeuntes [4] Pharisaei consilium [5] inierunt

þte hia genomo ł gefengo hine in pord ȝ sendon
ut caperent eum in sermone [16] et mittunt

him ðegnas hiora mið heroðes ðegnū cuedon la larpa
ei discipulos suos cum Herodianis dicentes Magister

þe puton f'ðon soðfæst arð ȝ þege Godes in soðfæstnise ðu læres
scimus quia verax es [6] et viam Dī in veritate doces

ȝ ne is ðe gemeniso of oðrum ne f'ðon eftsceapes ðu
et non est tibi cura de aliquo non enim respicis

plit ł onsion monna cueð ł sæg f'ðon ús huæt ðe
[7] personam hominum. [17] dic ergo nobis quid tibi

his gesegen ł geðence is rehtlic penning slæht gesella ðæm caseri
videatur licet [8] censum dari Caesari

ł nó ongeten þæs ł ongæt soðlice ðe hælend þoes ł þohfulnise
an non. [18] Cognita autem Ihs nequitia

RUSHWORTH.

honda ȝ sendeþ hine in ðiostre þ ytmæst ł yterræ þær bið þop ȝ gristbitung toþa [14] monige f'þon sendun gecægde ȝ feaþe gecorænę [15] þa apæg gangænde þa Fariseas geþæhtungę dydun þ gefenge hinæ in þorde [16] ȝ sendon him leorneras heora mið Herodes þægnū cpæþende lareu þe þutan þæt þu soþfest eart in þæg Godes ȝ in soþfestnisse lærest ȝ nis ðe gemnis be ængum forþon þe þu ne locast to hadum monna [17] sæg þoñ us þæt þe ðyncę is alefed to sellane gæfel Kasare oþþe nis [18] ongetende þa se hælend hete heora cpæþ forþon ge min costigaþ

---

[1] 'illic.'
[2] 'multi enim voci,' altered by a later hand to 'vocati' in R., and 'sunt' added above the line.
[3] The termination '-ung' is marked for omission.
[4] 'Farissei.' [5] 'fecerunt.' [6] 'in viam.'
[7] 'ad personas.' [8] 'dare censum Cessari.'

hiora cueð huæt meh ge f'cunnas la legeras
eorum ait. Quid me [1]temptatis [2]hypochritae

ædeaþas me mynittre ł mót ðæs cynīg ł ðæs groefa soð
[19] ostendite mihi [3]nomisma censús. at

hið gebrohtun him penning ȝ cuoeð him ðe hæł
illi [4]optuleruut ei denarium. [20] et ait illis Ihs

huæs is gelicnesa [5]ðyus ł ðas ȝ of'apritten cuedon
Cuius est imago haec et [6]suprascriptio. [21] dicunt

him ðæs casseres. ða cueð him f'geldas f'ðon ða ðe sint
ei [7]Caesaris. tunc ait [8]illis Reddite [9]ergo quae sunt

ðæs cæseres ðæm casari ȝ ða ðe aron Godes Gode ȝ
Caesaris Caesari et quae sunt Dī Dō. [22] et

gehercnadon ł miððy geherdon pundrigendo sint ł geuundradon
audientes mirati sunt

ȝ mið ðy f'leorton hine geeadon.
et relicto eo abierunt.

in ðæm dæge geneolecdon to him
[23] In [10]illo die accesserunt [11]ad eum Saducaei

ða ðe cuoeðas ne sie efterest ȝ gefrugnon
qui dicunt non esse resurrectionem [12]et interrogaverunt

hine cuoeðende [13] la larþa cuoeð gif hua
eum [24] dicentes Magister Moyses dixit si quis

RUSHWORTH.

licetteras [19] eapaþ me mynet þæs gæfles hiæ þa brohtun him dinere [20] ȝ cpæþ to heō se hælend hpæs gelicnis his þæt ȝ geprit [21] cpædun hiæ Kaseres þa cpæþ to heō se hælend ageofaþ þoñ Kasere þa þe Kasere sindun ȝ þa þe Godes sindun Gode [22] ȝ hiæ geherende pundradun ȝ forleten hine eodun apęg [23] on þǣ dæge him eodun to Saduceas þa þe cpædun þæt seo æriste ł uparisnisse [24] ȝ frugnon ł axadun hine cpæþende lareu Moyses cpæþ gif þa [14]spylte ȝ ne hæfde

---

[1] Originally 'temtatis' in D. Opposite this word in the margin of the MS. D. occurs 'centun'— 'hundfre.'
[2] 'hippochritae.' [3] 'numisma.' [4] 'obtullerunt.'
[5] Corrected to 'ðius,' and 'ðas' is marked for omission.
[6] 'superscriptio.' [7] 'Cessaris.' [8] 'illis Ihs'.
[9] 'ergo Cessari quae Cessaris sunt.' [10] 'illa.'
[11] 'ad eum' *om.* R. [12] 'et' *om.* R.
[13] Originally 'cuoeðendo.' [14] So altered from 'spælte.'

dead biδ ł sie ne hæfis sunu ϸte he læda broδer
mortuus fuerit non [1] habens filium ut ducat frater

his láf to pif δæs ȝ apęcces séd broδre his ł his broeδer.
[2] eius uxorem illius et suscitet [3] semen fratri suo.

peron uuť miδ us seofo broδro ȝ δe f"δmest
[25] Erant autem apud nos septem fratres et primus

pif læde dead pæs ȝ næfde séd f'leort
[4] uxore ducta defunctus est et non habens semen reliquit

pif his broeδer his gelíc δe æfťra ł δe oδer ȝ
uxorem suā fratri suo. [26] [5] similiter secundus et

δe δirda piδ to δæm seofunda. δa lætmesta soδlice
tertius usque ad septimum. [27] novissime autem

alra ȝ ϸ pif ec dead pæs in erist
omnium et mulier [6] defuncta est. [28] in resurrectione

f"δon huæs biδ of δæm seofonū ϸ pif alle f"δon
ergo cuius erit de septem uxor. omnes enim

hæfdon δa ilca Geondueardе soδlice δe hæł cueδ
habuerunt eam. [29] Respondens autem Ihs ait

him gie merras ł geduellas ge nuuton δa gepuriotto ne
[7] illis Erratis nescientes [8] scribturas neque

mæht Godes in erist f"δon ne
virtutem Dī [30] in resurrectione [9] enim neq: nubent

ne ah sint suelce englas Godes in heofnum.
neque nubentur sed sunt sicut angeli Dī in caelo.

RUSHWORTH.

sunu þæt is broþer foe to his pife ȝ pæcce sed his broδer [25] peron þonne mid us siofun broþre ȝ se æreste ϸ pif hæfde ȝ [10] aspalt ȝ næfde nan sed læfde his pif his broþer [26] spa ł gelice ȝ se oþer ȝ se þridde oþ to þæm siofund [27] þe lætost þoñ ealra ȝ ϸ pif ek aspalt [28] in æriste—hpylces þara siofuna biδ ϸ pif forþon þe alle hæfdun hire [29] þa ondsparade se hælend ȝ cpæþ to heō ge dpaligaδ ne cunnan gepritu ne mægen Godes [30] þe in æriste forþon ne hæmeþ ne hæmde bioþ ah

---

[1] The original reading in R. is 'hens,' but it is corrected.
[2] 'ejus' *om.* R.
[3] In R. 'sen' originally, but 'em' is added above the line.
[4] 'uxorem duxit defunc (*sic*) est.' A later hand in R. has added the faulty termination 'ta.'
[5] 'similiter et.'
[6] 'defunctus.'
[7] 'illis' *om.* R.
[8] 'scripturas.'
[9] 'ergo.'
[10] Originally 'spalt.'

of erest soðlice deadra ne leornade gie
[31] De resurrectione [1] autem mortuorum non legistis

Þ gecueden pæs frō Gode miððy sægde iŭh ic
quod dictum est a Dō dicente vobis. [32] Ego

am God abrahames ȝ God isaaces ȝ God iacob̃ ne is
sum D̄s Abraham et D̄s Isaac et D̄s Jacob. non est

God deadra ah hlifgiendra ȝ giherdon
D̄s mortuorum sed [2] viventium. [33] et audientes

ða menigo gepundradon in lar his
turbae mirabantur in doctrina eius.

ða ældom̃ uut̃ geherdon Þ smyltnisse
[34] [3] Pharisaei autem audientes quod silentiū

gesette ł getahte cuomon ł gesomnadon in án ȝ
inpossuisset Sadducęis [4] convenerunt in unum. [35] Et

gefrægn hine án of ðæm æs larpu cunnade
interrogavit eum unus ex eis legis [5] doctor tentans

hine ðu laruu hpæt is ðęt bod micla in
eum [36] Magister [6] quod est mandatum magnum in

æ cueð hī ðe hæł lufa drihten God ðinne of
lege. [37] [7] ait illi Ihs̄ [8] Diliges Dm̄n Dm̄ tuum [9] ex

alle hearte ðine ȝ of alle sauele ðine ȝ in alle
toto corde tuo et [10] ex tota anima tua et in tota

RUSHWORTH.

sendon spa Godes englas on heofunū [31] bi æriste þoñ deadra ah ge ne hreordun Þ acpæden pæs frō dryhtne cpæþendū to eop [32] ic eam God Abrahames ȝ God Isaces ȝ God Jacobes nis God deadra ah lifgendra God. [33] ȝ þa geherde þa mengu pundradun in lare his [34] Fariseos þa geherdun þæt he stilnisse gesettun Saduceas gesomnadun in an [35] ȝ axade hine an heora ælarup costænde his ȝ cpæþ [36] lareu hpilc bebod is micel in ae [37] ȝ cpæþ him to se hæł lufa dryhten God þinne of alre heortan þines ȝ of alra saule þinre ȝ of alra mode þinū

---

1 'ergo.' 2 'viventium Deus.'
3 'Farissaei.' 4 'congregaverunt.'
5 'doctorem temptans dixit;' the word 'eum' being added in R. above the line.
6 'quid.' 7 'et ait.' 8 'dileges.'
9 'in.' 10 'in.'

ðoht ðīne ⊁ is f'ðon maast ł heest ȝ ðe f'ma
mente tua. [38] hoc est [1] enim [2] maximū et primum

bod ðe æft'ra uut̃ gelie is ðisum
mandatū. [39] Secundum autem simile [3] est huic.

lufa ðone ðe neesta ðin suæ ðeh seolfne in
Diliges proximum tuum sicut te ipsum. [40] in

ðisum tuæm [4] bibodum all ae stondes ł honges ȝ
his duobus mandatis [5] universa lex pendet et

pítgo
prophetae.

peron gesomnad[6] soðlice gefrægn hia
[41] Congretatis autem [7] Pharisaeis interrogavit eos

ðe hæł cueð huæt iuh is gesene ł geðence of crist
Ihs [42] dicens [8] Quod vobis videtur de Xpō.

huæs is sunu Cuoedon him dauiðes cueð him
cuius est [9] filius. Dicunt ei David. [43] ait illis

huu f'ðon in gást ceigas hine hlaferd cueð
Quomodo ergo David in spū vocat eum Dnm dicens

cueð drihten drihtne minū sitt to suiðra min oððæt
[44] Dixit Dns Dno meo sede [10] adextris meis donec

ic setto fiondas ðine fot sconol ł scemel fota ðinra
ponam inimicos tuos scabellum pedŭm tuorum.

Gif uut̃ ceigas hine hlaferd huu sunu
[45] Si ergo David vocat eum [11] Dnm quomodo filius

RUSHWORTH.

[38] f'þon þe þis is bebod ⊁ mæste ȝ ⊁ æreste [39] ⊁ æftere þoñ is gelic þæm lufa þoñ næhstu þinne spa þec seolfne [40] ȝ in þissū tpæm bebodum ealle ae hongað ȝ þitga. [41] þa gesomnade þeron þa Fariseas gefrægn hiæ hælend [42] cpæþende hpæt ðynceþ eop be Criste hpæs sunu he się [43] cpædun hiæ Daviðes cpæþ heō to se hælend hu þonne David in gaste nemneþ hine dryht' cpæþende [44] cpæþ dryhten hlaferd minne site on þa spiþran halfe mine oþ ⊁ ic sette feondas þine tæppulbred fota þinra [45] nu nu David nemnaþ hine dryhten hu is

---

1 'enim' *om.* R.
2 'mandatum magnum et primum.'
3 'est' *om.* R.
4 Originally 'bodum.'
5 'tota lex pendet et profetae.'
6 Originally 'gesomnade.'
7 'Farissæis.'
8 'quid.'
9 'filius est.'
10 'a dextris.'
11 'vocavit.'

his is ȝ nænig monn mæge ł mæhte geonduearde him
eius est. [46] Et nemo poterat respondere [1] ei

þord ne ðe ðon gidyrstig þæs ænig of ðæm dæge hine
verbū neq: ausus [2] fuit quisquam ex illa die eum

f'ðor gefregna.
amplius interrogare.

ða ðe hæł sprecend þæs to ðæm ðreatū ȝ to
XXIII. [1] Tunc Ihs̄ locutus est ad turbas et ad

ðegnum his cueð ofer stol ł seatul
discipulos suos [2] dicens Super [3] cathedram Mosi

geseton puðuto ȝ alle f'ðon ða ðe ł
sederunt Scribę et [4] Pharisaei. [3] Omnia ergo quęcūq:

suæ huelce cuoeðas iuh behaldas ȝ doas æfte
[5] dixerunt vobis [6] servate et facite. Secundum

perc hueðre hiora nallas ge gedoa coeðas f'ðon ȝ ne
[7] opera vero eorum nolite facere dicunt enim et [8] non

doas hia gebindas uut byrðenna hefiga ł písa ȝ
faciunt. [4] alligant [9] autem onera gravia et

unbęrende ł unstyrendelico ȝ settas in scyldrum ł bæccū
inportabilia et inponunt in [10] umeros

RUSHWORTH.

he his sunu [46] ȝ nænig mæhte geandþyrdan him þorde he heora nænig dyrste of ðæm dæge hine mæ geascigan.

XXIII. [1] þa se hæł spræc to mongum ȝ to leorneras his [2] cpæþende on setule Moyses setun bokeras ȝ Fariseas [3] all [11] soþlice spa hpæt spa ic sæcge eop doð ȝ haldeþ æfte þonne þærcū heora ne doð ge secgaþ þonne ȝ hi sylfe ne doð [4] bindaþ þoñ byrþenne hæfige ȝ un ȝ hoife (*sic*) ȝ setteþ on exlan [12] monna fingre þoñ heora nylleþ þa styrgan

---

[1] 'ei' *om.* R.

[2] 'ausus quis fuerat' is the original reading in R., but 'quā' is added above the line.

[3] 'cadhedram Moysi sedent,' but altered in R. to 'sederunt.'

[4] 'Fasissæi.' [5] 'dixerint.' [6] 'facite et servate.'

[7] 'vero opera.' [8] 'et ipsi non.' [9] 'enim honera.'

[10] In R. and D. an initial *h* is written above the line.

[11] At the beginning of this verse is written in the margin of R. 'dicentes'—'cpæþende.'

[12] Originally 'hexlan,' but the initial letter is erased.

monna miꝺ fynger uuꝫ hiora nallas ꝺa ymbcerræ.
hominum digito autem suo nolunt ea movere.

alle f'ꝺon perca hiora doaꝺ þte hia sie gesene from
[5] Omnia vero opera [1] sua faciunt ut videantur ab

monnum hia gebrædas f'ꝺon ꝺũencgu hiora ȝ miclas
hominib: dilatant enim [2] philacteria sua et [3] magnificant

ꝺa hér ł ploeh lufaꝺ f'ꝺon ꝺa f'mo ręsto ł ꝺæ f'esedlo in
fimbrias. [6] amant enim primos recubitos in

farmum ȝ ꝺa f'ma seatlas in somnungum ȝ
cęnis et primas cathedras in [4] synagogis [7] et

[5] groetengo in spréc ȝ hia ceiga ł hia genemna frō monnū
salutationes in foro et vocari ab hominibus

laruas.
Rabbi.

Gie uuꝫ nalleꝺ ge þ ge se geceigd laruas an
[8] Vos [6] autem nolite vocari Rabbi unus

f'ꝺon is laruu iuer alle f'ꝺon gé broꝺro
enim [7] est magister vester omnes enim vos fratres

ge aron ȝ ꝺone fader nallas geceiga iuh ofer
[8] estis [9] et patrem nolite [9] vocare vobis super

eorꝺu an f'ꝺon is fæder iuer se ꝺe in heofnū is
terram unus [10] enim est Pater vester qui in caelis est.

RUSHWORTH.

[5] all heora pærc þoñ pyrcaþ þ hię siæ gesenæ frō monnū ꝺe hiæ brædaþ f'þon þpængae [11] heora ȝ micclaþ fasu hiora [6] lufigaþ þoñ þ æreste sætil æt efengereordū ȝ forþmestu setulas [12] on heora somnungū [7] ȝ hælettungæ on gemote ȝ beon nemde frō monnū lareu [8] ge þoñ nyllaþ [13] beon nemde lareꝑas an is forþon eoper lareuþ alle þoñ ge broþre sindun [9] fæder ne nemnaþ eoꝑ on eorꝺan an is forþon fæder eoper

---

1 'sua' *om.* R.
2 'filactiria.'
3 'magnificavit fimbrias suas.'
4 'snagogis.'
5 Originally 'groetenge.'
6 'enim.'
7 'est' *om.* R.
8 'estis' is added above the line in R.
9 'vocare,' omitted in the text, is added in R. above the line.
10 Originally in R. 'unus est autem;' but 'autem' is expuncted, and 'enim' written above the line.
11 Originally 'þpenge,' but the *a* has been added above the line.
12 'settlas' originally; but the letter *t* is expuncted and *u* superscribed.
13 So altered from 'nellaþ.'

ne ge se geceigde laruas f'ðon laruu iuer
[10] [1] nec vocemini magistri quia magister vester

an is crist se ðe heist ł maas is iuer bið ł sie
unus est Xps. [11] Qui maior est vestrum erit

embihtmonn iuer se ðe uuẽ hine ahefeð
[2] minister vester. [12] qui autem [3] se exaltaverit

he bið gebeged ȝ se ðe hine gebeges he ahæfen bið
humiliabitur et qui se [4] humiliabitur exaltabitur.

pæ uuẽ iuh puðuuto ȝ gele-
[13] Vae [5] autem vobis Scribę et [6] Pharisaei hypo-

geras f'ðon gie tyndon ríc heofna bef'e ł aer monnum
chritae qui clauditis regnum caelorum ante homines

gie f'ðon ne īneade ge ne ða inngeongende gié letas īngeonga.
vos [7] enim non intratis nec introeuntes sinitis intrare.

pæ iuh puðuuto ȝ gelegeras
[15] Vae vobis Scribae et [8] Pharisaei hypochritae

f'ðon gie ymbhurfon sæ ȝ drygi ƿ gie gedóe enne
quia circuitis mare et aridam ut faciatis unum pro-

ȝ mið ðy bið geporht gie does hine sunu
selytum et cum fuerit factus [9] facitis eum filium

cursunges tuufald ðon gé
gehennae duplo quam vos. [10]

RUSHWORTH.

se þe in heofunū is [10] ne sculon ge nemnan lareu f'þon lareu eoper an is Crist [11] se þe mare is eoper he beo eoper þægn [12] se þe hine þoñ áhæfeþ he bið genæged ȝ se þe hine genægeþ he bið ahæfen [13] þá eop þoñ bokeras ȝ Fariseas licetteras þe gelucaþ rice heofona beforan monnum ge þonne ne gæþ ínn ne þa ingangende letaþ ingangen þe eop boceras ȝ licetteras þe ge ymbgangaþ sæ ȝ eordu ƿ ge dóþ ænne hæþene iudisene ȝ þoñ he biþ gedóan ge dóþ hine sunu helles

---

[1] 'neque.' [2] 'vester minister.' [3] 'se autem.'
[4] 'humiliaverit.' [5] 'autem' *om.* R.
[6] 'Farissæi hippochritae quia cluditis.' [7] 'enim.'
[8] 'Farissæi hippochritae quia circumitis.' [9] 'faciatis.'
[10] In R. occurs the following passage omitted in D :—

þa eop bokeras ȝ fariseas licetteras f'þon ge etaþ hus þidupana
Vae vobis scribae et farissæi hippocritae q̃m commeditis domus viduarum

set feorranne biddende for* þon ge onfoeþ forþor domes
occasione longe orantes propter hoc accipietis amplius iudiciū

* Originally 'for þam.'

pæ iuh hlatuas blindo gé cueðas se ðe sua huelc
[16] Vae vobis duces caeci qui dicitis quicumque

[1]gesuerias ðerh ðone tempel noht is se ðe uuiſ pælla suoeriga
iuraverit [2]per templū nihil est qui autem iuraverit

in gold temples is rehtlic ȝ blindas huæt
in aurum templi [3]debet. [17] stulti [4]et caeci quid

f'ðon mara is þ gold ł ðe tempel þ gehalgas þ gold
enim maius est aurum an templum quod scificat aurum

ȝ se ðe suæ huælc pælla [5]suerige ł se ðe suerias on pigbed
[18] et quicumque iuraverit in [6]altari

noht is se ðe sua huelc uuiſ pælla sueria in gefo þ is
nihil est [7]quicumque autem iuraverit in dono quod est

ofer ðæt is rehtlic la blindo huæt f'ðon mara is
super illud [8]debet. [19] caeci quid enim maius est

gefe ł [9]pigbed þ gehælgas þ gefe. se ðe
donum an altare quod sanctificat donum. [20] qui

f'ðon suerias on pigbed sueras in ðæm ȝ in allum ða ðe
ergo [10]iurat in altare iurat in eo et in omnib: quae

of' þ sint ȝ se ðe suerias in temple sueras
super illud sunt [21] et qui iuraverit in templo iurat

in ðæm ȝ in ðæt ilco se ðe inbyeð in ðæm ȝ se ðe
[11]in illo et in eo qui inhabitat in ipso. [22] et qui

RUSHWORTH.

tpæfældū mare þon eop [16] pa eop latepas blinde se þe cpæþad spa hpa spa speræþ þurh tempel nis þ næht se þe þoñ speraþ in gólde þæs temples scyldig is [17] dysig ȝ blinde forþon the hpeþre is mare góld oþþæ tempel þte halgaþ þ gold [18] ȝ spa hpa spa spæraþ on pifode þ is naupiht se þe þoñ að sellaþ in þære geofu þe is on him se his scyldig [19] blinde hpæþer soþlice mare is geofu oþþe pibed þte halgaþ ða geofu [20] ah se þe aþ selð on pibede he speraþ on þæm ȝ in allum þæm ðe on him sindun [21] ȝ se þe speraþ on tempel he speraþ ȝ in him ȝ in ðæm ðe eardaþ in him [22] ȝ se þe speraþ be heofune sperat be sedle Godes

---

[1] Originally 'gesueras.' [2] 'in.' [3] 'debitor est.'
[4] 'et' *om.* R. [5] Originally 'sueriges.'
[6] 'altare.' [7] 'qui.' [8] 'debitor est.'
[9] Originally 'pifbed.' [10] 'juraverit.' [11] 'et in.'

[1] suerias on heofne sueras on heghseðel Godes ȝ on ðæm se ðe
[2] iurat in caelo iurat in throno Dī et in eo qui

sittæs of̃ [3] hine ł ðæm
[4] sedet super eum.

pæ iuh uðuutum ȝ legeras
[23] Vae vobis Scribae et [5] Pharisaei hypochritę

forðon [6] geteigðeges ł tanages
quia decimatis mentā[7] et [8] anethum[7] et [9] cyminū[7]

ȝ gie f'leortun ða ðe hefigo aron ðæs æs dóm ȝ
et reliquistis quae graviora sunt [10] legis iudicium et

miltheortnise ȝ leafa ł lufu ðæs is rehtlic ł rehtlic pære
misericordiam et fidem haec oportuit

to doanne ȝ ða ne [11] f'hycganne latuas [12] blindo
facere et illa non omittere. [24] Duces caeci

gie porðias ðone flege uut̃
[13] excolantes culicem camelum autem [14] gluttientes.

pæ iuh puðuuto ȝ legeras
[25] Vae vobis Scribae et Pharisaei [15] hypochritę

f'ðon gie clænsas ꝑ útaꝑord is cælces ȝ disces
quia mundatis quod deforis est calicis et [16] parapsidis

binna uut̃ fulle sint nednima ȝ unclæno
intus autem pleni [17] sunt rapina et inmundicia.

RUSHWORTH.

ȝ in ðæm se þe siteþ on him [23] ꝑa eoꝑ bokeras ȝ fariseas liketeras f'þon ge þe tægþigaþ mintæ ȝ dile ȝ cymen ȝ forletun þa þe hæfigra sindun þara æ̃ ȝ dom ȝ mildheortnisse ȝ geleafu þas [18] gedęfnade þe monn dyde ȝ þa ne forleten [24] latupas blinde flega asiendę ȝ olbendu ꝑiotudlice glendrende [25] ꝑa eoꝑ bokeres ȝ Fariseas liceteras f'þon ðe ge clænsigaþ ꝑte utan is cælces ȝ — binne þoñ fulle sindun nednimende ȝ

---

[1] Originally 'sueras.' [2] 'juraverit.' [3] Or 'hire.'
[4] 'sedit.' [5] 'Farissæi hippochritę.'
[6] Originally 'geteiðeges.'
[7] 'ðas aron ꝑyrto noma biðon in lehtunum;' a marginal note in D.
[8] 'annetum.' [9] 'cimminum.' [10] 'legis et.'
[11] The termination '-nne' is marked for erasure.
[12] Originally 'blinda.'
[13] 'culicem exspuentes camellum autem deglutientes.'
[14] Originally 'cluttientes.' [15] 'Farissæi hippochritae qui.'
[16] 'parabsidis.' [17] 'estis.'
[18] So corrected from the first reading 'þis.'

la blind clænsig ærist þ binna is
[26] [1] Pharisaee caece munda prius quod intus est

cælces ȝ disces þte sie ȝ þ þ útapord is
calicis et [2] panapsidis ut fiat et id quod deforis est

clæne.
mundum.

þę iuh uðutu ȝ legeras f'ðon
[27] Vae vobis Scribae et [3] Pharisaei hypochritę quia

gelico gie sint byrgennum of'hiudū ł uta gecælcad ða ðe uta
similes estis sepulchris dealbatis quae aforis

biðon gesene monnum plittig binna uuť fulla sīt
[4] parent hominibus speciosa intus vero plena sunt

mið banum deadra ȝ all ł eghuelc unclaenæ suæ ȝ
ossib: mortuorum et omni spurcitia. [28] sic et

gie ł suelce éc gie uta uuť ge gesene bið monnum soðfæste
vos aforis quidem [5] paretis hominib: iusti

binna uuť fulle biðon ł aro gie mið leasunge ȝ mið unreht-
intus autem pleni estis [6] hypocrisi et iniqui-

þisnise
tate.

þæ iuh uuðutum ȝ gelegeras ða ðe
[29] Vae vobis Scribae et [7] Pharisaei hipochitae qui

getimbras ł hrinas [8] byrgenno þitgena ȝ gehrinas byr-
aedificatis sepulchra prophetarum et ornatis [9] monu-

RUSHWORTH.

unclennisse [26] þu Farissea blindę geclænsa ær þte binnan is cælces ȝ — ȝ ek gepeorþæ þte butan bið clæne [27] þa eop bokeras ȝ — þe ge sindun gelice byrgennum behþitum þa þe utan eapeþ monnū þlitige binnan þanne fulle sindun bana [10] deadra ȝ æghpilcre unfyrennissę [28] spa ȝ eop utan ek æteapeþ monnū soþfestę innan þoñ fulle sindun liceteras ȝ unryhtæs ——— [11] [29] ge þe timbraþ byrgenne þitgana ȝ

---

1 'Farissae.' 2 'parabsidis et fiat quod.'
3 'Farissæi hippochritae quia similes sepulchris.'
4 'apparent.' 5 'apparetis.'
6 'hippochrisi.' 7 'Farissęi hippochritae.'
8 Originally 'byrgenna.' 9 'munumenta.'
10 The concluding letter of this word has been rewritten, and is uncertain.
11 In R. the greater part of an entire line is left unglossed.

genna soðfæstra ȝ gecueðas gif ꝑe biðon ł ꝑeron in dagum
menta iustorum [30] et [1] dicitis si fuissemus in dieb:

fadora usera ne se ꝑe freondas hiora in
patrŭm nostrorum non essemus socii eorum in

blod ðara ꝑitgana f'ðon to ꝑitnese ge sint
sanguine prophetarum [31] itaque [2] testimonio estis

iuh seolfum f'ðon sunu gie sint hiora ða ðe ꝑitgo
vobismet ipsis quia filii estis eorum qui prophetas

ofslogun ȝ gie gefylles gemett fadora
occiderunt [32] et vos [3] implete mensurā [4] patrum

iurre nedra cynn ætterna huu
vestrorum [33] serpentes genimina viperarum quomodo

fleas gé from dome tint'ges
fugietis a iudicio gehennae.

f'ðon heonu ic sendo to iuh ꝑitgo ȝ
[34] [5] Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et

snotre menn ȝ uðŭto of ðæm ge ofslæs ȝ gie ahengon ł ge
sapientes et scribas ex illis [6] occidetis et [7] crucifigetis

ahoas ȝ of him ge suingas in gesomnungum iurum ȝ
et ex eis [8] flagellabitis in synagogis vestris et

ge biðon [9] gepoehta ł geoehtas iuih of burug in burig
[10] persequimini de civitate in civitatem

ꝥte cyme of' iuh eghuelc blod soðfæst se ðe
[35] ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui

RUSHWORTH.

frętꝑæþ gemynde soðfestra [30] ȝ cꝑæþað þær ꝑę pærun on dagum fædra ure ne ꝑæron ꝑe foéran eora in blódgyte uitgana [31] hꝑæt ge in cyþnisse sindun eoꝑ seolfum ꝥ ge bearn sindun heora se ðe ꝑitgan slógun [32] ȝ ge ek gefyllaþ gemet [11] fædera eoꝑra [33] genedra cynn uiperana hu fleaþ ge frō dome helle [34] forþon ic sende to eoꝑ ꝑitgan ȝ snottre ȝ bokeras ȝ of þæm ge ofslæþ ȝ hóaþ ȝ of þæm gesꝑingaþ in somnunge eoꝑrum ȝ oehtaþ of ceastre in ceastre [35] ꝥ cymaþ on eoꝑ

---

1 'dicitis quia si fuessemus.'
2 'testimonium.'
3 'inpletis.'
4 'patruum.'
5 'Ideo ego misi.'
6 'occidistis.'
7 'crucifigistis.'
8 'flagillastis.'
9 Originally 'gepoehtas.'
10 'persequemini.'
11 The *e* is added above the line.

agotten þæs of' eorðo frō blode abeles soðfæstes
effussus est super terram a sanguine [1]Abel iusti

þið to blod zacharies sunu ðone
usque ad sanguinem Zachariae [2]fili Barachiae quem

gie ofslogun bituih ðone tempel ȝ þ pigbed soðlice
occidistis inter templum et altare. [36] amen

ic sæġo iuh cymes ðas alle oſ̃ cneureso ł cynn
dico vobis venient haec omnia super generationem

ðis
istam.

ðu ðe ofslæs þitgo
[37] Hierusalem Hierusalem quae occidis prophetas

ȝ ðu stænas hia ða ðe to ðe gesendet sint suiðe oft ł huu oft
et lapidas eos qui ad te [3]missi sunt quoties

ic þalde gesomnia suno hiora suæ henne
volui congregare filios [4]suos quemadmodum gallina

somnigas cicceno hire under feðrum ȝ naldes ðu heonu
congregat pullos suos sub [5]alas et noluisti [38] ecce

f'leten bið iuh hus iuer þestig [ł] unbyed ic cueðo
[6]relinquitur vobis domus vestra deserta [39] dico

f'ðon iuh ne mec geseað gie nu hena þið gie cuoeða[7]
[8]enim vobis non me videbitis ámodo donec dicatis

se gebledsad se ðe cþom in noma drihtnes
benedictus qui venit in nomine Dn̄i.

RUSHWORTH.

æghþilc blód soþfæst ȝ þe agoten þæs on eorðan frō blóde soþfest Abeles oþ to blod Zacharias sunu Barachias þæs þe ge ofslogun betþion tempel ȝ þibæd [36] soþ ic sæcge eop cymeþ þas eall ofer cneorissę þas [37] ——— þu þe slægest þitga ȝ stænęst þa þe to þe sende perun hu oft ic polde gesomnian bearn þin spa heune somnaþ ciken hiræ under feþran hire ȝ ge naldun [38] sihþe forleten eop biþ hus eopra þoestig [39] ic sæcge forþon eop ne geseoþ ge mec sie þæt ærþon ge cþeoþan gebloetsad se þe cþome in noman dryhtnes.

---

[1] 'justi abel.'
[2] 'filii.'
[3] 'nisi sunt quotiens.'
[4] 'tuos.'
[5] 'alis suis.'
[6] 'relinquetur.'
[7] Originally 'cuoeðas.'
[8] 'autem.'

7 gefoerde ðe hælend of tempele geeode 7

XXIV. [1] Et egressus [1] Ihs̄ de templo ibat et

togeneolecdon ðegnas his þte ædeadon him getimbro

accesserunt discipuli eius ut [2] ostenderunt ei [3] ædifica-

temples he soðlice onduorde cueð him

tiones templi. [2] Ipse autem respondens dixit [4] eis

gie seas ðas alle soðlice ic cueðo iuh ne bið f'leten

Videtis haec omnia amen dico vobis non relinquetur

her stán of' se ðe ne bið tostrogden

híc lapis super lapidem qui non destruatur.

pæs sittende uut̃ he ł hine of' mor oleuetes

[3] Sedente autem eo super montem Oliveti

geneolecdon to him ðegnas deglihe cueðende cueð

accesserunt ad eum [5] discipuli secreto dicentes Dic

us hoenne ðas biðon 7 þ ł huæt becon tocyme

nobis quando haec erunt et quod signum adventus

ðines 7 endeing [6] poreuldes 7 [7] onduearde

tui et [8] consummationis saeculi. [4] Et respondens

ðe hæł cueð him [9] geseas þ [10] nænig monn iuih gesuica

Ihs̄ [11] dixit eis Videte ne quis vos seducat

monig f"ðon cymmeð in noma minum cueðende ic

[5] multi enim venient in nomine meo dicentes ego

RUSHWORTH.

XXIV. [1] 7 utgangende hælend of temple eode 7 him eodun to leorneras his þ eapden him getimbru þæs temples [2] he þa 7sparade 7 cpæþ heō to ge geseoþ þas eall soþ ic eop sæcge ne bið læfed her stán ofer stanę þæt he sy toporpen [3] sæt þa he on oelebearpes dúne eodun to him leorneras his degullice cpeþende sæge us hpanne þas beop 7 hpylc tacun þines cymes 7 geendunge peorulde [4] 7 þa 7sparade se hælend cpæþ heō to ge seaéþ þ nænig eop forlære [5] forþon þe monig cumaþ

---

1 'Ihs̃' added in R. above the line.
2 'ostenderent,' but the termination in R. is written on an erasure.
3 'aedificationem.'
4 'illis.'
5 'discipuli ejus.'
6 Originally 'poreuldes.'
7 Originally 'onduearde s.'
8 'consummatione saeci,' but the letters *ul* are written above the line in R.
9 Originally 'geceas,' but altered by the first hand.
10 Originally 'næni.'
11 'ait.'

am crist ȝ monigo hia suicas miððy geherend forðon
sum Xp̄s et multos seducent. [6] [1] Audituri enim
gebiðon ł miððy gie geheras gefehto ȝ poeno ðara gefehtana
estis proelia et opiniones proeliorum
geseas gie ne se gie gestyred rehtlic is f'ðon ðas posa ł sie ah
videte ne turbemini oportet enim haec fieri. sed
nis ða geon is ende efnearisas f'ðon cynn in cynn
nondum est finis. [7] Consurget enim gens in gentem
ȝ ríc in ríc ȝ biðon monncpalmo ł uncuð ádle ȝ
et regnum in regnum et erunt pestilentiae et
[2] hungro ȝ [3] eorð hroerniso ðerh stopa ðas uut̃
fames et terrae motús per loca. [8] [4] haec autem
alle frumma sint pærco ł adla ða geseles iuih in
omnia initia sunt dolorum. [9] Tunc tradent vos in
costuncg [5] ȝ ofslæs iuih ȝ gie biðon laað allum
tribulationē et occident vos et eritis odio omnibus
cynnum f'e noma mín ȝ ða ł ðoñ ge-
gentibus propter nomen meum. [10] Et tunc scan-
ondspurnad biðon menigo ȝ bituih geseallas ȝ læððo
dalizabuntur multi et [6] invicem tradent et odio
hia habbas bituih ȝ monigo lease pitgo
habebunt invicem. [11] et multi [7] pseudo prophetae
arisað ȝ spicað monigo ȝ f'ðon monig-
surgent et seducent multos. [12] [8] et quoniam abun-

RUSHWORTH.

in minū noma cpæþende ic eam Crist ȝ monige forlæreþ [6] forþon þe ge bioþ geherende gefæht ȝ hlisu gefæhta geseáeþ ꝥ ge sy gedræfde sculon forþon þas peorþan ah nis þonne get ende [7] ariseþ forþon þeod on ðeode ȝ rice on rice ȝ beoþ adle ȝ hunger ȝ eorþ-hroernisse geond stopa [8] þas þoñ eall onfruma sindun sares [9] þoñ sellaþ eop in ðrycnisse ȝ slæhþ eop ȝ ge bioþ in fiunge eallū þeodum for minum noma [10] ȝ þoñ ȝspurnaþ ł æspicende monige ȝ betpig hię sellaþ ȝ [9] fiegaþ hæbbende heō [10] betpig [11] ȝ monige lyge ȝ lease pitga arisaþ ȝ forlæreþ monige [12] forþon genyhtsumaþ unreht ȝ acolaþ lufu monegra

---

[1] 'audietis proelia et oppiniones.'
[2] Originally 'hungre.'
[3] Originally 'eorðhreoerniso.'
[4] 'haec omnia.'
[5] Originally 'costuncge.'
[6] 'invicem se.'
[7] 'seodo profetæ insurgent.'
[8] 'et' *om* R.
[9] Originally 'fegaþ ;' the *i* is added by the first scribe.
[10] A termination has been added here and afterwards erased.

fald biδ [1] unrehtþisnis eftcoles ł blinnes broδerscip ł lufo monigra
dabit iniquitas [2] refrigescet caritas multorum.

Se δe uuſ̃ δerhþunaδ þiδ ł oδ ende δe
[13] Qui autem perseveraverit [3] usq: in finem hic

hál biδ
salvus erit.

ȝ f'ebodan biδ δis godspell ríces in
[14] Et praedicabitur hoc evangelium regni in

alle ymbhuirft in δeodscip ł cyδnise allum hædnū ł cynnū
universo [4] orbe in testimonium omnib: gentibus.

ȝ δonne cymmes endung miδδy uuſ̃ ł f'δon gie
et tunc veniet [5] consummatio. [15] Cum ergo vide-

geseas unfegernis slitnese δiu gecueden þæs frō
ritis abominationem desolationis quae dicta [6] est a

δǣ þitgo stondende in stope halig se δe liornes
Danihelo propheta stantem in loco sancto. qui legit

oncnapeδ δa ł δoñ δa δe in iudea aron hia flias
intellegat. [16] Tunc qui in Iudaea [7] sint fugiant

to morum ȝ se δe in hrof ł in hus ne [8] ofstiges
[9] ad montes [17] et qui in tecto non descendat

genioma huothþoego of hús hiora ȝ se δe on lond
tollere aliquid de [10] domo sua [18] et qui in agro

ne eftgecerras to niomanne cyrtel his þæ
non revertatur tollere [11] tunicam suam. [19] Vae

RUSHWORTH.

[13] se þe þoñ þurhþunaþ on Godes þillan oþ ende se biþ hal. [14] ȝ bodad biδ þis godspell rices geond alnę ymbhþyrft in cyþnisse allū þeodum ȝ þoñ cymeþ endunge þeoruldes [15] þoñ þis geseoþ ȝ ustrungæ þara apoedstednisse þe acþeden þæs frō Daniele þǣ þihtga stondende in stope halig se þe rędę ȝgete [16] þoñ þa þe in Judea sint fleoþ to dunum [17] ȝ se þe on þæce siæ ne stigaδ he niδer to genimanne oþiht of his huse [18] ȝ se þe on londæ sy ne cerraþ he eft to nimene his tunican [19] þa þoñ ekenum ȝ cild-fóedendum in δǣ dagū

---

1 Originally 'unrehtþisnise.'
2 'Et refrigerescit.'
3 'in amore Dei usque.'
4 'orbe terrarum in.'
5 'consummatio sęculi.'
6 'sunt a Danielo profeta.'
7 'sunt.'
8 'in.'
9 Originally 'oftiges.'
10 'domu sua.'
11 'tonicam.'

uuť ðam berendum ȝ foedendum in ðæm dagum.
autem [1]pregnantib: et [2]nutrientibus in illis dieb:

biddas uuť þ ne sie fleam iper ł
[20] Orate [3]autem ut non fiat fuga vestra [4]hieme vel

bið f'ðo ðoñ costung micelo spælce
sabbato [21] erit enim tunc tribulatio magna qualis

ne pæs frō frūma middangeardes þið nu geana ne éc [5]biðł pæs
non fuit ab initio [6]mundi usq: modo neque fiet.

ȝ buta gescyrted peron dagas ða nére ł ne pere
[22] Et nisi breviati fuissent dies illi non [7]fieret

hál eghuelc lichoma ah f'e gecorenum gescyrted biðon
salva omnis caro. Sed propter electos breviabuntur

dagas ða.
dies illi.

ða ł ðoñ gif huelc iuh cueðas heonu [8]ðes ł her cr̃ist
[23] Tunc si quis vobis dixerit ecce híc Xpš

ł ðer nallað gie gelefa arises f'ðon piðerpearde
aut illic nolite credere. [24] surgent enim [9]pseudo-

cr̃ist ȝ lease pitgo ȝ hia seallas beceno miglo ȝ
xpī et [10]pseudo prophetę et dabunt signa magna et

f'etaceno suæ þ in duala ł hpærflung īn biðon gelæded gif
prodigia ita [11]ut in errorē inducantur si

posa ł eaðe mæge uuť ða gecoreno heonu f'esægde ic
fieri potest etiam [12]electi. [25] Ecce praedixi

RUSHWORTH.

[20] gebiddaþ ge þoñ eop þ ne perþe fleam eoper on pintre oþþe on restedæge [21] biþ forþon þoñ ðrycnisse micelu spilce ne pæs frō fruman middangeardes oþ þis nu ne æft̃ ne peorþaþ [22] ȝ þær ne pære scýnde þa dagas ne pyrðe hal ænig lic ah for þ̄ǣ gecorenum beoþ scynde ł scorte þa dagas [23] þoñ þeah þe hpa eop sæcge sihðe her Crist oþþe geond ne gelefaþ ge [24] forþon þe arisaþ lyge Crist ȝ lyge pitgu ȝ sellaþ tacen micel ȝ forebecun spa þ in gedpolan sien gelædde monigra þær þ beon mæge ge þa gecorenan geta [25] sihþe ic sæcge eop

---

[1] 'prignantibus.' [2] 'nutriantibus.' [3] 'ergo ne fiat.'
[4] 'cheme.' [5] 'bið' is marked for erasure.
[6] 'sęculi.' [7] 'fuerit.'
[8] This word is marked for erasure. [9] 'seodoxp̃i.'
[10] 'seudo profetae.' [11] 'ut in errorem inducant multos.'
[12] In R. originally 'elecos,' but corrected.

iuh Gif f'ðon cueðas iuh heonu in poestn is
vobis. [26] Si [1] ergo dixerint vobis ecce in deserto est

nallas gie geonga heonu in cofum nallað gie gelefa
nolite exire. ecce in [2] penetrabilib: nolite credere.

suæ f'ðon leht gaes frō east dael ȝ ædeapas
[27] Sicut enim fulgor [3] exit ab oriente et [4] paret

þið sunset ł þesdæl ðus bið ȝ tocyme sunu monnes
usq: in occidentem ita erit [5] et adventus filii hominis.

suæ huer bið þ líc ðider ł ðer gesomnad biðon
[28] Ubicumq: fuerit corpus illuc congregabuntur

ða earnas sona soðlice eft costunge dagana
aquilae. [29] Statim autem post tribulationem dierum

dara sunna of'geðiostrad bið ȝ mona ne sellað leht
illorum sol obscurabitur et luna non dabit lumen

his ȝ [6] stearra fallas of heofnum ȝ mæhta heofna
suum et stellae cadent de caelo et virtutes caelorum

gestyred biðon ȝ ða ædeapes becen sunu monnes
commovebuntur. et tunc [7] parebit signū filii hominis

in heofnū ȝ ðoñ hia mænes alle cynno eorðes
in cęlo. [30] Et tunc [8] plangent omnes trib: terrae

ȝ hia geseas sunu monnes cymmende in polcnum heofnes
et videbunt filium hominis venientem in nubib: caeli

mið mægne menigo ȝ godcund mæht ȝ sendes
cum virtute multa et [9] majestate [31] et mittet

RUSHWORTH.

[26] forðon þæh þe sæcge eop sihþe ł henu in pęstene he is ne gæþ ge ut henu in cofū innæ ne ge þ ne lefað [27] forþon ðe spa læget utgæþ frō east dæle ȝ eapeþ oð pest dæle spa bið æc se cyme sunu monnes [28] spa hpa spa bið lic þider somnigað earnes [29] ræþe þoñ æftˇ ðrycnissum dagana þara sunne áþiostraþ ȝ mona ne seleþ his leoht ȝ steorran falleþ of heofune ȝ mægen heofunas bioþ gehróered ȝ þoñ eapeþ tacen sune monnes in heofune [30] ȝ þoñ pépaþ ofer hie all getalu ł cynn eorðu ȝ geseaþ sunu monnes cumende in heofunas polcnum mid mægen miccle ȝ ðrymme heanisse [31] ȝ sendeþ englas his mid

---

1 'Si enim.'
2 So also R.
3 'exiit.'
4 'apparet usque ad.'
5 'et' *om.* R.
6 Originally 'stearras.'
7 'apparebit.'
8 'plangent super se.'
9 'majestate exulsa.'

englas his miδ beam ȝ stefne miclo ȝ gesomnad biδon
angelos suos cum tuba et voce magna et congregabunt

δa gecoreno his frō feper þindum frō heanissū heafna
electos [1] eius a quatuor ventis a summis caelorum

þiδ gemæro hiora
usq: ad terminos eorum.

frō δæm tree uut̃ ficbeames leornes þ bispell
[32] Ab arbore autem [2] fici discite [3] parabolam.

miδ δy uut̃ [4] tiugge ł telge his hnesc biδ ȝ hleofa acendo
Cum iam [5] ramus eius tener fuerit et folia nata

putas ge f'δon neh is sumer δus ȝ gie miδ δy
scitis quia prope est aestas. [33] ita et vos cum

gie geseas δas alle putas ge forδon neh is on durum
[6] videritis haec omnia scitote quia prope [7] est in ianuis.

Soδlice ic cueδo iuh f̃δon ne f'gæs ł ne biδ geead ł ne
[34] Amen dico vobis quia non praeteribit

geliorad δius [8] cnepreso δa hpile ł piδ alle [9] δas biδon
[10] haec generatio donec omnia [11] haec fiant.

heofon ȝ eorδo [12] geliorad þordo uut mino
[35] Coelum et terra transibunt. verba [13] vero mea

ne geliored Of dæg uut̃ δaem ȝ tid
non praeteribunt. [36] De die autem illa et [14] hora

nænig þat ne englas heofnas buta fader anum
nemo scit neq: angeli caelorum nisi Pater solus.

RUSHWORTH.

beman ȝ stæfne micle ȝ gesomnaþ δa gecorenū his frō feopre þindū heofunas frō heanissū heofunas oþ to gemęru eora [32] from treo þoñ fices leornaþ bispell þoñ telgra his merpe biþ ȝ leaf akenned ge þitan þæt neh is sumer [33] spa ge ek þanne geseoþ þas eall þite ge þæt he is in durum [34] soþ ic sæcge eoþ þ ne geleoraþ cneorisse þeos ær þon eall δus gepeorþaδ [35] heofnu ȝ eorþe geleoraþ þord þoñ min næfre ne leoraþ [36] be δǣ dæge þonne ȝ þara hpile nænig pat ne englas in heofunū

---

1 'suos.'
2 'vici.'
3 'parabulam.'
4 Originally 'tuige.'
5 'ramos.'
6 'videretis.'
7 'est januis.'
8 Originally 'cnepureso.'
9 Originally 'δæs.'
10 'generatio haec.'
11 'haec' *om.* R.
12 Originally 'geliored.'
13 'autem.'
14 Originally 'ora' in D.

suæ uuť in dagum noes ðus ł sua bið ȝ
[37] Sicut [1] autem in diebus Noe ita [2] erit et

tocymo sunu monnes sua f"ðon peron in dagum
adventus fili hominis. [38] Sicut enim erant in dieb:

ær flód eton ȝ druncun
ante diluvium comedentes et bibentes [3] nubentes et

gesaldon pið to ðæm daege of ðæm inneode
[4] nubtum tradentes usq: ad [5] eum diem quo intravit

in ærce ȝ ne ongeton pið he cuom
[6] in arcum Noe [39] et non cognoverunt donec venit

flod ȝ genóm álle suæ bið ȝ tocyme sunu
diluvium et [7] tulit omnes ita erit [8] et adventus filii

monnes
hominis.

ða tuoege biðon on lond an ondfoende bið ł him bið
[40] Tunc [9] duo erunt in agro unus adsumetur

onfoen ł genumen bið ȝ án bið f'leten [10] tuoege ł tuu pif
et unus relinquetur. [41] duę

gegrundon on coernæ [11] an bið genumen ȝ an bið forleten
molentes [12] in mola una adsumetur et una relinquetur.

pæccas f'ðon forðon nutige ł ne putige of huelc tíd
[13] [42] Vigilate ergo quia nescitis [14] qua hora

RUSHWORTH.

nymþe Fæder ane [37] spa þoñ pæs in Noes dagū spa bið ek se tocyme monnes sune [38] forþon spa si hi peron in ðæm dagū ær þa flodes etende ȝ drincende ȝ hemende ȝ to hęmde sellende oþ þone dæg ðe eade Noe in ða arkę [39] ȝ ne ongeotun ærþon ðe flod com ȝ genom ealle spa bið ek se cyme monnes sunę [40] þon beoð tþegen on londe oþer bið genumen ȝ oþer bið forleten [41] tþa grindende æt cþeorne oþere bið genumen ȝ oþere forleten [14] [42] pæccaþ ge forþon þe ge ne

---

[1] 'enim fuit in.'
[2] 'erit adventus filii.'
[3] 'et nubentes' in the margin of R.
[4] 'nuptum.'
[5] 'illum.'
[6] 'Noe in arcam.'
[7] 'tullit.'
[8] 'et' *om.* R.
[9] 'erunt duo.'
[10] The word 'tuoege' is marked for removal.
[11] Altered by erasure.
[12] 'ad molam.'
[13] The following passage, omitted in D., is supplied from R. :—

tþegen on bedde oþeru biþ genumen ȝ oþer bið forleten
Duo in lecto unus adsumetur et unus relinquetur

[14] 'qua die vel qua hora.'

hlaferd iper tocymmende sie ðæt uuť putas ge
dns vester venturus [1] sit. [43] Illud autem scitote

f'ðon gif [2] he piste ðe fader hiorodes of huelc tíd ðeaf
quoniam si sciret pater familias qua hora fur

tocymende pere paecca he palde uuť ȝ ne palde gelefa
venturus esset vigilaret utique et non sineret

ðerhdelfa hus his f'ðon éc gé posas [3] ge
perfodiri domum [4] suum. [44] ideo et vos estote

gearua f'ðon of hpælc [5] ne putige tíd sonu monnes
parati quia qua nescitis hora filius hominis

tocymmende is.
[6] venturus est.

hpa poenes ðu is géleaffull ðegn ȝ hoga
[45] [7] Quis putas est fidelis servus et prudens

ðone gesette hlaferd his ofer hiorod his
quem [8] constituit dominus suus [9] supra familiā suam

þte he sella him ł ðæm mett in tíd. eadig ðe
ut det illis cibum in tempore. [46] Beatus ille

ðegn ðone mið ðy cymes hlaferd his onfand sua
servus quem cum venerit dns eius invenerit sic

doende Soðlice ic cuoeðo iuh f'ðon of'
facientem. [47] Amen dico vobis quoniam super

alle godo his gesettes hine Gif uuť cuoeðas
omnia bona sua constituet eum [48] Si autem dixerit

RUSHWORTH.

cunnan hpilc dæg oþþe hpilc hpile ł tid dryhtˆ ure cymyd [43] þæt ge þoñ pitaþ þte þ pær se hine-fæder pite on hpilce hpile se þeof cuman palde he pæcende beon palde ȝ ne letan þurhdelfan his hus [44] forþon ge ek beoþ gearpe þe ge ne pitan hpilce tid monnes sunu cymeþ [45] hpælc punest þu sie getrepe esne ȝ snotter þęne gesette dryhtˆ his of heorod is þ selle heom mete in tide [46] eadig isse esne þoñ cymeþ dryht is ȝ gemoeteþ spa dónde [47] soþ ic eop sęcge þæt ofer all his god gesetteþ hine [48] gif þanne cpæþ se yfel esne in heorte his

---

1 'est.'
2 'he' underlined for removal.
3 'suam.'
4 'ge' marked for erasure.
5 Originally 'nputige.'
6 'ventura.'
7 'Quis nam est.'
8 'constituet.'
9 'super.'

[1]ðe yfle ðrael ðe ilca in hearta his praðo ł suigiunc ðoes
[2]malus servus ille [3]in corde suo moram [4]facit

hlaferd min æd ic cuom ȝ ongann slae hea-
dns meus venire [49] et [5]cœperit percutere con-

fudlinges his he æt uuť ȝ dranc mið druncnū
servos suos [6]manducet autem et bibat cum ebriis

cymeð ðe hlaferd ðrælas ðæs in dæg of ðæm ne hyhtas ł
[50] venit dns servi illius in die qua non sperat

ne poenas ȝ tíd of ðæm he nat ȝ dæles hine
et hora qua ignorat [51] et [7]dividet eum

ȝ dal his settes mið legerum ðer bið pop ȝ
partemque eius ponet cum ypocritis illic erit fletus et

gristbiotung toða
stridor dentium.

ðoñ gelic bið ríc heofna teꝑm
xxv. [1] Tunc simile erit regnum caelorum decem

hehstaldum ða onfengon lehtfato hiora geeodun
virginib: quae accipientes lampades suas exierunt

ongeaen ðæm brydgūa ȝ ðær bryde fifo uuť of
[8]obviam sponso et sponsae. [2] quinque autem ex

ðæm peron idlo ȝ fifo hogofæste ah fifo
eis erant fatuae et quinque prudentes. [3] sed quinque

RUSHWORTH.

aeldingę doeþ dryhť min to cumene [49] ȝ onginnaþ slán efnþeu his [9]manducat hī þoñ ȝ [10]drinceþ mid druncennū [50] cymþ þoñ dryhť þæs esnes on þǣ dæge þe he ne penaþ ȝ þære tide þe he ne þat [51] ȝ hine gedælaþ ȝ dæl his seteþ mið liceterū þær biþ heaf ȝ gristbitung toða.

XXV. [1] ða gelic biþ rice heofunas tén femnan þa genimende leohtfatu ł ðecele heora eodun ut ongǽgn brydguma ȝ brýde [2] fife þoñ þaræ perun dysige ȝ fife snottre [3] ah ða fife dysige genimænde þa

---

1 'ðe' is marked for removal.
2 'dixerit ille servus.'
3 In R. the word 'male' is here written above the line.
4 'fecit.'
5 'coepit percuterit.'
6 'manducat autem et bibit cum ebris veniet autem.'
7 'dividivit partem ejusq: ponet cum hippochritis.'
8 'obviam.'
9 So R.
10 Originally 'dringcð,' but altered by the first hand.

idlo gefengon ł genomun lehtfato ne genomun oele
fatuae acceptis [1]lampadib: non sumserunt oleum

miδ him hogofæste uũt onfengon oele in
secum. [4] Prudentes [2]vero acceperunt oleum in

fetelsum hiora miδ lehtfatum suigo uũt dyde
vassis suis cum lampadib. [5] moram autem faciente

δe brydgum [3]geslepedon alle ȝ geslepdon middum
sponso dormitaverunt omnes et dormierunt. [6] media

uũt næht lydeng geporden þæs heonu brydguma cpom gaes
autem nocte clamor factus [4]est Ecce sponsus venit exite

ongæn him. δa arioson alle hehstalde
obviam ei. [7] Tunc surrexerunt omnes [5]virgines

δa ilco ȝ gehrindon lehtfato hiora idlo uũt
illae et ornaverunt lampades suas. [8] Fatuae autem

δæm snotrũ cuoedon [6]seles ł seallas ús of ole iuerre
sapientib: dixerunt Date nobis de [7]oleo vestro

f'δon lehtfato usrę gedrysned biδon geonduordon
quia lampades nostre extinguntur. [9] Responderunt

hogo cuoeδendo eaδe mæg ne noh is us ȝ
prudentes [8]dicentes Ne forte non [9]sufficiet nobis et

iuh gaas gepelgad ł tæslicro to δæm bibycendũ ȝ bygeδ
vobis. ite [10]potius ad vendentes et emite

iuh miδ δy uũt geeodon to bycganne cuom δe bryd-
vobis. [10] Dum autem irent emere venit sponsus

RUSHWORTH.

leohtfatu heora ne genoman oele mid hiæ [4] þa snottre þoñ genoman oele in fatu heora miδ þǣ lehtfatum [5] ælde þa se brydguma slepade ealle ȝ slep ofereode [6] æt middere niht þa cirm ł cleopung geporden þæs ȝ henu brydguma cymeþ gæþ ut ongǽgn him [7] þa arisan ealle þa femnan ȝ ingunnon fretþan [11]leohtfatu heora [8] þa dysege to þǣ snottrũ cpedun sellaþ us of oeles eopres forþon þe lehtfatu ure adpæsced sindun [9] andsparedun þa snottre cpæþende ne se ł nic δyles ne nyhtsumigæ us ł eop gæþ mæ to bebycgendũ ȝ bebycgæþ eop [10] δenden

---

1 'lampadib: suis.'
2 'autem acciperunt.'
3 Originally 'geslepdon.'
4 'est et ecce.'
5 'virginis.'
6 Or 'seleþ.'
7 'olo' originally in R., but the *e* is superscribed.
8 'dicentes non ne.'
9 'sufficiat.'
10 'putius.'
11 The *o* is written above the line.

guma ȝ ða ðe peron [1]īnfoerdon miþ him to brydloppum ȝ
et [2]quae erant intraverunt cum eo ad [3]nubtias et

getyned pæs ðe dura hlætmesto cpomon ȝ ða oðro
clausa est ianua. [11] Novissime [4]veniunt et [5]reliquae

hehstaldo cueðendo driȟ driȟ untyn us soð he
virgines dicentes Dn̄e dn̄e [6]aperi nobis. [12] At ille

ondueardе cueð Soðlice ic cuoeðo iuh nat ic iuh
respondens ait Amen dico vobis nescio vos. [13] Vi-

pæccas f'ðon f'ðon nuuto gie ðone dæge ne ðone tíd
gilate itaque quia nescitis diem neq: horam.

suæ f'ðon monn ellðiodig frō gefoerde [7]geceigde
[14] Sicut [8]enim homo [9]peregre proficiscens vocavit

ðegnas his ȝ gesalde ðæm godo his ȝ anum
servos suos et tradidit illis bona sua. [15] Et uni

sealde [10]fifo cræftas oðero uūt tuoege oðero pūt an
dedit quinque talenta. alii autem duo. alii vero unum.

eghuelc æft' agenlic ł syndrig mægn ȝ gefoerende
unicuiq: secundum propriam virtutem. et profectus

pæs sona geeade uūt se ðe fif cræfto
est statim. [16] [11]Abiit autem [12]qui quinque talenta

onfenge ȝ pyrcende pæs in him ȝ gestrionende pæs oðero
acceperat et operatus est in eis et lucratus est alia

RUSHWORTH.

hiæ þa eodun bycgan com se brydguma ȝ þa þe gearpe pæron ineodun mid hine to gemungæ ȝ belocen pæs se dure [11] æt nihsto þa comun ȝ ec þa oþre femnan cpæþende dryht˜ dryht˜ ontyn us [12] ȝ he ȝsparade ȝ cpæþ soþ ic sæcge eop forþon ne con ic eop [13] pæceþ nu forþon þe ge cunnan dæg ne þa hpile [14] forþon þe spa se mon on ellende færende cęgde esnas his ȝ salde þæm his god [15] ȝ anum salde fif — oþrum þoñ tpegen sumū soþlice an æghpilce æfter his mægene ȝ foerdon sona [16] þa eode se þe fif — ondfeng ȝ porhtæ in þæm ȝ gestrionde

---

1 Originally 'īnferdon.'
2 'quae parate erant.'
3 'nuptias.'
4 'autem venerunt.'
5 So corrected in D. from the original reading 'relinquae.'
6 In R. 'apere,' but the final *e* is erased.
7 Originally 'geceide.'
8 'enim' *om.* R.
9 'perigre.'
10 The final *o* is apparently expuncted.
11 'statim autem abiit.'
12 The word 'qui' with its gloss are added above the line in D.

fifo gelic se ðe tpoege onfeng gestrionde
quinque. [17] [1] Similiter qui duo acceperat lucratus

oðero tuoege se ðe uuſ an ł enne onfeng geeade
est alia duo. [18] Qui [2]autem unum acceperat abiens

gedalf in eorðo ȝ gehydde feh ł strion hlaferdes his
fodit in terra et abscondit pecuniam domini sui.

æf' monige ł longsū ł monigfulsumise uuſt tides
[19] Post multum vero temporis

cuom driht̃ ðeana ðara ȝ sette rehtnise
venit dominus servorum illorum et [3]posuit rationem

mið him ȝ geneolecde se ðe ða fif cræfto on-
cum eis. [20] et accedens qui quinque talenta acce-

feng gebrohte oðero [4]fifo cræfto cuoeð driht̃ fif
perat [5]optulit alia quinque talenta dicens Dn̄e quinque

cræft me gesaldes ȝ heonu oðero fifo of'ge-
talenta [6]mihi tradidisti et [7]ecce alia quinque super-

strionend am cuoeð him hlaferd his pel ðe
lucratus sum. [21] Ait illi dominus [8]eius Euge

la god ðegn ȝ trepufæst f'ðon of' lytla ł huon ðu pere leaffull
[9]bone serve et fidelis quia super pauca fuisti fidelis

of' monigo ðec ic setto inngaa in glædnisse hlaferdes
super multa te constituam intra in gaudium [10]domini

RUSHWORTH.

oþre fife [17] spilce þe ł se þe tpægen onfeng gestrionde oþre tpægen [18] se þe þonne onfeng anum eode bedælf in eorþe ȝ ahydde feoh dryhten his [19] æfter micclum fæce þa cpom dryhten esna þara ȝ monade rehtæs heo [20] ȝ þa cumende se þe fif — onfeng brohte oþre fif cpeþende dryht̃ fif — saldest þu me henu oþre fife ic toeke gestrionde [21] ȝ cpæþ him to dryht̃ his pel þec goda esne ȝ getreopa forþon ofer fæapum pęre getreupe ofer monegu ic þe gesette gang in gefea dryhtnes

---

1 'Similiter autem et qui.' 2 'vero acceperat unum.'
3 'possuit.'
4 Here again the final *o* appears to be expuncted.
5 'obtullit.' 6 'tradidisti mihi.'
7 In R. the word 'ecce' is written above the line.
8 Originally in R. 'meus,' but corrected to 'ejus.'
9 'serve bone.'
10 'Domini Dei tui,' but 'Dei' is expuncted in R., and is unglossed.

ðines geneolecde uũt ȝ se ðe tuoege cręfta
tui. [22] [1] Accessit autem et qui duo talenta

onfenge ȝ cuoeð drihten tuoege cræftas ðu gesaldest me
[2] acceperat et ait Dn̄e duo talenta tradidisti [3] mihi

heonu oðero tuoege gestrionende am cuoeð him hlaferd
ecce alia [4] duo lucratus sum. [23] Ait illi dominus

his pilcymo la d goda ðegn ȝ leaffull f'ðon ofer lytla
eius Euge bone [5] serve et fidelis quia super pauca

ðu pere leaffull of' monigo ðeh ic setto geong in
fuisti fidelis supra multa te constituam. intra in

glædnise hlafer̃ ðines geneolecde uuẗ ȝ se ðe
gaudium dn̄i [6] tui. [24] Accedens [7] autem et qui

án cræft onfeng cuoeð hlaferd ic pat f'ðon monn
unum talentum acceperat ait Dn̄e scio quia homo

heard ł stið arð ȝ ðu hripes [8] ðer ðu ne sapes ȝ ðu
durus és [9] et metis ubi non seminasti et con-

somnas ðer ðu ne [10] strougdes ȝ ic ondreard ic eade ȝ
gregas ubi non sparsisti. [25] et timens [11] abii et

ic gehydde cræft ðin on eorðo heonu ðu hæfes þte
abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod

ðin pæs ł is
tuum est.

geonduearde uuẗ hlaferd his cuoeð him ðegn
[26] Respondens autem dominus eius dixit ei Serve

RUSHWORTH.

þines [22] þa cpom ec oþer se þe tpægen — onfeng ȝ cpæþ dryht̃ tpægen — me þu saldest sihþe tpegen oþre ic gestrionde [23] cpæþ hī to his dryhten pel þec godu esne ȝ getreopa forþon þu ofer feapum pęre getreope ofer monegu ic þe gesete ga in gefea ðines dryht̃ [24] þa cumende ek se þe an — onfeng cpæþ dryhten ic pat þte þu eart eard monn ȝ ripes þær þu ne sepe ȝ somnast þær þu ne strenctęs [25] ȝ frohtende ic eode ȝ ahydde — þine in eorþe henu hæfęþ þte þin is [26] ȝsparade þa his dryhten cpæþ him to þu yfle esne ȝ spǽr pistęs þ ic

---

1 'Accessit et alter.'
2 'acciperat dicens.'
3 'mihi tradidisti et,' this last word being expuncted in R.
4 'duo alia superlucratus.'
5 'serve bone.'
6 'Dñi D'i tui.'
7 'autem qui tallentum acciperat.'
8 Originally 'ripes.'
9 'et' is written above the line in R.
10 Originally 'strugdes.'
11 'ego abii.'

ðe yfle ȝ sper þistas f'ðon ic hrippo ðer ne [1]seapu ic ȝ
male et piger sciebas quia meto ubi non semino et

ic somnigo ðer ne ic ne strugde rehtlic pere f'ðon ðec
congrego ubi non sparsi [27] oportuit ergo te

gsende strion ł feh min mynetrum ȝ cuom ic
[2]mittere pecuniam meam nummularís et [3]veniens ego

onfenge uuṫ ƿ min is frico niomas
recepissē utiq: quod meum est cum [4]usura. [28] Tollite

f'ðon frō him cræft ȝ seallas him se ðe hæfis tea
[5]itaq: ab eo talentum et date [6]ei qui habet decem

cræft eghuelc f'ðon ðæm hæbbende gesald biþ ȝ monig·
talenta. [29] Omni enim habenti dabitur et [7]abun-

fald biþ him uuṫ se ðe ne hæfis ȝ ƿ geseen biþ
dabit. ei autem qui non habet et [8]quod videtur

hæfis genumen biþ frō him ȝ ðe ðorleasa ðegn
habere auferetur ab eo. [30] Et inutilem servum

forƿorpes in diorstrū ƿútmestum ðer biþ ƿop ȝ gristbiotung
[9]eicite in tenebras exteriores illic erit fletus et stridor

toða
dentium.

miþ ðy uuṫ cymes sunu [10]monnes in mæht
[31] Cum autem venerit filius hominis in maiestate

RUSHWORTH.

ripe þær ic ne seoƿ ȝ somnige þær ic ne strægde [27] hƿæt þe þa geras ƿ þu sendest min feoh myneterum ȝ ic cumende onfenge cuþlice þæt þe min is mid ofersceatta [28] genimaþ him æt þæne — ȝ sellaþ þ̄ǣ þe hæfþ ten — [29] æghƿilc forþon hæbbende selleþ ȝ genyhtsumaþ þ̄ǣ þoñ þe næfeþ ȝ ƿ hī þynce ƿ he hæbbe biþ afyrred frō him [30] ȝ þene unnytte esne ƿeorpaþ in þeostra ƿ ytterre þær biþ heaf ȝ toþa gristbatung [31] ȝ miþ þy cymeþ þoñ sune monnes in þrymme his ȝ ealle englas miþ

---

[1] Originally 'sepu.'
[2] 'committere peccuniam.'
[3] 'et ego veniens requipissem,' the latter word in R. being corrected to 'recipissem.'
[4] 'ussura.'
[5] 'itaque' *om.* R.
[6] 'ei' *om.* R.
[7] 'habundavit.'
[8] 'quod habet,' but the gloss in R. corresponds with the reading of the text in D.
[9] 'iecite.'
[10] Originally 'mones.'

his ȝ alle engles miþ him ða he sittes of' seðel
sua et omnes angeli cum eo tunc [1] sedebit super sedem

godcundmæht his ȝ gesomnad biðon befora hine alle
maiestatis suę [32] et congregabuntur ante eum omnes

cynne ȝ tosceades hia betuih sua hiorde tosceadas
gentes et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat

scípo frō ticgenum ȝ he setteð ða scíp ec soð ł uūt to
oves ab haedis [33] et [2] statuet oves quidem a

suiðrum his ða ticgeno soðlice of þinstrum ðoñ
dextris [3] suis haedos autem a sinistris. [34] Tunc

he cueðes ðe cynig ðæm ða ðe to suiðrum his biðon hia cymmeð
dicet Rex his qui a dextris eius erunt Venite

gie gebloedsad fadores mines byes ł agneges gegearpað iuh
benedicti Patris mei [4] possidete paratum vobis

ríc from frymðo middangeardes ic [5] gehþyncgerde ł ic
regnum a constitutione mundi. [35] [6] esurivi

þæs hyncrig f'ðon ȝ ðu gesaldes me eatta ic þæs ðyrstig
enim et [7] dedisti mihi manducare sitivi

ȝ ȝ gesaldon me dringe gest ic þæs ȝ gie somnadon
et [8] dedistis mihi bibere. [9] hospes eram et collexistis

meh nacod ȝ ȝ gie clæðdon ł gie þrigon meh untrymmig
me. [36] nudus et [10] operuistis me. infirmus

ȝ gie sohton meh in [11] carcern ȝ gie cuomun to me
et visitastis me in carcere [12] et venistis ad me.

RUSHWORTH.

hine þoñ gesittæþ on sedle his þrymmes [32] ȝ gesomnede beoð beforan him ealle þeode ȝ gesceadiþ hiæ in tu spa hiorde ascadeþ scép frō ticnum [33] ȝ seteþ þa scæp on þa spiðran healfe his ticcen þoñ on þa þinstran healfe [34] þoñ cpæþ se cyning þæm þe on þa spiþran halfe his beon cymeþ gebletsade mines fæder gesittað rice þte eop geiarpad pæs frō setnisse middangˉ [35] forþon ðe mec yngrade ȝ gesaldun me etan mec þyrste ȝ gesalden me drincan cuma ic pæs ȝ gefeormadun mec [36] nacud ic pæs ȝ gepriogan mec untrum ȝ geneosadun mín in carkærn

---

1 'sedet,' but altered to 'sedebit' in R.
2 'statuit quidem oves.'
3 'suis' *om.* R.
4 'possedite regnum quod vobis paratum est ab origine.'
5 The *h* is written above the line, but by the first hand.
6 'esurivi.'
7 'dedistis.'
8 'didistis.'
9 'hospis eram et colligistis.'
10 'cooperuistis.'
11 Originally 'carchern.
12 'fui et.'

onduеardas ł [1]hia ondsuerigaƀ him soƀfæsto cuoeƀas
[37] Tunc respondebunt ei iusti dicentes

drihten huoenne ƀec ꝑe segon hungrig ł hyngrende ꝑe hriordadun
Dn̄e quando te vidimus esurientem et pavimus

ƀec ƀyrstende ł ƀyrstig ȝ ꝑe sealdon ƀe ƀringe huonne
te [2]sitientem et dedimus tibi potum. [38] Quando

putetl̃ ƀec ꝑe segon gestig ȝ ꝑe somnadon ƀec ł
autem te vidimus hospitem et [3]colleximus te aut

nacod ȝ aprigon ƀec ł huonne ƀec ꝑe gesegon
nudum et cooperuimus [39] aut quando te vidimus

untrymig ȝ in carcern ȝ ꝑe cuomun to ƀe ȝ
infirmum et in carcere et venimus ad te. [40] Et

onduеardeƀ ƀe cynig cuoeƀes ƀæm. Soƀlice ic cuoeƀo iuh
respondens Rex dicet illis. Amen dico vobis

ƀende gie dyde anū of ƀisū broƀrū minum lytlum
quamdiu fecistis uni [4]de his fratribus meis minimis

me gie dydon
mihi fecistis.

ƀa coeƀes ȝ ƀæm ƀa ƀe to [5]ꝑinstrum biƀon
[41] Tunc dicet et his qui [6]ad sinistris erunt

ofstiges gie frō me aꝑoergedo in fyr ecce se ƀe
[7]Discendite a me maledicti in ignem ęternum [8]qui

f'egegearuuad is diple ȝ englū ł ƀegnū his mec gehync-
praeparatus est diabolo et angelis eius. [42] esurivi

RUSHWORTH.

ic ꝑæs ȝ ge coman to me [37] ƀoñ ȝspærigaƀ him ƀǣ soƀfæste cpæƀende dryht̃ hꝑonne gesagun ꝑe ƀe hyngrende ȝ ꝑe foeddan ƀe oƀƀe ƀyrstigne ȝ ꝑe ƀe drincan saldun [38] hꝑonne ƀoñ gesagun ꝑe ƀe cuman ȝ gefeormadun ƀe oƀƀe nacudne ȝ ꝑe ƀec ꝑreogan [39] oƀƀe hꝑonne ꝑe ƀe segun untrymne oƀƀe in quartern ȝ ꝑe coman to ƀe [40] ȝ andsparade se cyninge cpæƀ to heō soƀ ic sæcge eop spa longe spa ge dydun anū ƀa læsesta ƀara broƀre mine me gedydon [41] ƀoñ cpæƀ se cyning ec to ƀǣ ƀa ƀe on ƀǣ ꝑinstran halfe beoƀan gepitaƀ frō me aꝑærgede in ece fyr ƀte ꝑæs geiarꝑard fæder min deofle ȝ his englas [42] forƀon ƀe mec

---

[1] The word 'hia' is marked for erasure.
[2] 'aut sitientem.'
[3] 'collegimus.'
[4] 'ex minimis his fratribus meis.'
[5] Originally 'ꝑynstrum.'
[6] 'á sinistris ejus.'
[7] 'discedite.'
[8] 'quem praeparavit pater meus diabulo.'

gerde ȝ ne sealdo gie me eatta mec ðyrste ȝ
enim et non dedistis mihi manducare sitivi et

ne saldo gie me drinca gest ic pæs ȝ ne
non dedistis mihi [1] potum. [43] hospes eram et non

gesomnade gie mec nacod ȝ ne aprigon gie mec untrymmig ȝ
collexistis me nudus et non [2] operuistis me infirmus et

in carcern ȝ ne sohto gie mec
in carcere et non visitastis me.

ða onduеardas ȝ ða ilco ł hia cuoeðendo drihtn̄
[44] Tunc respondebunt et ipsi dicentes Dn̄e

huoenne ðec pe segon hyncgerende ł ðyrstenda ł gest
quando te vidimus esurientem aut sitientem aut [3] hos-

ł nacod ł untrymig ł in carcern ȝ ne
pitem aut nudum aut infirmum vel in carcere et non

embigto pe ðe ða he onduеardeð ðæm cpeðende
ministravimus tibi. [45] Tunc respondebit illis dicens

Soðlice ic cueðo iuh [4] ða hpile ne dyde gie anū of lytlum
Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minorib:

ðissum ne me gie dyde
his nec mihi fecistis.

ȝ gaes ðas in tinn̄go éce soðfæste uūt
[46] Et ibunt hí in suppliciū aeternum iusti autem

in lif éce
in vitam aeternam.

RUSHWORTH.

hyngrede ȝ ge ne saldun me etan mec ðyrste ȝ ge ne saldun me drincan [43] cuman ic pæs ȝ ge ne feormadun mec nacud ȝ ge ne preogan mec untrum ȝ in carkern ȝ ge ne neosadun min [44] þoñ ȝsparigað hiæ spilce cpæþende dryhtn̄ hpanne gesagun pe ðe hyngrende oþþe þyrstigne oþþe cuman oþðe untrum oþþe in carcrænnæ ȝ pe ne þegnedun þe [45] þoñ ȝspareþ heom cpeþende soþ ic sæcge eop spa longe spa ge ne dydun anum meoduma þissa ne me ge ne dydun [46] ȝ gaþ hiæ in æce tintergu þa soþfeste þoñ in ece lif.

---

[1] 'mihi bibere. hospis eram et non colligistis.'
[2] 'cooperuistis.'
[3] 'aut hospitem aut infirmum.'
[4] In the margin of D. occur these words: 'sua long gie ne dedon anū ðassa metdmaasta.'

ȝ geporden pæs miȸ ȸy geendade ł ȸa geendade
XXVI. [1] [1] Et factum est cum consummasset

ȸa hæł pord ȸas alle cpeȸ ȸegnum his
Ihs sermones hos omnes [2] dixit discipulis suis.

putas gie f'ȸon æft' tuæm dogrū ł dagū eastro [3] biaȸ
✠ [2] Scitis quia post biduum pascha fiet

ȝ sunu monnes gesald biȸ ƿte he se [4] gehoen ł ahongen.
et filius hominis tradetur ut crucifigatur.

ȸa gesomnad peron aldor sacerdas ȝ
[3] Tunc congregati sunt principes sacerdotum et

ȸa ældru ȸæs folces in cęfertun ȸæs aldor sacerdas se ȸe pæs
seniores populi in atrium principis sacerdotum qui

gecueden ł haten caiphas ȝ geȸæhtungæ dedon ƿ hia
dicebatur [5] Caiaphas [4] et consilium fecerunt ut

ȸone hæł miȸ inpite genome ł hia gehealdon ȝ ofsloge
Ihm̄ dolo tenerent et occiderent.

cuoedon ȸonne nalles in dæge symbel ȸy læs
[5] Dicebant [6] autem non in die festo ne forte

ungerecc geporȸe in ȸæm folce
tumultus [7] fieret in populo.

ȸende ȸoñ pæs ȸe hæł in bethania in huse
[6] Cum autem esset [8] Ihs in Bethania in [9] domo

symonis ȸæs [10] reafa cuom to him pif hæbbende
Simonis leprosi [7] accessit ad eum mulier habens

RUSHWORTH.

XXVI. [1] ȝ geporden pæs þa geendade se hælend pord þas eall cpæþ se hælend to his leorneras [2] ge putan þæt æft̄ tpǣ dagū beoþ eastran ȝ monnes sunu biȸ sald ƿ he sie áhongen [3] þa perun gesomnade alduras sacerdas ȝ þa aeldra þæs folkes in cæfertun þæs aldor sacerdas se þe pæs haten Caifas [4] ȝ geþæhtungę dydon ƿ hy se hælend inpit noman ȝ ofslogen [5] hy cpædun þoñ nællæs in symbeldæge þyles ungerec ł ungeþpære in þǣ folce geþyrde [6] midþy þoñ þende se hæł pæs in Bethania þǣ tune in huse Simonis þæs hreofan [7] þa

---

1 'Factum est autem cum.'
2 'hos omnes dixit. Scitis' is the original reading of R., but the words 'Jesus discipulis suis' have been inserted between the lines.
3 Originally 'biȸ.' 4 Originally 'gehen.' 5 'Caifas.'
6 'enim' in the text of R., above which is written 'ł autem.'
7 'in populo fieret. 8 'Ihs' added above the line in R.
9 'domū.' 10 Originally 'hreafa.'

stænna fulle smirinisse diorþyrðe ȝ ageaett on ł of' heafud
alabastrum [1] ungenti pretiosi et [2] effudit super [3] caput

his ł ðæs lingendes æt geriordum gesegon ł þ ða geseende uūt
ipsius recumbentis. [8] Videntes autem

discipulas ł ðegnas abloncgne ł praðe peron cpoeðende to [4] hpon is
discipuli indignati sunt dicentes Ut quid

f'þyrd ðios mæhte f'ðon ðis posa ł pere biboht
[5] perditio haec [9] potuit enim istud venundari

in micil feh ȝ posa sald ðarfum ða pittende ł piste uūt
[6] multo et dari pauperib: [10] Sciens autem

ðe hæł cueð to him f'huon erfeðo sindon gie ðæm pife perc
Ihs ait illis Quid molesti estis mulieri [7] opus

gód hiu porhte ł hiu pæs þyrcenda on mec f'ðon
bonum operata est in me [11] nam

aa ł symle ðorfendo ł ðafo habbas mið ioph mec ðoñ ne
semper pauperes [8] habetis vobiscum me autem non

symle habbas.
semper [9] habetis.

sende f'ðon ðas ł ðios smirinis ðis on lichoma
[12] Mittens enim haec unguentum hoc in corpus

RUSHWORTH.

cpom to him an þíf hæbbende stæna fullę smirenisse deorþyrþe ȝ ageat ofer his heafud hlengendes æt gereordum [8] ȝ gesegon þa leorneras abælgde þerun cpæþende to hþon is ðeos forþyrd [9] forþon þe þis mæhte beon beboht in micel ȝ sald þearfum [10] þitende þa se hæł cpæþ heō to ✠ forhþon sindun ge spancende þæm þife perc þoñ god hio porhte in mec [11] forþon þe ge á' þearfan habbad mid eop mec þoñ á ne habbaþ [12] þas þoñ sendendu smerenisse þis on min lic to bebyr-

---

1 'unguenti.'

2 Originally in R. 'infudit,' but altered to 'effudit.'

3 'capud ejus recumbente ipso' in the text of R., but altered to 'recumbentis,' and 'ipso' is expuncted.

4 Originally 'hon.'

5 In R. only 'per' in the text; but '-dictio' (*sic*) is added above the line. The gloss supposes the reading to have been 'perditio.'

6 'prætio magno' R.; in D. the word 'p'tio' is added by a second hand, apparently that of the glossist.

7 In R., as originally written, the word 'opus' is omitted; but the text has been altered thus: 'estis huic mulieri, opus enim bonum.'

8 'habebitis.'

9 'habebitis. haec autem mittens unguentum hoc.'

min to bibyrgenne mec dyde. Soðlice ic cuoeðo
meum ad [1]sepelendum me fecit. [13] Amen dico

iuh ȝ sua huer sua bodad bið ðis godspell in
vobis ubicumq: praedicatum fuerit hoc evangeliū in

[2]allū middanǧ bið gesægd ȝ þti ðios dyde in gemynd
toto [3]mundo dicetur et quod haec fecit in memoriam

hire
[4]eius.

ða eode an of ł ðara tuelfa þæs genemned iuðas
[14] Tunc abiit unus de duodecim [5]dicebatur Iudas

scarioð to aldor sacerdum ȝ cuoeð to him
[6]Scariot ad principes sacerdotum [15] et ait illis

huæt pallað gie me sealla ȝ ic iuh hine [7]ic sello sóð
Quid vultis mihi dare et ego vobis [8]eum tradam. At

ða gesatton him ðrittih scillinga ȝ æft' ðon
illi constituerunt ei triginta argenteos. [16] et exinde

he sohte ða seel þte hine salde
quaerebat oportunitatem ut eum [9]traderet.

ða f'ma uūt doege ðara ðorofna mæta geneolecdon ł
[17] Prima autem [10]die azymorum accesserunt

eodon ða ðegnas to ðæm hæł cuoeðende huer þiltu þ þe gearuiga
discipuli ad Ihm̄ dicentes Ubi vis paremus

RUSHWORTH.

genne mec iarþede [13] soþ ic eop sæcge spa hþær spa bodad bið þis godspel in allū middangˆ ek bið sægd ȝ þte þios dyde in gemynd hiræ. [14] þa eode apæg an þara tþælfe se þe is nemnad Judas Scarioth to aldur sacerdæs [15] ȝ cpæþ to heō hpæt þillað ge me sellan ȝ ic hine eop sellan ȝ hiæ gesettun hine ðritig scillinga [16] ȝ seoþþan he gesohte sel þæt he hinæ salde heō [17] formæ dæge þa þara ðerfa metta eodun ða leorneras to hælend cpeþende hþær uuiltu þe iarþan þe eastra to

---

1 'sepeliendum.'
2 Originally 'alle.'
3 'orbe narrabitur et.'
4 'ipsius.'
5 'qui dicitur.'
6 'Scarioth.'
7 The word 'ic' is marked for removal.
8 'vobis tradam eum ;' but the word 'eum' is expuncted in R.
9 'traderet illis.'
10 The word 'die' has been added in D. by the glossist.

ðe til eottanne eastro soð hæł cueð gaes in
tibi comedere [1] pascha. [18] At Ihs [2] dixit Ite in

ceastra to summū menn ȝ cuoeðað to him laruu cuoeð
civitatem ad quendam et dicite ei magister dicit

tíd min neh is mið ðec ic pyrco [3] eastro mið
tempus meum prope est. apud te facio pascha cum

ðegnum minum ȝ dedon ða ðegnas suæ
discipulis meis. [19] Et fecerunt discipuli [4] sicut

bibeod him ðe helend ȝ gegearuadon eastro ða efern
constituit ills Ihs et paraverunt pascha. [20] Vespere

uūt purð hlionade mið ðæm tpelfum ðegnum
autem facto [5] discumbebat cum duodecim discipulis.

ȝ ettendum to him cuoeð Soðlice ic cueðo iph
[21] Et edentibus illis dixit Amen dico vobis

f'ðon ł þte an iper mec sellende bið
quia unus vestrum me traditurus est.

ȝ geunrótsade spiðe ongunnun suindrige eghpelc
[22] Et contristati [6] valde coeperunt singuli

cpoeða huoeðer [7] ł ah ih ic am drihten
dicere Num quid ego sum Dñe.

soð he onduorde ł ondsuorade cueð se ðe ðepeð mec
[23] At ipse respondens ait Qui intingit me-

RUSHWORTH.

etanne [18] þa cpæþ hæł to hię ✠ gæþ in cæstre to sumū men ȝ cpæþað hī to lareu cpæþ tid min neh is mið þe ic pyrce eastra mid minū leornerū [19] ȝ ða dydon þa leorneras spa hī bebead ł gesette heō se hæł ȝ gearpadun eastran [20] þa efen þa cpom he hleonede mið ðǣ tpælf leorneras [21] ȝ etendum heō to cpæþ ✠ soþ ic eop sæcge þ an eoper me sellende bið [22] ȝ geunrotsade pærun spiðe ȝ ingunnun anlepum cpeþan ah ic hit eam dryht˜ [23] ȝ he ȝsparade cpæþ ✠ se ðe

---

1 'pascha comedere' in R. originally, but marked for transposition.
2 'dixit ei.' 3 Originally 'easto.'
4 'sicut praecipit,' above which is written in R. 'ł constituit.'
5 'discubuit.' 6 'valde et.'
7 The words 'ah ic' are marked for removal.

mið hond in disc ðe mec seleð Sunu
cum manum in [1] parapside hic me tradet. [24] Filius

uūt monnes gaeð sua apritten is of ðæm ł him
quidem hominis vadit sicut scriptum est de [2] illo.

pæ uūt ł ðoñ ðæm menn ðerh ðone sunu monnes
[3] Vae autem homini illi per quem filius hominis

gesald bið god pere him gif accenned ne pere
[4] traditur bonum erat ei si [5] natus non fuisset

ðe monn
homo ille.

geondsuarede ðoñ iuðas se ðe salde hine
[25] [6] Respondens autem Iudas qui [7] tradidit eum

cuoeð ah ic hit am laruu cuoeð to hī ðu ƿ cuoede
dixit Num quid ego sum Rabbi. Ait [8] illi Tu [9] dixisti.

ȝ efenmeti peron ðoñ ł ða hia onfeng ðe hæł hlaf ł genom
[26] Cenantibus autem eis [10] accepit Ihs panem

se hæł hlaf ȝ gebloedsade ȝ gébræcg ȝ salde ðegnū his
et benedixit ac fregit deditq: discipulis [11] suis

ȝ cuoeð to him onfoas ȝ eotta ðis is [12] lichomv
et ait Accipite et [13] comedite hoc est [14] corpus

min
meum.

RUSHWORTH.

depið mid me honde in þas parabside se mec sellaþ [24] sunu monnes gæð spa apriten pæs be hī hpæþre þonne pa þæ menn þe þurh hine sunu monnes bið sald god hī pære þær he akenned ne pære se monn [25] ȝsparade þa Judas se þe sellende pæs hine cpæþ ah ic hit eam lareu cpæþ hī to hæł þu ✠ þæt cpæde [26] þende hiæ þa æt þæ æfenmete perun genom se hælend hlaf ȝ bletsade ȝ bræc ȝ salde his discilum (*sic*) ȝ cpæþ ✠ ondfóþ ȝ etæþ þis is forþon min lichoman

---

[1] 'parabside.'
[2] 'de eo' in R. originally, above which is written 'illo.'
[3] 'Verum tamen væ homini.' [4] 'tradetur.'
[5] 'non nasci ille homo' is the reading of the text in R., above which is written the text as it stands in D.
[6] 'Respondit.'
[7] 'traditurus erat eum Num quid :' the word 'dixit' is added in R. above the line.
[8] 'illi Jesus tu.' [9] In D. originally 'dixistis.'
[10] 'accipit.' [11] 'suis dicens.' [12] 'manducate.'
[13] Originally 'lichoma.' [14] 'est enim.'

ȝ genīmende calic ðoncunco dyde ł ðoncade ȝ sealde
[27] Et accipiens calicem gratias egit et dedit

him cuoeðende drincas of ðissū alle ðis is f'ðon
illis dicens Bibite ex hoc omnes [28] hic est enim

blód min ðære niua gepitnesse se ðe ł þ f'e monigum
sanguis meus novi testamenti qui pro multis

agotten bið in f'letnisæ synna ic sægo ł ic ðoñ ioph
[1] effunditur in remissionem peccatorum. [29] Dico

sægo uūt iuh þtę ne drinco ic heone of ðassū cynne
autem [2] vobis non bibam amodo de hoc genimine

þíntrees oð ðone ðoege mið ðy ðene ł hit ic drinco iuih mið
vitis usq: in [3] diem cum illum bibam vobiscum

nipe in ríc fadores mines
novum in regno Patris mei.

|ȝ [4] mið ðy efne [5] acpoedni uteodon on mór ł on duni
[30] Et hymno dicto exierunt in montem

olebearuas ða cueð til him ðe hæł
Oliveti. [31] [6] Tunc dicit illis Ihs

all gé ondspyrnise ge ðropiges on mec in ł on ðasser
Omnes vos scandalum patiemini in me in ista

næht
nocte.

apriten is f'ðon ic slæ [7] ðone hiorde ȝ to-
[8] Scribtum est enim Percutiam pastorem et [9] dis-

RUSHWORTH.

[27] ȝ þa genom cælic þongade ȝ salde heð cpæþende ✠ drincaþ of þas ealle [28] þ is forþon blod min þara neope gepitnisse þæt for mongum bið agoten in forletnisse synne [29] ic sæcge þonne eop forþon ne drence ic siðet of þissū cynne þintreos oð þæne dæg þoñ ic hit drince eop mid neope in rice fæder mines [30] ymne acpædene eodun ut on oelebearpes dune [31] þa cpæþ to his discp̃ ✠ ealle ge æspic ł ȝspyrnnisse þropigaþ on me to þisse næhte apriten is forþon ic slæ

---

1 'effundetur.' 2 'vobis quia non.'
3 'diem illum quod illud bibam.'
4 The words 'mið ðy' are marked for omission.
5 Originally 'acpoedoni.' 6 'Tunc ait discipulis suis Omnes.'
7 'ðone' is underlined as unnecessary.
8 'Scriptum.' 9 'dispergentur.'

stengeid ł tostrogden biaƍ scíp edes æft' ƍon uũt
pargentur oves gregis. [32] postquam autem

ic eft ariso ic f'lioro ł [1] iopih in Galileam
resurrexero pręcedā vos in Galilaeam.

Ondsuorode ƍa cueƍ him to ȝ ƍeh ƍe
[33] Respondens autem Petrus [2] ait illi Etsi

alle ondspyrendo sie ł ondspyrnisse ƍropiga on ƍec ic
omnes scandalizati fuerint in te ego

næfra geondspyrnad biom ł ƍrouiga cuoeƍ to him ƍe hæł
numquam scandalizabor. [34] Ait illi Ihs

soƍ ic sægo ƍe f'ƍon ł ƥte on [4] ƍisser næht ærƍon
[3] Amen dico tibi quia in hac nocte antequam

hona singe ł crape ƍriga mec ƍu piƍsæcces
gallus cantet ter me negabis.

cuoeƍ him to pũt ł ge ƍeh ƍe seel me suelta
[35] Ait illi Petrus Etiamsi oportuerit [5] me mori

ƍec miƍ ne ƍec onsæcco ic gelíc ȝ alle ƍa ƍegnas
tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli

cuoedon.
dixerunt.

ƍa cuomon ƍe hæł miƍ him in gemæra ł in tun
[36] Tunc venit Ihs cum illis in villam

ƍe ł ƍiu hata gezemani
[6] quae dicitur Gesemani.

RUSHWORTH.

heorde ȝ tostænced beoþ scep þas edæs [32] æfter þon þanne ƍe ic æftarise ic forega eop in Galilea [33] ȝsparade þa Petre cpæþ hī to þæh þe ealle æspice þropige on þe ic næfre þrope [34] cpæþ hæł to him soþ ic sæcge þe þæt to ƍisse niht ærþon hona cræd þriopa me ansæcest [35] cpæþ hī Petrus to þæh þe ic scyle me speltan mid ƍe ne ȝsace ic ƍe spa gelice ȝ ealle þa leorneras cpædun [36] þa cpō se hælend mid heō in tún þone þe hatte Gezemani ȝ cpæþ to his — ✠ sittaþ her oþ

---

[1] Originally 'ipih.' [2] 'dixit ei.'
[3] The words 'Amen dico tibi' are supplied in the margin of R., having been omitted in the text.
[4] Originally 'ƍasser.' [5] 'me' *om.* R.
[6] 'qui dicitur Gethsamani ait:' above the last word is written in R. 'et dixit.'

ȝ cuoeð to ðegnum his sittas her oð ðæt ic geonge
Et dixit discipulis suis [1]Sedete hic donec vadam

ðider ȝ ic biddo ȝ ða genīmende ȝ tuoege ł tꝑæ
[2]illuc et orem. [37] Et assumto Petro et duobus

sunū Zebeðies ongann unrotsiga ȝ unbliðe moede ꝑosa.
filius Zebedaei coepit contristari et maestus esse.

ða cuoeð to him unrót is sauel mín [3]ꝑið to
[38] Tunc ait illis Tristis est anima mea usq:

ł oð deaðe abidað her ȝ pæccað mec mið
ad mortem sustinete hic et vigilate mecum.

ȝ fꝑongeonde pæs ł gefoerde lytel ðona feoll on
[39] Et progressus [4]pusillū procidit in

onsione his [5]gebiddande ȝ cuoeðende fader gif hꝑt̃ [6]mæg ꝑosa
[7]faciem suam orans et dicens Pater si possibile

ꝑosa liorað cælc ðes hueðre ðoñ nallas sua ic
est transeat calix iste. [8]Verumtamen non sicut ego

ꝑille ah sua ðu ꝑilt
volo sed sicut tu vis.

ȝ cꝑom to ðegnum ł to ðæm disciplū ȝ gemoete hia
[40] Et venit ad [9]discipulos et invenit eos

slepende ȝ cuoeð to Petre suæ ne mæhto gie áne
dormientes. Et dicit Petro sic Non [10]potuistis una

RUSHWORTH.

þ ic gange geond ȝ gebidde me [37] ȝ genom Petrus ȝ tꝑægen sunas Zebedeo ongan beon unrot ȝ unbliðū mode [38] cꝑæþ ða to heō ✠ unrot is min saul oð to deaðe abideþ her ȝ pæccaþ mid me [39] ȝ forþon hꝑæne gangende — on his ondꝑliotu gebiddende ȝ cꝑæþende ✠ fæder min gif þæt beon mæge leore frō me þes calic hꝑeþre þoñ nalles spa ic ꝑille ah spa þu ꝑilt [40] ȝ cꝑom to þ̄ǣ — ȝ gemette hiæ slepende ȝ cꝑæþ to Petre spæ ne mæhtest ane hꝑile ł tid apæccan mid me

---

1 'Sedite.' 2 'illuc adorare.'
3 The words 'ꝑið to' are underlined for erasure.
4 'pusillum.' 5 Originally 'gbiddande.'
6 The word 'mæg' has a line drawn above it.
7 'faciam.'
8 'Sed tamen,' but above the word 'sed' in R. 'verum' is written.
9 'discipulos suos et.'
10 Originally 'posuisti,' in R., but altered to 'potuisti.'

tíd ł húile þæcca mec miƀ þæcas ȝ gebiddaƀ iop þte
[1] hora vigilare mecum. [41] vigilate et orate ut

gie ne geonge in costunge.
[2] non intretis in temtationē.

ƀe gást is ec georo is þ líc ƀon is untrum.
Spiritus quidem [3] promtus est caro autem infirma.

eft'sona oƀre siƀe eode ȝ gebeaed cuoƀende fader
[42] Iterum secundo abiit et oravit dicens [4] Pater

min gif ne mæge ƀes [5] cælic of'liora nymƀe ic drinca
mi si non potest hic calix [6] transire nisi bibam

hine ł ƀene sie þillo ƀin ȝ cuom eft'sona ȝ
illum fiat voluntas tua. [43] Et venit iterum et

gemoete hia slépende peron f'ƀon ƀi égo hiora ahefgade
invenit eos dormientes erant enim [7] oculi eorum gravati.

ȝ f'letende hia eft'sona eode ȝ gebæd ƀyu ƀirda siƀa
[44] Et relictis [8] illis iterum abiit et oravit tertio

þ ilca þord cuoeƀende.
eundem sermonem dicens.

ƀa cuom to ƀegnum his ȝ cuoeƀ to him
[45] Tunc venit ad discipulos suos et [9] dicit illis

slepaƀ nu ȝ restaƀ heonu geneolecas
Dormite iam et requiescite ecce [10] appropinquavit

RUSHWORTH.

✠ [41] þæcceþ ȝ gebiddaþ eop þ ge ne gangan in costunge min [11] gast gearo is þ lic þoñ is untrum [42] eft oþre siƀe eode ȝ gebęd cpeþende ✠ fæder min gif ne mæge þeos cælic leoran frō me nymþe þ ic of him drince beo hit þin þillæ [43] ȝ cpom æft ȝ gemette heo slepende forþon þe heora eagun þærun spiþe áhæfgad [44] ȝ hiæ forletende æft eode ȝ gebed ƀridde siƀe þæt ilce þord cpæþende [45] þa cpom to his — ȝ cpæþ heō to ✠ slepaƀ nu ȝ eop restæþ henu tonealiceþ hþil ȝ monnes

---

[1] 'unam horam.'
[2] 'ne intretis.'
[3] 'prumptus.'
[4] In R. originally 'Pater meus,' but corrected by erasure.
[5] Originally 'cælc.'
[6] 'transire a me nisi illum bibam,' but the last two words marked for transposition in R.
[7] Corrected in R. from 'ocli.'
[8] 'illis' *om* R.
[9] 'ait.'
[10] 'adpropinquabit.'
[11] Originally 'se gast,' but altered to the reading of the text by the first scribe.

ðiu húil ł tíd ȝ sunu monnes biþ sald in hónd synn-
hora et filius hominis traditur in [1] manus pecca-

fulra arisaþ putum geonga heono neoleces
torum. [46] Surgite eamus. ecce appropinquavit

se ðe mec seleþ
qui me [2] tradit.

ðende pæs he spreccende ł ða huile he þ spræc heono
[47] Athuc ipso loquente ecce

iudas án ðara tuoelfa cuom ȝ miþ hine ðréad menigo
Iudas unus de duodecim venit et cum eo turba multa

miþ suordum ȝ stencgū asende from aldor sacerdum
cum [3] gladiis et fustib: [4] missi a principib: sacerdotum

ȝ ðæm ældro ðæs folces
et senioribus populi.

Se ðe uūt sellas hine salde him becon ł tacon
[48] Qui autem tradidit eum dedit illis signum

cuoeðende spa huelcne suæ cyssende biom se hit is haldaþ
dicens Quemcumq: osculatus fuero ipse est tenete

ðene ł hine ȝ sona cpom ł geneolecde ł geongende to
eum [49] Et confestim [5] accedens ad

ðæm hæł cueð hal [6] larupa ȝ cyssende pæs hine
Iħm dixit Haue Rabbi et osculatus est eum.

ȝ cueð to him ðe hæł la freond to hpon cpome ðu ða
[50] Dixitq: illi Ihs Amice ad quod [7] venisti. tunc

RUSHWORTH.

sune biþ sald in honda synfulra [46] arisaþ putu gángan henu toneoliceþ se þe mec sellaþ [47] þenden hiæ þa spa sprecun henu Judas an of þære tpelfe cpom ȝ mid him mengu micel mid speordum ȝ stængum asended frō aldor sacerdum ȝ þǣ aldran þæs folces [48] se þe þoñ salde ł sellend hine salde heō tacun cpæþende spa hpilc spa ic cysse se hit is genimeþ hine [49] ȝ sonæ gangende to hæł cpæþ hal lareu ȝ he cyste hine [50] cpæþ hī to se hælend ✠ freond to hpon cpome ðu þa

---

[1] 'in manus hominum peccatorum,' 'hominum' being expuncted and unglossed in R.

[2] 'tradet. Adhuc eo.' [3] 'gladis.' [4] 'misi.'

[5] 'accidens.' [6] Originally 'larua.'

[7] 'venisti fac.' But the word 'fac' in R. is struck through with the pen and unglossed.

geneolecdon ȝ honda geporpun ł inpurpun ł [1]hruhton on ðene hæł
accesserunt et manús iniecerunt in Ihm̄

ȝ gehealdon hine
et tenuerunt eum.

ȝ heono an of ðæm ða ðe peron mið ðone hælend
[51] Et ecce unus ex [2]his qui erant cum Ihū

aðenede hond ȝ gebrægd suord his ȝ slænde
extendens manum ȝ [3]exemit gladium [4]suū et [5]percu-

ł [6]slog esne aldor sacerdas aslóg earo liprice
tiens servum principis sacerdotum [7]amputavit auriculam

his
[8]eius.

ða cueð to him ðe hælend gehuerf ł gecerr suord
[52] Tunc ait illi Ihs Converte gladium

ðin in stope ł scyd his alle f'ðon ða ðe ofslaeð ł niomað
tuum in locum suum. Omnes enim qui [9]acciperint

spord of spord ł mið spord hia losas ł f'ðaporðað ða ðu
gladium [10]gladio peribunt [53] an

talas ł poenæsðu ꝥ ic ne mæge gebidda fader min ȝ
putas [11]quia non possum rogare Patrem meum et

gepunna ł sella me nú neht f'ðor ł mæðon tuelf hergas
[12]exhibebit mihi [13]modo plus quam duodecim [14]legiones

RUSHWORTH.

eoden ȝ honda fengon on þone hæł ȝ genomun hine [51] ȝ henu an of þara þe perun mið þǣ hæł aþenende honda gebrægd his speord ȝ slog esne þæs aldor sacerdos ȝ heop eara his þe spiðræ [52] þa cpæþ hæł heō to ✠ gecer þin speord in his stope ealle forþon þa þe niomaþ speord in speorde forpeorþað [53] þu penest þæt ic ne mæge biddan fæder

---

[1] The initial *h* is above the line.
[2] 'hiis.'
[3] Originally in R. 'eximit,' but altered to 'exemit.'
[4] In R. the word 'suum' is added by a later hand.
[5] 'percussit.'
[6] Originally 'sog.'
[7] 'abscidit.'
[8] 'ejus dexteram.'
[9] 'accipiunt.'
[10] 'in gaudio,' but the 'in' is expuncted in R., and 'gaudio' corrected to 'gladio.'
[11] 'quia non possim.'
[12] 'exibit,' but altered to 'exibibit' in R.
[13] 'modo' is added in R. by a later hand.
[14] The word 'legiones' in D. has been altered by erasure.

engla ah huu f'ðon biðð gefylled priotto
angelorum. [54] quomodo ergo implebuntur [1] scribturae

f'ðon sua ł ðe ðus sceal posa
quia sic oportet fieri.

in ðæm tíd ł in ðær huile cueð ðe hæł to ðæm ðreatū
[55] In [2] illa hora dixit Ihs turbis

sua to morsceaðe gie eadon ł gie cpomun mið suordum ȝ
[3] Tamquam ad latronem [4] existis cum gladiis et

mið stencgum to foanne mec dæghuæm mið iþh
fustibus compraehendere me. cotidie apud vos

ic sætt lærde in tempel ȝ ne mec gehealdige ł ne nomo
sedebam docens [5] in tēplo et non me tenuistis.

[6] ðis uūt all geporden pæs þte peron gefylled
[56] Hoc autem totum factum est ut [7] implerentur

prioto pitgana ða ðegnas alle mið ðy
scribturae prophetarum. Tunc [8] discipuli omnes relicto

pæs f'leten he geflugun
eo fugerunt.

ða ł soð ða ł hia niomonde ðone hælend gelædon to
[57] At illi tenentes [9] Ihm̄ duxerunt ad

Caiphan ðæm aldormenn ðer uuðputo ȝ
[10] Caiapham principem sacerdotum ubi scribae et

ældo peron gesomnade
seniores convenerant.

RUSHWORTH.

min ȝ he selle me nu mæ þoñ tpælf þusend herigas ængla [54] ah hu þoñ bioþ gefylled gepritu þe þus sceal beon [55] on þære hpile cpæþ se hælend to þǣ mængū ✠ spa to scaþe ge eoden ut mid speordum ȝ stængum to fóne me dæghpæmlice mid eop ic sætt in templæ lærende ȝ mec ne noman [56] þis þoñ eall geparð þæt pære gefylled gepriotu pitgana þa þa leorneras ealle forletende hine flugen [57] ȝ hiæ genoman hine ȝ læddon to Caifan þæm aldor sacerdos þær þe bokeras ȝ þa ældru

---

1 'inplebuntur scripturae.'
2 'illa autem hora,' but in R. the word 'autem' is expuncted.
3 'quassi ad.'
4 'venisti cum gladis.'
5 'in templo docens,' but marked for transposition in R.
6 A considerable portion of this gloss is here written upon an erasure.
7 'adinplerentur scripturæ.'
8 'discipuli ejus relicti.'
9 'eum.'
10 'Caifam.'

uūt ł ðonñ gefylgede ł fylgende pæs hine feorra
[58] Petrus autem sequebatur eum á longe

oð in ceafertum ðæs aldormenn sacerda ȝ eode
usq: in atrium principis sacerdotum et ingressus

inn gesæt mið ðæm ðegnum þte he gesege ðone ende.
intro sedebat cum ministris ut videret [1] finem.

ða aldor ðonñ sacerda ȝ all ðiu
[59] Principes autem sacerdotum et omne [2] con-

somnung gesohton leas pitnessa pið ðone hælend
cilium quaerebant falsum testimonium contra Ihm̄

þte hine to deaðe gesaldon ȝ ne fundon mið ðy
ut eum morti traderent [60] et non invenerunt [3] cum

monigo lease ł lycce pitnesa ł þta geneolecdon ł cpomon
multi falsi testes accessissent.

æt nesta ða cuomon tpoege [4] leaso ł liycce gepitneso
Novissime autem venerunt duo falsi testes

ȝ cuoedon ðes cuoeð ic mæege toslíta ł toporpa tempel
[61] et dixerunt Hic dixit possum destruere [5] tem-

godes ȝ æft̃ ðrim ðagum getimbra þ ȝ
plum Dī et post triduum [6] aedificare illud. [62] Et

aras ðe aldor sacerda cueð to him no piht [7] ond-
[8] surgens princeps sacerdotum ait illi Nihil [9] re-

suarede to ðæm ða ðas ilco pið ðec cyðað
spondens ad ea quae isti [10] adversum te testificantur.

RUSHWORTH.

perun ær gesomnade [58] Petrus þoñ folgade hine feorran oþ cæfertun þæs aldur sacerdæs ȝ ingangende gesæt betþih mið þǣ þægnum þ he gesæge endunge [59] þa aldor þa sacerdæs ȝ ealle þ gemot sohtun lyge gepitnisse pið þone hælend þ hine deaðe salde [60] ȝ ne funden ȝ þoñ monige lyge gepitu cpomun ætnæhste þa cpoman tpægen lyge gepitu [61] ȝ cpædun þes cpæþ ic mæg topeorpan þas tempel Godes ȝ æft̃ ðrim dagum getimbre þæt [62] ȝ arisende aldur sacerd cpæþ to hī napiht

---

[1] 'finem ejus rei,' but the latter words in R. are marked for omission and have no gloss.
[2] Originally 'consilium.'
[3] 'et cum.'
[4] Originally 'lease.'
[5] 'hoc templum Dei.'
[6] 'ædificabo.'
[7] Originally 'onsuuarede.'
[8] 'Et exsurgens,' the word 'et' being a later addition in R.
[9] 'respondes.'
[10] 'testificantur adversum te.'

ðe hæł ðoñ spigade ȝ aldor sacerda cueð
[63] Ihs autem tacebat et princeps sacerdotū ait

to him ic halsa ðec ðerh ðone hlifgiende God þ sæge us gif
illi Adiuro te per Dm̄ viv̄ ut dicas nobis si

ðu arð crist sunu Godes. Cuoeð him to ðe hæł ðu
tu es Xps̄ filius [1] Dī. [64] Dicit [2] illi Ihs Tú

cuede.
dixisti.

soð hueðre ic cueðo iuh heonu ł æft̃ ðisse gie geseað
Verumtamen dico vobis amodo videbitis

sunu monnes sittenda to suidra halfe mægnes ȝ
filium hominis [3] sedentem a [4] dextris [5] virtutis et

cymmende in polcnū heofnes
venientem in nubib: caeli.

ða aldor sacerda toslát hraegla his
[65] Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua

cuoeð he efolsade huædt get pe [6] ðurfu leng to pitnesū
dicens Blasphemavit quid [7] athuc egemus testib:

heonu nú gie herdon efolsungas huæt iuh
Ecce nunc audistis [8] blasphemiā. [66] quid vobis

[9] ðynces soð hia ondsuaredon cuedon [10] scyldig is
videtur. At illi [11] respondentes dixerunt Reus est

deaðes
mortis.

RUSHWORTH.

ȝþyrdest to þæm þe þas cyþan pið þe [63] hælend þa spigade ȝ aldur sacerdæs cpæþ to hī ic halsio þe þurh God þæne lifgende þ þu sæcge us gif þu sy Crist Godes sunu þæs lifgende [64] cpæþ heō to hæł þu ✠ þ cpæde hpæþre þoñ ic sæcge eop æft̃þisse geseoþ sunu monnes sittende on þa spiðran halfe Godes mægænes ȝ cumende in polcnum heofunas [65] þa se aldur sacerdæs slat hrægl his cpæþende he efalsade hpæt ðurfe pe leng gepitnisse henu genuge herdun efalsunge [66] hpæt ðynceþ eop hiæ ȝsparedun

---

1 'Dī vivi.'
2 'ei.'
3 'ad dexteram.'
4 Added in the margin of R.
5 'Dei' is here added above the line in R.
6 The *r* in 'ðurfu' is written above the line.
7 'adhuc egimus.'
8 'blasfemiam ejus,' the latter word having been struck through in R.
9 Originally 'ðyces.'
10 Originally 'syldig.'
11 'responderunt et.'

ða speufton in onsione his ȝ
[67] Tunc expuerunt in faciem eius et [1]colaphis

hine slogun oðro ðonn̄ hondbreodo in onsione hine
eum caederunt. alii autem palmas in faciem ei

saldon cueðende pitga us crist hua
dederunt [68] dicentes Prophetiza nobis Xpē quis

is se ðe ðec ofslog.
est qui te percussit.

uut̄ gesæt úta in cæfertun ł in porðe ȝ
[69] Petrus vero sedebat foris in atrio et

geneolecde to hine an ðiua cueð ȝ ðu miþ ðone hæł
accessit ad eum una [2]ancilla dicens Et tú cum Ihū

Galilesca pere soð he onsoc befá allum
Galilaeo eras. [70] At ille negavit coram omnib:

cueð [3]nat ic huæt ðu sæges.
dicens Nescio quid dicis.

uteode ða he to duru ł miððy uut̄ pæs he útgeon-
[71] Exeunte autem illo ianuam

gende to duru gesæh hine ðiu ðiua ȝ cueð ðæm ða ðe peron ðer
vidit eum [4]ancilla et ait his qui erant ibi

ȝ ðes pæs miþ ðone hæł Nazarenesco ȝ eftsona
Et hic erat cum Ihū Nazareno. [72] Et iterum

onsóc miþ aaþ þ ic ne conn ðone monno
negavit cum iuramento [5]Quia non novi hominem.

RUSHWORTH.

ȝ cpædun he his scyldig dead [67] þa spittadun on his ondpliotu ȝ mid hondū hine slogun sume þoñ mid bradehonde on his ondpliotu hine slogun [68] cpæþende pitga us Crist hpa is þ þe slog. [69] Petrus þoñ sætt þær úte in cæfertune ȝ eode to him an menen ł þeopæ cpęþende ȝ þu ek mid hælend þone Galiliscu pere [70] ȝ he onsóc beforan eallum cpæþende ne pat ic hpæt þu sægest [71] þa he þa uteode beforan dure gesæh hine oþer ȝ cpæþ to þ̄ǣ þe þær [6]peron ȝ þer pæs ek mid þ̄ǣ hælend

---

[1] The original reading in R. is 'copophis,' but the *o* is expuncted and *a* superscribed.

[2] 'ancella dicens Tu.'

[3] In D. the word 'ne' which had been prefixed to 'nat' is erased.

[4] 'eum alia et.'

[5] 'juramento dicens Non.' In R. the word 'dicens' is underlined and 'quia' superscribed.

[6] Originally 'peran,' but corrected by the first hand.

ȝ æfter ł ymb lytle huile geneolecdon ðа ðe stodon ȝ
[73] Et post [1] pusillum accesserunt qui stabant et

cuoedon to Petre Soðlice ðu of ðæm arð f'ðon ȝ reord
dixerunt Petro. Vere [2] tú ex illis és. nam et loquella

ðin cuð ł cyðic ðec doeð ða ongann he adustriga
tua manifestum té facit. [74] Tunc coepit [3] detestari

ȝ sueriga ðætte ne cuðe ðone monno ȝ hraeðe ł sona hona
et iurare quia non novisset hominem et continuo gallus

gesang ł gecrapæ
cantavit.

ȝ gemyste ł eftgemynig pæs to pórd hælendes
[75] Et recordatus est Petrus verbi Ihū

þ he cueð ær ðon ðe hona creapa [4] ðriga mec onsæcest.
quod dixerat priusquam gallus cantet ter me negabis.

ȝ eode út peop bitterlice.
Et egressus foras ploravit [5] amare.

morgen ða hit gepærð geðætunge ineodun
XXVII. [1] Mane [6] autem facto consilium [7] inierunt

alle aldor sacerda ȝ ældro ðæs folces pið
omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus

ðone hælend þ hine to deað saldon ȝ gebundene
Ihm̄ ut eum morti traderent. [2] et vinctum

RUSHWORTH.

þone Nazarenisco [72] ȝ æft ȝsoc mid haþe þ ic ne conn þone monn [73] ȝ ymb lytle hpile þa þe stodun eodun forð ȝ cpædun to Petre soþlice ȝ þu eart ec heora ȝ reord þin ek þæc gecyþeþ [74] þa ongon he ȝustriga ȝ sperige þ he ne cuðe þone monn ȝ hræðe hona creop [75] ȝ þa gemunde Petrus þord þas hæł þe he cpæþ ærþon hona cræd þriupa me ondsacest ȝ gangende út þeop bitterlice

XXVII. [1] þa hit þa morgen pæs in þæhtunge eodun ealle aldur sacerdæs ȝ ældre þæs folces pið þǣ hælend þ hine to deaþe salden [2] ȝ

---

1 'pussillum qui stabant accesserunt.'
2 'Vere et tu.' 3 'detestare.'
4 Originally 'ðria.'
5 'amarissime' originally in R., but adapted to the reading of the text by the expunction of the superfluous letters.
6 'Mane jam facto.' 7 'fecerunt.'

gelaedon hine ⁊ saldon ł agefon ðæm under-
adduxerunt eum et tradiderunt Pontio Pilato [1] prae-

cynige ł geroefa
sidi.

ða gesaeh se ðe hine salde f'ðon
[3] Tunc videns Iudas qui eum tradidit [2] quod

ðe he geniðrad pæs to hreopnise gelædde gebrohte ðrittih
damnatus esset paenitentia ductus [3] retulit triginta

scillinga aldor sacerda ⁊ ældro cuoeð
argenteos principib: sacerdotū et [4] seniorib: [4] dicens

ic synngade ł ic firinade sellende ł ic salde blód ðone soðfæst
Peccavi tradens sanguinem iustum.

soð hia cuoedon huæt to us ðu gelocas ł gsiist ⁊
At illi dixerunt Quid ad nos tu videris. [5] Et

porpende ða scillingas in tempel gepat ⁊ ðona eode ł ðona
proiectis argenteis in templo recessit et abiens

geongende mið sade hine aƿrigde ða aldor ðoñ
laqueo se suspendit. [6] [5] Principes autem

sacerda geniomende ða scillingas cuedon nemot
sacerdotum acceptis argenteis dixerunt Non licet

monn senda hia in temple f'ðon feh ł porð blodes
[6] mittere eos in [7] corbanan quia praetium [8] san-

hit is to ðæhtunge ðoñ geeodon gebohton of ðæm
guinis est. [7] Consilio autem inito emerunt ex

RUSHWORTH.

gebundene læddun hine ⁊ saldun Pontiscan Pylato þæm geroefæ [3] þa geseah Judas se þe hine salde þ he niðrad mid hreoþnisse lædde ⁊ brohte eft ðritig scyllinga aldursacerdum ⁊ þa eldran þæs folces [4] ⁊ cpæþ ic gefirinade sellende blod þ soþfæstne cpædun hye hpæt is us þ locæ þu [5] ⁊ þa pearp he þa scillingas in templ gepat ⁊ þonan gangende apyrgde hine [6] þa aldursacerdas þa genoman þas scillingas ⁊ cpedun ne mot heo mon sende in Temples feh forþon þe þ is peorð blodes [7] ⁊ þa to

---

[1] 'præssidi.'
[2] 'quia dampnatus est.'
[3] 'retullit.'
[4] 'senioribus populi.'
[5] 'Tunc principes.'
[6] 'eos mitti,' is the original reading in R., but it is altered by a later hand to 'mittere eos.'
[7] The termination '-an' is added above the line in R.
[8] 'est sanguinis,' R, but marked for transposition.

ł miꝺ ðæm lond lamprihta ł smiðes in bibyrignisa ellðiodigra
illis agrum [1] figuli in sepulturam peregrino-

forðon ł fꝑðis gecyged pæs lond ðe
rum. [8] Propter hoc vocatus est ager ille Achelde-

lond blodes piꝺ ðone longa dæge ł piꝺ ðiosne ond-
mach [2] ager sanguinis usque in hodiernum diem.

uord dæg. ȝ ða gefylled pæs ꝥte acueden pæs
[9] Et [3] tunc impletum est quod dictum est

ðerh hieremias ðone pitga cuoeðende ȝ onfengon
per Hieremiam prophetam dicentē Et [4] acceperunt

ðrittih scillinga porð ðæs gibohta ðone ł ðæs ðe hia
triginta argenteos pretium appretiati quem appre-

gebohton frō sunū israhel ȝ gesealdon hia ł ða ilco
tiaverunt [5] a filiis Israhel. [10] et dederunt eos

in lond lamprihtæs sua gesette me drihten
in agrum [6] figuli sicut constituit mihi Dn̄s.

ðe hæł uu̓t stód befá ðone undercynige ȝ gefrægn
[11] Ih̄s autem stetit ante praesidem et interro-

hine ðe undercynig cpeðende ðu arð cynig iudeana
gavit eum praeses [7] dicens Tu es rex Iudaeorum.

Cueð him ðe hælend ðu cueðes ȝ miꝺ ðy geproeged ł
Dicit ei Ih̄s Tú dicis. [12] Et cum [8] accusa-

geniðrad frō aldormonnū sacerda ȝ ældra nopiht
retur a principib: sacerdotum et senioribus nihil

RUSHWORTH.

geþæhtunge eodun gebohtun miꝺ þǣ lond tigle- ł lam-pyrhte to bebyrgenne elðeodigra [8] forþon pæs næmned ꝥ lond acheldemach ꝥ is blodes lond oð þeosne dæg. [9] ȝ þa gefyllad pæs ꝥte cpæden pæs þurh Heremiam þone pitgan cpæþende ȝ genoman ðrittig scillinga peorþ þæs gebohtæ þæs þe gebohtum æt Israheles bearnum [10] ȝ saldun þa in londe lampyrhtæ spa me gesette dryhten [11] hælend þa stód beforan þǣ gehróefa ȝ hine frægn se geroefa cpæþende þu eart cyning Judeana ȝ cpeoþ to heō se hæł þu ✠ ꝥ cpiðst. [12] ȝ þa þe he pæs geproeged frō

---

1 The word 'figuli' is added in the margin of R. by a later hand.
2 'quod est ager.'
3 'Tunc inpletum.'
4 'acciperunt.'
5 'a' *om.* R.
6 Originally 'figuri' in D.
7 'dicens' added in R. above the line.
8 'accussaretur.'

geondueardе ł geonsuardе ðа cueð to him
[1] respondit. [13] Tunc dicit illi Pilatus

ne heres ðú ł ah ðu he heres hu micla þið ðec coeðas ł sacas
Non audis quanta adversum té [2] dicant

cyðnessa ȝ ne ondsuarede him to ænigum þorde
testimonia. [14] Et non respondit ei ad ullum verbum

suæ þ þundrade se geroefa spiðe
ita ut miraretur praeses vehementer.

on ðæm ðonne symbel gepunade ł gepuna þæs
[15] Per diem autem sollemnem consueverat

se groefa f'leorte ðæm folce enne gebundenne ðone ðe hia
praeses dimittere populo unum vinctum quem volu-

paldon
issent.

hæfde uuẗ ða gebundenn merne monno ðe þæs
[16] Habebat autem [3] tunc vinctum insignem qui

aheten se ðe f'e morður gesended þæs
dicebatur Barabbas [[4] qui p̄p homicidiū missus fuerat

ī carcern gesomnadun f'ðon hi cueð
in carcerem.] [17] Congregatis [5] ergo illis dixit Pilatus

hueðerne þallas gie ic f'leto ioph ł ðone hælend
Quem vultis dimittam vobis Barabban an Ihm̄

se ðe acueden is crist he þisse f'ðon þ ðerh [6] æfist
qui dicitur Xps̄. [18] Sciebat enim quod per invidiam

saldon hine
tradidissent eum.

RUSHWORTH.

aldursacerdum ȝ eldran naupiht ȝsparede [13] þa cpæþ hī to Pilatos ah þu ne gehoerest hu miccle pið þe sægcaþ cyðnisse [14] ȝ ne andpyrde him to anū porde spa þæt he pundrade se geroefa spiðe [15] on dæge þa heora symbol gepunade sé geroefæ þe he forlete þǣ folce enne gebundenne þene þe he palden [16] hæfdun þanne þa enne gebundenne mærne monn se þæs haten Barrabas [17] hea heō þa gesomnadun cpæþ Pilatus hpæþer pillaþ ge ic forlete eop Barrabas oþþe se hælend þone þe cpeden Crist [18] forþon he piste þ hiæ þurh æfeste saldun hine

---

[1] 'respondebat.' [2] 'dicunt.' [3] 'tunc unum vinctum.'
[4] The words within brackets are omitted in R., and in D. are added by the hand of the glossist.
[5] 'autem.' [6] Originally 'æfista.'

miꝺ ꝺy þæt uuꝫ he f'e hehsedle sende to
[19] Sedente autem [1]illo pro tribunali [2]misit ad

him þif his cueꝺ no þiht sie ꝺe ȝ ꝺæm soꝺfæste
illum uxor eius dicens Nihil [3]tibi et iusto illi

feolo f'ꝺon [4]ꝺropende am to dæge ꝺerh soefen f'e
multa enim passa sum hodie per visum propter

[5]hī
[6]eum.

ꝺe aldermonn sacerda ȝ ꝺa [7]ældr ge-
[20] [8]Princeps autem sacerdotum et seniores per-

treudon ꝺæm folcū þ hia bedon ł giudon ꝺe hælend
suaserunt [9]populis ut peterent Barabban Ihm̄

f'ꝺon hia ofsloge ondsuarede uuꝫ ꝺe undercynig
vero perderent. [21] Respondens autem [10]praeses

cueꝺ to ꝺæm hueꝺer ne þallaꝺ gie iþh ꝺara tþoege f'leta
ait illis Quem vultis vobis de duob: dimitti.

soꝺ hia cuoedon
At illi dixerunt Barabban.

cuoeꝺ him hþæt ꝺoñ dóm ic of ꝺæm hæł
[22] Dicit illis Pilatus Quid igitur [11]faciam de Ihū

se ꝺe acueden is crist cuoedon alle sie ahoen ł fæste genæglad
qui dicitur Xps̄. Dicunt omnes [12]Crucifigatur.

RUSHWORTH.

[19] þa he þa sett on heh-settle sende to him his þif cpæþende naþiht þe siæ on þǣ soþfæste gemænes feola ic forþan þropade todæge in gesihþe for him [20] þa aldur sacerdum ȝ þa ældran lærdun þǣ folce þæt hie abeden Barrabban ȝ hælend soþlice fordydun ł slogan [21] þa ȝþyrde se geroefa cpæþ heō to hpæþer þillaþ ge eop þara tþegra forleten beon hiæ þa cpedun — [22] cpæþ heō to Pilatus hpæt dom ic þanne be hæł þǣ þe cpeden is Crist. cpedun ealle sy on rode genæglad

---

1 'eo.'
2 'missit ad eum.'
3 'tibi sit et.'
4 Originally 'ꝺoropende.'
5 Originally 'hine.'
6 In R. 'illum' by the first scribe, but altered to 'illo.'
7 Originally 'ældra.'
8 'principes.'
9 'populo.'
10 'præssis.'
11 Originally in D. 'faciem.'
12 'crucifigetur.'

on rode cueð to ðæm ðe undercynig huætd f'ðon to untala
[23] Ait illis [1]praeses Quid enim [2]mali

dyde he soð hia spiðor cliopodan cueðende sé ahoen
fecit. At illi magis clamabant dicentes Crucifigatur.

Gesæh uũt forðon ł þte hī nopiht speua
[24] Videns autem Pilatus quia nihil proficeret

ah f'ðor gerec ł geflit pere ł parð mið ðy genom pæt' ðuoh
sed magis tumultus [3]fieret accepta aqua [4]lavit

honda f'e ðæm folce cueð unscendende ł unscyldig ic am
manus coram populo dicens Innocens ego sum

frō blode soðfæstes ðisses gie geseas ȝ
a sanguine iusti huius vos [5]videritis. [25] Et

geondsuarende pæs all ðæt folc cuoeð Blód his
respondens [6]universus populus [7]dixit Sanguis eius

of' usic ȝ of' suno iuerre
super nos et super filios nostros.

ða f'leort ł f'geaf ðæm ðone hæł uut
[26] Tunc [8]dimissit illis Barabban Ihm̄ autem

besuingene salde him þte he on rode pere genægled ða
flagellatū tradidit eis ut [9]crucifigeretur. [27] Tunc

cempo ðæs undercyniges niomende ðone hæł in gemotern
milites praesidis [10]suscipientes Ihm̄ in pretorio

gesomnadon to him alne ðone ðread ȝ gearpende
congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes

RUSHWORTH.

[23] cpæþ heō se roefa to hpæt dyde untale ȝ heo spiðor cliopadun ȝ cpædun siæ nægled on rode [24] þa gesæh þa Pilatus þæt hī naupiht speou ah spiðor ungereo geparð in þǣ folce genom pæt' ȝ ðvog his honda beforan þǣ folcę [25] cpæþende unsceþþende ic eam frō blóde þisses soþfæste ge lokigæþ eop [26] ȝ þa ȝpyrdan eall þ folc cpæþende blod his ofer us ȝ ofer bearn ure [27] þa forlet he heō hælend þoñ gespunganne

---

1 'illis Pylatus.'
2 So R., but altered to 'male.'
3 'tumultus in populo fieret,' but marked in R. for transposition to 'fieret in populo.'
4 'lavavit.'
5 'videtis.'
6 'omnis.'
7 'dicens' by a later hand in R.
8 'dimisit.'
9 'crucifigetur.'
10 'suscipierunt.'

hine miδ hrægle ȝ [1]ȝpédon hine tunuc fel-
eum [[2]clamide] [28] et induerunt eum tunicam pur-

leread þindende bég ymsaldon him ȝ
pureã clamydem coccineam circumdederunt ei. [29] et

ymbþorhton δa lége of δornũ gesetton of' heafud
plectentes coronam de spinis [3]posuerunt super caput

his ȝ hréad in suiδru his ȝ cnep gebeged [4]bifá
eius et harundinem in dextera eius et genu flexu ante

him bismeredon cueδende Hal cynig iudeana
eum inludebant dicentes [5]Haue rex Judaeorum.

ȝ spatende ł speofton on him onfengon ł genomon
[30] [6]Et expuentes in eum [7]acceperunt

hread ȝ slogun heafud his ȝ æft'
[8]harundinẽ et percutiebant capud eius. [31] Et post-

bismeredon him ongeredon hine δyryfte ȝ
quam [9]inluserunt ei exuerunt [10]eum [11]clamyde et

gegeredon hine miδ his gepedum ȝ gelæddon hine ƿ
induerunt eum vestimentis eius et duxerunt eum ut

hia on róde genæglede.
[12]crucifigerent.

miδ δy geeadon uũt gemoeton monno cyriniscne
[32] Exeuntes autem invenerunt hominem Cyreneum

RUSHWORTH.

salde heõ ƿ he pere on rode nægled [28] þa þæs geroefe kempe genoman hælend in gemote gesomnadun to him ealne þone þreat [29] ȝ gærpende hine gegærelum reade ryfte ymbsaldun him ȝ pydende bæg of þornum gesettun on his heafud ȝ hreod in þa spiδran hond ȝ kneu begende beforan hī bismeradun cpeþende hal cyning Judeana [30] þa spittende on him heor spaδl ȝ genoman ƿ hreod ȝ slogun his heafud [31] ȝ æft̃ þon þe hiæ hine bismeradun ungeredun hine δryhte ȝ gegearpadun hine his agene pede ȝ læddun hine ƿ he þropigan salde [32] ȝ þa hiæ

---

[1] Originally 'gpédedon.'
[2] By another hand in D. The text in R. is 'exeuntes eum calamidem cocineam circumdederunt,' &c., as below.
[3] 'inpossuerunt super capud ejus et arundinem in dexteram et genu flexu.'
[4] Originally 'bifé.' [5] 'Ave.' [6] 'Tunc.'
[7] Originally in R. 'accipierunt,' but altered to 'acciperunt.'
[8] 'arundinem et percutierunt.' [9] 'inlusserunt eum.'
[10] 'cum' added in R. by a later hand.
[11] Originally 'calamidem' in R., but altered to 'clamidem.'
[12] 'crucifigeretur.'

cȳmende togęegnas him ðæs pæs noma symon ðiosne
[[1] venientē obiam sibi] nomine Simonem hunc

geneddon þte he bére ród his ⁊
[2] angariaverunt ut [3] tolleret crucem eius. [33] Et

cuomon in stope se ðe acueden is þ is
venerunt in locum qui dicitur Golgotha quod est

heafudponnes styd ł stopa
calvariae [4] locus.

⁊ sealdon him þin to drincanne mið galla
[34] Et dederunt ei vinum bibere cum felle

gemenceð. ⁊ mið ðy gebirigde ł geseap nalde drinca.
mixtum Et cum gustasset noluit bibere.

æft' ðon ðonne gehengon hine todældon
[35] Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt

hraegla his tán sendende þ pere gefylled þte
vestimenta eius sortem mittentes [[5] ut impleretur quod

acueden is ðerh ðone pitgo Todældon him pedo
dictum est per prophetam Diviserunt sibi vestimenta

min ⁊ of' péde mín sende tán ⁊
mea et super vestem meā miserunt sortem.] [36] Et

gesetton heoldon hine.
sedentes servabant eum.

⁊ setton of̃ heafud his inðingu ðæs ł his
[37] Et inposuerunt super caput eius causam ipsius

apriten. ðes is ðe hælend cynig iudeana
scribtam Hic [6] est Ihs̄ rex Iudaeorum.

RUSHWORTH.

þa uteoden gemoettun monn Cyreniscnę cymende ongæn heom þǣ pęs noma Symon þone hiæ næddun þ he bere his rode [33] ⁊ þa cpoman in stopę se þe hatte Golgoþa þæt is heafod-panne-stoup stede genæmned [34] ⁊ saldun him þin drincan pið gallan gemænged ⁊ þa he inbergde nolde he drincan [35] æft̃ þon þa þe hiæ áhengon hine gedældun his hrægl tán sendende [36] ⁊ sittende heoldun hine [37] ⁊ settun ofer his heafud intinge his apritene þas þis is hæł Crist cyninge Judeana

---

[1] These words are added in the margin of D., but form part of the text of R. which also retains the error in 'obiam.'
[2] 'angarigaverunt.'
[3] 'tollerent.'
[4] 'locus nominatus.'
[5] This passage is omitted in R.
[6] 'Hic est hic est.'

ða ahongen peron mið hine tuoege morsceaðo
[38] Tunc [1] crucifixi sunt cum eo duo latrones

enne ł oðer to suiðre halfe ȝ enne ł oðer to pinstre
unus a dextris et unus a sinistris.

f̃reliornende hia ðæm geebalsadon hine cerrende ł
[39] Praetereuntes autē blasphemabant eū moventes

hroerende heafda hiora ȝ cuoðende Se ðe topærpað ł tobræc
capita sua [40] et dicentes [2] Qui destruebat

ðone tempel Godes ȝ in ðrim dagū ðæt eftatimbra hæl
templum Dī et in triduo illud [3] reaedificabat salva

ðæcseolfne gif sunu Godes arð ofstig ł astig of róde.
[4] témetipsum si filius Dī és [5] descende de cruce.

Gelic ȝ ða aldor sacerdas bismerdon
[41] Similiter et [6] princeps sacerdotum inludentes

mið puðputum ł mið boecer̃ ȝ ðæm ældrum cuoðende Oðero
cum scribis et seniorib: dicentes [42] Alios

hálo dyde hine seolfne ne mæge hálne doa gif cynig
salvos fecit seipsum non potest salvum facere si rex

israhela is astige nú of rode ȝ pe gelefes him
Israhel est descendat nunc de cruce et [7] credimus ei.

Getrepeð in God gefrigeð nu hine gif pelle hine
[43] Confidet in [8] Dō liberet nunc eum si vult eum

cueð f'ðon ðæt ic Godes sunu am.
dixit enim quia Dī filius sum.

RUSHWORTH.

[38] þa pærun ahongenne mid hinę tpægen scaþe oþre on þa spiðran ȝ oþer on þa pinstran [39] hiæ þoñ foreliorende hefalsadun hroerende ł styrende heora heafud [40] ȝ cpædun se þe breceþ templ ȝ on þrim dagum æft getimbrað hæl þec seolfne gif Godes sune siæ astig nu of rode [41] spa ek ȝ ealle þa aldur sacerdun bismerende mið bokerū ȝ þǣ eldrum cpæþende [42] oþre he hælde ȝ hine selfne ne mæg gehælun gif he cyning syæ Israhela astigæ nú of rode ȝ pe gelefæþ him. [43] getriope in God ȝ nu gefreoge hine gif he pile forþon þe he cpæþ ƿ ic Godes sune

---

1 'crucifixerunt.'
2 'Ua qui distruebas.'
3 'reaedificabas.'
4 'te ipsum.'
5 'discende nunc de.'
8 'et omnes principes.'
7 'credimus.'
6 'Dm̃ et nunc liberet eum si vult.'

ðæt ilco uuẗ ȝ ða morsceoðo ða ðe ahongne þeron
[44] Id ipsum autem et latrones qui [1]fixi erant

mið hine ædþioton him.
cum eo inproperabant ei.

Frō seista ðoñ tíd ł huil ðiostro geporden þeron
[45] A sexta autem hora tenebrae factae sunt

oẽ alle eorðo oðð to huil nones.
super universam terram usque [2]ad horam nonam.

Ymb húil uũt nones gecliopade ðe hæł stefne
[46] [3]Circa horam vero nonam clamavit Ihs̄ voce

micle cuoðende þ is
magna dicens Heli Heli [4]lema sabacthani. Hoc est

God min God mín f'hpon f'leorte ðu mec Sume
Ds̄ meus Ds̄ meus [5]ut quid dereliquisti me. [47] Quidam

ðoñ ðer stondende ȝ geherende hia cuoedon
autem illic stantes et audientes dicebant Heliam

ceigas ðes
vocat iste.

ȝ hræðe ł sona iornende an of hiora genóm ł mið ðy
[48] Et continuo currens unus ex eis acceptam

genō spync [ł] spynga gefylde mið æcced ȝ [6]asette hreád
spongiam [7]implevit aceto et [8]inposuit harundini

ȝ salde him drinca
et dabat ei bibere.

RUSHWORTH.

eam [44] þ ilce þoñ ȝ ek þa þeofes þe ahongenne þerun mid hinę ætþitun ba him æft̃ þon þe he þroþad þæs [45] frō þære syxta tid ł hþile þoñ geþriostra þyrdun ofer ealle middang̃ oþþe nigoþan tíd ł hþile [46] ȝ æt þære nigoþan tíd þa cliopade hælend miclæ stefnę cþæþende in Gc̃ ✠ God min God min forhpon forletes þu mec þ is in Lat̃ God min forhpon forletes þu me [47] ȝ sume þa þær stondende ȝ þa geherende cpedun Eliã cleopaþ ðeos [48] ȝ in styde arn an of heora genom spynge ȝ gefylde ecedes ȝ sette on hreod ȝ sald hī drincan

---

[1] 'qui crucifixerunt eum inproperant ei postquam crucifixus est. A sexta.'
[2] 'in.'
[3] 'Et circa horam nonam exclamavit.'
[4] 'lama sabacthani.'
[5] 'meus quare me.'
[6] Originally 'onsette.'
[7] 'et implevit.'
[8] 'inpossuit arundini.'

Oðre ðoñ cuoedon abíd putū ꝑe gesea hpeðer
[49] Ceteri vero dicebant Sine videamus an

cyme [1]gefriega hine ðe hæł uūt eft̃ sona
veniat Helias [2]liberans eum [3]. [50] Ihs̄ autem iterum

cliopade micelre stefne asende gast
[4]clamans voce magna [5]emisit spm̄.

ȝ heonu paghruhel temples toborsten ł tosliten ꝑæs ꝑæs
[51] Et ecce velum templi scisum est

in tuæm dælum frō ufaꝑærd ꝑiðˇ to nioðaꝑeard ȝ eorðu inhroered
in duas partes a summo usq: deorsum et terra mota

ꝑæs ȝ stanas tosliten ł tobrocen peron ȝ byrgenna
est et petrae [6]scissae sunt [52] et monumenta

[7]untuende ł [8]untyned peron ȝ moniga lichoma halga ꝑæra ða ðe
aperta sunt et multa corpora scorum [9]qui

slepdon arison ȝ geeadon of byr-
dormierant surrexerunt [53] et exeuntes de monu-

gennum æfter erest his cuomon in halig ł in ða
mentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam

halga ceastra ȝ ædeaudon monigum
civitatem et [10]apparuerunt multis.

ðon ȝ se ðe miðˇ hine ꝑeron haldende
[54] [11]Centori autem et qui cum eo erant custodientes

RUSHWORTH.

[49] þa oþre þoñ cpædun abid hpute geseon hpæþer cume Elias ȝ gefreoge hine [50] hælend þa æft cegde miccle stæfne asende his gaste [51] ȝ henu pagryft þæs temples toberst in tpægen dæles fro ufaparde to neoþepearde ȝ eorþe styred pæs ȝ stanes burstæn [52] ȝ byrgenne ontynde perun ȝ monig lic haligra þære þe ær sleptun arisen [53] ȝ gangende of byrgennum æfter his æristę cpoman in þa halgan cæstræ ȝ æteapdun [12] monigum [54] Se centurio þoñ ȝ þa þe mid hinæ

---

[1] Originally 'gefriga.' [2] 'et liberat.'
[3] In R. the following passage occurs, but without any gloss: 'alius autem accepta lancia popungit latus ejus et exiit aqua et sanguis.'
[4] Originally 'exclans' in R., but altered to 'exclamans.'
[5] 'emissit.' [6] 'seise.'
[7] Originally 'ontuende.' [8] Originally 'untynd.'
[9] In R. the original reading 'dormientium' has been expuncted, and 'qui dormierunt' superscribed by a later hand.
[10] Originally in R. 'multis apparuerunt,' but marked for transposition.
[11] 'Centorio.' [12] So corrected from 'monige.'

ðe hælend geseende eorð hroernise ȝ ða ði ðer peron ł ge-
[1] Ihm̄ viso terrae motu et [2] his quae fiebant

purdon ondreardon suiðe cuoðende Soðlice Godes sunu pæs
timuerunt valde dicentes Vere [3] Dī filius erat

ðes ilca
iste.

peron ðonne ðær pifo monigo feorra ða ðe
[55] Erant autem ibi mulieres [4] multae a longe quae

fylegdon ł fylgende peron ðone hælend from Galilea geherdon
secutae [5] erant Ihm̄ a Galilaea ministrantes

him bituih ðæm pæs Magdalenesca ȝ
[6] ei [56] inter quas erat Maria [7] Magdalene et Maria

ȝ ȝ moder suna
Jacobi et [8] Ioseph mater et mater filiorum Zebedaei.

Mið ðy efern uũt geporden pere cuom sūm
[57] [9] Cum sero autem factum esset venit [10] quidam

monn plong frō ðæs pæs noma se ðe ȝ ðe
homo dives ab Arimathia nomine Joseph qui et ipse

discipul pæs ðæs hælendes. ðes [11] cpom ł geneo to
discipulus erat Ihū [58] Hic accessit ad

Pylatus ȝ bæd lichoma ðæs hælendes ða geheht
Pilatum et petit corpus Ihū. Tunc Pilatus iussit

ageafa lichoma
reddi [11] corpus.

RUSHWORTH.

perun haldende hælend ȝ gesegun þa eorðhroernisse ȝ þa þe þęr gepurdun frohtadun spiþe cpæþende soþlice Godes sune [ł] bearn þes pæs [55] perun þoñ þær pif monige gesægun feorran þa þe ær fylgende perun hælend frō Galilea þægnende him [56] betpix þæm pæs Maria siu Magdalenisca ȝ Maria Jacobes ȝ Josepp moder ȝ moder sunena Zebedeæs [57] æt æfenne geporden pæs cpom sum monn pælig frō Arimaðia se pæs haten Joseph se ec pæs leornere þæs hælend [58] se eode to Pilatus ȝ bæd þæs hælendes lic þa Pilate heht ageofan þæt lic

---

[1] 'Ih'm et viso.'
[2] 'ea.'
[3] 'filius Dei.'
[4] 'multae videntes á.'
[5] 'fuerant.'
[6] 'illi' in R. expuncted, and 'ei' superscribed by a later hand.
[7] 'Magdalena.'
[8] 'Joseph et mater filiorum.'
[9] 'Cum autem sero.'
[10] Originally 'com.'
[11] 'dari corpus Jesu,' the last word being struck through in R.

ȝ genumen þæs ðe lichoma in hrægle clænū
[59] Et accepto corpore [1]Ioseph in sindone [2]mundo

ȝ sette ðæt in byrgenne his nipe þ
[60] et posuit illud in monumento suo novo quod

aheapa in stan ȝ gepælte stan micel to
exciderat in petra et advoluit saxum magnum [3]ad

duru ðæs byrgennes ȝ eode
ostium monumenti et [4]abiit.

þæs ðoñ ðer ðiu magdalenisca ȝ oðero
[61] Erat autem ibi Maria Magdalenae et altera

sittendo piþ ðæt byrgenn
Maria sedentes contra sepulchrum.

Oðero ðoñ doege ðyiu is [5]mettesgearping ge-
[62] Altera autem die quae est [6]Parasceuen con-

somnadon ða aldor sacerdas ȝ to Pylatus
venerunt principes sacerdotum et Pharisaei ad Pilatum

cueðende Drihten eftgemyndig þe aron ðætte merra
[63] dicentes Domine [7]recordati sumus quia seductor

he cueð ge ł geona hlifigende æfter ðrím dagū ic aríso
ille dixit [8]athuc vivens Post [9]tres dies resurgam.

gehat f'ðon gehalda ł þte sie gehalden byrgenn oð
[64] Iube ergo custodiri sepulchrum usq:

ðone ðirde doege eoðe mæg þ hia cyme ðegnas his ȝ
in diem tertium ne forte veniant discipuli eius et

RUSHWORTH.

[59] þa genoman þæs hælendes lic Josep bepand in clæne scetan [60] ȝ alægde in his byrgenne neope þte he ær geheu on stane ȝ topælede stan micelne to dure þære byrgenne ȝ apæg eode [61] þæs þa þær Maria se Magdalænisca ȝ oþer Maria sittende togægnes þara byrgenne ✠ [62] þa oþer dæg se þe is æfter þǣ gearpunga dæge cpomun þa alduras ȝ Fariseas to Pilatū [63] cpæþende dryhten gemynest þu þæt se forlærd cpæþ þ he get lifde æfter þrim dagū ic æftarise [64] hat forþon gehaldan þa byrgenne oþ ðridde dæg þyles cuman leorneras his ȝ

---

1 'corpore Ihu̅ involvit illud.'
2 'munda et possuit.'
3 'et' originally in R., but 'at' is written above it.
4 In R. the second *i* is expuncted.
5 Originally 'metes.'
6 'ést post.'
7 'rememorati sumus quod.'
8 'adhuc.'
9 'tertium diem.'

hia [1] f'stela hine ȝ cuoðа ðæm folce arisa ł aras from deadū
furentur eum et dicant plebi surrexit a mortuis

ȝ bið ł þæs ðiu hlætmesto duola ł huurf þyrse frō ærra cuoeð
et erit novissimus error peior priore. [65] Ait

to him Pylatus habbað ge gehǽld gaad haldas suæ
illis Pilatus Habetis [2] custodiam ite custodite sicut

gie puton ða ilco uut frō eodon gefæstnadon þ byrgenn
scitis. [66] Illi autem [3] abeuntes munierunt sepul-

mercande ł gemercadon ðone stán mið haldendum
chrum signantes [4] lapidem cum custodibus.

efern uūt ðiu ł ða gelihted
XXVIII. [1] Vespere autem sabbati quae [5] lucescit

in f'ma doeg cuom ðiu magdalenesca ȝ oðero
in prima sabbati venit Maria [6] Magdalenæ et altera

to geseanne þ byrgenn ȝ heonu eorð hroernisse
Maria videre sepulchrum [2] et ecce terrae motus

geporden þæs micil engel f'ðon drihtnes astág of
factus est magnus angelus enim Dn̄i descendit de

heofnū ȝ geneolecde eftapælte ðone stan ȝ gesætt of'
caelo et accedens revolvit lapidem et sedebat super

RUSHWORTH.

forstælan hine ȝ sæcgað folce he rás frō deaþe ȝ bið se æftera gedþola þyrse þone þǣ ærran [65] cþæþ heō to Pilatus ge habbaþ gehæld gæþ ȝ haldeþ spa ge cunnun [66] hiæ þa apæg gangende mid heordū geoldun [7] þa byrgenne gemerkade þon stan mid heordum.

XXVIII. [1] On efenne þa þæs restedægas þǣ þe in lihte in forma dæg æft' restedæg cpom Maria Magdalenisca ȝ oþer Maria to sceapenne þa byrgenne [2] ȝ henu eorþstyrennis geparð micelu ængel forþon dryhtnes astag of heofunū togangende apælede þone stan ȝ gesett on

---

[1] Originally 'f'steala.'
[2] 'milites' is the original reading in R., but 'custodia' is superscribed.
[3] 'abeuntes cum custodibus.'
[4] 'lapidem et discesserunt' is the original text of R., but the words 'et discesserunt' are expuncted, and 'cum custodibus' are substituted.
[5] 'luciescit.' [6] 'Magdalena.'
[7] The original gloss has been 'gehealdadun,' but it was smeared out immediately after having been written, and 'geoldun' substituted.

hia pæs f'ðon megplit his suæ leht ȝ
[1]eum. [3] Erat [2]enim aspectus eius sicut fulgor et

péde his sua sná.
[3]vestimentum eius sicut nix.

f'e ego ł fyrihto uút his alegd peron ða haldendo
[4] Prae timore autem eius [4]exteriti sunt custodes

ȝ aporden peron suelce f'deado Ondsparede uút
et facti sunt [5]velut mortui. [5] Respondens autem

ðe engel cuoeð ðæm pifum Nallas gie ondrede iuh ic pat f'ðon
angelus dixit mulieribus Nolite timere vos scio enim

þte ðe hælend se ðe ahongen pæs gie soecas Ne is
quod Ihm̄ qui crucifixus est quaeritis. [6] Non est

hér arás f'ðon suæ cueð Cymmas geseað þ styd ł ðiu stou
hic surrexit enim sicut dixit. [6]Venite videte locum

ðer asetted pæs drihtn̄ ȝ hraeðe eode cuoðas
ubi [7]positus erat Dn̄s. [7] et cito [8]eunte dicite

ðegnū his þte he arás ȝ heonu f'eliorað ipih
discipulis eius quia [9]surrexit. et ecce [10]praecedit vos

in Galilea ðer hine gé sesea ð ł gesea magon heonu f'e ic cueð
in Galilaeam ibi eum videbitis [11] Ecce praedixi

ł ær ic sægde iuh
vobis.

RUSHWORTH.

þæm [3] pæs þa his onseone spa leget ȝ pæda ł rægl his hpit spa snau [4] ȝ for his ægsa þoñ afirde perun þa peardas ȝ geporden spa deade [5] andsparade þa se engel cpæþ to þǣ pifū ne forhtige eop ic pat forþon þ git hælend þone þe hongen pæs gesoecaþ [6] nis he her forþon þe he aras spa he cpæþ cumaþ ȝ geseoþ þa stope þær aseted pæs dryhten [7] ȝ hræþe gangaþ sæcgaþ discipulas his þ he aras frō deade ȝ henu beforan gæþ eop in Galilea ðær ge hine geseoþ henu spa ic foresægde

---

1 Altered in D. by a later hand to 'eam.'
2 'autem.'
3 'vestimenta ejus candida.'
4 'exterriti.'
5 'velud.'
6 'venite et.'
7 'positus.'
8 'euntes.'
9 'surrexit a mortuis.'
10 'praecidit.'
11 'et ecce dixi vobis' is the original reading in R.; afterwards the 'et' has been erased and 'prædixi' substituted for 'dixi;' and last of all the whole clause has been marked for omission.

ȝ eodun hreconlice frō byrgenne miȣ ege
[8] Et exierunt cito de monumento cum timore

ȝ miȣ micle glædnise iornende beada ł sægca ȣegnum his
et [1]magno gaudio currentes nuntiare discipulis eius.

ȝ heonu hæł togægnes arn ȣæm cueȣ posaȣ gie hal ȣa
[9] Et ecce Ihs occurrit illis dicens [2] Havete Illae

uũt geneolecdon ȝ gehealdon foet his ȝ por-
autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adora-

ȣadon hine
verunt eum.

ȣa cueȣ to ȣæm ȣe hælend Nallad gie ondreda gaaȣ
[10] Tunc ait illis Ihs Nolite timere. [3] ite

sægcas brodrū minū ƿte hea gæ̃ in gæliornise ȣer mec
nuntiate fratrib: meis ut eant in Galilaeam ibi me

hia geseaȣ ȣa ilco miȣ ȣy eodon heonu sũme of ȣæm
videbunt. [11] Quae cum abissent. ecce quidam de

haldendū cpomun in ȣa ceastra ȝ sægdon ȣæm
custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt prin-

[4] aldor sacerda alle ȣa ȣe geporden peron ȝ
cipib: sacerdotum omnia quae facta fuerant. [12] Et

gesomnad miȣ ældrū ȣætung genumen pæs feh
congregati cum seniorib: [5] consiliū accepto pecuniam

monigfald saldon ȣæm cempum cueȣende Cuoȣaȣ gie
copiosam dederunt mililib: [13] dicentes Dicite

RUSHWORTH.

[8] ȝ hiæ eodun hraþe of byrgenne miȣ egsa ȝ miȣ gefea micel eornende secgan discẽpł his [9] ȝ henu hælend quom heō ongægn cpæþende beoþ hale hiæ þa stopen forþ ȝ genomen his foet ȝ gebedun to him [10] þa cpæþ heō to se hæł ne ondredeþ inc ah gæþ sæcgaþ broþrū minum ƿ hiæ gangan in Galilea þær hi me geseoþ [11] þa hí þa apæg eodun henu sume þara pearda cpomun in cæstre ȝ sægdun þa aldursacerdum eall ƿ þe þær gedóen perun [12] ȝ hiæ gesomnade miȣ ȣæm ældrum geþæhtunge ineoden onfengon feoh [6] genyhtsum sældun þæ̃ kempum [13] cpæþende sæcgaþ þæt his discipł on næht cpomun ȝ forstælen hinæ

---

[1] 'gaudio magno.'
[2] 'Avete.'
[3] 'sed ite.'
[4] Originally 'aldormonnū.'
[5] 'consilio.'
[6] The *h* is added above the line.

þte ðegnas his on næht cuomun ȝ f'stelun ł stelende
quia discipuli eius nocte venerunt et furati

peron hine ús slependum ȝ gif ðis gehered
sunt eum nobis dormientib: [14] Et si hoc auditum

bið frō ðęngroefæ pe getrepað him ȝ sacleaso ipih
fuerit a praeside nos suadebimus ei et securos vos

pe gedoeð Soð hia gefoen hæfdon feh dedon
[1]faciemus. [15] At illi accepta pecunia fecerunt

suæ peron gelæred ȝ gemersad pæs pord ðis
sicut erant docti. Et [2]divulgatum est verbum istud

mið iudeū oðð ðone longe dæge.
apud Iudaeos usque in hodiernum diem.

Ællefño ðón ðegnas foerdon in geliornise
[16] Undecim autem discipuli abierunt in Galilaeam

in mór ðer gesatte ðæm se hælend ȝ gesegon
in montē ubi constituerat illis Ihs̄. [17] Et videntes

hine porðadun Sume ðon̄ getpiedon
eum adoraverunt. Quidam autem dubitaverunt.

ȝ geneolecende ðe hæł spreccend pæs to him cuoðende
[18] Et accedens Ihs̄ locutus est eis dicens

asáld is me alle mæhto in heofne ȝ in eorðo
Data est mihi [3]omnes potestas in caelo et in terra.

Gaáð f'ðon lærað alle cynno ł hædno fulþande
[19] Euntes ergo [4]docete omnes gentes baptizantes

hia in noma fadores ȝ sunu ȝ halges gastes læ-
[5]eos in nomine Patris et Fili et [6]Spū Scī. [20] do-

RUSHWORTH.

us slepende [14] ȝ gęf þ gehoered bið frō geroefe pe getæceþ ł scyaþ him ȝ orsorge eop [7]gedoaþ [15] ȝ hię onfengon þǣ feo dydun spa hiæ perun gelærde ȝ gemæred þæs pord þis mið Judeum oþ þisne ondpardan dæg [16] þa enleftan his þa eodun — on dune þær gesætte ær heō se hæł [17] ȝ geseonde hine to him bedun sume þoñ tpeodun [18] ȝ heō to gangende se hæł spræc to heō cpæþende gesald is me æghpilc mæht on heofune ȝ on eorþe [19] gæþ forþon nu læreþ alle ðeode dyppende hiæ in noman fæder ȝ sunu ȝ þæs halgan gastes [20] lærende

---

1 'faciamus.' 2 'devulgatum.'
3 And so also R. 4 'ergo nunc.' 5 'eas.'
6 'Sps̄.' 7 So altered from 'gedoeþ.'

rende hia halda alle ðа ðe sua huelc ic bebead iuh
centes eos [1]servare omnia quaecumq: mandavi vobis

ȝ heonu ic iuh mið am allum dagum oðð to
Et ecce ego vobiscum sum omnib: dieb: usq: ad

endunge poruldes sie soð ł soðlice.
consummationem saeculi. Amen.

godspell æfter Mathe's sægde ł asæged is.
EVANGELIUM SECUNDUM MATTHEUM EXPLICIT.

RUSHWORTH.

hiæ to healdene eall spa hpæt spa ic bebead eop ȝ henu ic mid eop eam
ealle dagas oð to ende peorulde.

endeþ soþlice endeþ soþ endeþ.
FINIT AMEN FINIT AMEN FINIT.

---

[1] 'observare.'

The following note occurs in the Rushworth manuscript, and makes us acquainted with the name of the individual to whom we are indebted for its interlinear gloss: 'Far |×| pbr̃ þas boc þus gleosede dimittet ei Dñs omnia peccata sua si fieri po÷ ap̃ Dm̃.'

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

LONDON :
GILBERT AND RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

LONDON :

GILBERT AND RIVINGTON, PRINTERS,

ST. JOHN'S SQUARE.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

The Lindisfarne and Rushworth Gospels now first printed from the original manuscripts in the British Museum and the Bodleian Library

Bd.: [1]

Durham (1854)
Acad. 27 m-27/29
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10533781-6